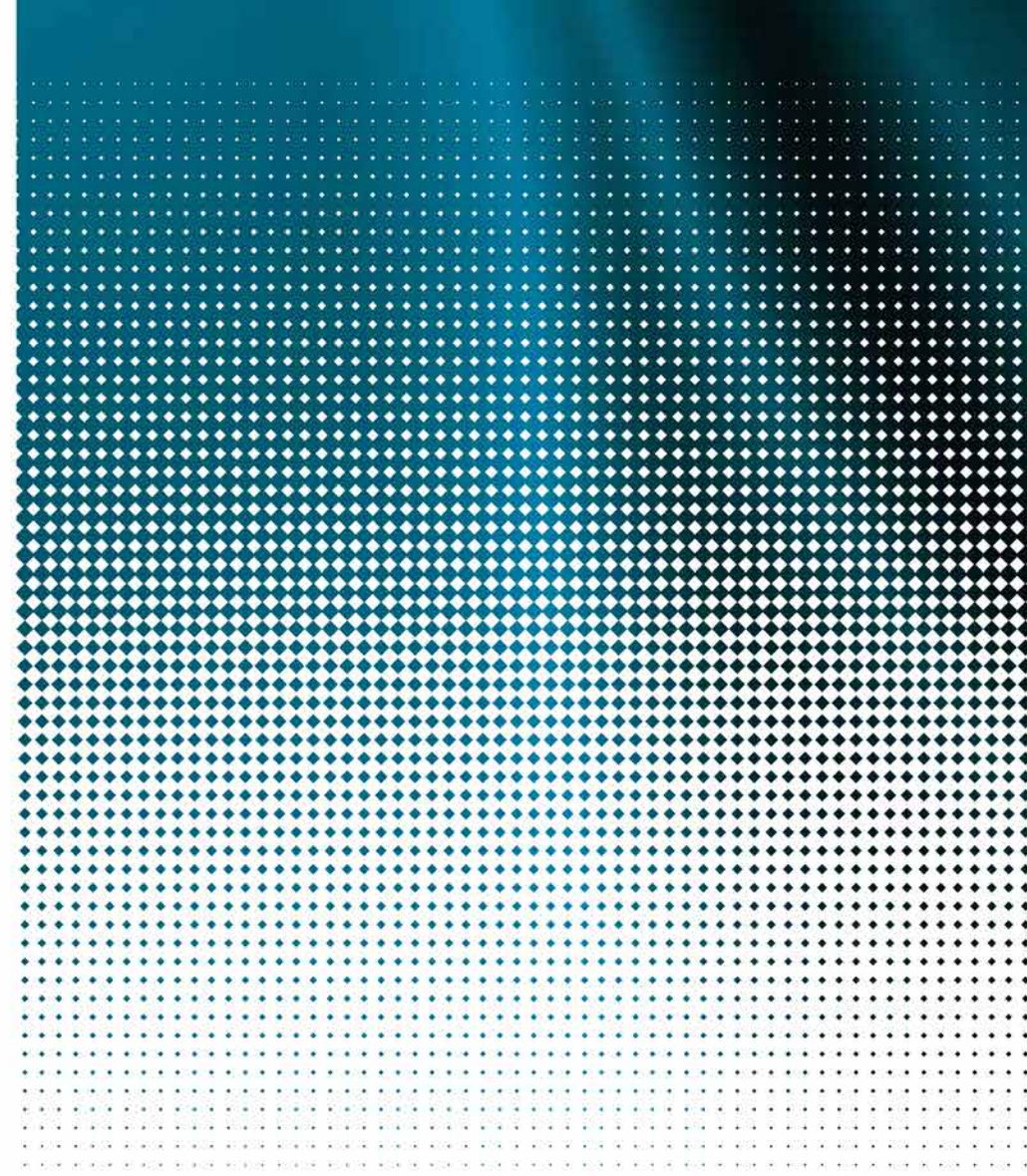

serbest

MIMAR

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Yarışması | Merzifon Şiş ve Yaşam Merkezi Yarışması | Archipix Türkiye 2020 | Göbeklitepe Ziyaretçi Merkezi | Çıpta Matbaası | Koray Arslan evi | Clifftops

Serbest MİMAR'ı
Sosyal Medyada
Takip Edin

ŞİMDİ
DERGİLİK
UYGULAMASINDA

VE
ISSUU'DA

TürkSMD Üyesi Mimarlarla Çalışın

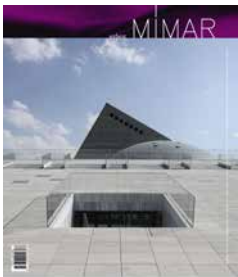

TürkSMD'yi
Sosyal Medyada
Takip Edin

TSMD
Mimarlık Merkezi'nin
Etkinliklerini
İzleyin

HAZİRAN | 2021 | 40-41

04 **MASAÜSTÜ**

06 **SMD'LERDEN**

08 **YAKA RESMİ**

Doruk Pamir, Bülent Altay, Önder Şenyapılı, Gottfried Böhm, Helmut Jahn, Paula Mendes Da Rocha

18 **İYİ ŞEYLER**

2021 Pritzker Mimarlık Ödülü, Bayraklı Yaya Köprüsü, Uluslararası Songdo Kütüphane Tasarım Yarışması Mansiyon Ödülü, "Mimar Nejat Ersin" Kitabı, Mimarlık Mesleğinde Kadınlar, Avrupa Yılın Müzesi Ödülleri, Doğan Kuban'a Jean Tschumi Mimari Yazın Ödülü, 2021 Altın Aslan Yaşam Boyu Başarı Ödülü

24 **YARIŞMADAN UYGULAMAYA**

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları, İki Yapının Hikayesi
Merzifon İş Ve Yaşam Merkezi

52 **YARIŞMA**

Archiprix Türkiye 2020

66 **MODERN MİMARİ ESERLERE GEZİLER**

Büyükkada'nın Yaşlanmayan Modernleri

76 **YENİ**

Koray Arslan Evi, Gıpta Matbaası, Bangladeş Halk Cumhuriyeti Kançılara Yerleşkesi

86 **GÖRÜŞ**

DCOVID-19 Deneyimi ile "Mimari Tasarım Eğitimi ve Pratiği" Arasındaki Bağ:
Mimari Tasarım Pratisyenlerinin Deneyim ve Önerileri

100 **DÜNYADAN**

Clifftops

104 **YİNE YENİ YENİDEN**

Göbeklitepe Ziyaretçi Merkezi

108 **ÖZETLER**

40-41. SAYI KAPAK KONUSU

Uygur Mimarlık

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası
Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları

SERBESTMİMAR

Üç Ayda Bir Yayımlanır

SAHİBİ

Ali Osman ÖZTÜRK | TürkSMD Başkanı

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Mehmet Soylu

EDİTÖR

Gamze Köküm

YAYIN KOMİSYONU

Ahmet Sukuti Tükel, Aslı Özbay, Aydan Volkan,
Aytaç Özen, Cüneyt Kurtay,
Damla Mercan, Deniz Güner, Dürrin Süer,
Emrullah Yıldız, Figen Kıvılcım, Gamze İlalan,
Gamze Köküm, Gökhan Hezer, Güney Tonkal,
Hasan Özbay, İlhan Selim Kural, Kadri Atabaş,
Kumru Alpaydın, Mehmet Soylu, Mehmet Turhan Kayasü,
Meral Ekincioglu, Osman Tatal,
Ömer Mustafa Özen, Selin Nevrim, Suha Özkan,
Şerife Meriç, Şükrü Kocagöz

YAYIN TÜRÜ

Yaygın Süreli Yayın

GRAFİK UYGULAMA

Gamze Köküm - Gökhan Hezer

YÖNETİM YERİ, ABONELİK, REKLAM VE DAĞITIM

Türk Serbest Mimarlar Derneği
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km. Mustafa Kemal Mah. 2123.
Sk. No: 164 Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08
www.tsmd.org.tr | info@tsmd.org.tr

Birbiriyle ilişkili içeriklere bir arada yer vermek amacıyla, 40 ve 41. sayılarımızı tek bir sayı halinde yayınlamaya karar verdik.

Geçtiğimiz 18 ayda yaşadığımız pandemi süreci, çevremizdeki ve dünyadaki ölüm-lerin sayısını çok artırdı. Bir kısmı doğrudan pandemiden kaynaklanan bu durum nedeniyle, Türkiye’de ve dünyada pek çok meslektaşımızı yitirdik. Her sayımızda, aramızdan ayrılan değerli meslektaşlarımızı andığımız “Yaka Resmi” bölümümüz, fark edeceğiniz gibi, bu sayıda epeyce kabarık; nitekim tam baskıya girerken aldığımız ölüm haberlerinden dolayı SerbestMİMAR’ın mizanpajını defalarca değiştirmek durumunda kaldığımız oldu. Kayıplarımızı geride bıraktıkları kıymetli anıları ve eserleri ile anıyor, mimarlık dünyasına baş sağlığı diliyoruz.

Bu sayıda, heyecanla okuyacağınızı tahmin ettiğimiz, ülkedeki birçok yapının kaderi olan; yapımı tamamlanmadan açılma telaşına maruz kalmış CSO Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları proje müellifleri Semra Uygur ve Özcan Uygur ile yaptığımız bir söyleşi yer alıyor. Yarışma sürecinden bu yana yaklaşık 28 yıldır mimarlık gündeminde olan CSO, bilinenleri ve bilinmeyenleri ile “Yarışmadan Uygulamaya” bölümünde sizleri bekliyor.

“Yarışma” bölümünde, mimarlık ortamında kayıt altına alınması gereken bir organizasyon olan Archiprix Türkiye yarışması projelerine geçen yıl itibariyle dergimizde yer vermeye başlamıştık. Bu sayımızda, Archiprix 2020 yarışmasında ödül alan projeler yine öğrencilerin kendi tasarımları olan paftaları ile yer alıyor.

İlk içeriği 36. sayımızda yayınlanan, dört sayılık bir seri olarak başlayan Figen Kıvılcım Çorakbaş editörlüğünde hazırladığımız “Modern Mimari Eserlere Geziler” bölümü, takipçilerinin beğenisi ve dergiye kattığı değer ile beşinci sayısıyl devam ediyor. Bölüm editörümüz Figen Kıvılcım Çorakbaş, modern gezilerini kayda geçmek isteyen modern miras ilgililerini bekliyor.

Doğal yapım yöntemlerine ve doğal malzeme kullanımlarına yer verdiğimiz “Yine Yeni Yeniden” bölümü tasarımı Kreatif Mimarlık’a ait Göbeklitepe Ziyaretçi Merkezi projesi ile bu sayıda seriyi tamamlıyor.

SerbestMİMAR 40-41. sayımıza yeni yönetimler eşlik ediyor. TÜRK SMD, İstanbul SMD ve İzmir SMD’nin yeni yönetim kurulları belirlendi. Türk SMD’de Ali Osman Öztürk, İstanbul SMD’de Durmuş Dilekci ve İzmir SMD’de Tamer Aksüt başkanlığındaki yeni yönetimler ile yine mimarlık kültürüne katkı sağlayacak projeler ve çalışmalar yapmaya devam edeceğiz. Takip etmeye devam edin!

Keyifli okumalar

Gamze Köküm

İSTANBUL SMD

Miralay Şefik Bey Sokak 13/2
Gümüşsuyu 34015 İstanbul
+90 212 251 09 58 (tel)
www.ismd.org.tr

TÜRK SMD

TSMD Mimarlık Merkezi
Dumlupınar Bulvarı Eskişehir Yolu 7. Km.
Mustafa Kemal Mah. 2123. Sk. No: 164
Kentpark AVM Arka Cephesi
+90 312 219 94 08 (tel)
www.tsmd.org.tr

İZMİR SMD

Fevzipaşa Bulvarı, No:14, Kat:8, D:803,
Hüseyin Egelî İş Merkezi, Konak İzmir
+90 232 483 53 53 (tel)
+90 232 483 53 20 (faks)
www.izmir-smd.org.tr

Yazılarda ifade edilen görüşler yazarlarına aittir. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
Reklamlar, reklamı veren firmanın sorumluluğundadır ve serbestMİMAR reklamlarda verilen bilgilerden sorumlu tutulamaz.

DTS TASARIM MERKEZİ

MOTTO MİMARLIK

Projenin Adı/Yeri : DTS Tasarım Merkezi / Uşak
Proje Müellifi : Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi : Onur Özkoç, Heves Beşeli, Derya Fidan Çakıroğlu, Melek Kılıçkan, Elif Görkem Köse

Statik : Okuyan Mühendislik + Milatek Mühendislik
Mekanik : İdealist Mühendislik
Elektrik : MPY Mühendislik
İşveren : Uşak Üniversitesi
İnşaat Alanı : 10.800 m²
Proje Yılı : 2020

İkinci Endüstri Devrimi'nin normlaştırdığı "tek-işlevli ve düşük performanslı" mekan anlayışı, evimizde çalışıp işyerlerimizde konferans verdiğimiz, sokakta ders dinleyip mutfakta konsere katılabildiğimiz bu yeni dönemde geleneksel güç ve anlamını yitiriyor. Çevrimiçi tecrübelerin getirdiği yeni mekansal açımların doğru anlaşılması, hem örnek teşkil etmesi hem de bütçenin doğru kullanılması açılarından özellikle kamuya ait eğitim ve araştırma yapılarında büyük bir önem taşıyor.

Tasarım süreci Covid-19 pandemisinin ilk dönemlerinde başlayan DTS Tasarım Merkezi, eğitim ve araştırma mekanlarının bu yeni paradigma üzerinden sorgulandığı bir tasarım süreci sonunda hayata geçiyor. Eğitim ve ofis işlevlerinin yanısıra hem kampüs hem de bölge için bir etkileşim merkezine dönüşmesi hedeflenen yapı, farklı stratejilerle yeni öğrenme ve üretme biçimlerimizin mekansal karşılıklarını sorguluyor. Bu yazı çerçevesinde yapının tasarım süreci "esnek mekan" kavramının farklı alt başlıkları altında ele alınarak, kamu yapılarında dönüştürülebilir ve sürdürülebilir tasarımların potansiyel etkilerini yorumluyor.

PALTO K1

MOTTO MİMARLIK

Projenin Adı/Yeri : Palto K1 / Çankaya, Ankara
Proje Müellifi : Motto Mimarlık
Tasarım Ekibi : Onur Özkoç, Heves Beşeli, Havva Nur Başağaç
Statik : Okuyan Mühendislik
Mekanik : Beşeli Mühendislik
Elektrik : MPY Mühendislik
İşveren : Palto İnşaat
İnşaat Alanı : 250 m²
Proje Yılı : 2020

K1 projesi konut üretiminde artık normlaşmış olan - yatak odaları, salon ve mutfak sayısına göre kategorize edilen 3+1, 4+1 vb. modellerin temsil ettiği - bölünmüş şemaları yeniden ele alarak etkileşimi yüksek bir konut tipolojisi üretmek üzerine bir araştırma sürecinin ilk ürünlerinden. K1 kurgusunda, bulunduğu bağlamı karakterize eden bir tip projenin ön kabullerinden farklılaşarak yapıdaki yaşam alanları kesintisiz tek bir hacimde tecrübe edilebiliyor. Giriş katında mutfak, yemek, çalışma ve dinlenme işlevlerini üstlenen tek hacim, yapının çevresinde oluşturulan teraslar ve yeşil doku ile de kesintisiz bir tecrübe sağlamayı amaçlıyor. Bu birleşik yaşam hacmi yapıya günümüzde değişen mekan ihtiyaçlarımıza cevap verecek şekilde yeniden kurgulanabilme becerisi kazandırıyor.

Mahremiyet tercih edilebilecek alanlar bir taraftan yapının merkezindeki galeri aracılığıyla etkileşime dahil olurken, diğer taraftan seviye farkının verdiği avantajla kendilerini evin günlük akışından soyutlayabiliyorlar.

Yapı bulunduğu arsanın eğimini iki farklı seviyede iç mekanları yeşil dokuyla doğrudan ilişkilendirerek değerlendiriyor. Giriş kotunda yaşam alanları her iki cepheden bahçeyle ilişkilenirken, bir alt kotta yaşam alanları cepheleri açılarak tamamen özel bahçenin yapının içine kadar ulaşması sağlanıyor.

Palto Yapı ortaklığında hayata geçirilen K1, konutta dönüşüme-hazır mekan anlayışının ele alındığı projeler dizisinin hayata geçen ilk örneği.

ÖNİZ YAŞAM KONUTLARI

RGGA MİMARLIK

Projenin Adı/Yeri : Öniz Yaşam Konutları / Bağlıca, Ankara
Müellif : R. Güneş Gökek
Tasarım Ekibi : Ahmet Çağlar, Mustafa Taşdemir, Ozan Güzey, Batuhan Türkay
İşveren : ASM Group
Proje Alınış Şekli : Teklif
İnşaat Alanı : 8.900 m²
Proje Yılı : 2020

Öniz Yaşam Konutları, alışlagelmiş apartman tipi konut projelerine ve villa sitelerine alternatif olarak geliştirilen; her iki tipolojinin avantajlarını tek bir projede birleştirmeyi hedefleyen bir anlayışla tasarlanmıştır. Konut tipleri kadar, dış mekân kullanımını da fonksiyonel hale getiren projede, ortak peyzaj alanları yanında, kendilerine ayrılmış özel bahçeleri sayesinde dış mekân ve iç mekân yaşam sürekliliği en üst seviyeye çıkarılmıştır.

4 farklı tipte tasarlanan, her biri müstakil girişli 30 adet bahçeli konut, arsanın topografik yapısını da kullanarak, avantajlı bir yönelme stratejisi belirlemekte, konutun asli unsurlarından olan içe dönme, mahremiyet oluşturma, sınır çizme, kişisel alan yaratma kavramlarının üzerinde inceliklerle durmaktadır. Bu durum aynı zamanda yeni normallere alışmaya çalıştığımız dönemde önemi daha da artan müstakilleşme ve izolasyon için gerekli özel yaşam alanlarını oluşturmaktadır.

Her biri 5 bahçeli konuttan oluşan 6 adet blok, arsaya yerleşimi ile bir tür yayalaştırılmış iç sokak oluşturmaktadır. Site girişinden itibaren yaya ulaşımını strüktüre eden sokak, aynı zamanda kontrollü bir biçimde sosyalleşmeye en çok ihtiyaç duyduğumuz dönemde, bir tür karşılaşma, buluşma mekânı olarak ele alınmıştır. Blokları dıştan çevreleyen araç yolu aynı zamanda sokak oyunlarına ev sahipliği yapan bir oyun alanıdır. Bloklar, konutlara direkt giriş imkânı sağlayan otopark alanı ile bodrum katta birleşmektedir.

OPUS 5 VİLLASI

ATABAŞ MİMARLIK

Projenin Adı/Yeri : Opus 5 (Özsal Yapısı) / Çankaya, Ankara
Proje Müellifi : Atabaş Mimarlık
Tasarım Ekibi : Kadri Atabaş, Kutluhan Kon
Statik : Kompozit Müh. (Kenan Özбек)
Mekanik : SM Mühendislik
Elektrik : Keseli Mühendislik
İşveren : Özsal İnşaat A.Ş.
Proje Alınış Şekli : Teklif
İnşaat Alanı : 545 m²
Proje Yılı : 2021

Proje, iki katlı ve işlevi konut-yönetim-ticaret belirsizliğini kapsayan bir arsa için mimari aramalarımızdan birisi. O nedenle bu seri, "opus" diye tanımlandı. Arada kalmış bir parselde, ön cephede hem kartezyen mimarlığın dışına çıkan bir çaba hem de "çıkmalı" yapılanmanın izlerini taşıyan bir öneri geliştirilmeye çalışıldı.

Yapının girişi olan köşesi dairesel biçimde geri çekildi. Hem ön bahçe büyütüldü, hem de yaklaşımlarda geniş cephe yaratarak daha görünür bir kitle etkisi arandı.

Yapının arka cephesinin baktığı parsel de mal sahibinin ve diğer bir sokağa açılıyor. Bu cephe uzun süre boş kalacak. Yapının kimliğini oluşturan yaklaşımın bir başka çeşitlemesi de bu yönde denendi.

İçinde geniş iki katlı bir boşluğu olan yapıda metal, ahşap ve cam ilişkilerinin değişik kombinasyonları denendi.

SMD'LER YENİ YÖNETİMLERİNİ BELİRLLEDİ

TÜRKSMĐ'NİN YENİ BAŞKANI ALİ OSMAN ÖZTÜRK

Türk Serbest Mimarlar Derneği (TürkSMD), 26 Haziran 2021 tarihinde yapılan 26. Olağan Genel Kurul toplantısında 2021 - 2022 dönemi yeni yönetimini belirledi.

TSMD Mimarlık Merkezinde yapılan Genel Kurul toplantısı, sosyal mesafe kurallarına uygun olarak üyelerin yoğun katılımıyla gerçekleşti.

Yeni dönem Yönetim Kurulu Başkanlığı görevine Ali Osman Öztürk oy birliği ile seçildi. Orçun Ersan Yönetim Kurulu 2. Başkanı, M. Erkan Kaçar sayman üye, R. Güneş Gökçek sekreter üye, Gamze İlalan üye olarak görev aldı.

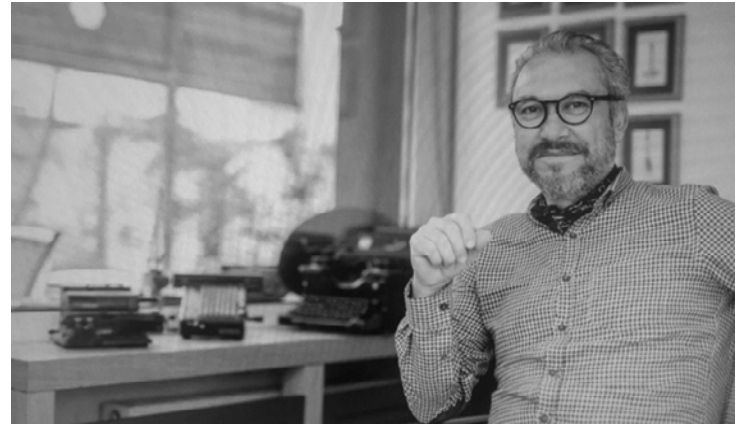
İlhan Kural tarafından yönetilen toplantı, üyelerin temenni ve dilekleri ile son buldu.

İSTANBULSMD'NİN YENİ BAŞKANI DURMUŞ DİLEKÇİ

Durmuş Dilekci İstanbul Serbest Mimarlar Derneği'nin 10. Dönem yönetim kurulu başkanı seçildi.

14.04.2021 Çarşamba günü Point Hotel 'de yapılan 18. Olağan Seçimli Genel Kurul Toplantısı'nda göreve gelen yeni yönetim kurulu ilk toplantısını 18.04.2021 tarihinde gerçekleştirdi ve toplantıda yapılan görev dağılımında Durmuş Dilekci İstanbulSMD Yönetim Kurulu Başkanı seçildi. Yönetim kurulunda görev alan Ali Hızıroğlu Başkan Yardımcısı, Hasan Sıtkı Gümüşsoy Sayman Üye, Görkem Volkan Yönetim Kurulu Üyesi, Deniz Aslan Yönetim Kurulu Üyesi, Burak Ünder Yönetim Kurulu Üyesi ve Burak Pekoğlu Yönetim Kurulu Üyesi görevini üstlendiler.

İZMİRSMD'NİN YENİ BAŞKANI TAMER AKSÜT

İzmir Serbest Mimarlar Derneğinin yeni yönetimi belirlendi.

İzmir Serbest Mimarlar Derneği nin iki yılda bir yapılan yönetim kurulu seçimleri, Pandemi sebebiyle gecikmeli olarak yapıldı. Geniş katılım sağlanan seçimde üyeler, yeni dönemde görev alacak Yönetim Kurulu üyelerini belirledi. Yönetim Kurulu yaptıkları ilk toplantı sonrasında , 2021-2023 dönemi için Tamer Aksüt , İzmir Serbest Mimarlar Derneği başkanlığına getirildi.

Başkan Yardımcısı Dürrin Ulema ve Öznur Turan Eke, Sayman Ahmet Sukuti Tükel, Sekreter Üye ise Hüseyin Onur Dinmez oldu.

TÜRKSMĐ 17. DÖNEM YÖNETİM KURULU BAŞKANI ÖNDER KAYA, YAPI FUARI 2021'DE KONUŞMACI OLARAK YER ALDI.

43. yaşını kutlayan ve Türkiye yapı sektörünün en uzun süredir düzenlenen fuarı olma niteliğini taşıyan Yapı Fuarı - Turkeybuild İstanbul'a TürkSMD 17. dönem başkanı Önder Kaya ve İzmirSMD 9. dönem başkanı Hüseyin Egeli konuşmacı olarak katıldı.

Bilişim Vadisi Tasarım Kümelenmesi Direktörü Pınar Sipahi'nin moderatörlüğünü yaptığı Başkanlar Forumu'nda fikir önerileri, inovatif üretim ve yatırım modellerini tartıştılar.

Etkinlik 8 Nisan 13.30'da Yapı Sahnesin'nde gerçekleşti, online olarak da izlenebildi.

İSTANBULSMD 5. MİMARLIĞA KATKI ÖDÜLÜ'NÜ ERSEN GÜRSEL ALDI

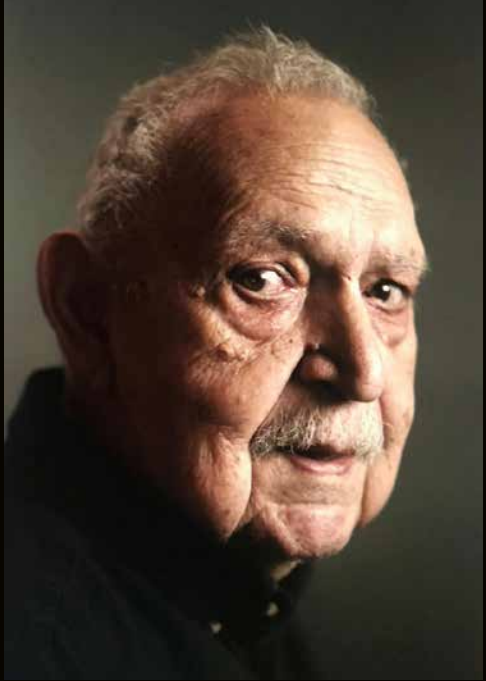
İstanbulSMD'nin iki yılda bir düzenlediği Mimarlığa Katkı Ödülü'nü bu yıl, İstanbulSMD eski başkanlarından, usta mimar Ersen Gürsel aldı.

Ödül töreni bu yıl COVID-19 pandemisi nedeniyle 7 Nisan 2021 günü, saat 19.00 – 20:00 arasında derneğin YouTube kanalından canlı olarak gerçekleştirildi.

Banu Uçak'ın hazırladığı Ersen Gürsel mimari yapıtlarının anlatıldığı film izlendi ve ardından Banu Uça Ersen Bey'le bir de söyleşi gerçekleştirildi.

DORUK PAMİR

1938 - 2021

Fotoğraf : Enis Öncüoğlu, Mimar Portreleri Sergisi Arşivi'nden

Resim 1: Soldan sağa; Doruk Pamir, Bedrettin Esenli(ayakta), Mehmet Adam, Erkut Şahinbaş ODTÜ 50. yıl mezuniyet töreninden, 2010

ERKUT ŞAHİNBAŞ

Doruk'u kaybetmenin şaşkınlığı ve üzüntüsü içinde, birkaç cümle ile bir eski dostu anlatmak ne kadar zor!

65 yıldır süren bir arkadaşlık, beraber evlenip beraberce çocuklarımızı, torunlarımızı kucağımıza aldığımız bir dostluk.

1956 yılında, ODTÜ Mimarlık Fakültesi açıldığında ilk 50 talebe arasındaydık. Birinci sınıftayken, o sanki önceden mimarlık eğitimi almış biri gibiydi. Tasarım kabiliyeti ve maket yapma maharetiyle sınıfın en sivri len talebesiydi, nitekim ODTÜ'den de 1 nolu diplomayla mezun oldu.

Mezuniyetinden sonra, ODTÜ misyonunu başarılı bir temsil edip arkasından gelenlerin önünü açan bir duruş sergiledi. Hepimizi birbirimizden farksız kılmaya çalışan bu dünyada, kendin olarak kalabilmek en zor iştir.

Doruk hep dik durdu.

Centilmen bir entelektüeldi!

Dün hepimize veda etti. Işıklarda uyusun.

SUHA ÖZKAN DORUK PAMİR'e MERHABA

Yıl 1962, ODTÜ yeni yerleşkesi için arazisini edinmiş, ama dersler, Dikmen Yolu'nda TBMM bahçesinde barakalarda sürmekte. İngilizce Hazırlık Okulu ise Eskişehir yolu üzerindeki yeni alanda kurulan 4 barakada, Üniversite'nin yeni yerleşkesine Kasım ayında yollanan 200 öğrenci arasındayım.

İlkbahar olmuş. Ankara steplerinin kuru, kır ortamında otlar yeni ortaya çıkmış ve barakaların Doğusunda sonradan Mimarlık Fakültesi olduğunu öğreneceğimiz, hiç görmediğimiz betonarme kalıplarla bir inşaat yükselmekte. İngilizce öğrenimini neredeyse tamamlamışız. Bahar aylarında konuşma temrinleri daha yoğun ve önemli. Cumartesi günleri de mesleki konularda Fakültelerden hocalar geliyor, 2-3 saat meslek üzerine, İngilizce söylüşyoruz. İsimlerini yalnız öğle yemeğine gittiğimiz TBMM barakalarından duyduğumuz hocalar: Apdullah Kuran, Gönül Tankut ve Fritz Jeneba geliyorlar, artık iyice dertleşebileceğimiz İngilizcemizle bize Mimarlık Tarihi, Kent Planlaması, Sanat ve Tasarım konularında ilerde gereksineceğimiz sözcük ve kavram dağarcığımızı zenginleştiriyorlardı. Sırada Doruk Pamir vardı. Tek bursla hem Harvard GSD'den, hem de MIT'den Master dereceleri almış, üstelik Walter Gropious'un The Architects Collaborative (TAC) bürosunda çalışmış tam anlamı ile erişilmesi güç bir "rol modeli" olacak bir ODTÜ mezunu idi. Üstelik yakışıklılığı da dillere destandı.

Bahar gelmiş. Havalarda iyice ısınmıştı. Tüm ders yılı kokusunu çektiğimiz gaz sobası artık yanmıyor, Ankara'nın diri, duru ve kuru bahar havası pencerelerden içeri dolarken, o Cumartesi, uslu çocuklar gibi heyecanla Doruk Pamir'i bekliyorduk. Sınıfa bizim arkamızda yer alan kapıdan girdiğini, bekleyiş sessizliğimizin ayak sesleri ile bozulmasından hissettik. Bize yalapaş bir, "Merhaba" deyip yeşil tahtanın yanındaki açık pencerenin önünde ayakta yerini aldı ve ilk iş olarak bir sigara paketi çıkardı. O yıllarda en doğal olan her yerde sigara içmenin rahatlığı ile bize de ikram etti. Biz onu izlemenin büyüüne öylesine kapılmıştık ki, kimse davranmadı. O da o unutulmaz gülümsemesi ile sigarasını yaktı.

Sınıfta 10 çift göz sürekli onu tepeden turnağa süzüyor, o da iki parmak arasına kısırılmış heyecanını saklamayan, sigaralı küçük titreşimleri gizlemiyordu. Hepimiz genelde kazaklıydık. O çok iyi bir kesimi olduğu açıkça belli olan metal düğmeleri olan lacivert bir blazer, açık gri Pantolon ve ilk kez gördüğüm, son yıllarda aramızda konu olacak olan, yakası beyaz gerisi mavi kırçıl (Oxford) dokuması gömlek ile tüm görünümü tamamlayan mavi, lacivert, beyaz ve gri, irice tokmak gibi bağlanmış reye kravat vardı.

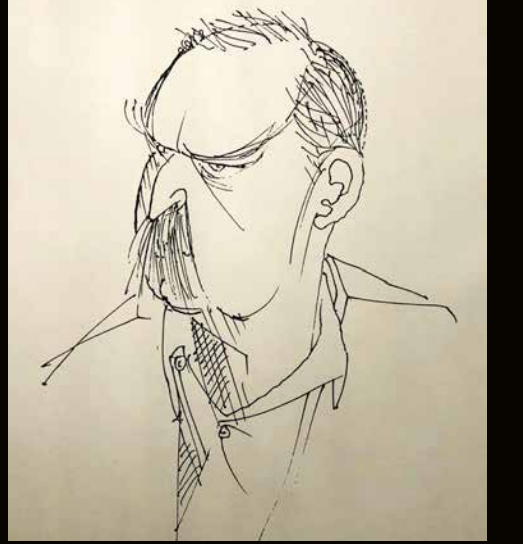
Aradan tam elli sekiz yıl geçti, Söylediklerinden anımsadıklarım mimarlığın bir mekan yaratma sanatı olması ile en önemli işlevinin "suğu dışarıda tutmak" olduğu idi. Daha neler neler anlattı kim bilir? Bir kesimi bizim İngilizce bilgimiz yetersizliği ile kafalarımıza girmede. Kalanlar da zaman içinde eridi. Ama unutamadığım, tanıyıp tanımadığımızı sorduğu Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Mies van der Rohe idi. "Hangi mimarları tanıyorsunuz?" diye sorunca "Mimar Sinan, Mimar Kemalettin" dedik. Bu yanıtların ne denli yapay ve yapıştırma olduğun anlamış olacaktı ki, yanıtlarımız onu kesmedi. Mimarların isimlerini yeşil tahtaya yazdı. Biz de yalnız dokuz sözcükten oluşan ders notumuzla kendi en az not tutma rekorumuzu kırmıştık.

Ankara'nın dışındaydık. Çıkarken "Şehre gitmek isteyen var mı?" diye sordu. Hepimiz sanki o "Fareli Köyün Kavalcısı" imiş gibi pe-

şine takıldık. Bizi toptan çağırdığı için, umudumuz dışarıda VW minibüs türü bir araba, belki de camper olmasıydı. Çünkü ona hayrandık. O da farklıydı. Tüm yıl boyu bizi ziyaret eden, o ortama sık sık temiz hava almak için gelen, biz yanına sevgiyle yaklaşınca "Çalışın, çalışın çocuklar, çok çalışın," diyerek bizi yüreklendiren, Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in Cadillac'ını park ettiği düzlükte bir Kırmızı Triumph Spit Fire spor araba duruyordu. Merakla inceliyorduk. Araba daha çok köpek balığına benziyor, kaputun üzerindeki beyzi apseye de bir anlam veremiyorduk.

Tam bir hayal kırıklığı içinde, yalnız sürücü yanında tek kişilik yer olduğunu fark edip, aramızda bakiştık. Hemen karar verip, kapıyı açarak Maide Eralp'i (Sonra İbrahim Hasan Erkan'ın eşi Maide Erkan'ı) oturttuk. Güzelim o koltuğa çok yakıştı. O içten gülümsemesi ile omuz hizasından kaçamak el salladı. Biz çaresiz, ne zaman geleceği bilinmeyen otobüsü beklerken. Maide ve Doruk şimdiki Dil Okulu önündeki yokuştan, cevval Triumph'un titremeleri ile inerek, sola dönüp kayboldular.

Aradan 58 yıl geçti Doruk ve Maide birer gün arayla birlikte sonsuzluğa eriştiler.

Resim 2: Self Portrait-Ercüment Gümrük'ün izniyle

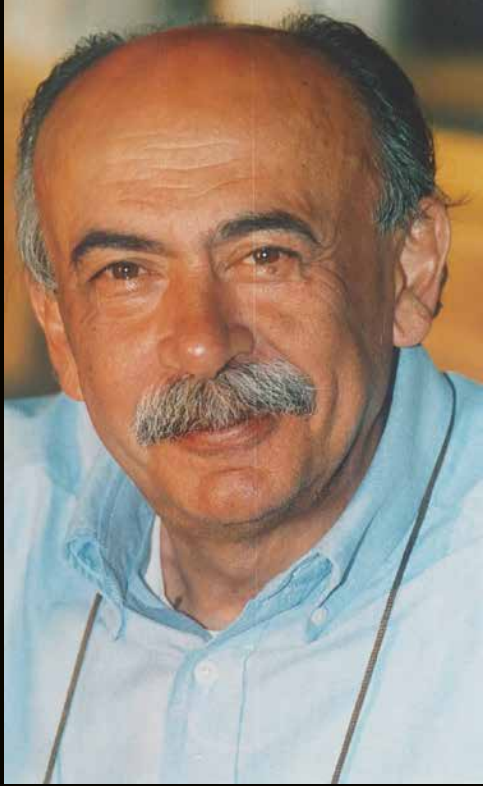
Resim 3: Bangladeş İslam Teknoloji Üniversitesi

Resim 4: Bangladeş İslam Teknoloji Üniversitesi

BÜLENT ALTAY

1946 - 2021

TURHAN KAYASÜ

Bülent Altay 22.02.1946 yılında Karabük'te doğdu. Ortaokulu 1957-1961 yılları arasında Talas Amerikan Koleji'nde, Liseyi de 1961-1964 yılları arasında Tarsus Amerikan Koleji'nde okudu. 1964 yılında girdiği ODTÜ Mimarlık Fakültesi'nden 1968 yılında mezun oldu.

1965 yılından itibaren, eğitimine paralel olarak 1969 yılına kadar Erkut Şahinbaş Mimarlık ofisinde çalıştı. 1969 yılında evlendiği eşi mimar Serpil (ODTÜ,BA 1969) ile Londra'ya gitti. 1969-1972 yılları arasında Charles Pike and Partners ofisinde mimar olarak, yurda

döndükten sonra 1972-1973 yıllarında Mesa Mesken Sanayii AŞ.'de çalıştı. 1973-1975 yıllarında askerlik hizmetini yaptı. 1975-1976 yıllarında tekrar Erkut Şahinbaş Mimarlık ofisinde çalıştı. Mayıs 1976'da Faruk Malhan ile birlikte Koleksiyon Mobilya'yı kurdu. Tasarladığı pek çok mobilyayı üretti.

1977 yılında eşi Serpil ile Altay ve Altay Mimarlık, İç Mimarlık ve Mobilya Ortaklığı'nı kurdu. Mimarlık, İç mimarlık projeleri, hareketli ve sabit mobilya tasarımları, bu tasarımların taahhüt olarak ve mağazalarında satış için üretimleri bu firmanın çalışma kapsamındaydı. Bu üretimlerini 1981 yılında kurdıkları kendi ahşap, metal, döşemelik ve cila atölyelerinde devam ettirdiler. 1977'den 1993 yılını kadar faaliyetlerini bu firma ile yürüttüler. 1993 yılında şirketleşerek bu faaliyetleri Altay ve Altay Mimarlık, İç Mimarlık ve Mobilya Limited Şirketi olarak yürüttüler. Bu faaliyetlerini 2008 yılına kadar değişik kontratlar altında ve mağaza satışı olarak sürdürdüler. 2008 yılında şirketi mobilya üretimi dışında tekrar yapılandırarak mimarlık ve iç mimarlık faaliyetlerini 2012 yılına kadar tasarım, koordinasyon ve danışmanlık olarak devam ettirdiler.

Bülent Altay profesyonel çalışmalarının yanı sıra tasarım eğitimine de değişik kurumlarda katkılarda bulunmuştur:

1994-1996 yıllarında yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak Bilkent Üniversitesi, STMF, İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümünde, lisans ve lisans üstü Tasarım Stüdyo dersleri

2002-2003 yıllarında yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak ODTÜ Mimarlık Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünde,

2013-2015 yıllarında yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak Çankaya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümünde Tasarım Stüdyosu ve Yapı Bilgisi-Malzeme dersleri,

2015-2017 yıllarında yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak Atılım Üniversitesi, mimarlık ve iç mimarlık bölümlerinde Tasarım Stüdyosu ve İnce Yapı dersleri,

2017-2020 yıllarında yarı-zamanlı öğretim görevlisi olarak Bilkent Üniversitesi GSTMF, İç Mimarlık ve Çevre Tasarım Bölümünde Tasarım Stüdyosu, Yapı Bilgisi-Malzeme ve Ürün Tasarımı ve Detay Stüdyosu, (mobilya), İleri Detay Stüdyosu dersleri verdi.

Bülent çalışkan ve iyi bir mimardı. Özellikle iç mimari, mobilya ve obje tasarım ve imalatında çok mahirdi. Başta ahşap olmak üzere, malzeme ve detay bilgisi ileri derecedeydi. Bir anlamda 19.yy sonları ve 20.yy başlarının Modernizm öncesi Britanya'da başlayarak diğer Avrupa ülkelerini etkilemiş olan endüstri devrimine ve seri üretimine karşı, daha insani, özgünlük, el emeği becerisi, deneyim ve ustalığına bağlı üretime dönmek ilkesinde olan Arts and Crafts akımının günümüzdeki bir temsilcisiydi sanki. Bu akım, Rönesans'tan itibaren gelişen stillerin sahte bir biçimde yeniden tekrarlanmasına karşı yeni arayışlar peşinde olan basit formlar ve gereksiz dekorasyondan kaçınan, doğal malzemeyi ve doğa motiflerini öne çıkaran bir hareketti.

Mimar bir yapının yalnız ana tasarımının değil, barındırdığı her detayı ve objeyi bir bütün içinde tasarlayan, hatta üreten bir sanat ve zanaat insanıdır. Bu mottodan hareketle Bülent yaptığı ve uyguladığı tasarımlarının yanında, zaman zaman çok meşhur özgün mobilyaların tıpkı üretimlerini yaptığı gibi, kendi özgün tasarımlarını da yapmış ve üretmiştir.

Bülent için maddiyattan çok işin özgün, doğru, düzgün ve inandığı şekilde yapılması önemlidir. Bu kriterlerden taviz vermekten inatla kaçınmıştır. El çizimi ve yazısı çok düzgündür, beyni ile eli arasındaki koordinasyon çok güçlüdür, tasavvur ettiği bir şeyi düzeltme gereği duymadan el çizimi haline getirirdi. Disiplinliydi ve muntazam ajanda tutardı.

Bülent iyi bir insandı. Eşi, çocukları ve torunları ile takdir edilen bir sevgi ortamı yaratmıştı. Üç çocuğu ve üç torunu vardır. Ailesinin tüm fertlerinin eğitimleri de mimarlık, bir tasarım alanı ile ilgilidir: Eşi Serpil mimar (ODTÜ), şehir ve bölge plancısı (LSE), çocukları Yunus endüstri ürünleri tasarımcısı (ODTÜ) ve eşi Burçak mimar (ODTÜ), Can iç mimar (Bilkent Ü.) ve eşi Aslı grafik tasarımcısı (Bilkent Ü.), Deniz şehir plancısı (ODTÜ) ve eşi Kayahan grafik tasarımcısı (Hacettepe Ü.); her biri tasarım ve/veya tasarım eğitimi alanlarında faaliyetlerini sürdürmektedirler.

25.05.2021 tarihinde vefatı ile Bülent Altay ailesi için olduğu kadar, arkadaşları, tasarım ve eğitim dünyası için de acı bir kayıp olmuştur.

Resim 2: SEV ilkokulu, Göztepe, İzmir

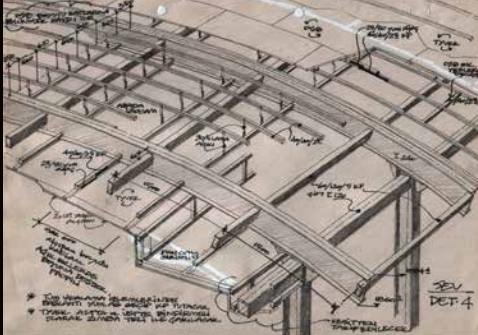
Resim 3: SEV ilkokulu, Göztepe, İzmir

Resim 4: Concorde Otel, iç mimari, Antalya

Resim 5: Concorde Otel, iç mimari, Antalya

Resim 6: SEV İlkokulu, el çizimi çatı detayı

Resim 7: IZBAN İstasyon, İzmir

İLHAN KURAL

Bülent Altay'ın Ardından...

Gün geçmiyor ki tanıdığımız, sevdiğimiz, saygı duyduğumuz kişilerin ölüm haberlerini almayalım. Bu aralarda gerçekten kayıplarımız mı arttı, yoksa bana mı öyle geliyor, bilmiyorum; ama giderek Serbest Mimar'ın Yaka Yazısı kısmı şişmeye başladı. Bazen tam baskıya girerken bir haber alıyoruz; aldığımız acı haberi de dergiye bir şekilde yerleştirmek durumunda kalıyoruz. Sevgili Bülent Altay'ın haberi de bizim için çok ani oldu...

Bülent Altay ile arkadaşlığımız 1964 yılında ODTÜ Mimarlık Bölümü'ne girişimize kadar uzanır. Birinci sınıfta çok kalabalıktık; şehir planlama öğrencileri ile birlikte aynı stüdyoları paylaşıyorduk. Yanlış hatırlamıyorsam, toplamda 100 mimarlık ve 25 şehir planlama öğrencisi, fakülte binasının en kuzeyindeki iki stüdyo mekanını doldurmuştuk. Böylesi bir ortamda, insanların birbirileri ile hemen kaynaşıp dostluk kurması zordur; başlangıçta ancak çevrenizde bulunan kişilerle yakınlık kurabilirsiniz. Dolayısıyla bizim Bülent ile ilişkimizin gelişmesi de zamana yayıldı; üçüncü sınıfa geldiğimizde arkadaşlığımız ilerlemişti. Her ikimiz de sınıfımızda bulunan ve İzmir Amerikan Kız Koleji'nden gelmiş iki yakın arkadaş, Serpil ve Nerkis ile ilişkilerimizi zamanla ilerlettik; sonunda da onlarla hayatlarımızı birleştirdik.

1968'deki mezuniyetimizden sonra, 1969 bahar semestresinde, ODTÜ boykotlar nedeniyle kapanınca, ben Erkut Şahinbaş'ın bürosunda çalışmaya başladım; yarışmayla kazandıkları Karadeniz Teknik Üniversitesi Spor Salonu, Sosyal Tesisleri ve Alışveriş Merkezi projesine dahil oldum. Bir müddet sonra Bülent de bize katıldı; ben 6 ay sonra okul açılınca bürodan ayrıldım ama Bülent orada çalışmaya devam etti. Bülent'in inanılmaz bir eli ve çalışma disiplini vardı; Spor Salonu'nun 1/50 ölçekli kesit aksonometrik çizimini yaptığı zaman herkesi kendine hayran bıraktığını hatırlıyorum; zaten okuldan beri yaptığı tüm projeleri beğenirdim. O büroda epeyce eğlenceli zamanlar geçirdik.

Her öğleden sonra yakınlardaki pastaneden pasta alıp çayla tüketmemiz neredeyse bir ritüel haline gelmişti.

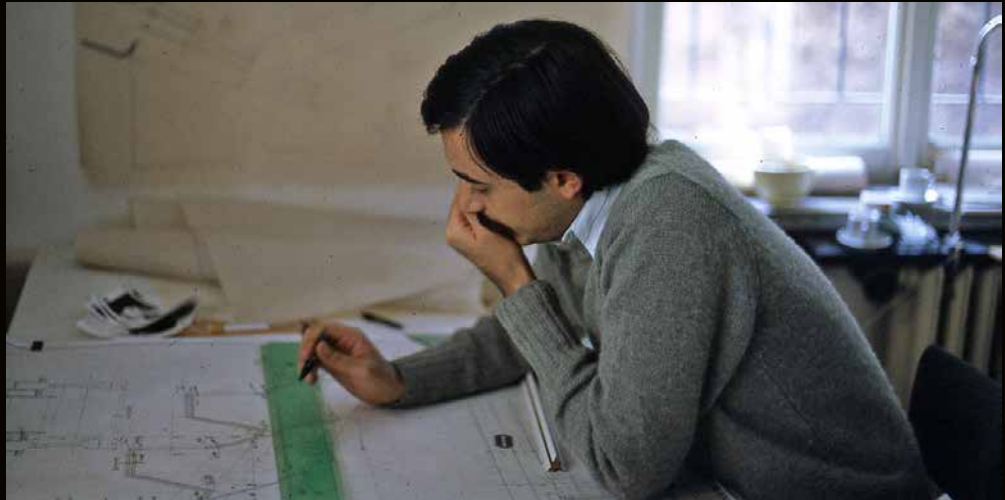
Bülent olağanüstü yetenekli bir insandı; bir mimar olarak hem artistik yanı çok güçlüydü, hem de yapı ve detay konularında çok bilgiliydi. Onun İzmir Sağlık ve Eğitim Vakfı İlköğretim Okulu binası çok beğendiğim bir yapısıdır. Mobilya tasarımı ve üretimi gibi gerçekten zor bir alanda da uzun yıllar başarıyla emek vermiş olmasına şaşırmamak gerekir. Altay&Altay'da eşi Serpil ile birlikte ürettiği mobilyaları hala keyifle kullanan pek çok arkadaşımızı biliyorum.

Bülent'in herkesin çok bilmediği bir yanına, müzik konusundaki yeteneğine değinmek imkansız. Onun mükemmel bas gitar çaldığını çoğu kişi bilmez. Bülent, ilk defa duyduğu bir parçanın ritmine ve melodisine hemen uyum sağlar, kırk yıldır o parçayı çalıyormuşcasına ustalıkla müziğe katılırdı. Sınıf arkadaşlarımızla bir müzik gurubu oluşturmuştuk; davulda Ferhan Rona, gitarda Cahit Benövenli, bas gitarda Bülent Altay ve ben de vokal olarak, 1969-71 yılları arasında, iş çıktığında, o zamanki adıyla Büyük Ankara Otel'i'ndeki düğünlerde ve balolarda çaldığımızı hatırlıyorum. Ne yazık ki o yıllara ait elimde hiç bir fotoğraf veya belge yok; insanın belleği de zamanla zayıflıyor, bazı şeyleri yeteri kadar hatırlamıyor.

Bülent daha sonraları radyoda da çok başarılı ve zevkli caz ağırlıklı müzik programları yaptı. Son yıllarda projeciliğin yanısıra yarı zamanlı hocalık da yapmaya başlamıştı.

Bülent mükemmel bir insan, çok iyi bir mimar, çok iyi bir eş ve aile babası, fazla konuşmayan ama espri anlayışı ile kafa dengi, candan bir dosttu. Birlikte güldüğümüz anları hatırlıyorum. Hastalığı ve pandemi nedeniyle son zamanlarında az görüşebildiğimiz için gerçekten çok üzgünüm. Zamansız ayrıldı aramızdan.

Seni çok arayacağız sevgili dostum; ışıklar içinde uyu...

ÖNDER ŞENYAPILI

1940 - 2021

GÜLAY HASDOĞAN

Mimar, eğitimci, yazar ve sanat eleştirmeni Önder Şenyapılı'yı sonsuzluğa uğurladık. Önder hocamız, tek bir mesleğin uygulamacısı, tek bir disiplinin eğitmeni veya tek bir sanat dalının eleştirmeni değil, birçok disiplin bilgisini ve birçok mesleğin uygulama ilkelerini derslerinde ve kitaplarında yansıtan, çok yönlü bir düşünür, yazar, eleştirmen ve eğitmendi.

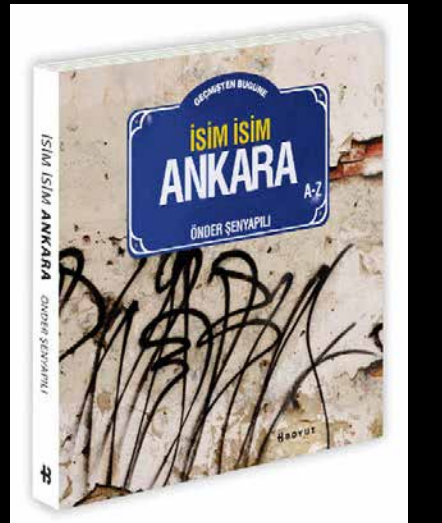
Önder Şenyapılı, 1940 yılında İzmir Ödemiş'te doğdu. İzmir Özel Türk Kolejinden ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünden mezun olduktan sonra A. B.D.'de Pensilvanya Üniversitesinde Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamladı. İmar ve İskân Bakanlığı (1963) ve Ankara Belediyesinde danışman olarak çalıştıktan sonra Dünya, Güneş, Milliyet, Vatan, Politika ve Günaydın gibi gazetelerde profesyonel gazeteci olarak çalıştı.

Şenyapılı, 1992-2005 yılları arasında ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümünde tam zamanlı Öğretim Görevlisi olarak görev yaptı; 2005 yılından 2020 yılına kadar yarı zamanlı olarak ders vermeyi sürdürdü. Tasarımın kültür, sanat ve sinema ile ilişkisine yönelik, görsel ve işitsel zenginlik içeren seçmeli dersleri, üniversitemizin birçok bölümünden öğrencinin ilgisini çekiyordu. Sinema ve Tasarım, Medya ve Tasarım ve 20. Yüzyılda Otomobil Tasarımı ve Tasarımcıları ilgiyle tercih edilen dersleriydi. Fakültemizde görev aldığı sürece kitap yazmaya devam eden Önder hocamızın Mimarlık Fakültesindeki odasında sürekli bilgisayarı başında çalışıyor oluşu öğrencilerimiz ve hocalarımız için motivasyon kaynağıydı.

40'a yakın kitabı ve çeşitli günlük, haftalık ve aylık yayın organlarında yayımlanan makaleleri, köşe yazıları, araştırmaları, incelemeleri ve dizi yazıları ile mimarlara, endüstriyel tasarımcılara ve yaratıcı sanatlarla ilişkili diğer disiplinlere ilham veren Önder Şenyapılı ayrıca televizyon ve radyo programları da yaptı. TRT'de Gündemde Sanat Var, Sanattan Kesitler programlarını sundu, özel kanallarda sanat programları hazırlayıp sundu. 1970'de TRT'nin düzenlediği Kültür ve Bilim Ödülleri Yarışması'nda Korkmayın Hain Kurttan adlı denemesiyle deneme dalında başarı ödülünü, Cumhuriyet'in 50. Yılında Türk Basını adlı eseriyle 1973-74 Yunus Nadi Ödülünü,

Televizyonun Türk Toplumuna Etkileri adlı incelemesiyle de 14. Karacan Armağanında birincilik ödülünü, Milliyet Sanat dergisinin deneme yarışmasında üçüncülük ödülünü ve 2000'de Serbest Mimarlar Derneği Ödülünü kazandı. Kitaplarında, sinemada anlatım teknikleri, sanatın gelişim öyküsü, otomobil tasarımcıları, sözcüklerin anlamları, kentlerin isimlerinin kökenleri ve insanlığın cinselliğe bakış açılarının antik dönemlerden, dijital dönemlere kadar nasıl değiştiği gibi geniş yelpazede konulara yer verdi.

2020 yılına kadar aktif olarak ders vermeye devam eden Önder Şenyapılı, 29 Mart 2021 Pazartesi günü vefat etti ve 30 Mart 2021 Salı günü toprağa verildi. Önder Hocamızın, derin bilgisini ve eleştiri yeteneğini, ince mizah anlayışı ile her zaman dengeli bir şekilde ustalıkla kullanan sohbetleri hiç unutulmayacak. Eşi Prof. Dr. Tansı Şenyapılı'ya, kızı Doç. Dr. Burcu Şenyapılı Özcan'a ve tüm yakınlarına sabır ve başsağlığı dilerim.

GOTTFRIED BÖHM

1920 - 2021

GAMZE KÖKÜM

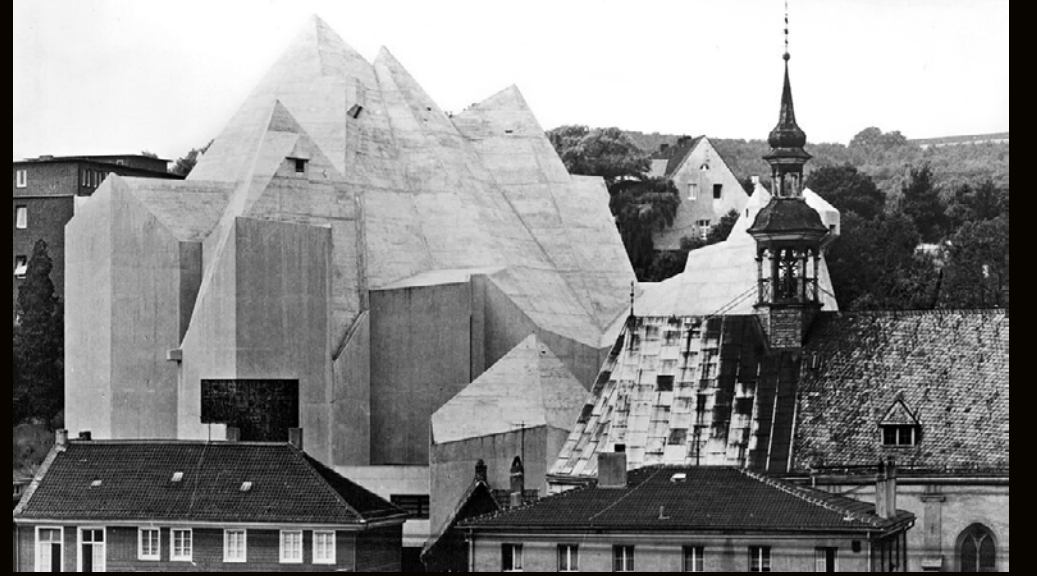
Pritzker kazanan ilk Alman olarak adını tarihe kazıyan ünlü Alman mimar Gottfried Böhm, 101 yaşında hayatını kaybetti.

23 Ocak 1920'de dünyaya gelen ve bir kilise mimarının oğlu olan Böhm, Münih'teki Technische Hochschule'de mimarlık ve Münih Güzel Sanatlar Akademisi'nde heykel eğitimi aldı. Sonrasında babasının firmasında çalışmaya başlayan Böhm, Almanya ve ABD'de çalıştıktan sonra babasının vefatı üzerine 1955 yılında Köln merkezli şirketi devraldı.

Neviges Mariendom olarak da bilinen Almanya Neviges kasabasındaki devasa beton Bensberg Belediye Binası, en bilindik eseri olarak kabul edilebilir. Mimarın diğer önemli projeleri arasında brütalist Hac Kilisesi, Paderborn'daki Piskoposluk Müzesi ve Köln'deki St. Kolumba kilisesi yer alıyor.

2014 tarihli "Concrete Love — The Böhm Family" isimli belgesel film, Böhm ailesinin nesiller boyu süren mimarlık macerasının yanı sıra Almanya'nın geçirdiği süreçlere de değiniyor. Filmde Böhm'ün kendi mimarlığına dair görüşleri de yer alıyor.

1986 yılında layık görüldüğü Pritzker ödülünü almasının nedenlerinden biri olarak jüri; Gottfried Böhm'ün "geçmişten miras olarak alınan birçok şeyi kazandığı yeni edinimlerle başarılı bir şekilde bir araya getirmesindeki etkileyicilik"e işaret ediyor.

Neviges Mariendom - Hac Kilisesi, Neviges, Almanya, 1972

Christi Auferstehung, Köln, Almanya

Bensberg Belediye Binası, Bensberg, Almanya, 1969

St. Hildegardis Şapeli, Düsseldorf, Almanya

Bensberg Belediye Binası, Bensberg, Almanya, 1969

HELMUT JAHN

1940 - 2021

İLHAN KURAL

8 Mayıs 2021'de mimarlık dünyası, modernizmin önemli isimlerinden Helmut Jahn'ı, Chicago yakınlarında geçirdiği bir trafik kazasında kaybetti. Chicago'da yaşayan Alman asıllı mimar, bu kentte ürettiği yapılarla tanınmıştı, ancak Almanya ve Uzak Doğu'da da pek çok önemli esere imza atmıştı.

1940'ta Almanya'da doğan Helmut Jahn, 1965 yılında Münih'teki Technische Hochschule'den mezun oldu; 1966'da Chicago'ya göçen Jahn, aynı yıl burslu olarak Illinois Institute of Technology'de yüksek lisans programına katıldı. 1967'de Charles Francis Murphy firmasında çalışmaya başlayan ve şirketin sahibi Murphy emekli olduktan sonra 1981'de firmanın adını Murphy/Jahn olarak değiştiren Jahn, 2012'de firmanın ismi Jahn olarak tescil ettirdi.

Tasarım anlayışında temelde Mies van der Rohe'den esinlenmesine karşın, 1970'lerin ortasından itibaren, özellikle 1980'lerde, Post Modernizm akımına yakınlığı ve hatta bu akımın temsilcileri olan "Chicago Yedili-si"nin sekizinci üyesi oldu. Ancak, Helmut Jahn, Post Modernizm'in süslemeye ve tarihsel göndermelere dayanan tarzına -bir iki yapıyı hariç- fazla yakın durmadı; tam tersine, yapılarında özellikle çelik, cam, alüminyum ve brüt beton gibi malzemeleri, yüksek teknoloji ürünü yapım teknikleri ile kullanarak, süslemeden uzak, yalın ve özgün bir yapı dili ve yapı estetiği yarattı.

Jahn'ın eserlerinde ayrıntıya verdiği önem ve malzemeleri uyum içinde kullanabilme

konusundaki titizliği, yapılarının belirgin özelliği oldu.

Aslında Helmut Jahn'ın dünya görüşünün Mies'in "Less is more" felsefesinden beslendiğini söylemek mümkün. Jahn bir adım daha öteye giderek "mimarının, fazlalıklardan arındıkça gelişeceğini, kendisini yenileyeceğini" savunuyor .

Hakkında pek çok yazı ve kitap yayınlanan, yapıları ile ödüller kazanan Helmut Jahn, Harvard ve Yale Üniversiteleri'nde hocalık, IIT'de (Illinois Institute of Technology, Chicago) hocalık ve tez danışmanlığı da yapmıştı. Özellikle yaşadığı ve eserleri ile kent-sel çevreye katkıda bulunduğu Chicago'da çok sevilen Jahn'ın ölümü Chicago'da büyük üzüntü yarattı.

Resim 2: SONY Center, Potsdamer Platz, Berlin-2000

Resim 1: O'hare Hava Limanı Terminal, 1986

Resim 3: James R. Thompson Center, Chicago-1985

Resim 7: Neues Kranzler Eck, Berlin-2001

Resim 4: Munich Airport Center, Munich-1997

Resim 5: IIT Street Village, Chicago-2003

Resim 6: Bayer Genel Merkez Binası, Leverkusen-2002

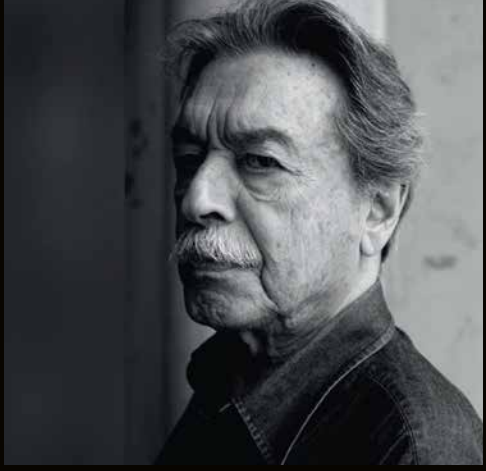
Resim 8: 600 North Fairbanks, Chicago-2007

Resim 9: Suvarnabhumi Uluslararası Hava Limanı, Bangkok-2005

PAULA MENDES DA ROCHA

1928 - 2021

KADRİ ATABAŞ

Genel olarak “Güney Amerika Modernizmi”, özel olarak da “Brezilya Modernizmi”nin, evrensel mimarlık değerlerinden olan Paula Mendes da Rocha, 23 Mayıs 2021’de 92 yaşında aramızdan ayrıldı.

Rocha, 1928’de Vitória, Espírito Santo, Brezilya’da doğdu. Kariyerine 1950’de São Paulo’da başlayan Mendes da Rocha, São Paulo Üniversitesi’ndeki eğitmenlik görevinin yanı sıra, Brezilya Mimarlar Enstitüsü’nün Başkanlığını da yapmış ve Güney Amerika ve Avrupa’da dersler vermiştir. Sao Paulo’daki Mackenzie Üniversitesi’ndeki çalışmaları sırasında modern ve çağdaş mimaride referans olan Paulo Mendes, 1961 ve 1969 yılları arasında mimarların sahip olması gerektiğini düşündüğü sosyal rol konusundaki duruşu nedeniyle, öğretim üyesi olduğu üniversitedeki profesörlük görevinden, Brezilya’daki askeri diktatörlük tarafından alındı.

Rocha, ilginç bir şekilde, aynı yıl, Osaka’daki Expo ’70’deki Brezilya Pavyonu yarışmasını Jorge Caron, Júlio Katinsky ve Ruy Ohtake ile birlikte kazandı. 1980 yılında aynı fakülteye Mimari Tasarım Profesörü olarak döndü ve emekli olduğu 1999 yılına kadar burada kaldı.

Paula Mendes Da Rocha, Niemeyer, Lina Bo Bardi (Brezilya) ve Baragan’la (Meksika) birlikte Güney Amerika Mimarlığı’nın kimliğini oluşturan figürlerdendi. Bu gelenek daha genç kuşaklarda Alejandro Aravena (Şili) da devam etmektedir. İspanya ve Portekiz ağırlıklı kültürel ve tarihsel kökler nedeni ile Kıta Avrupası ile olan bağlantılar da bölge-

nin dünya ile olan bağlantılarını hep sıcak tutmuştur.

Le Corbusier’in Brezilya ile olan ilişkisi ve yaptığı yapılar ve güçlü etkisinin yanı sıra, Dünya Mimarlığında öne çıkan örnekler de oluşturan Güney Amerika Modernizmi, genellikle Modernist Mimarlığın farklı bir yerinde durmuştur. Bölgenin üretim koşullarının da etkisi ile beton ağırlıklı olan Güney Amerika Mimarlığı, Modernist Mimarlığın daha sonra evrildiği ve yaşadığı gelişmelerden farklı olarak, kendine has bir mimarlık dünyası geliştirmiştir.

Rocha ve Niemeyer ile simgeselleşen Güney Amerika Mimarlığı, sadece kendi iç dünyasının semantik içeriği nedeni ile dikkat çekmemiştir. Kıtanın hemen tüm ülkelerinde var olan gelir dağılımı adaletsizliği ve ABD destekli askeri yönetimlerin baskıcı tavrına karşı siyasi söylem ve tavır içinde de yer almıştır. Bunun sonucunda adı geçen her iki mimar da uzun yıllar ülkelerinin dışında yaşamak veya mesleklerini zor koşullarda yapmak zorunda kalmışlardır. Öte yandan, Modernist / Brutalist Mimarlıktan farklı bir söylemin gelişmesinin de simgeleri olmuşlardır. Niemeyer, Doğan Hasol la yaptığı bir söyleşide “Le Corbusier, betonun gücünü, yapısal özelliklerini kullanmaktan çok, plastik niteliği ile öne çıkarmıştır. Oysa benim yapılarımda, strüktür bittiğinde yapı da bitmiş olur” demiştir.

Rocha ise, “Brezilya Modern Mimarlığı” literatürüne, kişisel olarak, betonun ve genel olarak malzemenin potansiyeline dayalı bir

biçimcilik yerine, malzemenin şiirsel kullanımına ve mekânsal kurgusuna da Japon Haiku şiirinin anlatımını kattı denilebilir. Haiku, yaşanan anda, küçücük de olsa, bir güzellik görmeyi öğretir.

Rocha, daha sonra, ölümüne kadar, bir grup mimar ile Portekiz Enstitüsü Casa da Arquitectura ile de çalışmıştır. 2007 yılında oluşturulan Casa da Arquitectura, mimarlığın toplumda ulusal ve uluslararası yaygınlaştırılması ve onaylanması için içerik oluşturma ve programlama evreninde kendini gösteren, kar amacı gütmeyen bir kültürel varlıktır.

Mimarlıktaki özgün yaklaşımı ve sorumlu duruşu nedenleri ile Mendes da Rocha, 2006 yılında Pritzker Ödülünü alan ikinci Brezilyalı mimar oldu. Jüri, ödül gerekçesinde “mekanın şiirselliğinin derin anlatımının yanı sıra, mimarlığın sosyal sorumluluğunun derinliğini hatırlatmasını” belirtti.

Roca, Pritzker Ödülü dışında;

2001 Yılında, Latin Amerika Mies van der Rohe Ödülünü, The Pinacoteca de São Paulo ile aldı

2016 Yılında, Mimarlık dünyasının iki üst düzey ödülüne değer bulundu: Venedik Biennial Altın Aslan Ödülü ve The Praemium Imperiale Award.

2017 Yılında RIBA Altın Madalyası ile ödüllendirildi.

2021 Yılında ise IUA (International Union of Architects) Altın Madalyası ile ödüllendirildi.

Resim 1: Cois das Artes

Resim 2: Capela de São Pedro

Resim 3: Patriarch Plaza

Resim 4: Museu Brasileiro da Escultura e Ecologia

Resim 1: Museu Nacional dos Coches, Carmen Teixeira

Resim 6: Casa no Butantã

Resim 7: Casa Masetti

Resim 8: King House, Leonardo Finotti

Lacaton & Vassal Fransız stüdyosu ortakları Anne Lacaton ve Jean-Philippe Vassal 2021 Pritzker Mimarlık ödülünü aldılar

AHMET S. TÜKEL

Sosyal Konut Mimarları olarak bilinen ve Fransız Lacaton & Vassal firmasının kurucu ortakları Anne Lacaton ve Jean-Philippe Vassal, 2021 yılı Pritzker Ödülü'nü kazanan mimarlar oldu.

Çift, Paris merkezli stüdyolarında gerçekleştirdikleri bir çok sosyal konut projeleri ile bu ödüle lâyık görüldüler. İlk defa olarak bir Fransız kadın mimar bu ödülü kazanırken, ödülün ihdas edildiği 1979 yılından beri almaya hak kazanan altıncı kadın oldu.

Pritzker Ödülü, tek bir bina ya da kompleks için değil, yaşam boyu yaratılan eserler değerlendirilerek veriliyor.

Lacaton ve Vassal çiftinin özelliklerinden

biri de yaptıkları projelerde daha çok mevcut binaların korunarak program kapsamında ihtiyaçlara cevap verecek şekilde mekanların transformasyonunu gerçekleştirmeleri olarak dikkat çekiyor. Ödülü kazanmalarında da bu yaklaşımları önemli rol oynadı.

Lacaton & Vassal "hiç bir zaman yıkma" prensipleri ile ekonomi, çevre ve sosyal olarak üç ayaklı temel dengeye oturan sürdürülebilirlik nosyonu ile tanınıyorlar.

Lacaton & Vassal Avrupa ve Batı afrika'da 30'dan fazla pproje gerçekleştirmişler. Bu projeler özel kültürel ve akademik kurum binalarından, kamu alanlarının düzenlenmesine, sosyal konutlar ve kensel değişim

projelerine kadar geniş bir spektrumda yer alıyor.

En önemli transformasyon projelerinden birisi Bordeaux şehrindeki 530 konutun transformasyon projesi. Bu proje ile çift, 2019 Yılı Avrupa Çağdaş Mimarlık - Mies van der Rohe ödülünü kazanmışlardı. Proje "hiç bir zaman yıkma" prensibinin ne ölçüde uygulanabileceğini ispat ettiği için ödülü almıştı.

2021 yılı Pritzker ödülü jürisi, ödülü alan mimarların, projenin ölçeği ne olursa olsun, Bordeaux'daki küçük bir plaza'dan Paris'teki çağdaş sanat galerisine kadar, ilk tasarımcıların hedefleri ve halihazırdaki kullanıcıların beklentilerine saygı duyan bir mütevazilik göstermelerinden övgü ile bahsetmişlerdi.

İlk projeleri 1996 yılında Bordeaux şehrinin kamu alanlarının güzelleştirilmesi girişimi paralelinde yaptıkları Place Leon Aucoc oldu. Alanı ziyaret ettiklerinde aslında çok iyi işlediğini gözlemlediler ve zemin kaplamasını değiştirmek, ya da modern bir bank koymanın fark yaratmayacağını düşünerek önerilerinde kaynakların küçük iyileştirmelerle parkın uzun vadede bakımının sürekli yapılmasına harcanmasının doğru olacağını belirttiler. Bu mimari fonksiyonun bir anlamda ne kadar güçlü ve sembolik olduğunu bir göstergesi idi. Çift bu yaklaşımlarını hâla sürdürmekte.

Yan sayfada Lacaton ve Vassal'ın eserlerinden örnekler yer alıyor.

53 Ünite, Az katlı Sosyal Konut apartmanları

FRAC - Fonds Regional de l'Art Contemporaine

Sosyal konutlar transformasyonu

École Nationale Supérieure d'Architecture de Nantes

Çok amaçlı Tiyatro

Latapie Evi

FRAC Nord-Pas de Calais - Binadan iç görüntü

Tour Bois le Prêtre Sosyal Konut

Bayraklı Yaya Köprüsüne Uluslararası Tasarım Ödülü

Bayraklı sahilinde yer alan yaya köprüsü, uluslararası arenada ödüle layık görüldü. İzmirli mimarlar Merih Feza Yıldırım ve Serdar Uslubaş'ın tasarladığı köprü, BigSEE Mimarlık Ödülü 2021'de Kamu Mimarisi kategorisinde birinci oldu. Yapı, ayrıca, önümüzdeki Mayıs ayında yapılacak Büyük Mimarlık Festivali'nde açıklanacak GranPrix Ödülü'ne aday gösterildi.

Bayraklı sahilindeki yaya köprüsünün tasarımı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin İzmir-Deniz projesi kapsamında Not Mimarlık'tan Merih Feza Yıldırım ve Serdar Uslubaş tarafından yapılmıştı. İşlevselliğinin yanı sıra bir kent ikonu ve referans olmak iddiası ile tasarlanan köprü, kullananlara farklı bir kentsel algı vaat ederken dışarıdan izleyenlere ise günün her saatinde değişik yansımalar sunuyor.

Slovenya merkezli "BigSEE Ödülleri", her yıl tasarım ayı etkinliklerinden biri olan "Büyük Mimarlık Festivali" çerçevesinde veriliyor. Ödüller, 19 ülkeden oluşan Güneydoğu Avrupa (SouthEastEurope-SEE) Bölgesi'nde mimari ve tasarım alanlarındaki başarıları takdir etmek amaçlı düzenleniyor. BigSEE Ödülleri; mimari, iç tasarım, ürün tasarımı,

moda tasarımı, turizm tasarımı ve ahşap tasarım kategorilerinde veriliyor.

Köprü'nün tasarımcılarından Mimarlar Odası İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Merih Feza Yıldırım, Kamu Mimarisi kategorisinde birinci oldukları için çok mutlu olduklarını dile getirdi. Yıldırım, "Bayraklı sahilinde bulunan yaya ve bisiklet köprüsünü, İzmirDeniz projesi kapsamında tasarlamıştık. Sahili yayalar ve bisikletliler için daha erişebilir hale getirmek için yaptık. Köprü, sahil bölgesinin dereler tarafından bölünmeden bir bütün olarak kullanılabilmesini sağlayan altyapıyı oluşturuyor. Köprü'nün üstünde hareket eden yayalar ve bisikletliler, gözlemciler bakımından farklı ışık gölge oyunları oluşturarak, durağan olmayan, görünümü değişen bir cephenin parçası haline getirildi.Yaya kaldırımındaki gözlemciler, köprüyü statik bir yapıdan ziyade günün farklı saatlerinde ve farklı hızlarda, farklı hislerle algılıyor. Köprü'nün destek noktaları arasındaki mesafe 33 metre. Bağlantı rampaları ile birlikte düşünüldüğünde ise 74 metre uzunluğunda. Köprü 10,9 metre genişliğinde, bunun 3,5 metresi ise bisiklet yolu olarak ayrıldı" dedi.

Uluslararası Songdo Kütüphane Tasarım Yarışması'nda Alper Derinboğaz ve Ekibi Mansiyon Aldı

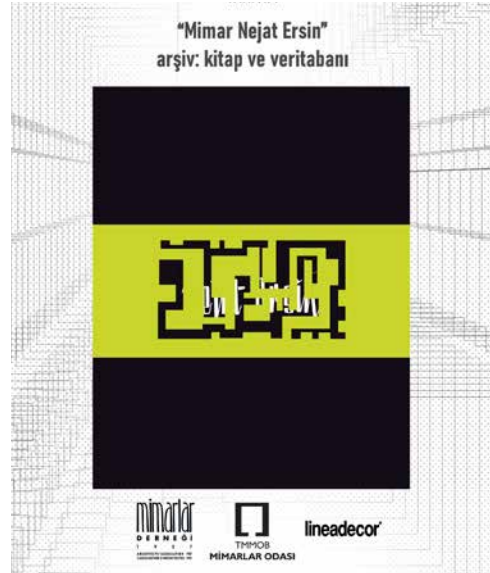
Songdo Kütüphanesi, kent merkezinde eğitim, bilgi, üretim ve teknolojinin iç içe geçtiği esnek bir alan önermektedir. Bölgenin mevcut sokak dokusunun insan ölçeğinden yoksun olması sebebiyle kütüphane salt statik bir yapı olarak değil, kentsel bağlantıları bir araya getirerek sosyal yaşama dahil olan ve bu etkileşim ile öğrenme ortamı oluşturan bir mekan olarak düşünülmüştür.

Kütüphanenin üretimi ve inşası öğrenmenin felsefesi ile şekillenmektedir. Dijital üretim teknolojilerinin yapım sürecindeki kullanımı okuma, öğrenme, yaratma ve inşa etme arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır.

Yapının içindeki zeminden ayrılarak ortaya çıkan kapalı alanları tanımlayan, merkezi fraktala benzeyen beton strüktürlerin 3D yazıcı teknolojisi ile oluşturulması öngörülmüştür. Matbaanın ve internetin insanlık tarihinde bilginin erişilebilirliği ve aktarımı üzerindeki dönüştürücü etkilerini, günümüzde 3D yazıcılar sürdürmektedir. Bilgiyi, koda veya deseni, fiziksel forma çevirerek inşaatın mümkün kılınması yapı içerisindeki yaşamda birçok anlamda dönüştürücü değişimi tetikler, inovasyonun temeli olan fikrin olasılıklarını artırır.

Songdo'nun öngörülen gelişimi kenti genç öğrencilerin, okuyucuların ve yaratıcıların dikkatini çeken bir eğitim şehri yapmaktadır. Kütüphane günümüzde pasif bir öğrenme alanı olmaktan giderek genişleyen eğitim ve öğrenim ağına bağlanarak bilgi ve fikirlerin inşası ile kendisini oluşturabilen bir mekan olarak hayal edilmiştir. Projenin dokuz maddelik manifestosu bu mekan inşasını tarif eder. Bu kurguda Kütüphanenin habitatu, kentin geleceğini şekillendirecek olan yeni nesil fikir avcılarına ilham vermek üzere kendi serbestisine sahiptir.

“Mimar Nejat Ersin” Kitabı Yaymlandı.

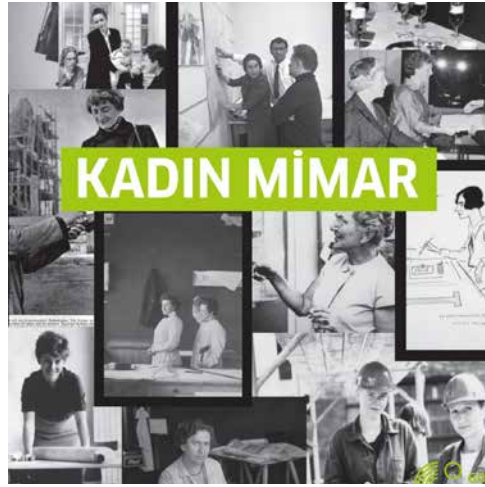

Mimar Nejat Ersin'e dair ilk monografi “Mimar Nejat Ersin”, Mimarlar Derneği 1927 ve Mimarlar Odası iş birliği ve Lineadecor desteğiyle yayımlandı. Mimarlık, müzede ya da galeride seyrettiğimiz sanat eserinin aksine, gündelik hayatımızın önemli bir parçasını oluşturur. Aktörleri aramızdan ayrılmış olsa da, birer geçmişe sahip olan yapılar bizimle yaşamaya devam eder. Peki yaşamımıza sahne olan yapı çevrenin farkında olmak, mimarlıkla ilişki kurmak bize ne ifade eder? Yürüdüğümüz sokaklardaki yapıların ya da yaşadığımız apartmanların mimarını yakından tanımak ne vadeder? Bir mimara ve mimarlığa yaklaşmak, onunla bir diyaloga girmek, onu anlamaya çalışmak bize neler sunar? Bir mimardan, onun üretimlerle dolu yaşamından ve mimarlığından söz etmek ne demektir? Bu kitap, bu sorulara doğrudan bir yanıt vermese de okura kendi deneyimlerinin izinden gitmesi için bir yol öneriyor. Bunu, bugün gündelik hayatımıza sahne olan yapı çevreyi üreten aktörlerden biri olan Nejat Ersin'in elli yıla yaklaşan meslek hayatına ve meslek dışı çok yönlü üretimlerine odaklanarak yapıyor. Mimarın arşivinden belgelere dayanarak hazırlanan, Mimar Nejat Ersin'e ve onun mimarlığına eğilen bu ilk yayın okuru bir yaşamın tanıklığında, zaman ve mekânda bir yolculuğa çıkarıyor.

Editör : Selda Bancı
Hazırlayan : Mimarlar Derneği 1927
Yayınlayan : TMMOB Mimarlar Odası
Destekleyen : Lineadecor
Tasarım : Nilgün Kara Babacan

Ocak 2021, Mimarlar Odası Yayınları, Ankara, 328 sayfa.

Mimarlık Mesleğinde Kadınlar

Goethe Enstitüsü Türkiye, Alman Mimarlık Müzesi (DAM), tarafından 2017 yılında FRAU ARCHITEKT 100 yılı aşkın bir tarih: Mimarlık mesleğinde kadınlar“ başlığı altında açtığı serginin bir bölümünü Türkiye'deki mimarlık ortamına taşıdı. Serginin Türkiye ayağındaki içeriğin hazırlanmasından sonra, sergi 9 Alman ve 9 Türk kadın mimardan oluşan 18 kişilik bir kısa monograf dizisine dönüştürüldü.

DAM tarafından hazırlanan orijinal sergide yalnızca tasarım ve uygulama yapan kadın mimarlardan oluşan bir seçki yapıldığı için Türkiye'de de benzer bir profil oluşturulması gerekiyordu. Seçilen kadın mimarlar:

Leman Tomsu - Uygulamadan Akademiye ilk Kadın Mimar, Akademi, 1934
 Mualla Eyüboğlu Anhegger - Kamu Yararına Çalışmış Bir Mimar, Akademi/1942
 Neyyire Perran Doğancı - Büro Sahibi İlk Kadın Mimar, İTÜ/1951.
 Sevinç Tüjüment Hadi - Tasarım Birlikteliği İçin Üreten Bir Mimar, İTÜ/1959
 Nuran Ünsal - Mimarlığı Yaşam Biçimi Haline Getirmiş Bir Mimar, Ankara Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi/1974
 Semra Teber Yener - Kentsel mekan ve Yapı Detayını Bağlayan Kadın Mimar, ODTÜ/1978
 Semra Uygur - Kültür ve Eğitim Yapılarının Mimar ODTÜ/1980
 Melkan Gürsel - Uluslararası Pratikte Türkiye'nin Kadın Mimarı İTÜ/1993
 Melike Altınışık - Disiplinler Arası ve Kültürlere-rası Bir Kadın Mimar İTÜ/2003
 Almanyadaki geniş kapsamlı sergiden bu seçkiye dahil edilen kadınlar ise şöyle: Gesine Weinmiller, Ingeborg Kuhler, Verena Dietrich, Almut Grüntuch-Ernst, Lotte Stam-Beese, Emilie Winkelman, Lucy Hillebrand, Margarete Schütte-Lihotzky, Iris Dullin-Grundi.

Serginin açılışı kapsamında iki panel yapıldı. Bu panellere konuşmacı olarak Almanya'dan Mary Pepchinski ve Gesine Weinmiller, Türkiye'den Özlem Erdoğan Erkarıslan ve Semra Uygur katıldı; moderatörlük görevleri Neslihan Türkün Dostoğlu ve Meral Ekinçioğlu tarafından yürütüldü.

Kadınların mimarlık eğitimine gösterdiği büyük ilgiye rağmen, hala profesyonel yaşamda özlenen cinsiyet eşitliği sağlanamamıştır. Toplumsal, geleneksel kalıpların ve dayatmaların yanı sıra mesleğin çalışma koşullarının hem kadınlar, hem erkekler için zorluklar içermesi, ücret ve çalışma saati politikalarının 21. yüzyılın iş kültürüne uyum sağlayamaması, bu kopuşun başlıca nedenleridir. Eşitlikçi bir çevre ve meslekte eşit temsiliyet temalarının ele alındığı bu serginin mesleğe yeni adım atacak genç kadınlara ilham olmasını ve eşitlik adına çaba koyan her kesimden insana umut vermesini diliyor, Goethe Enstitüsü'nü mimarlık ortamımıza yaptığı katkıdan dolayı tebrik ediyoruz.

Tüm Sergi Künyesi: <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/kul/sup/ekt/imp.html>
 Sergi çevrimiçi olarak <https://www.goethe.de/ins/tr/tr/kul/sup/ekt.html> sayfasından gezilebiliyor.

“Mimari Anılarıyla ANITKABİR” Kitabı Yayımlandı

Anıtkabir'in iki büyük mimarından Profesör Orhan Arda'nın oğlu ve son kırk yıldır Anıtkabir'in mimari yasal sorumlusu olan Mimar Ömer Arda, Anıtkabir'in mimari rehberini hazırladı. Eşsiz belge ve çizimlerin yer aldığı kitap, Mimar Seda Özen Bilgili'nin koordinasyon ve editörlüğü ile düzenlendi. Kitapta ayrıca Mimar Sena Özfiliz'e ait fotoğraflar yer alıyor.

Avrupa Yılın Müzesi Ödülleri'nde Türkiye'deki Üç Müzeye Ödül

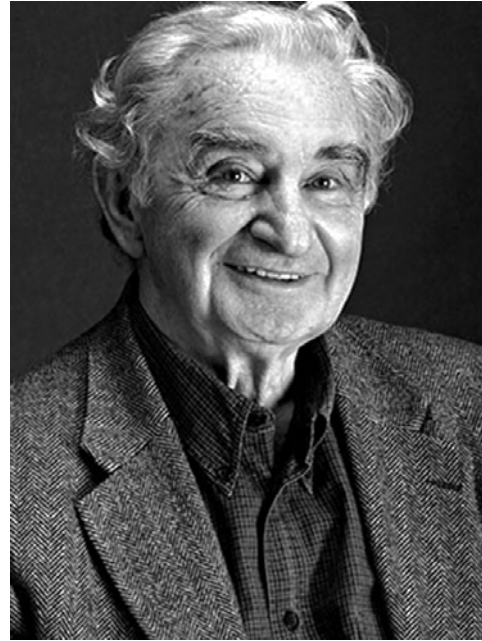
Avrupa Konseyi'nin himayesinde Avrupa Müze Forumu (EMF) tarafından her yıl verilen Avrupa Yılın Müzesi Ödülleri sahiplerini buldu. Geçen yıl pandemi nedeniyle ertelenen yarışmada 2020 ve 2021 yılı için ödüle değer görülen müzeler, çevrimiçi yayımla duyuruldu.

Yılın Mimarlık tarafından tasarlanan Çanakkale'de yer alan Troya Müzesi 2020 yılı; Kengo Kuma and Associates'ın (KKA) tasarımı olan ve Eskişehir'de yer alan Odunpazarı Modern Müze de 2021 yılı Avrupa Yılın Müzesi Özel Ödülü'nün sahibi oldu.

Yine yarışmada Bayburt Kenan Yavuz Etnografya Müzesi de 2021 Silletto Ödülü'ne layık görüldü.

Doğan Kuban Jean Tschumi Mimari Yazın Ödülü'ne Layık Görüldü

Meslek hayatı boyunca verilen eserlerin ve yürütülen çalışmaların tüm yönlerini dikkate alarak üstün mimari başarıyı tanımak üzere kurgulanan ve 1984 yılında oluşturulan UIA Ödülleri; Altın Madalya'nın yanı sıra, “Kentsel Planlama ve Tasarım İçin Patrick Abercrombie Ödülü”, “Mimarlıkta Teknoloji İçin Auguste Perret Ödülü”, “Jean Tschumi Mimari Yazın Ödülü”, “Sürdürülebilir ve İnsan Çevreler İçin Robert Matthew Ödülü”, “Yoksullukla Mücadeleye Yönelik Mimarlık Uygulamaları İçin Vassilis Sgoutas Ödülü” olmak üzere 5 ayrı dalda veriliyor.

Jüri, 21 Nisan 2021 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirdiği toplantısında; Mimarlar Odası tarafından aday gösterilen Prof. Dr. Doğan Kuban'ı 2021 UIA Jean Tschumi Mimari Yazın Ödülü'ne layık buldu.

“Ödül; mimarlık, koruma ve restorasyon alanında “sessiz dev”, Türk mimarlık tarihçisi ve koruma uzmanı Doğan Kuban'a verilmiştir. Çalışmaları İstanbul, Kazakistan ve Türkmenistan'ın zengin mimari miras değerlerine odaklanmıştır. Kuban yaşamı boyunca; Türk, İslam ve Anadolu mimarisinin ihtişamını ve karmaşıklığını dünyaya tanıtan, geleceğin mimarlarına ve bilim insanlarına paha biçilemez bir kaynak oluşturan ve ilham veren yetmişten fazla eser üretmiştir.”

2021 Altın Aslan Yaşam Boyu Başarı Ödülü Rafael Moneo'ya Verildi

Venedik Mimarlık Bienali kapsamında İspanyol mimar Moneo'ya yaşam boyu başarıları adına Altın Aslan Ödülü verildi.

Bienalin küratörlüğünü Massachusetts Teknoloji Enstitüsü'nden Mimarlık Fakültesi Dekanı Hashim Sarkis gerçekleştiriyor.

17'nci kez düzenlenecek olan bienalin teması ise “How will we live together” (Birlikte nasıl yaşayacağız?) olarak açıklandı. Tema kriz durumlarında birlikte yaşamının önemini vurgulamayı hedefliyor.

Bienal çerçevesinde İspanyol mimar ve kuramcı Rafael Moneo'ya (83) yaşam boyu başarı temalı Altın Aslan Ödülü verildi. Moneo'nun inşa ettiği binalar içerisinde İspanya Merida'daki National Museum of Roman Art, Massachusetts'teki Wellesley College'da bulunan Davis Museum gibi yapılar bulunuyor.

Ödül töreninde 1992 yılında hayatını kaybeden Brezilyalı mimar Lina Bo Bardi de Altın Aslan ile onurlandırıldı.

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ CSO KONSER SALONU VE KORO BİNALARI

CSO Konser Salonu ve Koro Çalışma Binalarının mimari projesi, 9 Ekim 1992 günü sonuçlanan ulusal yarışma ile elde edilmişti. Yarışmaya 119 adet şartname alınmış ve 46 proje katılmıştı. Değerlendirmeyi yönlendiren konu başlıkları ;

•Konunun ele alınışı ve önerilen yapı veya yapıların kimliği, kente ve yakın çevresine katkısı, mimari niteliği, temsil niteliği, Ankara'nın prestij aksi üzerindeki yeri dolayısıyla yakın çevresindeki yapılar arasında bu yeni yapının etkisinin nasıl olacağı, Anıtkabir, Adliye Sarayı, Nervi Köprüsü, Gençlik Parkı ve Ankara Kalesi yönlerinden algılanması; •Yapıya, yaya ve vasıta ulaşımının başarısı, prestij aksi olan Atatürk Bulvarı ile olan ilişkisi, açık ve kapalı otoparkların yeri, düzeni ve işleyişleri; •Yapıya girişten itibaren izleyicilerin salona ulaşınca kadar göreceği mekansal düzenlemeler; •Salonun iç düzenlemesi, izleyicilerin görsel ve işitsel olanakları (akustik nitelikleri), orkestra, koro yerleri ve iç ulaşımındaki başarılar, özetle konser salonundaki iç yaşamın niteliği; •Servis alanları; •Koro çalışma binalarının, arsa ve kompozisyon içindeki yeri ve kendi iç düzeni; •Yapıların arsa içindeki konumlarında, mevcut metro ve dere hattına göre yerleşimleri; •Ekonomik yaklaşımlar; •Güvenlik ve işletme sorunları (teknik dayanışma); •Strüktürel çözümler...

Yarışma Süresi: Mayıs 1992 - Eylül 1992

Sonuçların İlanı: 9 Ekim 1992

Asli Jüri Üyeleri:

Orhan Dinç (Y. Müh. Mimar),
Doç. Timur Erkman (Y. Müh. Mimar),
Nejat Ersin (Y.mimar),
Doğan Tekeli (Y. Müh. Mimar),
Ali Terzibaşoğlu (Y. İnşaat Müh),
İlhami Ural (Y. Müh. Mimar),

Danışman Jüri Üyeleri:

Ertan Altaban, Gürer Aykal,
Suna Kan, Yaşar Doruk, Gülay Andaç,
Dr. Erhan Karaesmen,
Doç. Dr. Mehmet Çalışkan,
Doç. Dr. Raci Bademli, H. Hüseyin Akbulut

Dereceye Girenler:

1. Ödül: Semra Uygur, Özcan Uygur
2. Ödül: Cem Açıkkol
3. Ödül: Haldun Erdoğan

1. Mansiyon: Nesrin Yatman, Affan Yatman
2. Mansiyon: H.Özbay, T.Başbuğ, Baran İdil
3. Mansiyon: Özkan Sunar, Cem İlhan
4. Mansiyon: M. Murat Uluğ, Haldun Aşçıkoça
5. Mansiyon: K. Can Çinicı, Haluk Zelef

2.ÖDÜL

3.ÖDÜL

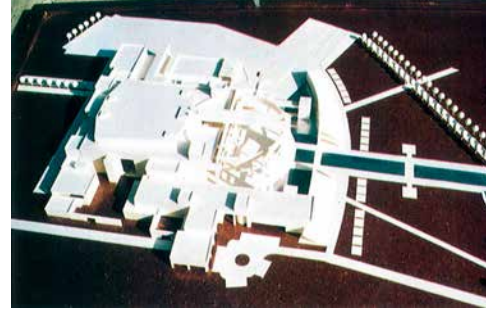
1.MANSİYON

2.MANSİYON

3.MANSİYON

4.MANSİYON

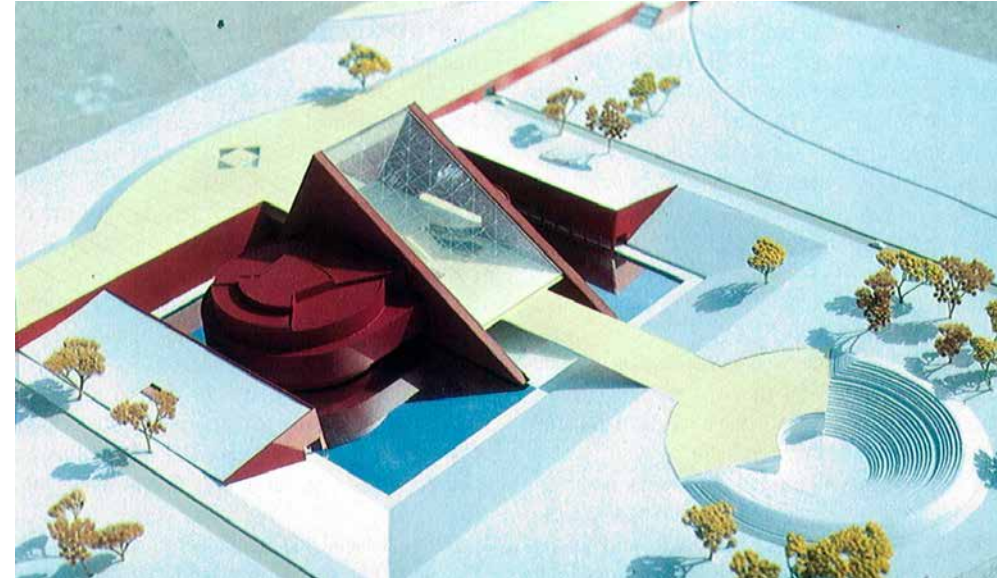

5.MANSİYON

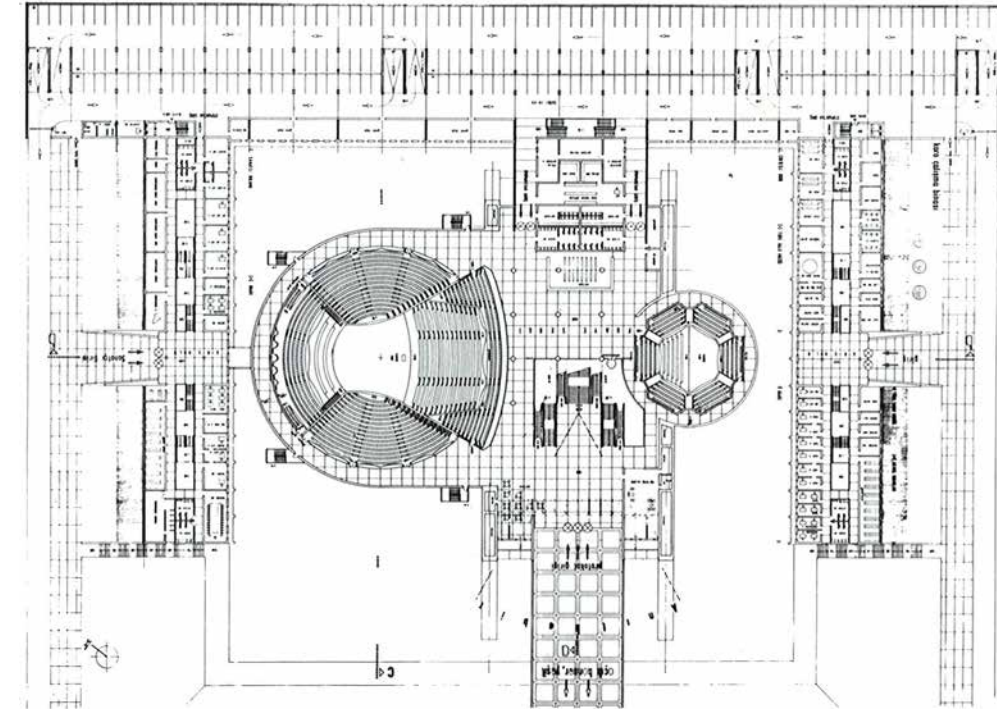

1.ÖDÜL

SEMRA UYGUR - ÖZCAN UYGUR

Yarışma projesi maket

Yarışma projesi planı

JÜRİ RAPORUNDAN

• "... Kuvvetini belki de basitliğinden alan özgün bir ana fikir etrafında gelişen bir proje olarak dikkati çekmiştir.

• Ankara'nın iki önemli nirengi noktası olan Kale ve Anıtkabir'i birleştiren ve arsa içinden geçen kısa, önemli ve etkili bir mimari eleman olarak, ana giriş holü yerleştirilmiştir.

• Proje belirli bir zaman kesimi için geçerli olabilecek bir tasarım dili ile ele alınmış bir yapıdan çok, kent ölçeğinde zamanla eskimeyecek bir simgesel davranış ortaya koymuş ve bu tutumu ile öne çıkmıştır.

1. ÖDÜL, JÜRİ TAVSİYE RAPORUNDAN

• Yapının oturduğu zeminin doğal zemine mümkün olduğu kadar yaklaşacak şekilde, yapının yükseltilmesi;

• Bu amaçla, giriş mekanının dahi mümkün olduğu kadar doğal kota yaklaştırılması imkanlarının araştırılması;

• Giriş mekanından büyük salona girişlerin kısmen inerek, kısmen çıkarak ulaşılma imkanlarının araştırılması;

• Büyük salonun biçiminin ve iç düzenlemesinin rapordaki eleştiriler göz önünde tutularak geliştirilmesi,

• Büyük salona hizmet veren sahne arkası bölümlerin sahne ile rahat ilişkilerin kurulması;

• Yan bloklardaki çalışma mekanlarının doğal ışıktan yararlanmalarının sağlanması

7- Vestiyer düzeninin ıslahı;

8- Protokol girişinin araba ile ulaşımının, yapıya girildikten sonra genel izleyici mekanlarından bağımsız olarak protokol locasına ulaşımının sağlanması.

CSO KONSER SALONU PROJE MÜELLİFLERİ İLE SÖYLEŞİ

Proje Adı	: Atatürk Kültür Merkezi Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu ve Koro Çalışma Binaları
Proje Yeri	: Ankara
Proje Müellifi	: Semra Uygur - Özcan Uygur
Tasarım Ekibi	: Necati Seren, Gülliz Kılınç Erkan, Bozkurt Yurdakul, İrem Erdinç, Emre Şavural, Ayhan Abanozcu, Ebru Can Bilhan, Mustafa Kır, Deniz Uygur, Kemal Yurtgezen, Berna Tanverdi, Metin Cihan Yıldırım, Ayça Tüzmen, Kamer Tomris Çetin, Esra Gömceli, Deniz Karabacak, Umut Tokar, Sandro Capadona, Onur Ergen, Selen Poyraz, Ruhan Köse, Çağla Alkaya, Gizem Erkaya, Evren Başbuğ, Aslı Kaya, Evrim Özlem Kale, Eser Köken, Alper Derinboğaz, Ayşegül Erin, Rabia Uçay Korkmaz, Oya Caymaz
Statik	: Danyal Kubin
Mekanik	: Bahri Türkmen
Elektrik	: Mehmet Yurdakul - Kemal Ovacık
İşveren	: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Proje Elde Ediliş	: Ulusal Mimari Proje Yarışması 1992
Proje Yılı	: 1993 - 2012
İnşaat Bitiş Yılı	: Devam ediyor - Açılış 03 Aralık 2020

Fotoğraf: Nazım Özer

Yarışma Ödül Töreni, 1992

Proje öncesi süreci; proje yarışmasından itibaren uygulama, proje ve inşaat süreci dahil tam 29 yıldır devam eden, halen inşaatının tam tamamlanmadığı belirtilen ülkemiz için çok önemli bir projeyi CSO'yu, müellifleri Semra-Özcan Uygur ile konuştuk. CSO, 2020 yılının son aylarında açıldı açılacak söylentileri ve yapı ile ilgili başka konularla birlikte gündeme geldi. Mimarlık ile ilgili basılı ve görsel medyada da gelişmeler üzerine yorumlar ve görüşler çokça yer aldı. Henüz gitmek mümkün olamamışsa Raisa ve Vanessa defilesinin CSO'da yapılan çekimleri izlenerek yapının iç ve dış etkili bir şekilde gezilebilir.

Söyleşiye katılanlar: Semra UYGUR, Özcan UYGUR; SerbestMİMAR'dan Gamze KÖ-KÜM, Hasan ÖZBAY, Mehmet SOYLU.

Hasan Özbay: Bu yapının aslında daha eskiye uzanan bir başlangıç öyküsü var. 90 yılının sonu 91'in başıydı. CSO için yeni bir salon yapılması ilk defa gündeme geldiğinde Bayındırlık Bakanlığı davetli bir yarışma düzenledi. O zamanlar yarışmayı, Serbest Mimar dergisinde projeleri ile yayınlamıştık.* Umut İnan'ın birinci, Turgut Alton'un ikinci, Ahmet Gülgönen'in üçüncü olduğu bir yarışmaydı.

Mimarlık ortamı açısından kritik olan, hem yarışmanın davetli yapılması hem de o zaman ki Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şefi Gürer Aykal'ın biraz baskısıyla, Almanya'daki Gewandhaus'un benzerinin burada yapılmasının istenmesiydi. Serbest Mimarlar Derneği, Mimarlar Derneği 1927, Mimarlar Odası hepsi birlikte davrandılar. Bayındırlık Bakanlığı'na, Kültür Bakanlığı'na çeşitli kurumlara gidilerek görüşülerek bu yarışma iptal edildi. Sonunda açık bir yarışmaya dönüştü.

Özcan Uygur: Basına da yansımıştı. Hem mimarlık yayınlarında hem de basında yer almıştı. Hatırladığım kadarıyla köşe yazılarına da girmişti. Basına yansımalarının bir hayli etkisi olmuştu, yoğun bir şekilde takip ediyorlardı konuyu. Sonrasında bu gelişmeler oldu zaten.

HÖ: Baran Bey Ankara şube başkanıydı, Arif Şentek genel merkezde genel sekreterdi. Olayı takip eden insanlar vardı. İkinci yarışmayı da siz kazandınız. Proje içeriği kadar yarışma sürecini de merak ediyorum. Arada neredeyse yirmi yıla yakın, hatta daha fazla süre var.

Semra Uygur: Yirmi dokuz yıl oldu. Kızımız Deniz iki yaşındaydı. Birinci olduğumuzu öğrendiğimizde daha emziriyordum Deniz'i. Deniz otuz bir yaşını bitirecek bu sene; mimar oldu, mastırını yaptı, kaç senedir de çalışıyor. Böyle anlatınca sürenin uzunluğu daha anlaşılır oluyor. Yarışma süreci derken Hasan, bizim açımızdan yarışma sürecinden mi bahsediyorsun? Nasıl yaptık, neden yaptık gibi mi?

HÖ: Proje bir sürü yerde anlatıldı, konseptini biliyoruz. Bu otuz yıllık süreç nasıl gelişti? Önce yarışma aşaması sonrasında projelendirme aşaması var, sonra inşaat aşaması. İnşaat durdu, tekrar başladı. Öyle bir süreç yaşandı. Bu süreci biraz anlatırsanız konuşmaya başlanan yer olarak iyi olacağını düşünüyorum. Yarışmayı kazandınız, idare ile sözleşme imzaladınız.

Bu arada hatırladığım kadarıyla o zamanlar bir akustik danışmanınız vardı sanırım, Profesör Fasold. Yanlış hatırlamıyorsam onun danışmanlık ücretini bakanlık veriyordu. Öyle enteresan bir modeldi. Sözleşmeyi imzaladıktan sonraki süreci anlatırsanız ilginç olabilir.

ÖU: Sözleşme öncesiydi galiba, sonrası da olabilir tam emin değilim, akustik danışmanlık konusu gündeme geldi. Fasold bize danışmanlık yapacaktı ama sözleşmeyi bakanlık yapacaktı. Hatta uluslararası hukuktan anlayan avukatlara gittik, bu nasıl olur diye, başkaları ile temas kurduk. "Bunun sakıncaları olur; danışman bize danışmanlık yapacak ama siz sözleşme yapıyorsunuz. Siz pazarlığı edin, fiyatını belirleyin,

Raisa ve Vanessa defilesinin CSO'da yapılan çekimlerini izlemek için karekodu okutabilirsiniz.

biz sözleşme yapalım çünkü bize danışmanlık yapacaklar" dedik. Ne düşünüp taşındılar bilmiyoruz, hayır biz yapacağız dediler. Tahmin ettiğimiz gibi çok büyük sorunlar yaşandı. Mesela biz tasarımı veriyorduk, proje Almanya'ya gidecek. On beş gün bekliyorduk. Danışmanlar orada tasarım bekliyor. Ne oldu diyoruz, dil bilen kimse yok vs. deniyor.

HÖ: Özcan araya gireyim, okuyuculara o dönemde internetin olmadığını da hatırlatmak lazım.

ÖU: Tabii, projenin kargoya verilmesi gerekiyor. Kargo pahalı, postaya veriyorlar. Sonuçta biz tahmin etmiştik bunun böyle olacağını ama baktık ki olmuyor, uluslararası kargo firmalarına verip biz göndermeye başladık.

SU: Tabii faks var bu arada. Faksla haberleşmeyi yapıyoruz ama projeyi gönderemiyoruz. O günkü faks cihazları termal oldukları için yazılar uçmuş.

ÖU: Sonuçta sözleşmeyi imzaladılar. Profesör Fasold, benim yaşım ileri, siz sözleşmeyi bir firma ile yapın demiş. Fraunhofer diye bir Alman enstitüsü var. Bu enstitü Almanya'nın çok büyük bir enstitüsü, bir sürü konuda araştırmalar yapıyor. Örneğin Stuttgart Üniversitesi'nin hemen yakınında yapı fiziği laboratuvarı var, atom, nükleer enerji üzerine laboratuvarları var... Kısaca Profesör Fasold; benim yaşım ileri yarın ne olacağı belli olmaz, siz bir kurumla sözleşme yapın ben o kurumun içinde görev alayım demiş. Öyle oldu, Fraunhofer ile sözleşme yapıldı.

Fotoğraf: Kültür Bakanlığı Basın Müşavirliği

HÖ: Bayındırlık Bakanlığı, sizin sözleşmeniz ile onun sözleşmesini aynı anda yapabildi mi?

SU: Hayır, bir sene geçti aradan. Hatta şöyle oldu, bizim sözleşmeyi Ekim 1993'te imzaladık. O arada bakanlık projeyi kendilerinin onaylayamayacağına, bunun için bir müşavir tayin etmeleri gerektiğine karar verdi. Eğer yanılmıyorsam Mart 1994'te müşavirlik sözleşmesi yapıldı. Erkut Şahinbaş'ın sorumluluğunda Celal Okutan, Hasan Alkun, Hami Gürün, Nihat Akay'dan oluşan bir ekip ile müşavirlik sözleşmesi imzalandı. Bakanlık bu sözleşmeyi bize Mayıs 1994'te bildirdi. Bakanlık akustik ile yaptığı sözleşmeyi de Mart 1995'te bildirdi. Biz o sırada otoparkı, 1/200'leri vs. hallettik.

HÖ: Siz 1993 yılında işe başladınız, sözleşmenin süresi ne kadardı bilmiyorum. Avan projesi vardır, kesin aşaması vardır, uygulama vardır. Siz iki yıl boyunca henüz bir akustik danışmandan yararlanmadan çalışıyorsunuz.

SU: Dediğim gibi, aynı zamanda olmadı sözleşmeler. Geciken aşamalarda da ceza ödedik zaten.

ÖU: Şöyle de bir şey oldu. Biz Fasold ile temas kurmaya başladık. Tabii nasıl bir hizmet alacağımızı biz de bilmiyoruz. İlk toplantıyı yaptık, üzerinde tartışmalar yapıyoruz. Biz, onlar bize akustik detaylar verecek, proje verecek sanıyoruz. "Mimar sizsiniz. Siz malzemenizi, tasarımınızı yapacaksınız bize göndereceksiniz. Üzerinde tartışacağız, size yorumlar göndereceğiz. Sonra siz mimari-

nizi böylece şekillendirirsiniz." dediler. "Peki nasıl olacak, bu çok uzun sürer?" dedik. Bu iş böyle, dediler. O noktada şöyle bir sorun çıktı. Biz bakanlıkla sözleşme imzaladık, tanzim süreleri vs. var. Öbür taraftan akustik danışmanlar "bunun süresi olmaz bir sene de sürer iki sene de sürer" diyor. Danışmanlıkla bizim sözleşmeyi senkronize etmedikleri için sorun büyüdü büyüdü. En son cezalar birikti, biz projeyi vermemeye başladık gibi noktalara gitti.

HÖ: Peki diyelim ki siz sözleşme imzaladınız. Afaki söylüyorum, altmış gün sonra avan projeyi teslim edeceksiniz diyor. Mceburen bir şey teslim etmek zorundasınız ama akustikçi ortada yok değil mi?

ÖU: Akustikçi var ama...

SU: Hasan herhalde, akustikçi gelene kadar ki süreçten bahsediyor. O aşamalarda örneğin otoparkta falan akustiğe gerek olmadı.

HÖ: Anladım. O zaman siz etrafındaki diğer binalarla vesaire uğraşıp salona çok girmediniz.

SU: Salona da girdik aslında. Girdik ama unuttuk aslında Hasan. O arada neler oldu neler, bilemiyorum bütün detayları. Özcan avukat getirdiğimizi falan hatırladı ben onu da hatırlayamıyorum. O kadar çok şey değişti ki. Şöyle söyleyeyim o ilişkileri hep kurduk, hep ilişkilere devam ettik akustikle. Ama bir yere gelindiğinde artık tıkanmaya başladı. Nasıl tıkanmaya başladı; onlar Almanya'da salonların 1/20 maketlerini yaptılar. Bakanlığa yazı yazdılar, "mimarlar gelsin maketler üstünde tartışmamız gerek-

li" diyerek bizi çağırdılar. Bakanlık "mimar gelsin diyorlar ama hangi mimar olduğunu yazmamışlar" dedi. Bu nedenle görevlendirilmiş olarak bizi göndermediler.

ÖU: Hatta Almanlar "bu iş karşılıklı mimarla tartışılarak yürütülür, zaman zaman biz geleceğiz, zaman zaman onlar gelecek" diye ikaz etmişler. Almanya'da maket yapıldı, laboratuvar da test yapılıyor. "Gelmeniz gerekiyor, üzerinde tartışmamız gerek" diye yazı yazdılar bize, talep ettiler. Biz de bakanlığa, bizi Almanya'ya gönderin diye yazı yazdık. Semra'nın dediği gibi "mimar diyor ama hangi mimarın olduğu açık değil. O nedenle gönderemeyiz sizi" diye bir cevap geldi.

SU: Neyse sonradan biz kendi imkanlarımız ile gittik tabii. Ama o dönemleri, detayları çok da net hatırlayamıyorum.

ÖU: Ben şunu hatırlıyorum mesela. Biz Almanya'ya gittik. Danışmanlara ödeme yapılması lazım. Bakanlık ödeme yapacak. Tutanak tutulması lazım ama tutanak tutamıyoruz, resmi göndermediler bizi. Şu gün gittik, şu tartışmalar yapıldı vs. bakanlığın danışmanların işini yapıp yapmadığını bilmesi gerekiyor çünkü ödeme yapacak. Resmi olarak göndermedikleri için bunun nasıl yazılacağını bilmiyorduk. Biz yine de usulen bir tutanak tuttuk, gönderdik bakanlığa. Böyle ilginç şeyler yaşandı. Daha uzun hikaye de tabii... İşin özü, bize söyledikleri suydü; bu işin süresi olmaz, hep sizinle tartışarak götüreceğiz. En büyük sorun burada yaşandı. Bu arada bakanlık, cezaya girdiniz projeyi teslim edin, diyor. "Akustikle tartışmamız devam ediyor, henüz sonuçlandıramadık" diyoruz. "Biz anlamayız, bizde süre var cezaya girdiniz" diyorlar.

Gamze Köküm: Peki, sözleşmeden sonraki süreç kronolojik olarak nasıl ilerledi?

"1993 Ekim'de sözleşme imzalandı ve o dönemde herkes, hem Kültür Bakanlığı hem Bayındırlık Bakanlığı, Cumhuriyet'in 75. yılında yapıyı açmak için bir telaşa kapılmışlardı..."

SU: 1993 Ekim'de sözleşme imzalandı ve o dönemde herkes, hem Kültür Bakanlığı hem Bayındırlık Bakanlığı, Cumhuriyet'in 75. yılında yapıyı açmak için bir telaşa kapılmışlardı. Yarışma Onur Kumbaracıbaşı'nın bakanlığı döneminde dir. Ve yarışma açılmasına karar veren de Onur Kumbaracıbaşı'dır. Sözleşme imzaladığımız zaman da vardı. 1998'lere geldiğinde bitirmek ve Cumhuriyet'in 75. yılında açmak gibi bir düşünce ve dilekleri vardı. 1995'te projeler

tamamlanmadan hatta biz daha 1/200 ve 1/100'leri yaparken projeyi ihale ettiler. O zamanki Bayındırlık Bakanı Adnan Keskin idi. İki defa da iptal edildi ihale. Üçüncü defada ihaleyi, şimdiki inşaatı bitiren Çağdan İnşaat aldı. 1995'te ihale edildiğinde Bayındırlık Bakanlığı kendisi bir fiyat belirledi. 1997 Aralık ayında, 27 ya da 28 Aralık'ta, o zamanki Cumhurbaşkanı merhum Demirel temel attı. Ama inşaat hep yavaş yavaş, var ile yok arası ödenekle, sürünerek devam etti.

ÖU: Şunu ekleyelim; bize 1/100 projeleri verin biz onun üzerinden ihaleyi yapalım dediler. Tabii ne malzeme var ne bir şey var, henüz olgunlaşmış değil. 1/100 projeleri verdik ve onun üzerinden ihale ettiler o dönem.

SU: Biz teknik şartname ve keşif hazırlamamıştık daha.

HÖ: Yani ihale ettikleri zaman uygulama projeleri daha bitmemiş durumda?

SU: Tabii tabii daha bitmemişti. Ortalıkta ihale edilebilir bir proje yoktu. Biliyorsunuz 2886 ile bir milyon koyuyordu bütçeye, yapıyordu. Senelerce de sürünüp duruyordu. Ama bu arada biz projelere devam ediyoruz. Projelerle ilgili işler, sorunlar oluşuyor, bizi göndermiyorlar. Biz projeyi toparlayamıyoruz vs. derken öyle bir yere geldi ki bizde cezalar yığılmış. Sonunda, kulakları cınlasın ismini unuttum, bir bakanlık yetkilisi "Artık bunu bir çözelim, ben neşteri vuracağım" dedi. Sonunda iş çözüldü. Bize bir süre verdiler, kalanları bitirdik. Ama bu arada şöyle şeyler oldu; biz Fasold ile -rahmetli olmuş bu sene- Almanya'ya maketi görmeye gittik, Stuttgart'ta buluştuk. Bizi arabasıyla Leipzig'e, oradan da Berlin'e götürdü. Gewandhaus Konser Salonu'nu gezdik. Akustik danışmanı Fasold olduğu için, onun rahatlığı ile, oranın teknik sorumlusu bizi çatı aralarına kadar çıkarttı. Ayrıca Berlin Filarmoni Orkestrası Salonu'nu da birlikte gezdik.

ÖU: Hatta mimarı da geldi, birlikte gezdik.

"Berlin Filarmoni'yi görünce bizim salonun yeterince iyi olmadığını, maketini gördüğümüz salonun bir işe yaramayacağını düşündük. Kafaya koyduk; Ankara'ya dönünce salonu yeniden yapacağız..."

SU: Ben onu unutmuşum. Şunu iyi hatırlıyorum; bir yeri göstererek "şurada ne var" dedik. Sorumlu teknik müdür onunla ilgili iki saat konuştu. İnşaat bittiğinden bu yana oradaymış ve daha sonra da sorun çıkmadan buraları idare edebilsinler diye yanında

başkalarını yetiştiriyormuş. Sonra Berlin'de Berlin Filarmoni'ye gittik. Onun da yine Fasold sayesinde her tarafını gezdik. O salona gittiğimizde, bizim salonumuz böyle güzel değil dedik. 1/20 maketi yapılmış durumda bu arada. Ama Berlin Filarmoni'yi görünce bizim salonun yeterince iyi olmadığını, maketini gördüğümüz salonun bir işe yaramayacağını düşündük. Kafaya koyduk; Ankara'ya dönünce salonu yeniden yapacağız. Geldik ve tam on yedi tane oturma şekli deneyerek çalıştık. Ben elimde çiziyorum, kesitlerini yapıyorum. Bizim Bozkurt vardı, kulakları cınlasın Bodrum'da şimdi inşaat yapıyor, o çok hızlı ve güzel maket yapardı. O da hemen maketlerini yapıyor. Sonunda bu on yediden bir tanesini seçtik. Kriterimiz şu; hem tabii iyi gözükecek hem de tüm izleyiciler farklı açılardan sahnenin bütünü algılayacak.

ÖU: Bu arada o yıllarda 1993 ya da 1994'te, biz bir mimar grubuyla Finlandiya gittik.

SU: 1994 ya da 1995 olmalı. Baran abiler de vardı.

HÖ: Evet hatırladım.

ÖU: Orada biz gruptan ayrıldık Aalto'nun ofisine gittik. Aalto'nun ofisini bir çeşit müzeye dönüştürmüşler, her şeyini tutuyorlar. Ve orada gördük ki salonların 1/50 falan kesit maketini yapmış. O zaman dedik ki; bu iş böyle yapıyor demek ki. Döner dönmez hemen salonların kesit maketine giriştik.

SU: Salonların şeklini oluşturduk, ondan sonra 1/50 salonların kesitlerini yaptık maketten. İnşaatı götürdük o maketleri gelen giden baksın diye. Hatta bakanların cumhurbaşkanlarının binayı ziyaretlerinde bunlar gösterildi. Bir ara o maketlere el koydular, sorunca maket yok diyorlardı. Ama sonra getirip teslim ettiler maketlerimizi.

SU: Sene 1998'lere geldi. Ankara'ya geldik, maketi yaptık, çalışıyoruz. Maketini yaptığımız salona son şeklini verdiğimiz haliyle Fasold'u davet ettik, geldi. Bizim yaptığımız 1/50 maket üzerinden bir hafta lazer pointer ile test etti. Uzun zamandır çalışması neticesinde görgüsü var. O maketi aynı zamanda Stuttgart'ta da yaptılar ama biz o ikinci maketi göremedik. Bu arada bitirdik biz projeleri.

HÖ: Bu ara yumurtaya dönmüştü değil mi bina?

SU: Tabii tabii yumurtaya döndü. Biz Almanya'ya gittik geldik o arada değişti zaten. Bu arada maket fotoğrafındaki sağdaki ve soldaki binaların temelleri atıldı. Otopark imalatı başladı.

Otopark biraz biraz yapılıyor. 1998'de biz daha önceki yönetmeliğe göre binaların projelerini bitirmiştik. Ama 1998'de deprem yönetmeliği değişti. 2010'da "bunları yeni deprem yönetmeliğine göre değiştirin" diye bir yazı geldi. Gerçi 2010'a gelene kadar daha neler var... İnşaat gidiyor ama gitmiyor da bir taraftan. Google Earth'den geriye gidince gözüktüyor, bir ara orada Ankara bir tane sazlık kazanmıştı. Göl olmuştu neredeyse; üstünde martılar uçuşuyordu, yanında sazlar yetişmişti. Otoparkın yapılan iki katının üstünde su canlıları oluşmuştu, suyu çektikten sonra gördük.

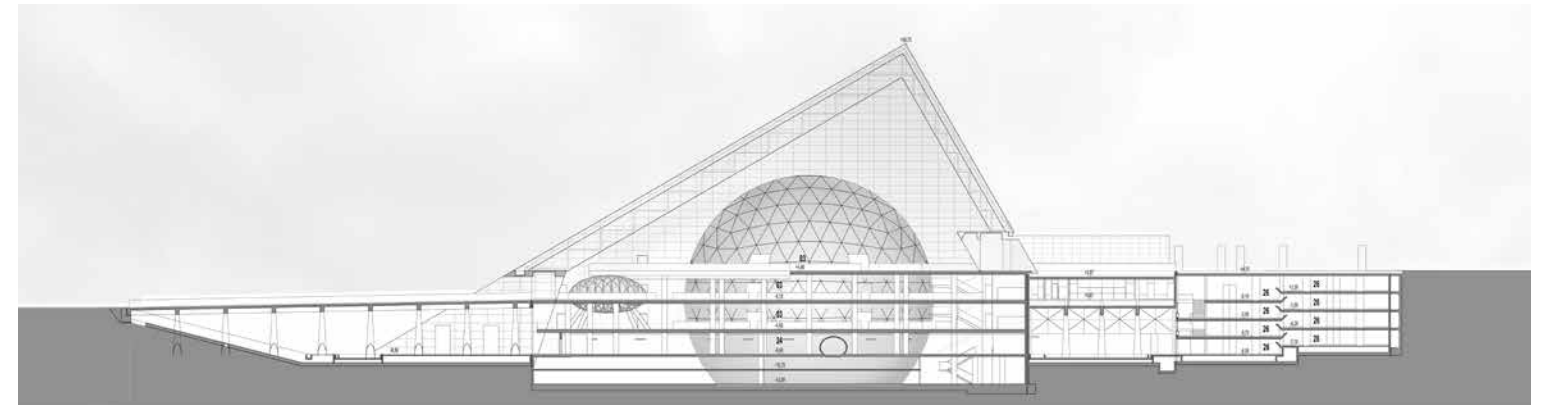
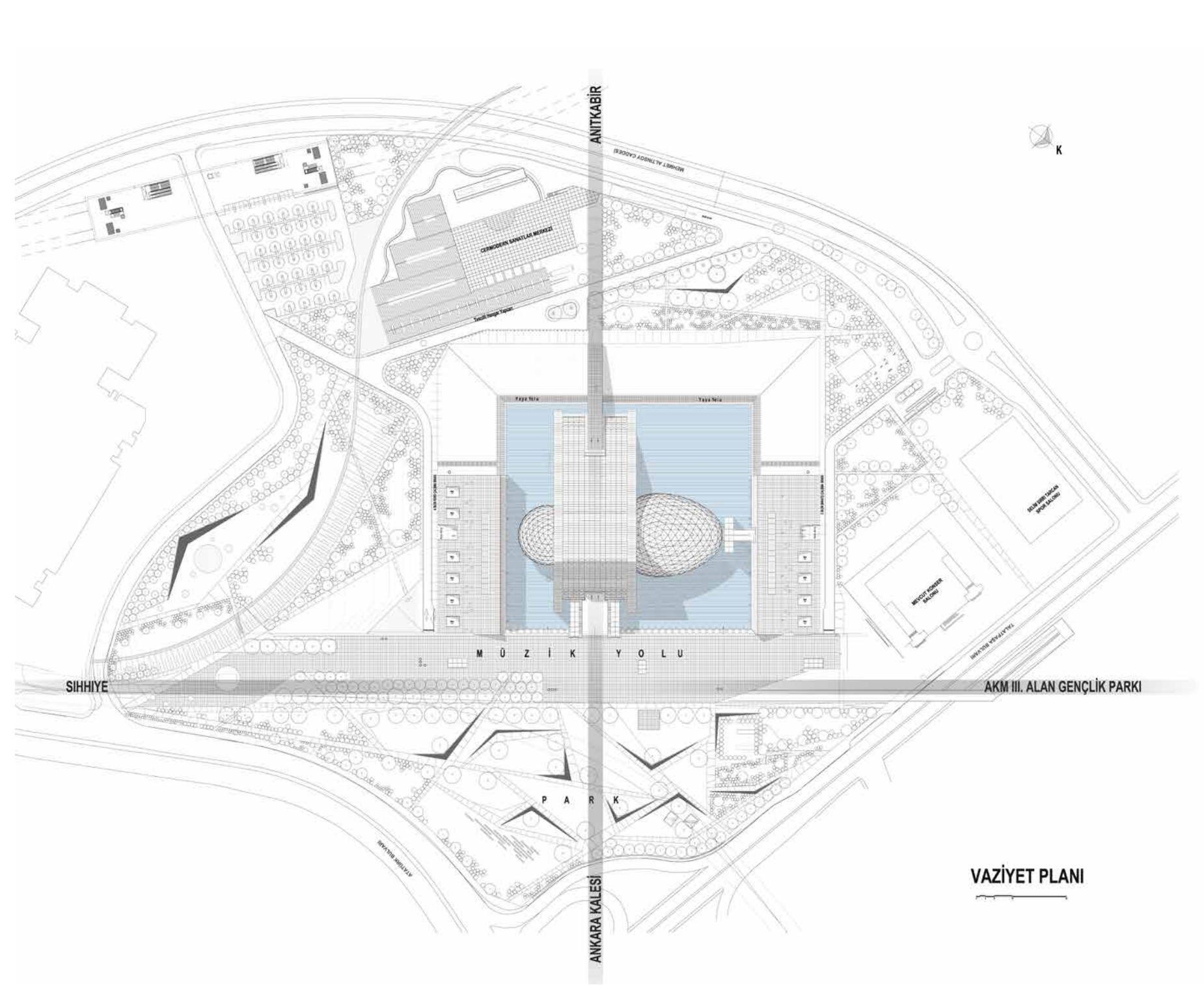
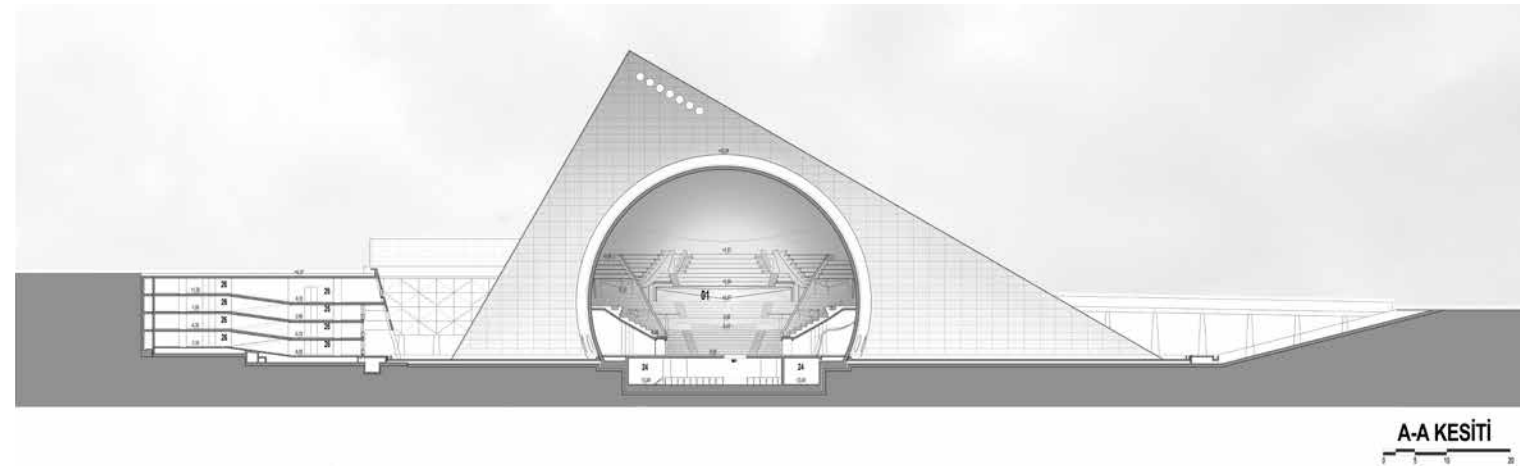
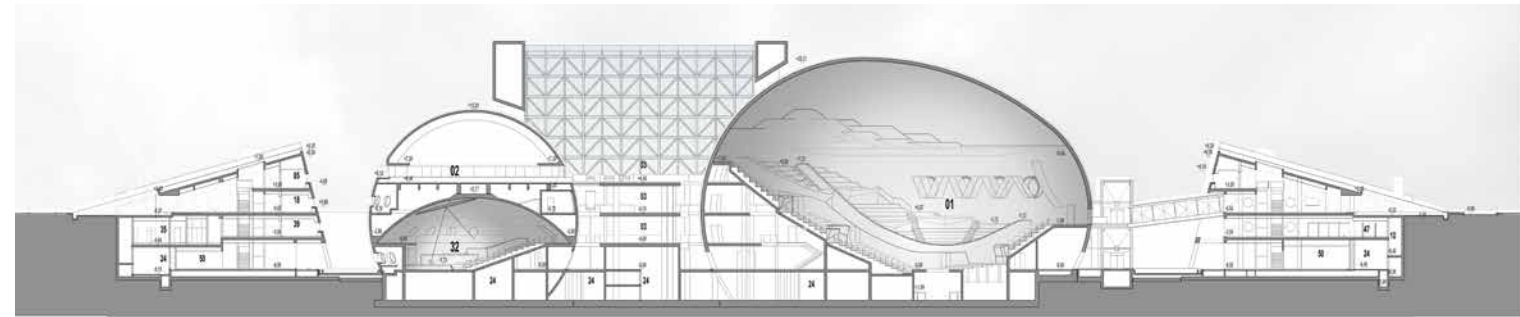
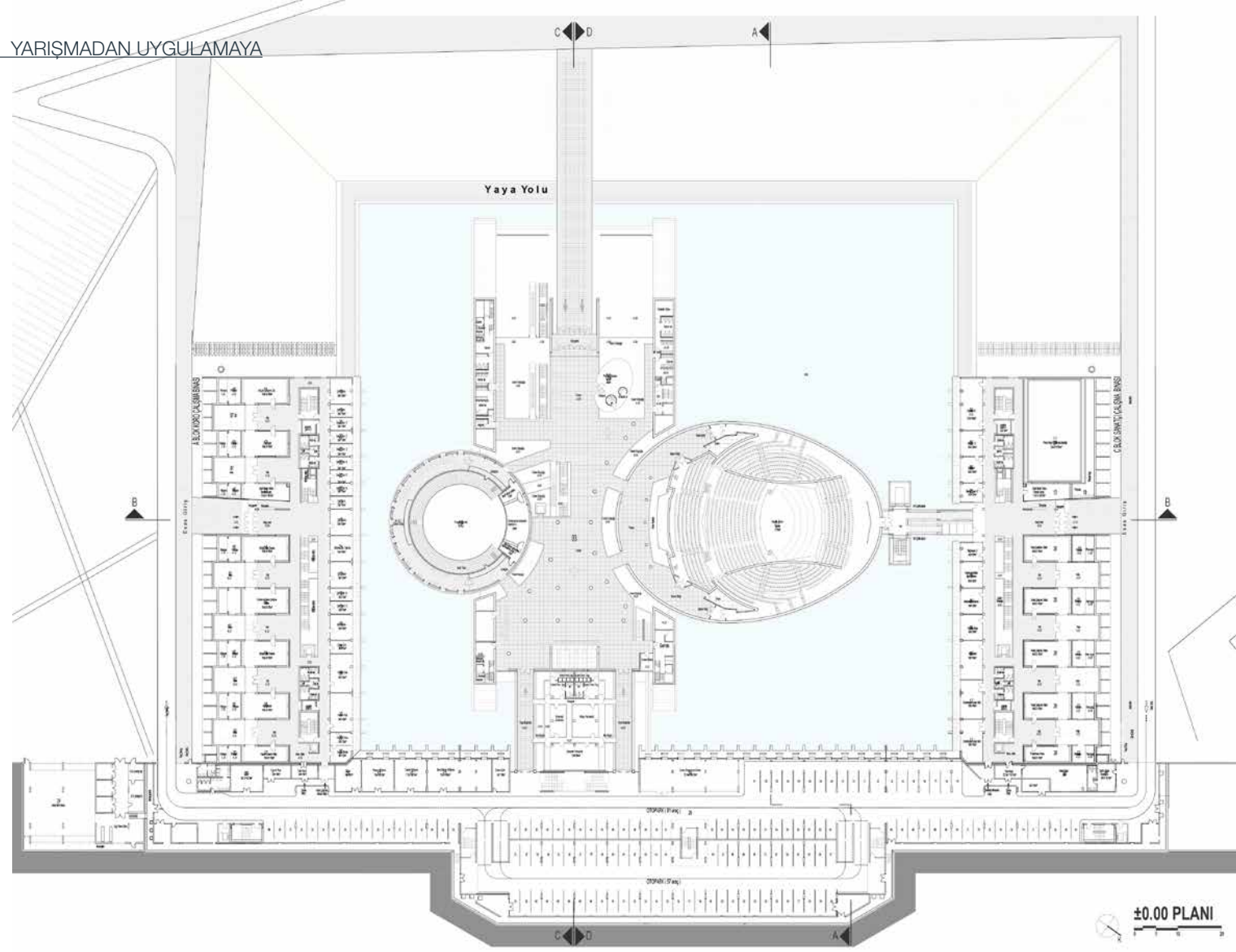

Google Earth 2009 görseli

Sonra o dönemde Atilla Koç, Kültür Bakanı oldu. Milli komite toplantısından sonra bizi alana çağırdı, yanında da daha sonra Cumhurbaşkanı iken Abdullah Gül'ün Özel Kalemi olacak olan Mustafa İsen. "Biz Ankara'da Opera Binası yapamayacağız, Hipodrom'daki Opera'yı" dediler.

ÖU: Yapmayacağız dediler aslında.

SU: Atilla Koç, "Ama bir başkent operasız olmaz. Onun için operayı da burada konser salonları ile birlikte düşünebilir misiniz?" dedi. Alan suyun içinde imalatlar durmuş durumda. Biz de Özcan'la düşündük, "İşveren Kültür Bakanlığı, arsa Kültür Bakanlığı'nın, mal onun, kullanıcı o" dedik. Biz kimsenin yaptığı işe sorun yaratmıyoruz, yaptığı yerle de ilgilimiz yok. Bu maketteki fuayenin yanındaki, üstü eğimli olan bloklardan sağdakini kaldırdık. Soldakini sağa götürdük, iki salonu yan yana sağa koyduk. Fuayeyi büyüttük. Operayı da büyük salonun olduğu yere koyduk ve sığdırdık oraya. Hatta Opera programını da 1995'te yapılan Hipodrom'daki salonun programını kullanarak yaptık. Biz bunu bakana götürdük, duyuldu. O arada tabii ortalık birbirine girdi. Operacılar, Özgür Ecevit... Ortalık karıştı. O tarihlerdeki gazetelerin Ankara eklerinde konu yer aldı. O arada Ertuğrul Günay ba-

kan oldu. Ertuğrul Bey buranın ayağa kalkması için uğraştı. Bize “biraz bekleyelim, milli komiteden bununla ilgili karar çıkarsa biz bunu revize edip öyle devam edelim, çıkmazsa böyle yolumuza devam edelim” dedi. Bir süre koymuştu kendine. Baktı ki olmuyor, “Biz yolumuza aynen operasız olarak devam edelim.” dedi.

ÖU: Şöyle bir problemimiz vardı, bakanlık la olan ilişkilerimiz devam ediyordu. Onlar ceza keseceğiz diyor, biz projeyi durdurduk büyük oranda. Çünkü revizyonların vs. yapılması lazım. O dönem Kültür ve Turizm Bakanı olan Ertuğrul Günay devreye girdi, hatta Cer Modern’de buluştuk. Çevre ve Şehircilik Bakanı’nı aradı, “Burada bir problem var sayın bakanım halledelim.” dedi. Devreye girdi, sorun çözüldü. Yani Ertuğrul Günay bizzat çözdü o işi. Daha sonra da Semra’nın anlattığı süreç başladı.

HÖ: Ertuğrul Günay dediğine göre 2002’den sonrası.

SU: Bu anlattığımız 2010.

HÖ: Tamam ama oraya kadar siz resmen projeyi bitirdiniz değil mi Bayındırlık’la?

SU: Tabii 2008’de bitirdik. Bu revizyonlarla ilgili olarak ayrıca 2010’da revizyon sözleşmesi yaptık. Özcan’ın dediği olay biraz daha öncesine dayanıyor. Tabii yine inşaat böyle yavaş yavaş gidiyor. Ertuğrul Bey ile hız kazanmış oldu. Hatta “bunun geri dönülmez cesamete ulaşması gerekiyor” demişti. Er-

tuğrul bey Ankara’ya da epey katkıda bulundu, Kültür Bakanlığı’nın arkasını temizledi vesaire. Gerçi gene suyun akışına ters olan bir bina yaptılar oraya. Opera Köprüsü’nün altını temizledi. Cer Modern’in bitirilip açılmasını sağladı. CSO’nun cüssesinin ortaya çıkışını temin etti. Bu arada fuaye çıkıyor ama bizim yumurtanın ve kürenin nasıl yapılacağı net değildi. Projelendirirken konvansiyonel kalıp sistemiyle yapılır diye düşünmüştük. Yumurta, et kalınlığı 52 santimetre olan bir kabuktur. Bir kürenin kabuğu vardır bir de kürenin içinde başka bir büyük çaplı küre parçası vardır. Onlar da 30’ar santimetre kalınlığında. Yüklenici bunu nasıl yapalım diye düşünmüş.

ÖU: Aslında, böyle bir inşaat yapılamaz diye bizi şikayet etti.

"Danyal(Danyal Kubin) konuya el atıyor, diyor ki şişme balon diye bir yöntem var, bunu İspanya’da yapıyorlar. Sonra biz toplandık hep birlikte İspanya’ya gittik..."

SU: Bunu ben bilmiyorum. Ondan sonra Danyal(Danyal Kubin) konuya el atıyor, diyor ki şişme balon diye bir yöntem var, bunu İspanya’da yapıyorlar. Sonra biz toplandık hep birlikte İspanya’ya gittik. Oscar Niemeyer Brezilya’da yaptı, ters küre, düz küre kesik kütleleri var biliyorsunuz. İspanya’da da Avilés’te, Oscar Niemeyer, yine şişme

Fotoğraf: Uygur Arşiv

balon yöntemiyile salon yapmış, onu görmeye gittik. Bu yöntem aslında çoğunlukla silo yapımında kullanılan bir şişme kalıp sistemi. İspanyollar tamam yaparız dediler. Onlar geldi gitti falan. Ama sonra balonlar, detaylarını tam bilmiyorum, Amerikalı bir firma tarafından yapıldı. Balonlar yapıldıktan sonra içindeki imalatlar gene bildiğimiz yöntemle yapıldı. Tabii onun yapılışı da, nasıl yapıldığıyla ilgili teknik şeyler vs. ayrı bir hikaye. Gel zaman git zaman 2012 yılında balonlar şişti, salonların içlerindeki betonarmeler yapıldı. 2886 sayılı ihale yasası ile yapımına devam eden inşaatın ihale bedelinin %30 artırımını da kullanılmasına rağmen tamamlanmadığı için inşaat tasfiye oldu.

ÖU: 2886 ile sözleşme imzalandığı için ödenek doldu, ödenek dolunca da tasfiye oldu.

SU: Bütün fiyat artışları, %30 artırımları falan bitti.

HÖ: Bu arada müteahhitler, o eski yönetmeliği daha çok seviyorlardı çünkü fiyat artışı ala ala yıllarca sürdürerek işe devam ediyorlardı.

SU: Tabii canım tabii. Orada tabii yapının mal sahibi Kültür Bakanlığı. Ama yasadan gelen haklarıyla da, AKM yasası nedeniyle, eski Bayındırlık Bakanlığı, şimdiki Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, buranın imalatlarını yaptırmaktan sorumlu. 2014’te inşaat feshedilince, Kültür Bakanlığı inşaatı ben yapacağım diye geri aldı. Ama o bunu halledemedi anladığımız kadarıyla.

ÖU: Bu arada Ertuğrul Günay bakanlıktan ayrıldı. 2014’te ayrıldı galiba.

SU: 2017’de Kültür Bakanlığı, inşaatı tekrar Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na neden iade etti, bilmiyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na geçiyor ve ihale ediliyor. Bu defa da önceki yüklenici başka birisiyle birlikte iş ortaklığı yaparak işi yeniden alıyor. O arada tabii 2014’te fuayenin camları da kapanmıştı.

"Hem mühendislik açısından hem de sera etkisini ortadan kaldırmak için bir hayli uğraştık. Hatta sırf bu camlar için Dubai’ye gittik geldik..."

ÖU: Parantez içinde belirtmekte fayda var, fuayenin camları çok fazla cam olduğu için biz ona çok büyük titizlendik. Yükleniciyi de ikaz ettik. Burası çok tehlikeli bir yer, hem çelik hem cam kompoze olması gerekiyor diye. Çünkü herhangi bir durumda esnediği zaman camlar kırılabilir. Hem mühendislik açısından hem de sera etkisini ortadan kaldırmak için bir hayli uğraştık. Hatta sırf bu camlar için Dubai’ye gittik geldik. Oradaki cam örneklerini falan inceledik. Şu anda uygulanan camda hiç sera etkisi gözüküyor. İçeride şeffaf olmasına rağmen sera etkisi hissetmiyorsunuz.

SU: Biz inşaat ihalesi 1995 yılında yapıldıktan 2013’e kadar defalarca mesleki kontrollük için müracaat etmişiz. Bunların bir kısmına olumsuz cevap verdiler, bir kısmına hiç cevap vermediler. Yıl 2014 oldu, inşaat zaten kapandı. 2017’de yüklenici yeniden almış. Biz mesleki kontrollük için artık müracaat etmedik.

Mehmet Soylu: Ama bu süreçte siz inşaatla ilgileniyordunuz tabii, gelişmeleri izliyordunuz değil mi?

"...Bu hızlı bitirme sürecinde yapının asıl yapılma nedeni olan konser salonlarının iç imalatları yeterli özen gösterilmeden tamamlandı gibi yapıldı."

SU: Tabii tabii yükleniciye destek olduk. Ta ki geçen sene bu zamanlara, yani 2020 Mart’a kadar. Ondan sonra işler karıştı. Bizden destek istememeye, hatta maketleri vermemeye kadar giden bir süreç oldu. Sonra, geçen sene ya da ondan önceki sene Kültür Bakanlığı inşaatı hızlandırıp bir an evvel bitirmeye niyet etti. Aslında yüklenicinin bildiğim kadarıyla, daha zamanı varken hızlı bir bitirme sürecine girildi. Bu hızlı bitirme sürecinde yapının asıl yapılma nedeni olan konser salonlarının iç imalatları yeterli özen gösterilmeden tamamlandı gibi yapıldı.

Fotoğraf: Uygur Arşiv

ÖU: Şunu söylemekte fayda var. CSO’nun bir kitabı yayınlandı orada yazıyor. Bir yıl önce, 2018’in ya da 2019’un Ekim ayında, Cumhurbaşkanlığı’nda bir konser veriliyor ve orada Cumhurbaşkanı, CSO ile İstanbul’daki Atatürk Kültür Merkezi Operası’nı bir an önce bitirin diye talimat veriyor. Onun üzerine bakanlık, bakanlar, yetkililer telaşlanıyorlar. Kültür Bakanlığı da bitirelim bu işi diye işin üzerine yükleniyor. Ama o arada Semra’nın da söylediği gibi birtakım olaylar oldu.

SU: Binalar, salonların içleri yapılması gereken titizlik ve hassasiyet ve özen ile yapılmadı. Küre ile yumurtanın kaplamasının bitirilişleri detaysız olarak yapıldı. Ve iki tane konser yapıldı ondan sonrası gelmedi. Oysa bugüne kadar bu çok daha temiz düzgün bitirilebilirdi. Ne uğruna bunu yaptılar, niye yapıldı onu anlamış değiliz. Hani izleyicinin arkadan kapılara dayandığı bir ortam olsa anlaşılabilirdi. Ama şu an zaten pandemi var. Açsalar da kimse gitmiyor. Kabaca, böyle bir şanssız bitirilişe denk geldi maalesef. Bütün icraat temel atma ve açılış yapmaya yönelik olunca niteliğin sözü edilmez oluyor.

ÖU: Mış gibi yapıldı yani.

HÖ: Koro ve orkestra taşındılar mı?

SU: Taşındılar. O binalar düzgün bitti. Oto-park, koro çalışma ve sanatçı çalışma binaları düzgünce bitirildi. Hem CSO çalışanları hem koro çalışanları taşındı binaya. Koro ça-

lışanları daha önce AKM’de piramidin içindelerdi, orada çalışıyorlardı. Onlar yerlerine geldiler. Mevcut konser salonunu da koroya vermişler bildiğim kadarıyla. Ama bu arada salonun yani orkestra çalışanlarının prova kayıt stüdyosu vardı onu iptal ettiler. Prova kayıt stüdyosu yok. Bu tabi salonun hızlı yıpranmasına da neden olan bir şey.

ÖU: Esas, org yok. El yapımı olduğu için orgun sadece üretimi bir buçuk yıl iki yıl sürüyor. Önce tasarımı yapılıyor ki bizimle tartışarak o tasarımı yapmaları gerekiyor. Daha sonra üretime giriyorlar, montajı vesaire iki yıl civarı zaman alıyor. Şu anda salonda org yok. Tabii ki bütün akustik çalışmalar ve raporlar orgun olduğu varsayım üzerine yapıldığı için şu an akustik ve mimari tasarım da büyük oranda anlamsızlaştı.

SU: Daha doğrusu bilmiyoruz.

ÖU: Org yok şu anda. Yapılsın mı yapılmasın mı konuşuluyor. Bir kısmı yapılsın bir kısmı yapılmassın diyor, bir kısmı yapacağız diyor.

SU: Kısaca ortalık sis bulutu içinde. Gerçeklerin ne olduğu da bilinmiyor. Ne telaştı bu, binayı rezil etmeye degecek kadar onu hiç bilmiyoruz.

MS: 1998 yılında projenin bittiği varsayılrsa veya yönetmelik gereği revizyon yaptığınız proje ile ilgili, geçen sene bu zamanlara kadar ağır aksak giderken sizin istediğiniz gibi ilerliyor muydu inşaat?

Fotoğraf: Uygur Arşiv

"Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde bir konser salonu yapısının bu kadar süre bitirilmemiş olması, koskoca ülkenin bir konser salonunu yapmıyor, yapamıyor olması; dünyanın bilmem kaççıncı ekonomisi olduğu söylenen ve bütün kalkınmasını inşaat üzerine yoğunlaştıran bir ülkenin parası olmadığından değil..."

SU: Aslında şöyle. Ağır aksak gitmesi zaten tuhaftı. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde bir konser salonu yapısının bu kadar süre bitirilmemiş olması, koskoca ülkenin bir konser salonunu yapmıyor, yapamıyor olması; dünyanın bilmem kaççıncı ekonomisi olduğu söylenen ve bütün kalkınmasını inşaat üzerine yoğunlaştıran bir ülkenin parası olmadığından değil. Tek nedeni var bunun; bu yapı, kimsenin ilk önce yapmayı isteyeceği yapılar sırasında öncelik almadı. Birincil tercihi olmadı. Ama ne oldu da şimdi böyle bir telaş oldu. Bu tuhaf bir şey. İnşaatın ihalesinden bu yana bakalım, yirmi sekiz yıl sürmesi çok tuhaf. 2017'de yapılan ihale anahtar teslim. Yükleniciye vermişsin o tarihte de istersin bunu. Süre daha varken böylesine neden koşturuldu da bina daha doğrusu binanın asıl yapılma nedeni olan salonlar, perişan hale getirildi? Bunu anlamak hiç aklımızın erdiği bir durum değil. İkisi de anormal. Yavaş gitmesi de anormaldi son anda dörtlüye koşturması da anormal.

MS: Siz yıllardır sabrederek, inanarak yapıyı sahiplendiniz. İmalatlar ve detaylar sizin düşündüğünüz gibi mi yapılyordu?

ÖU: Evet, geçen sene 2020 Mart'a kadar öyleydi.

SU: Evet evet. Yandaki koro çalışma ve sanatçı bloğunda bütün imalatların örneği yapıldı, bakıldı denendi, detayları çizildi. Detaylar gerektiğinde revize edilerek çalışıldı.

ÖU: Ana fuaye de kısmen öyledir. Oradaydık. İmalat bir hayli ilerlemişti ama salonlara geçildiği andan itibaren bir şeyler koptu ve hiçbir şeye dikkat etmediler.

SU: Hiçbir şeye. O inşaatı görseydiniz; bir yandan beton döküyorlar bir yandan ahşap kaplıyorlar. İnsanın içi acıyor. Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinde ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hayatında senfoni konser amacıyla yapılmış ilk konser salonu ve bir daha yapılacağını da önu gözüküyor. Değer miydi diye ben şimdi konuşurken bile kendimi tutamıyorum.

MS: 28 yıldır devam eden süreç içinde açılış bir süre daha ertelenemez miydi?

SU: Üç ay daha beklese olacak. 31 Ağustos 2020'de ben sayın bakana da söyledim. İlgilendiği için teşekkür ettim; yapının bu hızla yapılmasının, pandemi koşullarında doğru olmayacağını, cumhurbaşkanlığı adını taşıyan tek kurum olduğunu, kuruma ve cumhurbaşkanımızın şahsına da doğru olmayaacağını, yarım yamalak tesliminin olmaması gerektiğini söyledim. Her yerde de söylüyorum. Bina böyle bir noktayı hak etmedi.

MS: Siteminizde haklısınız tabii ki.

SU: Ben bu konuyu konuşurken boğazım düğümleniyor.

ÖU: Çok emek verdik hakikaten. Dünyada da imalatı ve diğer her şeyiyle sözü edilir bir yapı yapılabilecekken, maalesef ayaklar altına alıp yapmadık.

SU: Daha en acısını söyleyeyim, neyse size bunu söyleyemeyeceğim.

HÖ: Konsere gittiniz değil mi?

ÖU: Evet gittik ama biliyorsunuz, olaylardan sonra. Sosyal medyaya düştü vesaire.

HÖ: Ben şunu soracaktım, salonun performansı ve orkestranın performansı nasıldı? Bu konuda bir gözleminiz var mı?

ÖU: Bence orkestranın da eski heyecanı yoktu, ben onu hissedemedim. Salon görsel olarak iyi ama bence akustikte problemler var. Çünkü imalat hataları ve geometrik hatalar var. Projeye aykırı bir sürü noktası var. Bazı şeyleri var ki inanamazsınız.

SU: Açtıkları salonun parapet arkaları kontrplaktı mesela. Her şey, göz boyamaya dayanan yalan bir ortam.

ÖU: Kontrplak da değil MDF'ydi ve patlamıştı.

"Sonunda açıldı ama bizi mutlu eden bir açılış olmadı doğrusu. Bu yapının sonu böyle olmamalıydı."

SU: 4 Aralık'taki ikinci konsere bürodan arkadaşlar ile birlikte gittik. Necati kafayı

Fotoğraf: Cemal Emden

yıyordu çünkü projenin yarışma aşamasından beri çizdi onları. Her tarafının nasıl olması gerektiğini biliyor. 29 Ekim'de açacağız deyip açamadıkları gün, dört tane güvenlik görevlisi karşımda, beni şantiyeye sokmadılar. Beni içeri almayan bakanlık mı yüklenici mi, onu da bilmiyoruz. Video çekeyim dedim o anda ama elim ayağım titredi, onu da beceremedim. Polis çağırmaya kalktılar. Bu memleket, emek verenlerine değer veremeyen, emeğe saygı göstermeyen bir ülke maalesef. Oysaki bir ülke emekle ayağa kalkar. Neyse sonunda açıldı ama bizi mutlu eden bir açılış olmadı doğrusu. Bu yapının sonu böyle olmamalıydı.

ÖU: Hasan'ın sorusuna dönecek olursam, insanların tepkilerine bakarsan tabii ki insanlar çok mutlu gözüküyor. Çünkü çoğu hayatlarında böyle bir salonda pek bulunmamış. Yapı, içinde bulununca hakikaten etkileyici. Ama yeteri kadar değil, bizim hayal ettiğimizin yüzde ellisini bile bulmadı. Çünkü çok hata var içinde. Akustik olarak da beklenen sonucu vermeyecek sonuçta çünkü çok büyük hatalar var içinde.

HÖ: Bunu düzeltmek için bir çaba var mı yoksa iş bitti tamam deyip geçecekler mi?

SU: Biz söyledik, herkese söyledik. Yazdık çizdik, bakanlıklara gittik. Umarım iyi anlamda sonuç alırız.

ÖU: Şu anda biz resmi başvuruda ve uyarıda bulunduk ama sonuç ne olacak, nereye götürecekt bizi bilmiyoruz.

HÖ: Fasold'un enstitüsü gelip tamam olmuş veya olmamış gibi bir şey dedi mi? Bir çabaları veya bir talepleri var mı?

ÖU: Yok hayır.

HÖ: Bizim devlet çağırdı mı onları?

ÖU: Hayır. Ama bizim şartnamemizde var, Fasold söylemişti çünkü. "Ölçümler yapılacak ve ince ayarlar yapılacak" diye şartname yazmıştık. Salon bittikten sonra bir süre konserler devam edecek ve ince ayarlarını yapmak üzere gelecekti uzmanlar. Hatta bu işin eksperleri var, kulakla da test ediyor ve ölçüm yapıyorlar. Bize alçak frekanslar için bazı içi boş bölgeler bıraktırdı. İnce ayarlar yapılırken onların bazılarının içi doldurulacak bazı kısımlar açılacaktı. Ama buralara bile gelemedik biz. Ne yapıldığını da bilmiyoruz, yapılıp yapılmadığını da bilmiyoruz.

SU: Tabii canım oraları bilmiyoruz. Yandaki bloklarda ahşabın derzinin 2 mm mi, 3 mm mi olduğuyla ilgilenebilecek kadar her şeyin içindeyken bu hale geldik. İçimin yandığı şey şu; bu koca kompleks konser salonları

Fotoğraf: Nazım Özer

için yapıldı. Sonunda geldiği durum bu oldu. Yapının diğer tarafları aslında salonların müstemilatı, yardımcı mekanları dediğimiz yerler iken salonlar müstemilat gibi oldu.

Gamze Köküm: Anlaşılan süreci çok hızlı yürütmek niyetiyle, inşaatın son zamanlarında sizi biraz uzak tutma çabasına girilmiş.

SU: Evet bizi inşaata sokmadılar ama bunların neden olduğunu biz hala anlayamıyoruz.

MS: Sizleri son aşamaya dahil etmeyi sürdürselerdi muhtemelen bu kadar hızlı bitirmezlerdi.

SU: İyi bir organizasyonla yine bitirirlerdi. Yüklenici bitirilme isteğinden sonra uzun zaman geceleri hafta sonları çalışmadı son zamanlarda sabaha kadar özensizlik içinde çalıştılar.

HÖ: "Mimar işten anlamaz" diye düşünen bir zihniyet var, bunun parçası bu. Ben şimdi konuyu değiştireyim, yarışma projesinde sizin projenizin bir özelliği de Anıtkabir kale aksı idi değil mi? Fuayenin kurgusu öyle bir aks üzerine oturuyordu. Uygulamada gerçekten o yapıldı mı yoksa o konuda bir sapma oldu mu?

SU: Aynen öyle oldu evet. O koordinatlarda zaten oturtuldu. Biz onu zemin döşemesinde de hem iç hem dış zemin döşemesinde de vurguladık. İçeriye girince, tabii Atatürk Bulvarı tarafından girdiğimizde karşımda Anıtkabir, arkamızda Ankara Kalesi gözüküyor.

MS: Projenin genelinde Atatürk Kültür Merkezi ile bir bütünsellik, Gençlik Parkı'na bir fiziki bağlantı vardı. Bunlar hala geçerliliğini koruyor mu? Böyle bir süreklilik içeren bir durum var mı?

SU: Bu köprü projede hep var ama köprü

projesi bina projesinden ayrı tutuldu. Daha doğrusu hiç gündeme gelmedi ama hep vaziyet planlarında vardı. Bir plan değişikliği yapıldı Özcan onu daha iyi biliyor.

ÖU: Şöyle; Gençlik Parkı ile dördüncü bölgeyi CSO alanını bağlayan yaya köprüsü projede var ama uygulama projesi yoktu. Zaten ihalenin de dışında tutulmuş. Bir ara Kültür Bakanlığı açtı bu konuyu, yaya köprüsü yapılıns dediler. Eski belediye başkanı Melih Gökçek döneminde belediye ile yazışmalar

Fotoğraf: Nazım Özer

yapıldı. Çünkü belediyenin onayı olmadan olmaz biliyorsunuz. Trafik meselesi nedeniyle köprülerde onay alınması gerekiyor. Bir iki yazışma yapıldı sonra o da kaldı. Şu anda yapılmadı, yapılmıyor. Hiç kimse de ilgilanmıyor öyle bir şekilde.

MS: Ben bina dışı ve çevresindeki mekansal ve işlevsel ilişkilerden devam edeceğim. Cer Modern de açıldı ve onun da bir kültürel ve sosyal işlevi var. Yan tarafta eski CSO salonu var. Yeni yapı, ilişkileri ve kullanımları etkiledi mi?

HÖ: Eski salon duracak değil mi?

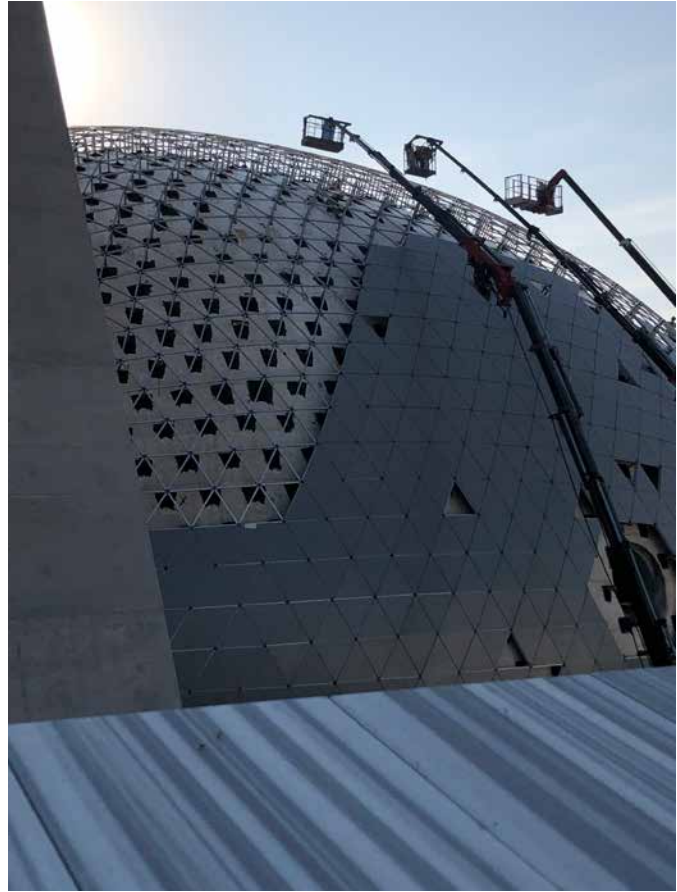
"Oda müziği salonunu, Türk halk müziği ya da Türk sanat müziğine açacağız, dediler. 'Senfonik müzik akustığı ile Türk müziği akustığı çok farklıdır, oradan sonuç alamazsınız' dedik, anlatmaya çalıştık..."

ÖÜ: Duracak. Bu gerginlik öncesinde şöyle süreçler yaşadık; Kültür Bakanlığı devreye girdi ve biz biliriz bu işleri gibi bir tavır oluştu. Mesela "Oda müziği salonunu, Türk halk müziği ya da Türk sanat müziğine açacağız" dediler. "Senfonik müzik akustığı ile Türk müziği akustığı çok farklıdır, oradan sonuç alamazsınız" dedik, anlatmaya çalıştık. Zaten sahneler de yetersiz. Oda müziği salonunda maksimum on kişilik enstrüman oluyor, Türk halk müziği veya Türk sanat müziğinde enstrümanlar girdiği zaman kocaman bir sahne gerek. Böyle şeyler gündeme geldi. Yaparız diye uzun süre direttiler,

sonra yapamayacaklarını anladılar. O arada biz "Bakın eğer böyle bir şey yapacaksanız, CSO zaten bu tarafa taşınacak. O salon elden geçirilsin, Türk Halk müziği ve Türk sanat müziğine tahsis edilsin. Orası düzenlensin. Sonuçta elimizin altında yer var zaten" dedik. Son duyumlarımız sanki o yönde. Türk Halk müziği ve Türk Sanat Müziği için tahsis edeceklermiş gibi bir izlenim verdiler. Ama atılmış bir adım da görmedik henüz. Başka bir bilğimiz yok şu anda. Çok sesli koro ya verileceğini duyduk.

MS: Cer Modern'le ilgili bir mekansal bağlantısı var değil mi batı tarafında?

ÖÜ: Aslında çevre düzenini biz inşaat sırasında yeniden ele aldık belki geçerken görmüşsünüzdür. Opera köprüsü tarafında peyzaj düzenlemesi yaparak park oluşturduk. Park kotlanarak aşağı opera köprüsünün altına doğru iner. Opera köprüsünün altına hiç girdiniz mi bilmiyorum orası çok güzel bir yer. Opera köprüsünün altındaki yeşil alanı, ki mevcut opera alanına kadar bağlanan bir yaya aksı vardır orada, biz o aksı alıp kademe kademe çevre düzeni ile birlikte mevcut CSO'ya bağladık. Orası aslında halka açık bir park normalde. Belediyenin orada düzenlemiş olduğu, ağaçlık bir bölge var biliyorsunuzdur. Geçerken görürsünüz, Cumhuriyet Parkı diye geçiyor ve yemyeşil bir alan. Gerçekte mülkiyeti belediyenin değil, AKM alanının içinde o bölge. Biz o yeşil alanla da birleştirerek kocaman bir park alanı elde ettik. Ve bunu konser salonuyla bağlantılı hale getirdik, diğer tarafta da aynı şekilde Cer modern ile bağlantılı hale getirdik.

Fotoğraf: Uygur Arşiv

SU: Zaten Cer Modern yarışmaya çıktığı zaman, yani CSO alanı, Cer Atölyeleri yıkılacak yapılar kapsamındaydı. Cer Atölyeleri (Tren Bakım Hangarları), yarışma açıldığı zaman yıkılacak yapılar olarak şartnamede belirtilmişti. Hepimiz de o alanı boş olarak varsaymıştık. Maketten de belli zaten. Armut hattı dediğimiz demiryolu hattı değiştiği için onu yıkacaklardı. Bu arada yarışmadan 1995'e kadarki süreç içerisinde demiryolu hattı değişti ve Cer Atölyeleri'nin dört hangarından iki tanesi kısmen yıkıldı, demiryolu geçti oradan. Sonra 1995'te endüstri mirası yapılarının kültür alanlarına çevrilmesi ile ilgili atılımlar, Musée d'Orsay'ın yapılması falan. Mehmet Özel o zaman Güzel Sanatlar Genel Müdürü. Kültür Bakanlığı bir gezi yaptığında bunu görüyorlar ve biz de Cer Atölyelerini çağdaş sanat müzesi ve güzel sanatlar galerisine dönüştürelim diye düşünüyorlar. Bunu milli komitede karar alıp sonra da bize yazdılar. Bize yazmalarının nedeni, yapmakta olduğumuz proje Cer Atölyeleri'ni yok sayıyordu. CSO projesi Cer atölyelerine dokunmuyordu. O bölgede 1926, 1970'ler adliye var, bu tarafta 1960'lar mevcut konser salonu var, yanında Selim Sırrı Spor Salonu var. Buranın yirminci yüzyılın bir yapı stoğu gibi bir alan olacağını ve iyi olacağını yazı ile ifade etmiştik. Onun da hikayesi başka, Cengiz Bektaş var işin içinde vs. Ezcümle Cer Atölyeleri'nin bulunduğu alan AKM dördüncü

bölge konser salonu alanının içinde. Yapım aşamasında yüklenicilerinin farklı olması nedeniyle farazi biz sınır ile ayrıldı araya çit çektiler. CSO inşaatı bitmediği için tabii, bir taraf inşaat alanı bir taraf çalışan bir yer.. Araya ağaçlar da dikilince ayrı yerlermiş gibi algılanır oldu. Biz bütüncül vaziyet planı hazırladık ama ne kadarı olur olmaz bilmiyoruz.

ÖÜ: Biz bu adanın bütünü bir kültür alanı olarak düşündük. Bu alanın içinde hem Cer Modern var hem CSO var. Bir taraftan bulvarla bağlanıyor diğer taraftan bir yeşil parkın içinde bir konser salonu diye hayal ettik. Bütün kurgu bunun üzerine kuruldu. Çevre düzenini yeniden ele aldık ama son gördüğüm kadarıyla müdahale etmişler, yani değiştirmişler. Niye değiştirdiler, nasıl değiştirdiler onları bilmiyoruz.

HÖ: Adliye de taşınacak gibi konularda belirsizlikler var, onlarla da mı beraber düşünüyorlar ben de bilemiyorum.

ÖÜ: Hiç kimsenin bir şey düşündüğünü sanmıyorum, o kadar belirsiz ki kimin ne yaptığı. Az önce anlatmaya çalıştım senfonik müzikle Türk müziğinin farkının farkında değil birçoğu. Bunu anlatıyorsunuz olur mu öyle şey falan diye inanmak da istemiyorlar.

MS: Evet bakış açısıyla da ilgili, kabullerle. Adliye binasına yapılması düşünülen ek yapı için düşünülen CSO arsasından pay alma süreci de yaşandı değil mi?

SU: Tabii bir de onunla uğraştık. Gökçek zamanında adliyeye şöyle yaptılar; Cumhurbaşkanlığı'nı kandıran bir yazı yazdılar. Hatta ben Cumhurbaşkanı Genel Sekreteri Kemal Nevruzoglu'nu aradım. Kemal Bey çok beyefendi bir adamdı. Sizi kandırıyorlar dedim. Çünkü milli komitenin içerisinde danışma kurulu falan yok. Gökçek sunmuş

Fotoğraf: Cemal Emden

imar planını bunlar da tamam demişler. Teknik araştırması vardı Bayındırlık Bakanlığı'nın, onlar da imar planı yapmışlar. Onlara "Siz yanlış yaptığınızın farkında değil misiniz, bu yasa ile belirlenmiş bir sınır" dedim. "Biliyoruz ama bize Ankara Cumhuriyet başsavcısı geliyor, sizin yasal bir sorunuz olunca biz size yardımcı oluruz diyorlar." dediler. Biz o zaman mahkemeye gittik. Mimarlar Odası ve şehir plancıları Odası da destek oldu bize, planı bozduk.

ÖÜ: Danıştay iptal etti.

SU: CSO'ya ayrılmış olan alanın 25 dönüm alanını işgal ediyorlardı.

HÖ: Ben biraz konuyu değiştireyim. İki sene oldu mu bilmiyorum, Semra ile bir inşaat

gezisi yapmıştık beraber. Kabuk bitmişti, camlar takılmıştı ama ince işçilikler daha yoktu.

SU: 2013-2014 falandı.

MS: Projenin ve yapının geçirdiği evrelerde dikkatimi çeken konu; yarışma projesinde ortadaki mekan tek başına silüette baskın ve çok belirgindi. Tasarım tamamen o imge üzerine kurulmuştu. Sonradan kabuk salon gündeme gelmiş. Danışmanla görüşüldükten sonra akustik gerekçelerle mi değişti, başka bir şey mi oldu? Akustik danışmanından başka danışmanlar var mıydı proje sürecinde? Çünkü her anlamda büyük proje. Varlığı bile büyük, metrekaresi ile ilişkili değil bu büyüklük. Proje nasıl evrildi, bu evrilme aşamasında etkenler neler oldu?

SU: Tam olarak akustik gerekçelerle değil, bulunduğu konum nedeniyle değiştirdik. Akustik gerekçeyle birtakım ilgisi var ama esas ilgisi şu; alanın çevresinden bu alana bakıldığında en çukur yerde olduğu açıkça görülüyor. Çevreden bakıldığında burası çatılarını gösteren bir yer. Çatı cephe ilişkisini yok etmek için salonların geometrilerini tekil formlara dönüştürdük. Yarışma projesinde koro çalışma ve sanatçı çalışma birimlerinin çatıları yok edilmişti. O, cephe mi, çatı mı, yer mi, farklı değil. Ama salonların bir çatısı var. Onu yok etmek için salonların geometrilerini tekil formlara dönüştürdük. Plan olarak bir yumurtayı kestiğinizde ve salonun sahne ile izleyici ilişkisini koyduğunuzda; plan olarak büyük salonda eğer açılmaları yok edip dışına bir sınır çizerseniz, bu bir yumurta. Biraz da amaç hem

Fotoğraf: Uygur Arşiv

Fotoğraf: Uygur Arşiv

plandaki o sahne ile izleyicinin ilişkisi, böyle bir form çıkışı; esas olarak da çevreden bakılırken bir çatı görmemek. Ben bunu çok kullanıyorum, çok da hoşuma gidiyor; çevreden baktığınızda, çevrenin koynuna kucağına girmiş gibi. Dolayısıyla koyunda ve kucakta olan şey köşeli olmuyor. Kendi içinde de, salonlar etrafındaki blokların da koynunda.

ÖÜ: Senfonik müzikte doğal akustik olduğu için, elektro akustik hiçbir şekilde devreye girmiyor. Fasold'un söylediği hep suydı; bu tip büyük salonlarda 2000 hep bir sınırdır. 2000-2200'leri geçmeye başladığınızda büyük akustik sorunlar çıkıyor. Sahne, sahnenin iki yanı ve esas olarak sahnenin karşısı kıymetli yerler. Direkt karşıya yönlendirdiğiniz zaman mesafeler çok uzuyor ve bu defa akustik problemler artıyor. Onun için de en değerli yer ve yanlarda ikinci derecede değerli yerler oluşuyor. Böylece plan düzenimde yumurta ortaya çıkmaya başlıyor. Aslında plan düzleminde aldık, yumurtanın plan düzlemini üçüncü boyuta da taşıdık. Dolayısıyla Semra'nın söylediği o mimari düşüncemizle de çakıştı doğrusunu isterse-niz. Hem akustik hem mimarinin bir birleşimi oldu. Form oradan çıktı.

HÖ: Binanın dekorasyonu bitmediği için

Fotoğraf: Nazım Özer

pandemiden sonra ne oldu görmedim hiç bilmiyorum. Ama fotoğraflarda gördüğüme göre çok iyi bir bina ortaya çıktı. Sizin açınızdan da zor ama keyifli bir bina olduğunu biliyorum, hissediyorum da. Sizin yarışma aşamasında projenizin kütledeki en önemli elemanı ortadaki fuaye mekanıydı. Yani fuayeyi oluşturan o piramidal veya üçgen kütle. Sonradan siz bu salonları yumurta (veya küre) formuna çevirince fuayenin piramidal kütleli yapıyı vurgulayan, simgesel eleman olma özelliğini kaybetti; hem piramit hem de küreler ortaya çıktı. Acaba o iki eleman fazla mı? yani küre geldi ise ortadaki fuaye daha mı geri planda olmalıydı diye düşünüyorum. Siz ne diyorsunuz bu konuda?

SU: Ona katılmıyorum çünkü makete de bakınca buradaki formlarda piramidin içine girerdi hep.

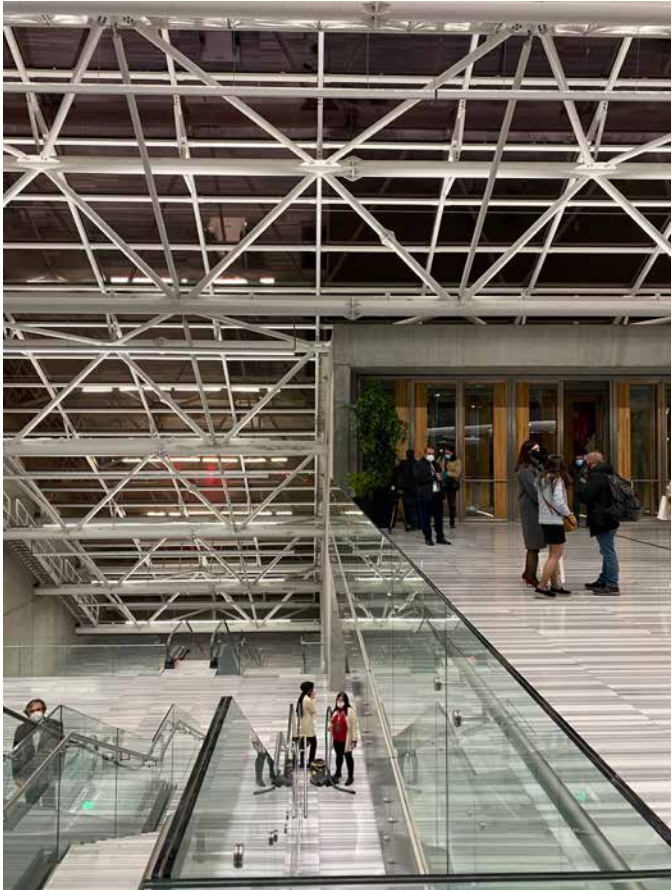
HÖ: Küre olmadığı için biraz daha geri plandadır o dairesel salon. Çok iddialı bir form var orada. Yumurta tek başına ünik olarak kalsa daha etkili olacaktı. Üçgen fuayenin yumurta ile yarıştığını düşünüyorum.

SU: Aslında Atatürk Bulvarı tarafından baktığınızda yumurta o kadar küçük gözüküyor ki ancak Mehmet Altınsoy tarafına geçtiğinizde o cesametini ortaya çıkartıyor. Ben aynı şeyi düşünmüyorum. Bu aslında çok rasyonel, tam içini dışına yansıtan bir yapı. Tabi başka gözlerin görüşü de çok önemli. İçinde olup çok benimseyerek yaptığımız için öyle düşünmüyorum. Özellikle çatılarının yok edilmiş olmasını daha iyi buluyorum.

HÖ: İlk yarışmayı da katarsak tasarımın başından otuz yıl geçti, devlet otuz senedir bu işle uğraşüyor. Bu projeyi şu anda yapsaydınız aynısını mı yapardınız yoksa hayata daha farklı bakar mıydınız?

"...Biz o sizin dediklerinizi yap-sak, biz olmayız. Biz kamu yapısına öyle merdivenle yukarıya çıkarak girmeyeceğiz, girmek istemiyoruz."

SU: Hep karşılaştığımız bir soru bu. Aslında bilmiyorum, bilme şansım da aslında hiç yok ama bir anımı anlatayım size. Erkut Ağabey ile sohbet ederken, yurt dışında gündemi belirleyenler genelde daha yaşını almış, olgun mimarlar oluyor. Bizde ise bu daha küçük yaşlara düşüyor dedim. Erkut Ağabey, insanı yoruyorlar dedi. Erkut Ağabey'in deneyimlerinden süzüp ne demek istediğini sonra anladım. Ülkemizde yapı yapmanın zorluklarını ya da iyi yapmanın zorluklarını anladım. Bir de tabii esas önemli olan bir şey var, mekân aslında bir temsiliyet. Bu

Fotoğraf: Nazım Özer

temsiliyet bir ideoloji, bir dünya görüşü. Biz bunun çatışmasını jüride de yaşadık onu da anlatacağım. Şimdi olsaydı yapar mıydık hiç emin değilim, bilmiyorum. Çünkü bir de yaptığınız zamanki içinde bulunduğunuz ortam, sizi o zaman etkileyenler, endişeleriniz ya da bakışınız önemli. Ben şunu da hep söylüyorum, aslında kendi açımızdan söylüyorum, yine Özcan itiraz edebilir belki, 35 ile 45 arası. Bu dönemde cesaretli, nasıl olsa bulunur bir çözümü, hallederiz, yaparız düşüncesinde ve umutlu olunuyor. Umut bizim kuşağımızın hep olagelen bir umudu aslında. Biz TSMD'de bir sunum yapmıştık. O zaman da dile getirdik. 90'lı yılların başında İskenderiye Kütüphanesi, Nicoletti'nin Akropol Müzesi... Bu yapılar o dönemde bize büyük ilham veren yapıları. Onlardan da gerçekten çok etkilendiğimizi hatırlıyorum. Ve işte o Kale ile Anıtkabir'in aynı aksa geldiğini fark ederek bir de bu etkileşimi üst üste koyduğumuzda tabii başka bir kesit çıkıyor ortaya. Şimdi içinde bulunduğumuz durum ise başka bir kesit. Onun için hiç bilmiyorum. Jüri ile ilgili olarak konuyu da şöyle söyleyeyim, birinci olduğumuzda Yedi kişilik jüride dörtte üç oy çokluğu ile seçilmişti ve jüri tavsiyeleri vardı. Tavsiyelerinde diyorlardı ki bu binayı biraz yukarı kaldırın, aşağıya gömmeyin, yükseltin. Bu kadar niye gömdünüz? Jüri üyelerini hatırlıyorsunuzdur Doğan Tekeli, rahmetli Orhan Dinç,

rahmetli Nejat Ersin ve İlhami Ural, Ali Terzibaşoğlu, Doruk Pamir, Nuran Ünsal. Bize bu görevi verdiler, bir ay sonraya da gün verdiler. Toplanılacak yeniden karar verilecekti. Gününü yanlış söylemiş olmayayım. Biz yaptık yaptık, binayı ve konser salonlarını yükseltmedik tabii. Sadece yandaki iki bloğun uçlarını biraz yukarı kaldırdık. Biz bayındırlık Bakanlığı'na toplantı salonu o vardı, orada duvarlara astık, jüri üyelerine anlatıyoruz. Rahmetli İlhami Ural hiç dinlemiyor bizi, siz bir şey yapmamışsınız aynı şeyi yapıp getirmişsiniz diyor. Biz de diyoruz ki "İlhami Bey biz o sizin dediklerinizi yapsak, biz olmayız. Biz kamu yapısına öyle merdivenle yukarıya çıkarak girmeyeceğiz, girmek istemiyoruz". Anlatıyoruz anlatıyoruz yine kızıyor bize. O arada Nejat Ersin rahmetli bize çok destek olmuştur, onun hakkı ödenmez. Nejat Ağabey, çocuklar siz bir dışarı çıkın dedi, bizi dışarıya aldı. Demiş ki, gençler böyle diyorlar ne diyorsanız karar verin demiş. Yine dörde üç. O sınavı da atlat-tık o zaman.

MS: Aslında iyi ki bu jüri varmış. Sonuç dörde üç oy çokluğu ile olmuş ama onlar bir şeyleri görmüşler, rapora da yazmışlar; bu tasarımın öyle popülist, gündelik bir anlayışla yapılmadığını değerlendirmişler. Eskimeyecek bir tasarım, proje olduğunu belirtmişler, sanki inşaatın bu kadar uzun süreceğini hissetmişler. İşin ilginç bu değerli insanların hayatta olmaması. İnsan ona da üzülüyor. Benim bakış açımla, Aradan geçen otuz yılda zerre değer kaybetmemiş bir ele alış, yaklaşım, tasarım olduğunu düşünüyorum. Salonun imalat aşamasını Özcan ile gezmiştik. Dış ortamdan salona girilirken hava perdesinden geçiliyor, artı basınçta tutulan bir hacim ve yukarıda vinçlerle

Fotoğraf: Uygur Arşiv

Fotoğraf: Nazım Özer

püskürtme beton imalatı yapılıyordu. Tabii sizin yapınızın imalat süreçleri bakımından bir inşaat laboratuvarı niteliğinde olduğunu düşünüyorum. İnşaat sürecinde herhalde birçok üniversite için ve mimar için de bir görgü artırma, yeni imalat tekniklerini görme, mekân algılama gibi bir şey olmuştur. Bu konuda ne diyorsunuz?

SU: Biz 1992'de yarışmayı kazandıktan sonra Renzo Piano'nun Roma'daki üçlü salonunun yarışması çıktı. Birkaç sene sonra yaptılar, kullanmaya başladılar. Seneler geçti 2000'ler geldi. Çin'i inanılmaz bir yapı yapma arenasına; bütün Avrupa'nın, dünyanın mimarlığının yapı yaptığı bir mimarlık arenasına dönüştürdüler. Günlerden bir gün Ertuğrul Bey Çine gitmiş, orada da bir yumurta salon var, orayı ziyaret etmiş.

ÖÜ: Orada üçlü ya da ikilisi var. Dışı cam hatta biraz elips, yumurta falandır.

"Biz bu yapıyı daha önce elde etseydik, bu söylediğiniz yapıdan öğreneceklerimizi mimar olarak, meslektaşlar olarak, mühendisler olarak daha önce öğrenecektik. Kültür hayatına katkısı için de aynı şey geçerli."

SU: Bizimkinin ona benzediğini düşünmüş. Oysaki bizimki ondan seneler evvel ortaya çıkmış bir şeydi. Şimdi burada üzücü olan şey şu; biz bu yapıyı daha önce elde etseydik, bu söylediğiniz yapıdan öğreneceklerimizi mimar olarak, meslektaşlar olarak, mühendisler olarak daha önce öğrenecektik. Kültür hayatına katkısı için de aynı şey geçerli. 1970'lerde CSO'yu hatırlıyorum hınca hınç dolardı ama o günlerden bugüne Ankara'daki kültür eksenini kaydı, yapılar azaldı. Bu eksiklikleri tamamlamış olurdu, yerine getirirdi. Belki başka bir Ankara olurdu, bilemiyorum. Böyle eksiklikleri var tabii.

HÖ: Semra ben biraz da pandeminin yattığı bir durum olduğunu düşünüyorum. Yoksa seyirci azalmadı bence. Çünkü biz de bir sene önce bir gitmiştik CSO'ya. Zor bileti bulmuştuk, doluydu. Ben şartlar düzelince salonun yaşayacağını düşünüyorum.

MS: Ben de katılıyorum.

SU: İnşallah. Benim söylediğim şu, aslında bu salon daha önce yapılsaydı. Yoksa CSO'nun izleyicisi tabii ki azalmadı.

HÖ: Sonuçta bu gündem, öncelik meselesi. Yoksa Çamlıca'daki kimse-nin kullanmadığı cami-yi iki yılda haldır huldur yaptılar.

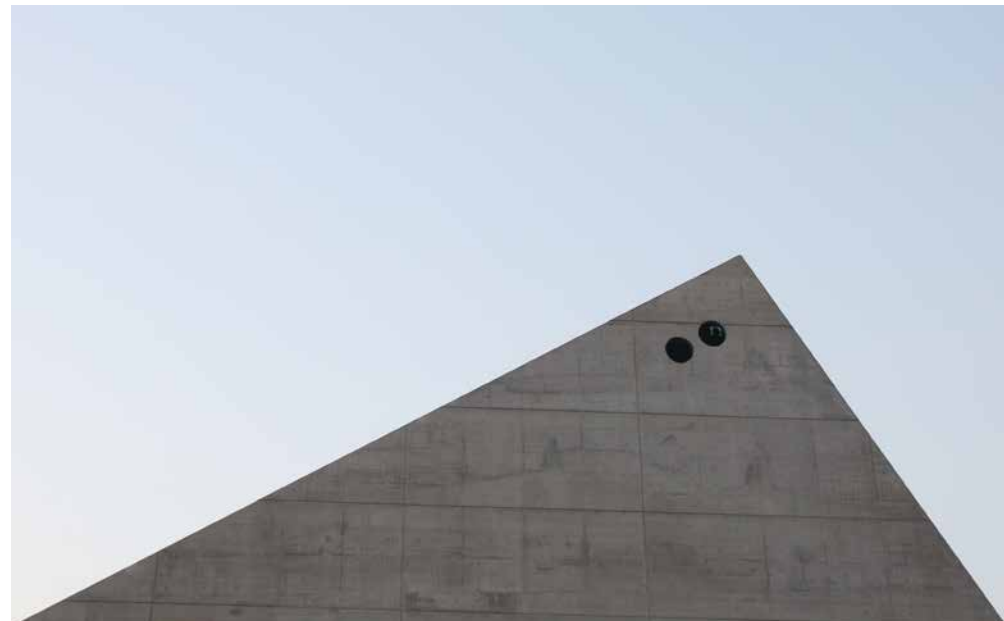
SU: Tabi. O camiye de gittim ben ne yapmışlar diye. İnşaat halindeydi açtıklarında. Aşağılarda inşaat yapıyorlardı daha. Şimdi moda bu aslında.

ÖÜ: Hasan az önce yumurta ile ilgili bir şey

Fotoğraf: Uygur Arşiv

söyledin ya, bence daha iyi oldu çünkü üç ayrı geometri ortada sanki serpiştirilmiş gibi duruyor. Şöyle de bir şey var, uygun olduğunda açılınca iyice şöyle bir 360° etrafında dolaşırsanız her açıdan farklı bir perspektif var. Özellikle Bulvar ve Opera Köprüsü tarafından baktığınızda sanki sadece o üçgen kesitli piramidal kütle ön planda. Diğeri sadece kafasını çıkarıyor aşağıdan baktığınızda, çok baskın değil. Ama Güney tarafa yani Cer Modern tarafına geçtiğiniz-

Fotoğraf: Uygur Arşiv

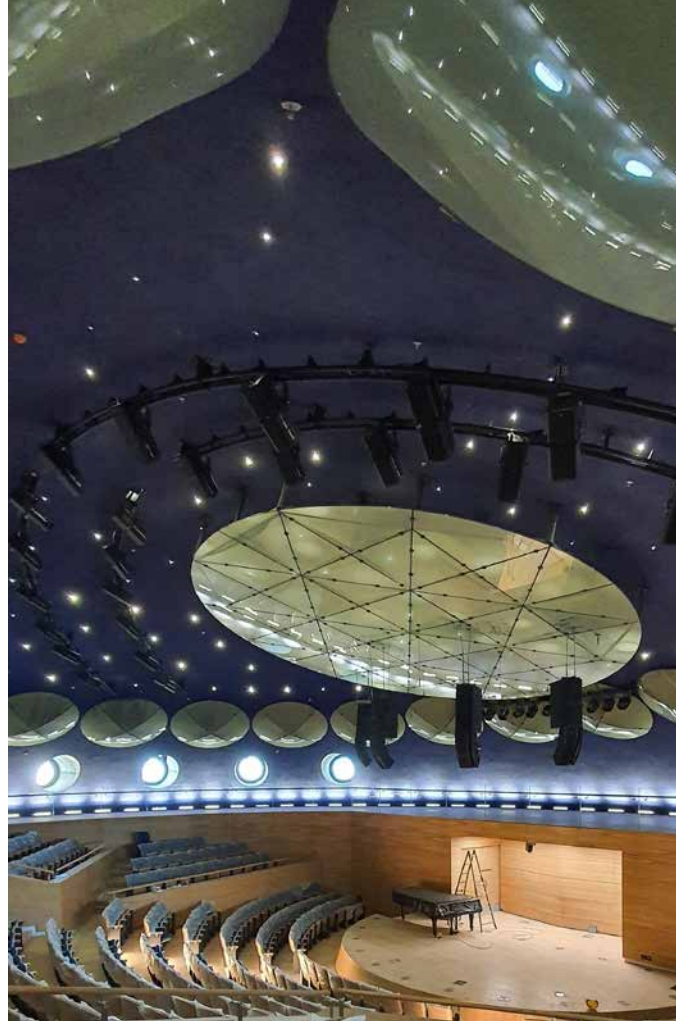
de, bambaşka bir şey görüyorsunuz. O açıdan 360° farklı perspektifleri var kütlelerin. Ve bence daha uyumlu oldu. Çünkü kütleler ayrıştı. Her kütle, her geometri kendi kimliğini ifade ediyor. Sanki serpiştirilmiş de bir araya gelmiş gibi bir ifadesi var. Daha yakından bakınca anlayacaksınız aslında. Gerçekten benim umduğumdan daha iyi geldi çevresinden baktığınız zaman, daha heyecanlı geldi.

MS: Sanat ve kültür sanat yapılarının bir ülkenin modern dünya görüşünün temsili-ni üstlendiğinden daha önceki bir söyleşide sanırım siz bahsetmiştiniz. Özcan sen bir ara uluslararası mimarlık medyasının da bu yapı ile ilgilendiğini söylemiştin. Buradan hareketle, bu bina ile ilgili uluslararası mimarlık ortamındaki gelişmeler nasıl?

ÖÜ: Şöyle bir sorun var bu konuda, yapıyı lanse edemiyoruz. Çünkü hem ilişkiler sıkıntısı var hem de bitmemişlik var. Fotoğraf çekmek istiyorsun bir taraftan hala inşaat devam ediyor. İstedğimiz gibi olmadığı için, işte org yok içinde fotoğraf veremiyoruz içinden, gibi sıkıntılar var. Hep soruyorlar geçiştiriyoruz. Bazen yurtdışı basından talep geliyor, pandemi nedeniyle şöyle oldu deyip geçiştiriyoruz. Mimarlık ortamına lanse edemiyoruz yani doğru düzgün.

SU: Elimizde bitmiş halinin fotoğrafları yok. İzin alacağım fotoğraf çekeceğiz. İçeride ne yaptılar, ne ettiler onu da bilmiyorum. İnsanlara da açıldı, her şeyi de açıklayamayız ki.

MS: Siz anlatmasanız, bu son süreçte her şeyin yolunda gittiğini düşünecektik. İnşaatın sonuna yaklaşılın bu aşamada sonucun böyle olması gerçekten üzücü.

Fotoğraf: Nazım Özer

ÖÜ: Uzatmalarda gol atılar, yazık oldu.

MS: Solfasol için Akın Atauz ile yaptığınız söyleşide bu yapının ülke için, bir kent için temsiliyetinden bahsediyordunuz. Gerçekten de öyle. Ben de bizim dergide, kısa da olsa bir pasaj olmasında fayda olduğunu düşünüyorum. Özellikle de genç izleyiciler için. Şu yaşanan süreçte akranlarımıza bile böyle miymiş, bunlar mı yaşanmış dedirtecek kadar hassasiyet içeren olaylar varken belki gençlerin de biraz bu tarz kaygıları, bu mesleğe olan sevgi, saygı ve emeğin değerini anlamak için bu süreci görmelerinin iyi olacağını düşünüyorum. Belki de bu yapının ne anlam taşıdığı ve manevi değeri hakkında da birkaç söz söylerseniz, söyleşimizi tamamlayabiliriz.

ÖÜ: O da gerçek tabi. Bir ülkenin, bir başkentin bilirsiniz hani mimarlar olarak da. Paris'in simgeleri vardır, bir sürü yerin simgeleri vardır. Bu bir imge yapı, ikonik bir yapı. Öyle olmak zorunda zaten. Hem Türkiye'yi hem Ankara'yı temsil etmesi gerekir. Örneğin uluslararası düzeyde tanınmış bir şef burada bir orkestra yönetse dünya basınında çıkıyor hemen. Ya da yurtdışından

Fotoğraf: Nazım Özer

birisi geldiğinde böyle bir mekanda insanı ağırlamak, bir devlet başkanını ağırlamak bambaşka bir imaj çiziyor. Onu ben hep söylerim Kültür Bakanlığı'nın yurtdışı tanıtım fonları var aslında böyle yapıları yaparak yurtdışında tanıtımı kat be kat fazla yapıyorsunuz. Ülkeyi temsil niteliği var. Bence bu nitelikte bir yapıydı. Hala öyle ama son düzlükte büyük darbe aldı. Geçen anlattılar, bizim şimdiki salona meşhur Alman bir şef gelmiş. "Bir daha böyle bir yerde konser vermem, konser verecek olanları da engellerim" demiş. Sanat ortamına, müzik ortamına haberi hemen geliyor çünkü. O açıdan ülkeyi temsil etmesi önemli. Ben en başından beri hep söylerim dünyaya da baktığınızda, İngiltere'nin, Londra'nın ya da Paris'in belli başlı yapıları hep bu ikonik yapılardır. Onlar temsil eder ülkeyi. Onun için de üst düzeyde sahiplenilir. Başka ülkelerde bu tip yapılar devlet başkanı, başbakan düzeyinde sahiplenilir. Gelişmiş ülkelerde bu hep böyle. O açıdan yapının temsiliyeti çok önemli.

Fotoğraf: Nazım Özer

önemli, kendisi önemli. Bunu yapmak bizim için çok önemli. Meslek hayatımız içerisinde en başta gelen işimiz bu bizim.

GK: Benim dönemim için de öğrencilik hayatlarımızda çok önemli yeri olan bir projeydi. İlk eskizlerimi yaptığım yapıdır. Çoğu kişi için öyledir. İnşaat halindeydi tabii o zaman. Tüm öğrenciler için çok değerliydi. İlk şantiye görgümüzü, tecrübelerimizi orada edindik. Benim gibi birçok kişi için, daha inşaat halindeyken çok önemli bir yapı olmuştu. Gazi'den devamlı seyrediyorduk. Şantiyedeki gelişmeleri takip etmeye çalışıyorduk. Ders aralarında kahvelerimizi o manzaraya karşı içiyorduk.

SU: Tabii sizin, Gazi Üniversite'sinin yemekhanesi en iyi gören yerlerden birisidir. Hatta Esin Boyacıoğlu'nun cep telefonu ile öğlen her gün aynı saatte çektiği bir dizisi vardı.

HÖ: Çok teşekkür ederiz bu güzel sohbet için, aynı zamanda emekleriniz için de. Her ne kadar binada konser dinlememiş olsak da ellerinize sağlık. Umarım dinleyeceğiz.

MS: Bu yaşanan süreçler herkes için ders niteliğinde bir durum, herkesin kendi payına bir şeyler çıkaracağını düşünüyorum.

ÖÜ: Doğan Tekeli, zamanında söylemiş Semra'ya, ben hatırlamıyorum. Öyle büyük bir yapı yapacağız diye çok sevinmeyin, büyük yapının büyük derdi olur, haberiniz olsun diye.

SU: Nesrin Abla da aynı şeyi söylemişti. Kızılay'da onlar da az çekmediler. "Büyük yapının derdi de büyük olur, küçük küçük duyulmayan etmeyen, hemen yapıp bitirilen işler en güzeldir." demişti.

İKİ YAPININ HİKAYESİ

ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ (AKM) İSTANBUL

1946-1970 DÖNEMİ

1936-1937 yıllarında Fransız mimar ve kent tasarımcısı Henri Proust'un yaptığı ve onaylanarak yürürlüğe giren İstanbul planı, Topçu Kışlası ve çevresindeki mezarlıkların yıkılarak parka dönüştürülmesini, bölgeyi canlandırmak için de İstanbul Operası ve Şişhane Komedi Tiyatrosu gibi iki önemli kültür yapısını öngörüyordu.

Proust'un önerisi üzerine İstanbul Belediye-si Fransız mimar August Perret'e opera için proje hazırlattı ancak 2. Dünya savaşı koşullarından dolayı bu proje gerçekleşmedi.

'İstanbul Belediyesi'nin siparişi üzerine Rükneddin Güney ve Feridun Kip, İstanbul Operası için yeni bir proje hazırladı. Taksim Meydanı'nda yer alan Elektrik İdaresi'ne ait

Ülkemizde ikonik özelliklerdeki kültürel yapıların elde ediliş sürecinde kararsızlıklar, karar vericilerin ve bürokrasinin sürekli olamayışı, siyasal sebepler, finansal zorluklar, sahihsizlik gibi etmenlerin etkilediği bu iki yapının yapılış sürecini, ilgili çevrelerin az çok bildiği kronolojik hikayesini, farkındalık yaratması düşüncesiyle paylaşmak istedim. Her iki yapının temel atımından hizmete girme süresinin 23 yıl olması da dikkat çeken bir tesadüftür.

M. Turhan Kayasü

konağın arazisi İstanbul Operası'na tahsis edildi. (*)

29 Mayıs 1946'da, İstanbul Valisi ve Belediye Başkanı Lütfi Kırdar döneminde binanın temeli atıldı. (*) Binanın İstanbul'un fethinin 500. yılı olan 1953 yılına yetiştirilmesi düşünülüyordu. (Hasol)

1953 yılında şehir operası olarak inşasına başlanan binanın yapımı durdu ve belediye imkânlarıyla ikmal edilemeyeceğinin anlaşılması üzerine Maliye Bakanlığı'na devredildi.' Yapının gerçekleştirilme görevi de Bayındırlık Bakanlığı'na verildi. (*)

Bayındırlık Bakanlığı'nın isteği üzerine Paul Bonatz, Rükneddin Güney ve Feridun Kip'in İstanbul Operası için tasarladıkları projeyi inceleyerek öneriler yaptı.

1930-1940'ların Alman mimarisinin etkisi altında olan bu öneriler geliştirilmedi. Bu

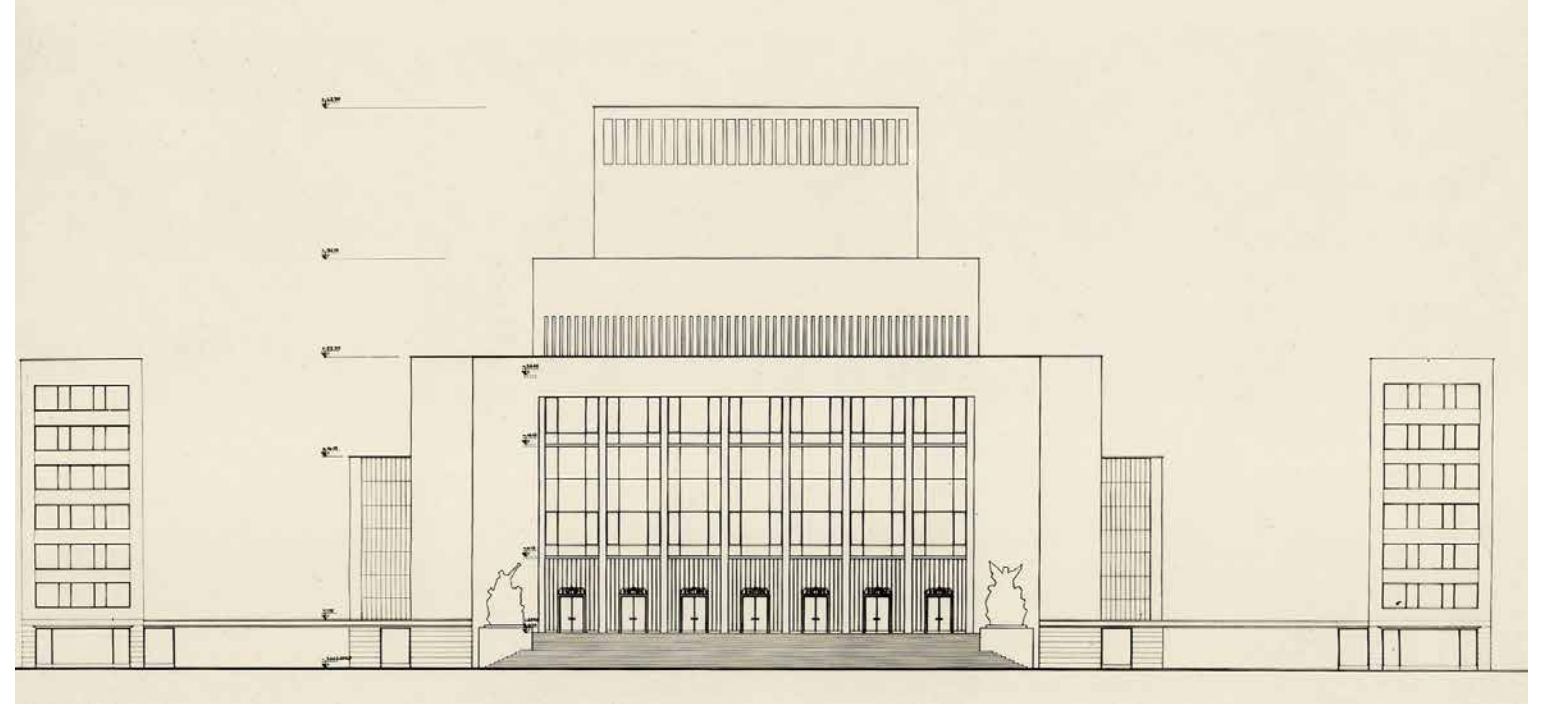
öneriler sonucu yapılan projenin maketi için bkz. Görsel 1.

1956 yılında Güney ve Kip ikilisi, projede 1950'li yıllardan itibaren değişen İŞLEVSEL ve YALIN MİMARİ anlayışa uygun olarak revizyon yaptı (tahminen 1956 yılı). Yeni proje ilkinde göre daha modern bir görünümüne sahip oldu. (Görsel 2)

Güney-Kip ikilisinin güncellenmiş projesi ile Bayındırlık Bakanlığı bünyesinde çalışan, opera ve tiyatro binaları konusunda deneyimleri olan mimar Tabanlıoğlu'nun hazırlamış olduğu proje incelendi. Tabanlıoğlu'nun projesi uygun bulundu.

1956 yılında Bayındırlık Bakanlığı'nın Hayati Tabanlıoğlu'nu görevlendirmesi ile nihai proje süreci başladı. (Görsel 3)

Binanın üretiminde Tabanlıoğlu'nun önderliğinde mimar Aydın Boysan (özellikle alü-

Görsel 2: Güney ve Kip'in revize ettikleri İstanbul Opera projesinin ön cephesi (SALT)

minyum cephenin üretimi ile), mühendis Willi Ehle, aydınlatma tasarımcısı Johannes Dinnebie (yansıtıcı yüzeyler ve optik özellikli cam kullanarak geniş ışık alanları yaratma çabası ile) ve seramik sanatçıları Sadi ve Belma Siren (modern formları geleneksel Türk motifleri ile harmanlayan bir estetikle birleştiren) gibi uzmanlar ve sanatçılar yer almıştı. (*)

Açılmakta olan bir sahne perdesini simgeleyen alüminyum tül cephe, ve günün sınırlı teknik ve maddi olanakları sonuna kadar zorlanarak uygulandı. (Hasol)

27 Mayıs 1960 askeri darbesi, inşaat sürecini üç yıl duraklattı. Başlangıçta sadece opera olarak düşünülen bina, konu ile ilgili uzmanların işbirliğiyle 'kültür merkezi' niteliği kazandı.

12 Nisan 1969'da bina İstanbul Kültür Sarayı olarak açıldı. Dünyanın 4. Avrupa'nın 2. en büyük kültür yapısı olarak törenle hizmete

giren Kültür Sarayı'nın açılış gecesinde Ferit Tüzün'ün Çeşmebaşı Balesi ile Verdi'nin Aida Operası sahnelendi.

Birbirinden bağımsız kuruluşlar olan Devlet Opera ve Balesi ile Devlet Tiyatroları'na tahsis edildi.

27 Kasım 1970'te Arthur Miller'ın "Cadı Kazanı" isimli oyunun temsili sırasında çıkan yangında sahne ile salon arasındaki koruyucu yangın perdesini indirmek kimsenin aklına gelmediği için bina kullanılamaz hâle geldi. Kaynağı tespit edilemeyen bu felakette can kaybı olmadı ancak bina ile beraber IV. Murat adlı oyunun galası için Topkapı Sarayı'ndan getirilmiş eşyaların bir kısmı da yandı. (*) Günaydın gazetesi ertesi günkü baskısında haberi "23 yılda yapılan Kültür Sarayı 45 dakikada tamamen yandı" manşeti ile verdi.

1977-2008 DÖNEMİ

1977 yılında, Hayati Tabanlıoğlu'nun iç me-

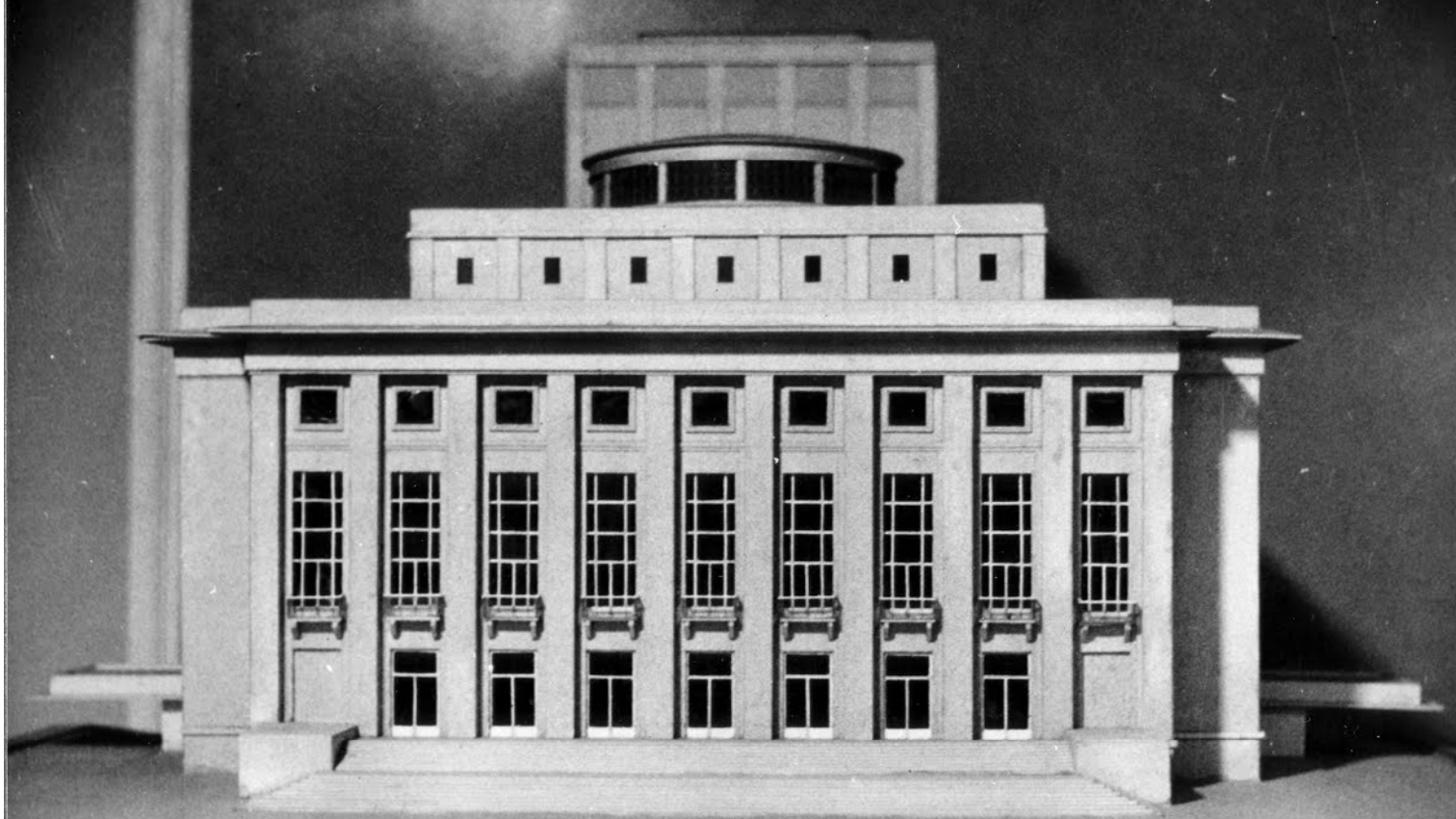
kânlar ve tesisatta yeni teknolojilere uygun olarak yapılan değişikliklerle ikinci kez projelendirilmesine göre inşaatı tamamlanan Kültür Sarayı binası, Atatürk Kültür Merkezi ismi ile, 6 Ekim 1978'de Ferit Tüzün'ün Çeşmebaşı Balesi ile Verdi'nin Aida Operası ile resmi olarak yeniden açıldı. (Görsel 4)

AKM'nin arsa alanı 31.702m2'dir ve yapı 14.606m2lik bir taban alanına üzerinde toplam 52.000m2lik bir kat alanına sahipti.

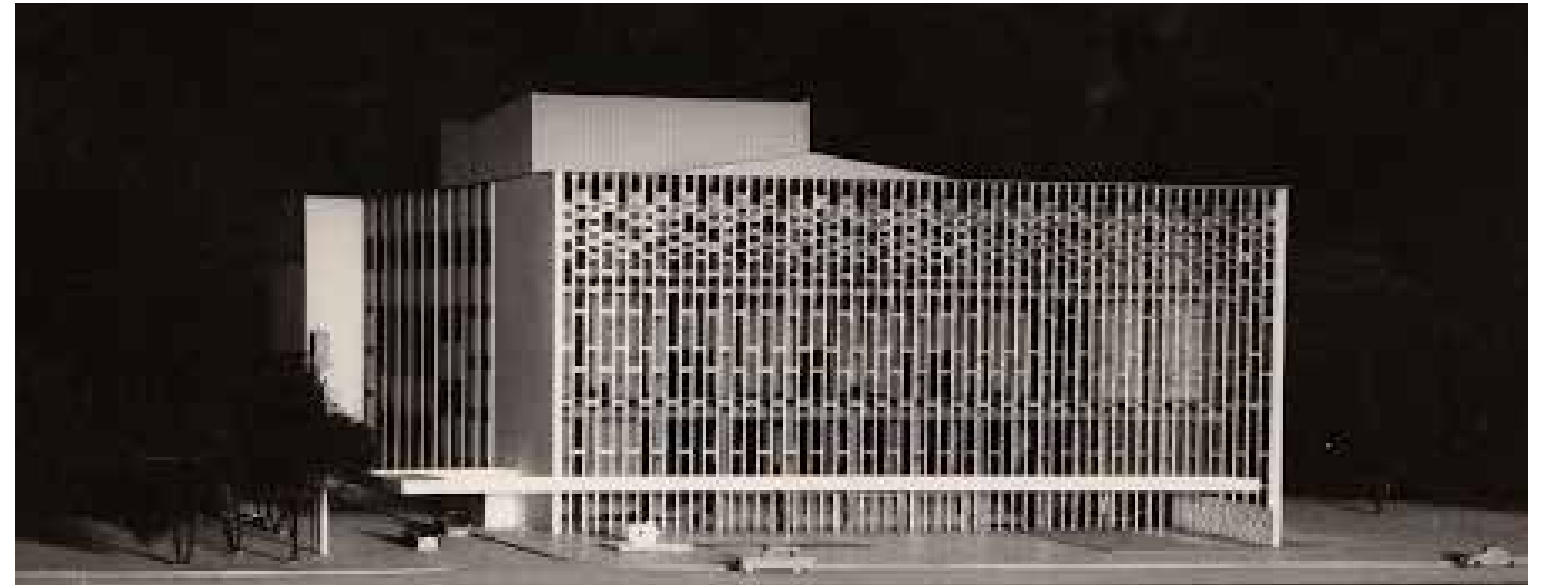
Yeni AKM'de 1307 kişilik Büyük Salon (Devlet Tiyatrosu, Devlet Opera ve Balesi temsilleri), 502 kişilik konser salonu (konser, konferans, toplantı), 296 kişilik tiyatro salonu,

190 kişilik "Aziz Nesin Sahnesi", 206 kişilik sinema salonu, üst katlarda büyük de bir sergi salonu yer almakta idi.

AKM, İstanbul Devlet Tiyatrosu, Opera ve Balesi, Devlet Senfoni Orkestrası'nın daimi sahnesi olarak hizmet vermiştir. Bu kurumların yönetim birimleri ve merkez gişeleri ile

Görsel 1: Güney ve Kip'in İstanbul Operası için tasarladıkları ilk projenin maketi(SALT)

Görsel 3: Mimar Hayati Tabanlıoğlu: 1969 İstanbul Kültür Sarayı projesinin maketi (SALT)

Görsel 4- 1977-2008 döneminde hizmet veren Atatürk Kültür Merkezi

beraber İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ve Korosu, İstanbul Devlet Modern Halk Müziği Topluluğu, İstanbul Devlet Klasik Türk Müziği Korosu AKM bünyesinde bulunuyordu.

Bina yaz aylarında da İstanbul Sanat ve Kültür Festivali'ne ev sahipliği yapan binaların başında yer almıştır.

2008-2018 DÖNEMİ

AKM'nin Şubat 2018'de yıkılıncaya kadar geçirdiği kronolojik tarih şöyledir:

- 1993'te Koruma kurulu kararıyla binanın bulunduğu alan "kentsel sit alanı",

- 1999'da bina "korunması gerekli kültür varlığı" olarak tescil edildi.

- 2005'de ekonomik ömrünü tamamlamış olduğu gerekçesiyle dönemin Kültür Bakanını Atilla Koç tarafından binanın yıkılması önerildi.

- Kasım 2007'de sanat ve mimarlık platformlarının, sivil inisiyatilerin yoğun tepkisi, ısrarlı gösteriler ve basının desteğiyle yeniden yapılan değerlendirmeler sonucunda İstanbul 2 No'lu Koruma Kurulu, Atatürk Kültür Merkezi'ni 1. grup kültür varlığı olarak tescil etti ve böylece yıkım önlenmiş oldu.

- Kasım 2008'de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından imzalanan protokolle Atatürk Kültür Merkezi'nin yenileme projesini hazırlamak üzere Tabanlıoğlu Mimarlık görevlendirildi.

- 2009'da İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı tarafından imzalanan protokol çerçevesinde tamirat ve tadilat işi ihalesi yapıldı.

- Tadilat, Kültür Sanat ve Turizm Emekçileri Sendikası'nın açtığı dava nedeniyle mahkeme kararıyla durduruldu.

- Şubat 2012'de Sabancı Holding ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında restorasyon için mütabakat imzalandı. Bu mütabakata göre

70 milyon TL (yaklaşık US\$39 milyon) keşifli restore çalışmalarına Sabancı Holding 30 milyon TL'lik katkı sağlamayı vadetti.

- Yapılacak işler, daha evvel kurul tarafından da onaylanmasına rağmen İstanbul 9. İdare Mahkemesi, aynı yıl içinde, dava konusu Koruma Kurulu Kararı'nın ve eki avanprojenin iptaline karar verdi.

- 23 Mayıs 2013 tarih ve 101321 sayılı Bakanlık Makamı oluru ile binada söküml işleri tamamlandıktan sonra, İTÜ İnşaat Fakültesince yapılan inceleme sonucu tahribatın beklenenin üzerinde olduğu raporu sonrasında, binanın tadilat işleminin tamamen durdurulmasına karar verildi.

- Mayıs 2013'deki Gezi Parkı olaylarından Şubat 2018'de yıkılıncaya kadar Restorasyonunu yarım kalan bina izleyiciye kapalı halde, İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından kullanıldı.

- 2015 yılına gelindiğinde polisin koruması altında olmasına rağmen yapının aydınlatma, ses ve diğer teknik donanımı ve değişik objeleri yağma edilerek ikinci el ve enkazçı pazarında satıldığı görüldü. (AKM: Wikipedia)

Modern mimarinin yalın ve işlevsel anlayışını aksettiren bu yapı, ana salon'un yüksek sofitası, derin ve geniş sahnesi, yan ve arka sahneleri, yine ana sahnenin çeşitli asansörlerden oluşan gelişmiş mekanik aksamı ile farklı kullanımlara olanak sağlıyordu.

AKM, yapım boyunca bütün gecikmelere ve aksaklıklara rağmen Cumhuriyetimizin önemli kazanımlarındandı. Bu yapının hikayesi kalkınma çabasındaki ülkemizin bütün süreç içinde sancılı ve fedakarlıklarını, her şeye rağmen gerçekleştirme arzusunu ve toplum kurumları oluşturma ve modernleşme çabalarının arka plandaki dinamiklerini aksettirmektedir. (*)

Yapı günümüz yöntemlerine uygun olarak yenilenebilirdi. AKM'nin restorasyon projesinde yapı depreme dayanıklı hale getiriliyor, teknik donanımı mükemmel mühendislik yöntemleri ile güncelleniyor, bina enerji etkin hale getiriliyordu. AKM'nin duvar seramiklerinden döşeme kumaşlarına kadar her şey korunuyordu. Bu projeyi engelleyenler yalnızca bu değerli çalışmaları, insanların gönüllü emeklerini heba etmekle kalmadı, aynı zamanda AKM'yi yıkmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürdü, İstanbul'un 10 sene en önemli kültür yapısından mahrum kalmasını sağladı. (Gümüş)

Bir inatlaşma sonucu yıkılmasının çok üzücü ve hem sembolik, hem de ekonomik büyük bir kayıp olduğunu düşünüyorum.

Dünyanın en onurlu mimarlık ödülü olan Pritzker Mimarlık Ödülüne 2021 yılında layık görülen Fransız mimar Anne Lacaton'un şu sözlerine katılmamak elde değil. Dönüşüm elde olana daha çok ve daha iyi şeyler katabilmek için bir fırsat olmalıdır. Yıkmak kolaycı bir karar ve kısa vadelidir. Bir çok şeyin israfıdır, enerjinin, malzemenin ve tarihin çöpe atılmasıdır. Üstelik olumsuz toplumsal etkisi vardır. Bizim için bir şiddet ve barbarlık eylemidir.

Uygarlık ise, tarihe ve kültüre sahip çıkarak olur.

2018- VE SONRASI

Eskisinin yerine inşa edilen yeni AKM Hayati Tabanlıoğlu'nun oğlu Murat Tabanlıoğlu tarafından yeniden projelendirildi.

- 13 Şubat 2018'de 2008 yılında faaliyete kapandıktan 10 sene sonra yıkım işleri başladı. Yıkım işleri 3,5 ay sürdü

- 30 Mayıs 2018 tarihinde yeni merkezin temeli atıldı. Yeni kompleks toplam 95.000m2 alanlı 5 bloktan oluşmaktadır.

- İhale Bütçesi 162 milyon USD'dır.

Yeni projede 2500 kişilik ana opera-bale sa-

Görsel 5- AKM 2018: Kuşbakışı ve Taksim Meydanı cephesi imajlar

Görsel 6- AKM 2018: Fuaye-ana salon kubbesi ve ana salon imajları

lonundan başka, 800 kişilik tiyatro, 1000 kişilik konferans-konser salonu, 285 kişilik sinema salonu, 250 kişilik oda tiyatrosu, sergi salonu, müze, kütüphane ve 885 araçlık otopark bulunacaktır. Arkada 24 saat yaşayan, üzerinde kafeler, restoranlar, galeriler olan bir kültür sokağı yer alacaktır. Üstte Boğazâ hâkim 360 derece manzarası olan VIP bir restorantı yer almaktadır.

Binanın Taksim Meydanı cephesi, eski yapının cephesinin temel özellikleri ile çağımızın teknolojisine uygun olarak binada yer alan gösterilerin anında meydana da seyredilebileceği dev bir ekran olarak düşünülmektedir. (Görsel 5, 6)

Yurt dışında da önemli projeleri olan, Türkiye'nin en yetkin ve çağdaş mimarlarından merhum Hayati Tabanlıoğlu'nun oğlu ve ortağı Murat Tabanlıoğlu'nun yeni yapıyı projelendirmesi önemli ve sevindiricidir. Ayrıca

CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI (CSO) KONSER SALONU ve KORO ÇALIŞMA BİNALARI, ANKARA

NAZIM İMAR PLANI ve KÜLTÜR MERKEZİ DÜŞÜNCESİNİN OLUŞMASI

1928-32 yıllarında yapılan Jansen planına göre Ankara kuzey-güney aksında ana bir omurga üzerinde ve bu omurgaya dik olarak, Cebeci-Kızılay-Maltepe-Bahçelievler aksı gelişmiştir. İkincisine paralel olarak, merkezinde Ankara Garı olmak üzere Kurtuluş'tan Atatürk Orman Çiftliğine kadar Kayaş-Sincan demiryolu hattı boyunca doğu-batı aksında yeşil bir kuşak oluşmuştur. Bu yeşil kuşakta Gençlik Parkı ve değişik parklar, üniversiteler, hastaneler, spor tesisleri, demiryolu tesisleri, hipodrom, sergi, müze, müzik, opera ve tiyatro gibi kültür yapılarından oluşan kamusal kullanımlar yer almaktadır.

Bu aksın kuzeyinde eski ve geleneksel An-

varislere de geçen müelliflik hakkına saygı gösterilmesi de uygun davranıştır. Murat Tabanlıoğlu'nun yapının tarihine hâkimiyeti ve binanın geçmişine referans olacak bazı unsurlarını yeni binaya taşıma arzusu olduğu anlaşılmaktadır.

Tabanlıoğlu'nun kendi sözleri ile "şehrin kolektif belleğine ve binanın orijinal biçimine saygı duyarak yeniden üretilmesi " sürecinin şimdiden görüneni, evvelki yapının ana kitlesinin, formunun ve Taksim Meydanı cephesinin oran ve ana çizgilerinin korunmuşudur. Kablolara taşıtılan zarif fuaye merdivenin ve önceki duvar seramiklerinin yorumlanarak yeniden üretilmesi yanında eski binadan malzeme, mobilya, teknik teçhizat örnekleri ile bir AKM müzesi düşünülmektedir.

Özellikle kamusal ve önemli yapıların yarışmalar suretiyle elde edilmesinin en doğru

kara ve merkezi Ulus, güneyinde ise yeni başkentin modern işlevlerinin yer aldığı ve merkezinin Kızılay olduğu, Yenışehir'den başlayan yeni kurumsal alanlar ve yerleşmeler oluşmaktadır.

- 1953 İmar Komisyonu'nda Modern Türkiye'nin devlet merkezine yakışır bir kültür merkezi düşüncesi ortaya atılmıştı.

- 1965 yılında İmar İskân Bakanlığı'nın kurduğu ve 1969 yılında çalışmaların başladığı Ankara Nazım Plan Bürosu tekrar ele alınmaya kadar bu konu gündemden düşmüştür.

- 23. 09. 1980 tarihli özel yasayla (TC Yasası No: 2302) kent merkezi Ulus ile yeni kent merkezi Kızılay arasında kalan bu alanın dönüştürülerek başkent Ankara'ya bir Kültür Aksı yaratılması yönünde süregelen çalış-

yöntem olduğu mimarlık ortamında yaygın görüştür. Yarışmalar müellifi gizli çok sayıda projeler arasından en iyi ve uygun olanının, meslekte saygın ve yetkin bir jüri tarafından seçilmesini sağlar. Bu süreç çağın toplumsal ihtiyaçlarının, güncel teknolojisinin, kültürünün ve estetiğinin mimariye yansımaları sağladığı ve geleceğe ışık tuttuğu gibi genç kuşak mimarlara da iş şansı ve deneyim edinme yolunu açar.

Yazımın ikinci kısmı olan CSO konser salonu buna iyi bir örnektir.

İstanbul AKM de yarışma yoluyla elde edilebilirdi diye düşünülebilir. Ancak sürecin kültürün gidişatını denetlemek üzere birbiriyle yarıştığı, ideolojik doğrultularda biçimlendirmeye çalışan farklı tarafların (*), tartışma ve inatlaşma ortamı içinde daha da gecikmesine sebep olacağı gibi istenmeyen başka yönlerle de çekilebilirdi.

malar özel bir anlam ve program kazanmıştır. Bu yasaya göre tanımlı bu alan üzerinde her türlü tasarruf erki, Cumhurbaşkanlığı'nın himayelerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Genel Kurmay Başkanlığı'ndan oluşan Milli Komite'ye devredilmiştir ve aşağıda belirtilen alanlarda belirlenen yapıların dışında hiçbir yapı yapılamaz hükmü getirilmiştir.

Bu alanın Kültür Merkezi yapılması ile sosyal ve kültürel olarak birbirinden kopuk olan iki merkezi birleştireceği de düşünülmekteydi.

- 2001 yılında bu yasa çerçevesinde yapılan 1:5000 ölçekli Ankara Kültür Merkezi Alanı Nazım İmar Planı aşağıdaki bölgeleri ve bölgelerde yer alan ve alacak yapıları içermektedir.

I. Bölge: Eski Hipodrom Alanı – Kültür ve Sanat Bölgesi (Atatürk Kültür Merkezi, Devlet Opera ve Tiyatro Binası ve Kongre Kompleksi)

II. Bölge: Spor Yapıları Alanı

III. Bölge: Gençlik Parkı – Rekreasyon Alanı

IV. Bölge: Sanat ve Kültür Alanı (CSO ve Çağdaş Sanatlar Müzesi)

V. Bölge: Ulus Meydanı-Gençlik Parkı Arası-Müzeler Alanı (Cumhuriyet Müzesi, Kurtuluş Savaşı Müzesi, vb.)

Bu 5 bölgeden I. ve IV. bölgeler doğrudan yeni yapılacak kültür yapıları için belirlenmiştir. Ancak bu alanda diğer devlet kurumları ve yerel yönetimlerin talepleri doğrultusunda bölgelerin parçacı bir biçimde tahsisi talepleri olmuştur. IV. Bölgede 1973 yılında projesi yarışma ile elde edilen, 1989 da tamamlanarak hizmete açılan mevcut Adliye Sarayı buna örnektir. Ancak Milli Komitenin kararı doğrultusunda daha sonraki talepler frenlenebilmiştir.

• 1981 yılında açılan ulusal mimari yarışma sonucu, Filiz ve Coşkun Erkal'ın tasarladığı, inşaatı 1987 yılında tamamlanan AKM ise alanın hipodrom ve tören alanını kapsayan 1 no.lu bölgesindedir. AKM bütün bu kapsamda yapılan ilk binadır.

O zamandan beri hizmet veren binanın 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanı'nın verdiği bir demece göre yıkılıp yenisinin yapılacağı mı veya yenilenmesinin mi söz konusu olacağı belli değildir.

• 1995 yılında, ulusal bir mimari yarışma sonrası, Özgür Ecevit'in müellifi olduğu, Devlet Operası, Tiyatro ve Kongre Salonu Kompleksi Projesi, AKM ile bütünleşecek biçimde tasarlanmıştı. Uygulama projeleri de hazır olan bu proje gerçekleşmemiştir.

Şu anda bu bölgenin tamamı Millet Bahçesi olarak düzenlenmektedir.

Konumuz olan CSO Konser salonu IV no.lu bölgede Sanat ve Kültür Alanı'nda yer almaktadır. Batıda Altınsoy Caddesi, doğuda Atatürk Bulvarıyla kesişen ve kuzeyde Talatpaşa Bulvarı, Gençlik Parkı ve güneyde demiryolu ile çevrelenmiştir.

Kuzeydoğu ucunda Büyük Tiyatro güneydoğu ucunda Adliye Sarayı yer almaktadır.

Doğuda Atatürk Bulvarı boyunca THK, Türk Ocakları, Radyoevi, Olgunlaşma Enstitüsü, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi ile daha doğuda Etnoğrafya Müzesi, Görsel ve Heykel Müzesi gibi kamusal ve kültürel yapılar vardır.

• 1992 yılında yapılan yarışmayla projesi

Görsel 7 – 1962 yılında açılan CSO Konser Binası

elde edilen ve tamamlanarak 3 Aralık 2020 yılında resmen hizmete açılan CSO Konser Salonu ve Koro Çalışmaları Binaları 1953 yılı raporunda yer alması öngörülen yapılardan biridir.

• 04.08.2000 tarihli Milli Komitenin 12. toplantısındaki kararı ile alanın güneybatısındaki eski CER atölyelerinin dönüştürülerek 2010 yılında hizmete açılan Çağdaş Sanatlar Müzesi (CER Modern) de bu alandaki diğer bir kültür binasıdır. (Proje: Semra-Özcan Uygur)

• Talatpaşa Bulvarına cephesi olan Tarihi CSO binası ve Selim Sırrı Tarcan Spor Salonu da bu alan içindedir.

CSO'nun TARİHİ ve TARİHİ BİNA

• 1826 yılından itibaren varlığını kesintisiz sürdüren CSO dünyada, kuruluşundan itibaren faaliyet gösteren en eski orkestralardan biridir. Temeli Osmanlı padişahı II. Mahmut devrinde İstanbul'da batılı anlamda bir bando oluşturmak düşüncesiyle kurulan Mızıkacı Hümayun adlı topluluktur.

• 1924 yılında Mızıkacı Hümayun Mustafa Kemal Atatürk'ün isteği ile Ankara'ya taşındı.

• 1932 yılında Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası adını alarak hizmetlerine devam etti.

• 1957 yılında Riyaset-i Cumhur Senfoni Orkestrası adını alan orkestra günümüzde

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlıdır.

• 1962'den itibaren günümüze kadar CSO konserlerine ev sahipliği yapan tarihi bina, 1958 yılında Sergi Evi olarak inşa edildi ve 1961 yılında orkestraya tahsis edilerek mimar Ertuğrul Özakdemir ve Feridun Helvacıoğlu tarafından konser salonuna dönüştürüldü. (Görsel 7)

• Zamanla 800 koltuklu bu binanın yetersiz kalması üzerine Gürer Aykal'ın şefliği döneminde, Cumhurbaşkanlığı'nın himayesiyle Almanya'nın Leipzig kentindeki Gewandhaus Konser salonunun akustığının dünya çapında ününden dolayı benzerinin yapılması girişiminde bulunulmuştu. Ancak TMMOB Mimarlar Odası ve benzer kuruluşlar kopya bir binanın yapılmasının hem Türkiye'ye hem de Türk mimarlarına saygısızlık olduğu ve bu tip yapıların yarışmayla elde edilmesi gerekçesiyle buna kesinlikle karşı çıktı.

YENİ CSO KONSER SALONU VE KORO ÇALIŞMA BİNALARI

• 1992 yılında açılan ulusal yarışma ile Doğan Tekeli başkanlığındaki jüri tarafından 46 proje arasından mimarlar Semra-Özcan Uygur'un projesi seçildi.

• 1995 yılında Süleyman Demirel'in Cumhurbaşkanlığı döneminde CSO Konser Salonu'nun yapılması tekrar gündeme geldi. (yucel-tanyeri)

• 1997 yılında temeli atıldı.

• 2018 yılına gelindiğinde yapının ancak %60'ı tamamlanabilmişti.

• 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı'nın sahiplenmesiyle ciddi bir bütçe ayrılarak yapı tamamlanmış ve 3 Aralık 2020 tarihinde solistler Angela Gheorghiu ve piyanoda Güher ve Süher Pekinel kardeşlerin eşliğindeki CSO konseriyle hizmete açılmıştır. (Görsel 8)

Yapım sürecinde, iktidarların ve sık sık bürokrasinin ve önceliklerin değişmesi, finans zorlukları, sahipsizlik gibi sebeplerden dolayı ciddi gecikme yaşandı. Toplam maliyeti 83 milyon avro civarındadır.

Yapının müellifleri Semra-Özcan Uygur'un yapının konsepti hakkındaki beyanlarının ana hatları şöyledir:

• Anıtkabir ile Ankara Kalesi'ni birbirine bağlayan aksın tam orta yerinde konumlanan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu yapısının temel tasarım konsepti yapının Ankara Kalesi ile Anıtkabir'in meydana getirdiği kentsel ölçekte görsel bir aks üzerine oturuyor.

• Diğeri ise görsel aksı dik kesen fiziksel bir aks, Adliye'nin önünden geçerek Gençlik Parkı'na doğru giden Müzik Yolu.

• Bunun ötesinde, yapının bulunduğu arazi Anıtkabir'in görüldüğü tek açık alan olma özelliğini taşıyor. Bunu bozmamak adına, yapı aşağıya çekildi ve bu çekiliş aynı zamanda bir krater gölü, yani sanatçılar için akustik ve görsel bir koruma alanı yarattı. Topoğrafya olarak neredeyse Ankara'nın en alt kotlarından birisi bu alan. Atatürk'ü “gelecek” olarak gördüğümüz için, bizim projemiz de Kale ve Anıtkabir arasında yani geçmişle gelecek arasında bir es, bir durak oldu.

Dünyadaki emsalleriyle yarışacak şekilde tasarlanan CSO Konser yerleşkesi 15,4 hektarlık alan üzerinde 5 bloktan oluşmaktadır.

Toplam katlar alanın 62 bin 547 metrekareyi bulan bu yapıda Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası dışında, Devlet Klasik Türk Müziği Korosu, Devlet Türk Halk Müziği Korosu, Devlet Çoksesli Müzik Korosu, Devlet Halk Dansları Topluluğu, Türk Dünyası Müzik Topluluğu guruplarıyla toplamda 600 sanatçının çalışacağı mekanlar yer almaktadır.

Yeni CSO yerleşkesinde şu mekanlar yer almaktadır: 2023 kişilik Büyük Salon, 1500 kişilik fuaye, sergi alanları, 500 kişilik Mavi Salon, 10 bin kişilik açık hava konser alanı, CSO Müzesi, restoran ve bir kafeterya, koro çalışma alanları, çalışma ofisleri, kiralana-

Görsel 8: Yeni CSO: Kale ve Anıtkabir aksı-Anıtkabir Yönü: Cer Modern bağlantı köprüsü

bilir ticari alanlar, CSO dükkânı, 800 araçlık kapalı otopark ve tarihi CSO Salonu.

• Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Özgül Özkan Yavuz, CSO için Paris Philharmoni'yi, İstanbul'daki Atatürk Kültür Merkezi için de ABD'deki Lincoln Center'ı incelediklerini anlattı. Ankara CSO ve İstanbul AKM için yeni bir yönetim yapılanmasına gidildiğini anlatan Yavuz, CSO'nun ulusal ve uluslararası faaliyetleriyle kendi kendine yetebilen, yaşayabilen, rekabet edebilen bir kuruma dönüşeceğini ifade etti. (Sözcü gazetesi)

YARARLANILAN KAYNAKLAR:

Atatürk Kültür Merkezi (AKM), İstanbul

•Atatürk Kültür Merkezi, Vikipedi

•Atatürk Cultural Center, Wikipedia

•Doğan Hasol, İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nin Öyküsü: İstanbulSMD sitesi, 16.03.2018

•Kalebodur'un desteğiyle gerçekleştirilen Modernin İcrası: ATATÜRK KÜLTÜR MERKEZİ, 1946-1977 sergisi ve SALT Araştırma bünyesine dâhil edilen Hayati Tabanlıoğlu mimarlık arşivi (İnternet sitesi)

(*) Siteden doğrudan alıntılar

• Korhan Gümüş, Hürriyet Kelebek: 11.11.2017

• Murat Tabanlıoğlu, Mimarî Yeni AKM'yi İlk Kez Anlattı: yapı.com.tr, 28 Eylül 2018

Cumhurbaşkanlığı Konser Salonu (CSO) ve Koro Çalışma Binaları

• Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası: Vikipedi

• Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Konser Salonu: Vikipedi

• Semra Özcan Uygur, İlknur Sudaş ile söyleşi: Ar-kitera, 4 Haziran 2015

• Su Perileri, Vikipedi

• TMMOB MİMARLAR ODASI ANKARA ŞUBESİ, Basın Açıklaması, 12 Aralık 2006

• Turhan Kayası, KÜLTÜR MERKEZİ, Ankara (MA tezi) Ocak 1973

• https://www.sozcu.com.tr Ankaranın incisi 27 yıl sonra açılıyor, 03 ARALIK 2020

•https://yucel-tanyeri.blogspot.com/2020/12/yeni-cso-konser-binasi.html

•Görsel 5-6 şu web adresinden alınmıştır: http://www.tabanlıoglu.com/project/new-ataturk-cultural-center/

MERZİFON İŞ VE YAŞAM MERKEZİ

**Merzifon Belediyesi tarafından
2017 yılında düzenlenen
ulusal yarışma ile projesi elde edilen
Merzifon İş ve Yaşam Merkezi,
tariflediği mekânsal kurgu ile
kent dokusuna eklenilebilmeyi ve
ait olduğu bağlam içerisinde
kendine yer bulabilmeyi
hedefliyor**

Yarışma Süresi: Ağustos 2017 - Kasım 2017
Sonuçların İlanı: 17 Kasım 2017

Danışman Jüri Üyeleri

Alp KARGI, T.C. Merzifon Belediye Başkanı
Hüseyin ÜNSAL, T.C. Merzifon Belediye Eski Başkanı (1989-1999), 23. Dönem Amasya Mv. Mustafa ATAĞ, T.C. Merzifon Belediye Başkan Yardımcısı
İshak MEMİŞOĞLU, Mimar, TMMOB Mimarlar Odası Samsun Şube Başkanı
Samet YÜCEL, T.C. Merzifon Belediyesi Destek Hizmetleri Müdürü

Asli Jüri Üyeleri

Derya OKTAY, Prof. Dr., Mimar - Kentsel Tasarımcı, (Jüri Başkanı)
Feride ÖNAL, Doç. Dr., Mimar
Cem ERÖZÜ, Y. Mimar
Yıldırım GİĞİ, Y. Mimar
Hasan ALTINTAŞ, İnşaat Mühendisi

Yedek Jüri Üyeleri

Hakan SAĞLAM, Doç. Dr., Mimar
Fatih US, Yrd. Doç. Dr., Mimar
Necmettin KOÇ, İnşaat Mühendisi

Raportörler

Serhat ULUBAY, Y. Mimar
R. Fatih ASLAN, İnşaat Mühendisi
Serdar GÜNTÜRKÜN, Peyzaj Mimarı

Dereceye Girenler:

- Ödül: Burak Mangut
Hasan Murad Adalı
Burak Çıknıkçı
Kurtuluş Atasever
- Ödül: Fatma Zeynep Altınbaşlı
Tuna Han Koç
Hüseyin Polat
Güven Uyaroğlu
- Ödül: Burçin Cem Arabacıoğlu
Feride Pınar Arabacıoğlu
İrfan Saydar

Eşdeğer Mansiyon: Tüberk Altuntaş
Berkant Birkan
Melis Eyüboğlu Altuntaş

Eşdeğer Mansiyon: İbrahim Eyüp
Hakan Deniz Özdemir
Olçay Ovalı Eyüp
Hakan Çatalkaya

Eşdeğer Mansiyon: Orkun Özüer
G. Rabia Evkaya
Güven Özer

Eşdeğer Mansiyon: Kerem Çınar
M. Göktuğ Dedeoğlu
Mustafa Uzyardoğan

Eşdeğer Mansiyon: Emre Akın
Oğuzhan Abdik
Hüseyin Çınar

"Mimari bir ürünün biçimsel analizi, bina-
nın sahip olduğu niteliği ve oluşturduğu
etkiyi açığa çıkarmakta yetersizdir." Juhani
Pallasmaa (1986: 23)

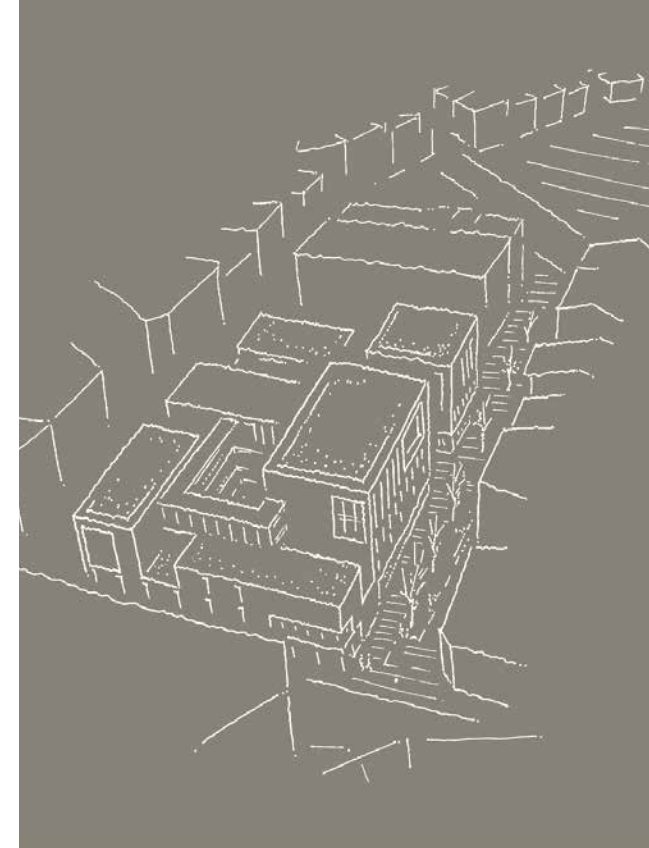
Yapı, klasik dönem Osmanlı hanlarının ve ticari aktivitenin yoğun olduğu kent merkezinde konumlanmaktadır. Alandaki mekânsal ve morfolojik ilişkiler ağı, İş ve Yaşam Merkezi'nin mimarisini biçimlendirmektedir. Tasarım; bütünün, kendisini oluşturan basit parçaların toplamından farklı olduğu görüşünü savunan sistem mantığına dayanmaktadır.

Merzifon'un merkezinde, kullanım ömrünü tamamlamış eski iş hanı yerine önerilen proje; çeşitli niteliklerdeki ticari birimleri, ofisleri ve kültür tesisini barındırmaktadır. Kent merkezinde süregelen ticari kullanımların oluşturduğu alışkanlıklar, parsel çevresindeki araç yollarının yaya mekânlarına dönüşümünü hazırlamıştır. Alanın kuzeyi ile doğusunda konumlanan yaya caddeleri, tarihi hanlar bölgesi ve Cumhuriyet Meydanı ile ilişkili kentsel açık mekânlar dizisi; projenin mekânsal ve kitlesel kurgusunu biçimlendiren unsurlardandır. İhtiyaç programındaki kullanımların parsel içerisindeki dağılımı bu doğrultuda gerçekleştirilmiş; kentin kültür aksı ile daha etkin ilişki kurabilmesi için kültür tesisi, alanın kuzeyinde

konumlandırılmıştır. İş hanı ise kendi kurgusu içerisinde, merkezinde yer alan taşlık etrafında kümelenmektedir.

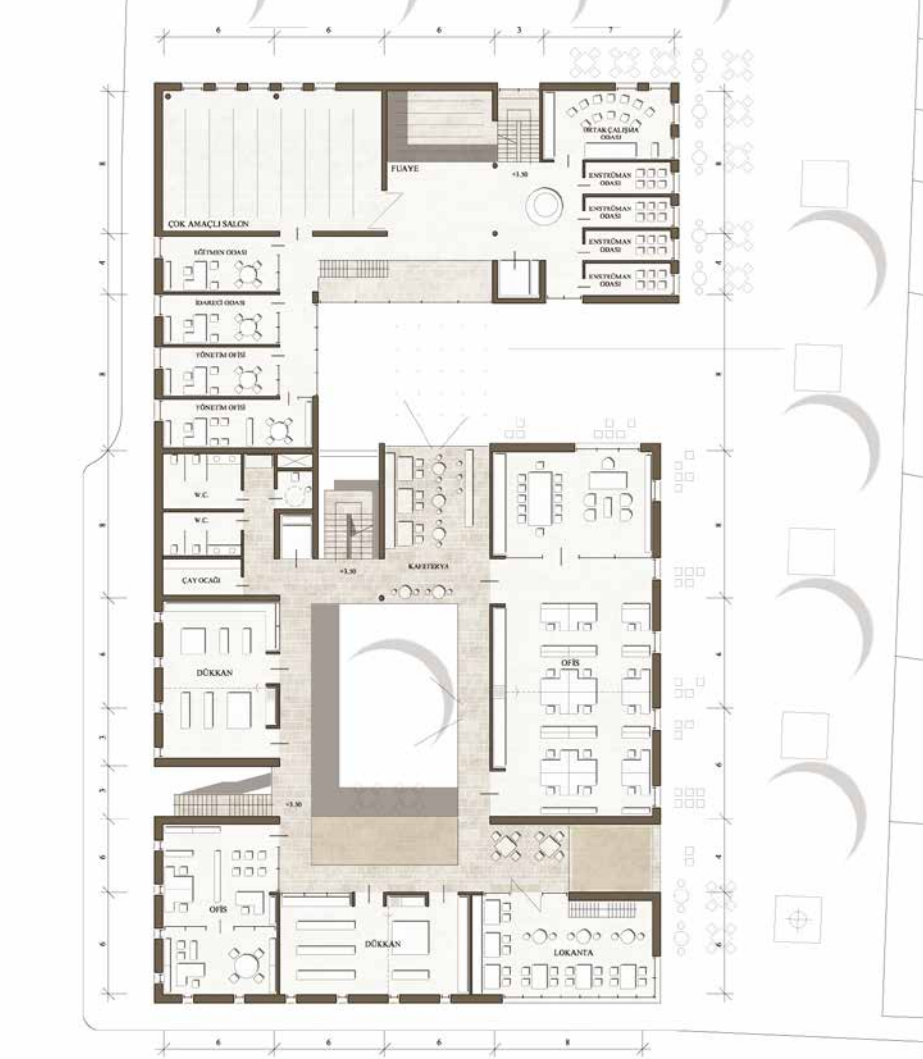
Bina, parsel bazında üretilmiş bitişik düzende yapıların oluşturduğu çeper blokların arasında yer almaktadır. Eski iş hanı gibi tek seferde plânlanması ve inşa edilmesi öngörülen bir operasyon olmasına karşılık; günümüzün değişen kentsel ve mekânsal dinamikleri, yapının kitlesel biçimlenişini etkilemektedir. Çevresindeki görece küçük parsellerin oluşturduğu düzenden bağımsız ve yekpare bir kompozisyon yerine; bina, parsel düzeninin oluşturduğu kentsel biçime eklenilebilme endişesi taşımaktadır. Bu doğrultuda; sade ve yalın mekân kurulumuna sahip birimlerin bir araya gelmesi ile oluşan İş ve Yaşam Merkezi, çevre yapılanma ile bütünleşecek bir dilde basit mimari kitleler ve birleşimlerden oluşmaktadır.

Bu kaygılar, yapının mekân organizasyonundan detay imalatına kadar çeşitli üretim evrelerine yansımakta ve işveren idarenin sahip olduğu mütevazı yapıım bütçesi etkisinde şekillenmektedir. İlk yapıım maliyetinin iş hanındaki ticari birimlerin satılması ile karşılanması niyeti ve ilçenin merkezden uzak konumu dolayısıyla gelişmiş yapısal üretim teknolojilerinin noksanlığı, basit inşa teknikleri ile hızlı bir biçimde üretilebilir ve düşük maliyete sahip bir yapı hedefi ortaya koymaktadır.

Belediyeye ait bir alan üzerinde konumlanan binanın, tekil bir parselde yer almasına karşılık barındırdığı çeşitli kullanımlar doğrultusunda birimler/parçalar hâlinde plânlanması, projenin kentsel bağlamdaki yerinin de ayrıntılı bir biçimde irdelenmesini gerektirmektedir. Merzifon İş ve Yaşam Merkezi, kamu arazisi üzerinde ve devlet eliyle inşa edilmiş, fakat mülkiyetin inşa sürecinde özel kişi ve kurumlara geçtiği bir mekânsal örgütlenmedir. Bu doğrultuda, bina ile ilişkili kamusal ve yarı-kamusal açık mekânlar, her ne kadar halâ belediyeye ait olsa da; yapı, belediyenin kamusal mekândaki suretinden öte ait olduğu bağlamın bir parçası olmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, yarışma sürecinin başından itibaren projede kendini göstermekte ve 'mekân ile bağlam arasındaki etkileşim' kaygısının, mekânsal örüntü kurgusunun üretiminden yapı kabuğunun şekillenmesine kadar farklı ölçek ve evrelerde tasarımı etkileyebileceğine dikkat çekmektedir.

Kentin kültürel ve ticari geçmişi, bölgedeki mekân yazımı ile kullanım alışkanlıklarına da yansımaktadır. Han, bedesten, kervansaray gibi etkin "hücre birim-dolaşım ağı" organizasyonuna sahip yapıların çevresinde gelişen mekânsal davranış biçimlerinin incelenmesi, tasarıma birçok veri sağlamaktadır. Bu bağlamda, birim ile yapı bütünü arasındaki geçişlerin kurulumunda; avlu, arkad ve kolonad kurgularının önemi anlaşılmaktadır. Kentin açık mekânlar dizisine pasaj-

lar ve arkadlarla bağlanan taşlık, bölgedeki davranışsal alışkanlıkların sürekliliğini desteklemekte; kullanıcılara hem içeride, hem de dışarıda olmanın avantajlarını sunarak mekânsal dizilimi zenginleştirmektedir.

Yapı kabuğunun şekillenmesinde ise, bölgedeki geleneksel üretim kodlarına da hâkim olan taş mimarisi etkili olmaktadır. Ait olduğu yer ve bağlam ile ilişki kurmada malzemenin, anlamsal açıdan önem taşıdığı düşünülmektedir. Yapının parçalı ve masif kitlelerden oluşan kompozisyonu; taş ve sıva yüzeyleri ile yalın bir mimari üretim ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, cephe- de kullanılan "Merzifon Beji" doğal taş, yerel malzeme kullanımı dolayısıyla yapım ekonomisinin sürdürülebilirliğini de desteklemektedir. Yüzeylerdeki boşluklar, malzemenin tabiatı ve tektonik etkisi ile örtüşecek biçimde kurgulanmaktadır. Zemin katlar ise, kent mekânı ile olan etkileşimin en yüksek düzeyde kurulabilmesi amacıyla görece daha geçirgen ve boşluktur. Aktif görsel iletişim ihtiyacına sahip ticari birimlerin zemindeki organizasyonu, yapının çevresindeki yaya hareketlerini ve açık mekân-kapalı mekân geçişlerini zenginleştirerek canlı bir kentsel yaşantı örgütlemektedir.

Yapının tasarımında birimlerin esnek plânlama anlayışına uygun bir şekilde organize edilmesi, üretimi hızlandırmış ve kullanım

değişikliklerini mümkün kılmıştır. Ticari birimlerin satılmasıyla çeşitlenen kullanıcı gruplarının talepleri, inşa süreci içerisinde birimlerde birleştirme, ayırma ve eklentilerin yapılmasına yol açmıştır. Artan aktör sayısı etkisinde şantiyenin ve sürecin yönetimi; işveren idare, yüklenici firma ve hak sahipleri arasındaki dengeyi sağlamak üzere kurulmuştur.

Merzifon İş ve Yaşam Merkezi, üretim mantığı ve yer ile kurduğu ilişki üzerinden ait olduğu bağlama eklenilebilmeyi hedeflemektedir. Kullanım itibarıyla çevresindeki binalarla benzerlik taşıyan bu yapı, ortaya koyduğu mekânsal çeşitlenmeler ile kentin morfolojik anlayışıyla örtüşmeye çalışmaktadır. Bu doğrultuda mimarideki sadelik; binanın kent, yer ve bağlam ile olan ilişkisini tariflemeye önem kazanmaktadır.

"... ilişkiler veya bağlam anlamı tarifler. Belirli nesneler, değişen anlamlara karşılık gelebilir. Bu nedenle, temel mimari biçimler farklı amaçlar için yeniden kurgulanabilmektedir." Aldo Rossi (1976: 75)

Kaynaklar

Pallasmaa, J. (1986). The Geometry of Feeling: A look at the phenomenology of architecture, Skala: Nordic Journal of Architecture and Art, Sayı:4, s.22-25.

Rossi, A. (1976). An Analogical Architecture, Architecture and Urbanism, Sayı: 56, s.74-76.

Projenin Adı ve Yeri	: Merzifon İş ve Yaşam Merkezi Merzifon, Amasya
Tasarım Ekibi	: Burak Mangut, Hasan Murad Adalı
Statik	: Muhterem Eroğlu Yapı Mühendislik
Mekanik	: Cafer Aktürk-Beta Teknik
Elektrik	: Ertan Taşdelen-Er Mühendislik
İşveren	: T.C. Merzifon Belediyesi
Proje Müellifi	: Burak Mangut, Hasan Murad Adalı, Burak Çıkrıkçı

Projenin Alınış Yöntemi	: Yarışma
Proje Yılı	: 2017-2020
Şantiye Kontrol	: Burak Mangut
İnşaat başlangıç yılı	: 2018
İnşaat bitiş yılı	: 2020
Proje alanı	: 1500 m ²
İnşaat Alanı	: 5.480 m ²
Fotoğraflar	: Burak Mangut

ARCHIPRIX "Türkiye 2020"

**Mimarlık dünyasına gelmekte olanın duyurusu saydığımızı
"Archiprix Türkiye Mimarlık Öğrencileri
Bitirme Projesi Ulusal Yarışması"na
kayıt altına almak ve duyurmak gayesiyle
2019 yılından itibaren dergimizde yer vermeye başladık.
2020 yılı ödüllü projeleri,
yine orijinal yarışma paftaları ile
sizlere sunuyor.**

Türkiye, Archiprix uluslararası ağına bağlı olarak ulusal ölçekte bağımsız bir organizasyon düzenleyen ilk ülkedir. 1996 yılında başlayan Archiprix Türkiye ulusal organizasyonunun kurucu üyeleri Doğan Hasol, Şevki Vanlı, Hülya Yürekli ve Ferhan Yürekli'dir.Yarışma organizasyonu, 1996 - 2016 yılları arasında Yapı Endüstri Merkezi ve Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı tarafından dönüşümlü biçimde yürütülmüş, 2017 yılından bu yana ise yalnızca Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı tarafından düzenlenmektedir.

Türkiye’de mimarlık eğitimi alanında en uzun soluklu ve en önemli ödül programı olan Archiprix Türkiye, genç mimarlar için başarılı bir mesleki kariyerin ilk adımını temsil ediyor. Yarışma aynı zamanda, yöntemleri ve yaklaşımları ile farklı öğretim kurumları arasında rekabeti artırmak, çalışılan proje konularının çeşitliliğini görmek, tartışma ortamını geliştirmek ve bu sayede ulusal düzeyde mimarlık eğitiminin kalitesini yükseltmeyi amaçlıyor.

Archiprix Türkiye 2020, organizasyonun 25. yılında Kadir Has Üniversitesi’nin ev sahipliğinde, Vitra’nın desteğiyle düzenlendi. Organizasyonun iletişim destekçileri Arkitera Mimarlık Merkezi, Binat İletişim, Yapı Dergisi ve Türk Serbest Mimarlar Derneği idi.

Archiprix Türkiye 2020 dönemi jüri değerlendirme çalışması, çevrimiçi ve yüz yüze gerçekleştirilen 2 ayrı seans sonrasında tamamlandı. Prof. Dr. Arzu Erdem, Dr. Zeynep Ataş, Y. Mimar Bünyamin Derman, Mimar Ramazan Avcı, Y. Mimar Buşra Al, Y. Mimar Bahar Avanoğlu ve Mimar Efe Kurtoglu’ndan oluşan jüri, 330 başvuru içerisinde toplamda 12 projeyi ödüle layık buldu. Rekor sayıda başvurunun gerçekleştiği bu dö-

nemde jüri, şartname gereği verilen 3 ödül ve 3 mansiyona ek olarak, 1 projeyi ‘jüri özel ödülü’ne ve 5 projeyi ‘teşvik ödülü’ne layık görerek ödüllendirdi.

Bu yıl pandemi koşulları sebebi ile Archiprix Türkiye 2020 jüri değerlendirmesi çevrimiçi ve yüz yüze olmak üzere iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çevrimiçi değerlendirme 15 günlük bireysel bir seans, yüz yüze değerlendirme ise 1 günlük bir toplantı olarak planlanmıştır. Asli jüri üyeleri, yedek jüri üyeleri, raportörler ve yürütücüler tüm seanslara eksiksiz katılım göstermişlerdir.

Asli Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Arzu Erdem

Dr. Zeynep Ataş

Y. Mimar Bünyamin Derman

Mimar Ramazan Avcı

Y. Mimar Buşra Al

Yedek Jüri Üyeleri:

Y. Mimar Bahar Avanoğlu

Mimar Efe Kurtoglu

Raportörler:

Mimar Nejat Emre Özen

Mimar Altan Başık

Yürütücüler:

Y. Mimar Evren Başbuğ (Archiprix Türkiye Koordinatörü)

Y. Mimar Nesli Naz Aksu (Archiprix Türkiye Genel Sekreteri)

Y. Mimar Zeynep Soysal (Archiprix Türkiye Genel Raportörü)

JÜRİ TUTANAĞI'NDAN :

Bu yıl Archiprix Türkiye'ye 60 üniversiteden toplam 330 proje ile başvuru yapılmıştır.

1. Ödül

**Wormhole-Polen Yurtan
MEF Üniversitesi**

1973 rumuzlu proje gününüzün baskın alış-veriş ve tüketim pratiklerini kapsayan ve mekansal üremde doğrudan araçsallaştıran kurgusu sebebi ile oldukça güçlü bulunmuştur. Projenin çevresinden ve bağlamından beslenen mekansal kurgusu ana fikrini bütüncül bir biçimde yansıtmaya katkı sağlamıştır.

Proje, kent içi büyük ölçekli alışveriş mekanlarına/merkezlerine bir karşıt duruştan yaklaşmaktadır. Vurgulanan; herkes için benzer bir toplu/jenerik alışveriş deneyimi yerine bilişim teknolojilerinin de elverdiği ölçüde özelleşebilen bir bireysel deneyimi ön plana çıkarmaktır. Tasarım sadece kuramsal ve yapısal arasındaki güçlü köprüyü kurma becerisi ile değil anlam dili ve becerisi ile de belirginleşmektedir. İçinde yer aldığı çevrenin sanayi geçmişinin endüstriyel bir estetikle tasarlanmasında etkindir.

Bir taraftan programının ürettiği mekanik mekansallık kendini saklamadan mimari elemanlar ölçeğinde ve cephenin oluşumunda ortaya konulurken, bir taraftan da kullanıcının doğrudan dahil olabildiği 'açık' alanlar oluşturması, içinde bulunduğu sıkışık kentsel bağlamı yaya ölçeğinde dikkate alarak rahatlatmaktadır.

2. Ödül

**As a Public Infrastructure : Urban Campus
Aleyna Çiftçi & Can Çobanoğlu
(İstanbul Bilgi Üniversitesi)**

1823 rumuzlu projenin gelişmekte olan Maslak-Büyükdere aksında ürettiği 'duvar' ile kendini izole ederken ve kullanıcının yoğun olarak dahil olabileceği kentsel bir ara kesit önerisi sunması güçlü bulunmuştur. Projenin ürettiği yapısal duvar, özellikle kesit düzleminde kurulan mekanların çeşitlenmesi ve kotlar arası üretilen boşluklarla son derece yüksek bir mekansal zenginlik ve deneyim zenginliği sağlamaktadır. Açık alan ve yapı ilişkileri, yoğunluk farklılıklarına rağmen, aynı dilde bütüncül bir biçimde bir araya gerilmiş olması doğrultusunda tutarlı bulunmuştur. Proje alanının büyük bölümünü kaplayan açık alanların da kapalı alanlar kadar titizlik ile ele alınması ve kurgulanması etkileyici bulunmuştur. Vurgulanması gereken bir diğer özellik yapının 'otonom ironik' varlığıdır. Yapı, 'duvar olma' özelliğini biçiminde sürdürmekte, ancak iç/dış/arada mekan kurguları ve özel/kamusal mekan geçişleri ile 'aynı anda duvara karşıt işleyişi, ile' yetkin bir hicivsellikle gerçekleştirmektedir.

3. Ödül

**Deepwater Harvesting-Hayriye Hilal Polat
Orta Doğu Teknik Üniversitesi**

1713 rumuzlu projenin bağlamsal kurgusu son derece özgündür. Geleneksel dokuyu biçimsel olarak yeniden yorumlaması ve bunu son derece güncel bir problem olan geri dönüşüm üzerinden gerçekleştirmesi

başarılı bulunmuştur. Bu doğrultuda geliştirilen işlevi ile örtüşen malzeme kullanımı ile önerdiği süreklilik ve sürdürülebilirlik güçlü bulunmuştur. Projenin ürettiği mekansal 'boşluk'ların program doğrultusunda daha fazla geliştirilebileceği ve bu şekilde daha dolu bir mekansal ve programatik içerik elde edilebileceği düşünülmüştür.

Eşdeğer Mansiyon

Free The Rivers - Hasan Güler

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

1795 rumuzlu projenin, mevcuttaki baraj yapılaşmasına karşı, onu aksi bir söylemle dönüştürmek üzerine tavrı başarılı bulunmuştur. Duruma karşı olan eleştirisini doğrudan eleştiri nesnesi üzerinde mekansal olarak ürettiği gerilim ile ortaya koyar. Bu söylem ile tutarlı bir biçimde kurguladığı nesnel çözümler ile oldukça başarılı poetik bir mimarlık ortaya çıkmıştır. Bu durum, jürinin öncelikli kriterlerinden biri olan kurum/nesnel önerme ilişkisini son derece yetkin bir biçimde görselleştirmektedir.

Eşdeğer Mansiyon

Living Island - Yasemin Demirkol

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

1844 rumuzlu projenin suda yaşam taahhüdü ve suda olma halini yorumlama biçimi olumlu bulunmuştur. Kentsel ölçekte bakıldığında, su ile ilişkisinin kıyı çizgisini yorumlamaktan ibaret olduğu mimarlık örneklerinden oldukça farklı şekilde bir yer olan su üzeri kentsel sürekliliğin parçası haline gelir. Bu anlamdaki cesaretliliği yaklaşımı ve biçimsel yetkinliği ile proje başarılı bulunmuş, ancak; statik yapısı ve önerdiği üç

boyutlu ızgara sistemi “suda olma” durumunu zayıflatmıştır.

Eşdeğer Mansiyon

Tube Line - Gizem Çongar

MEF Üniversitesi

1885 rumuzlu projenin kendi yarattığı dünya ve bu kurgu içerisinde oluşturduğu yeni topoğrafik zemin başarılı bulunmuştur. Önerdiği geçiren zemin ve görsel şeffaflık, katılım üzerinden kurguladığı ana fikrini malzeme kullanımı üzerinden de güçlendirmiştir. Ayrıca projenin kendine özgü anlam dili programı gerekçelendirmiştir.

Jüri Özel Ödülü

Non Standard / Patafizik Müzesi

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

1984 rumuzlu projenin ürettiği bağlam ve mimarlık nesnesi ile bağlam arasındaki ilişki son derece özgündür. Temsillerle ortaya konan belirsizlik hali, mekan üreminin temel mekanizması haline gelirken, izleyiciyi de mekanın yeniden üretimine dahil etmektedir. Bilindik mimari proje üretme ve temsil pratiklerinden farklılaşan bu deneysel kurgu jüri özel ödülü almaya değer görülmüştür.*

*Jüri tarafından teşvik ödülüne layık görülen beş adet projenin jüri raporlarına ve tutanağın tamamına www.archiprixturkey.org/sonuclar adresinden ulaşabilirsiniz.

1.ÖDÜL

POLEN YURTAN
MEF ÜNİVERSİTESİ
Wormhole

'Wormhole', perakende sektörü için tasarlanmış, hibrit bir yakın gelecek öngörüsüdür ve Bomonti için dinamik ve kentsel bir depo alanı&teslim noktası olarak tasarlanmıştır. Bomonti, çok katmanlı dokusu ve tarihiyle geçmişten günümüze, İstanbul'un şehir yaşamı ile iç içe geçmiş sanayi bölgelelerinden biri olmuştur. İşlevsel olarak üç ana başlık etrafında oluşturulan projenin işlevlerini, üç farklı renk kodu destekler.

Depolama ve ürün sirkülasyonu -sarı-, ambalaj atıkları ve geri dönüşüm -yeşil- ve insanlarla etkileşim -mor-. Birbirinden ayrı tartışılmayan bu üç konu, projede birbirini besleyen işlevler olarak ele alınmıştır.

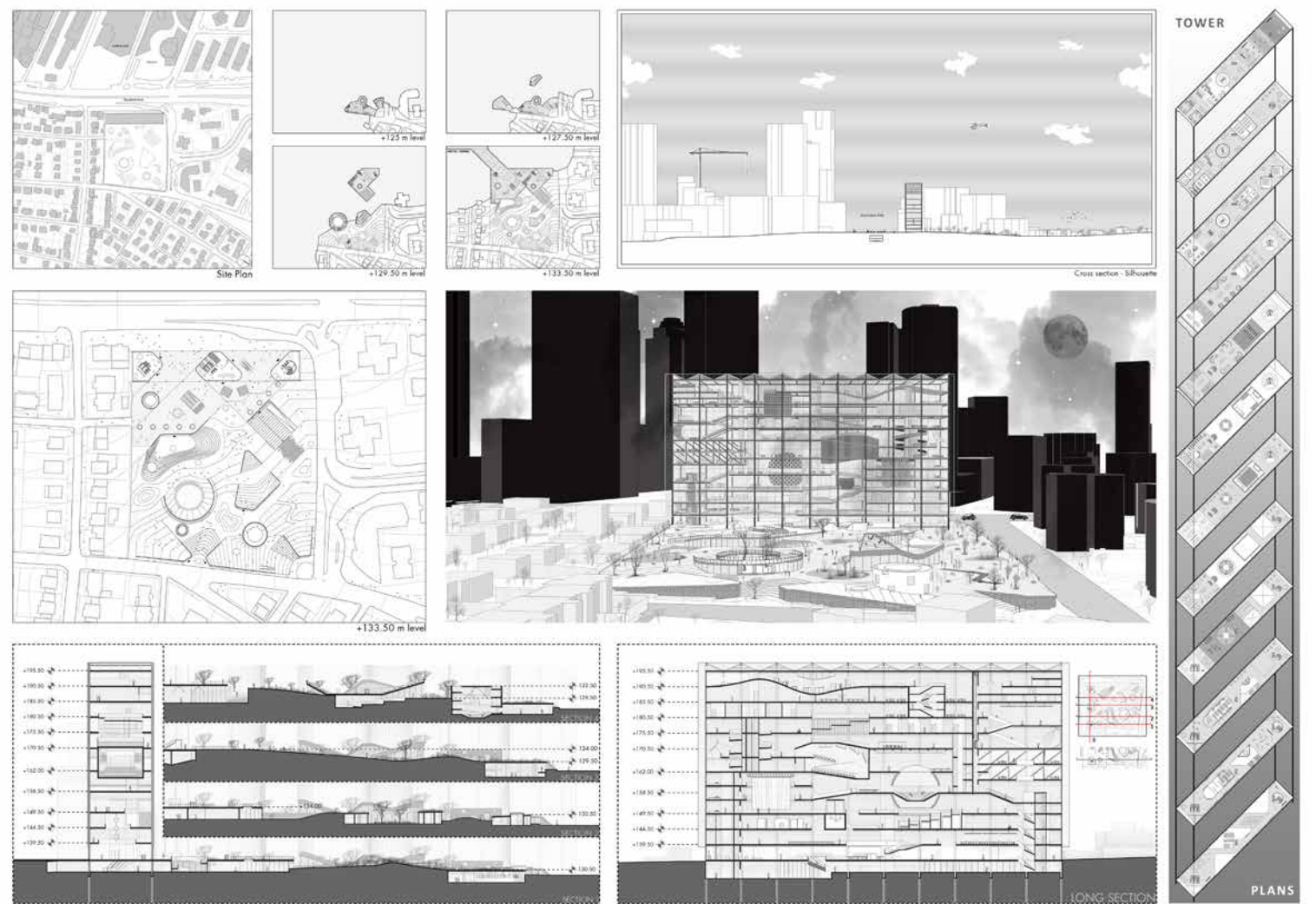
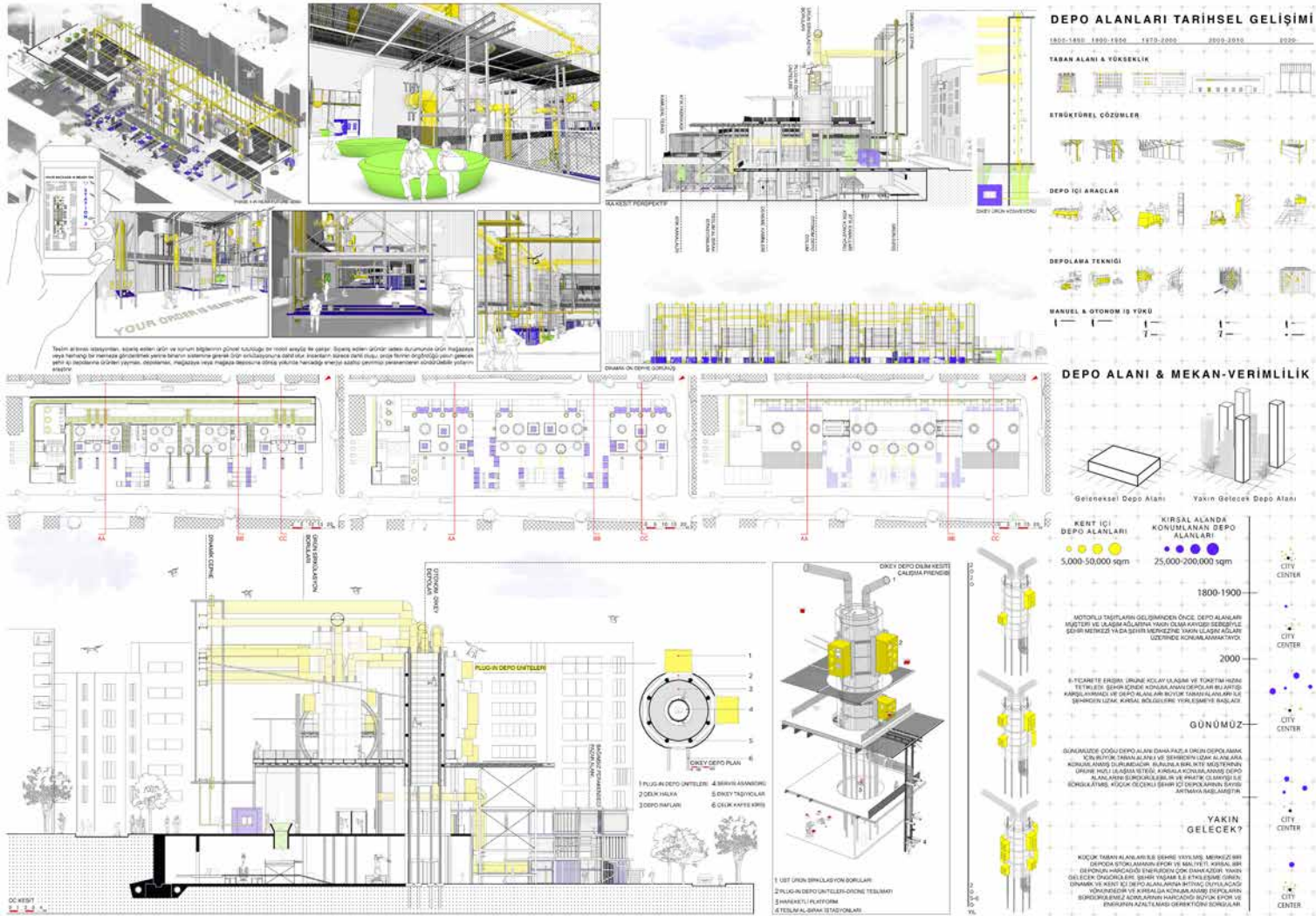
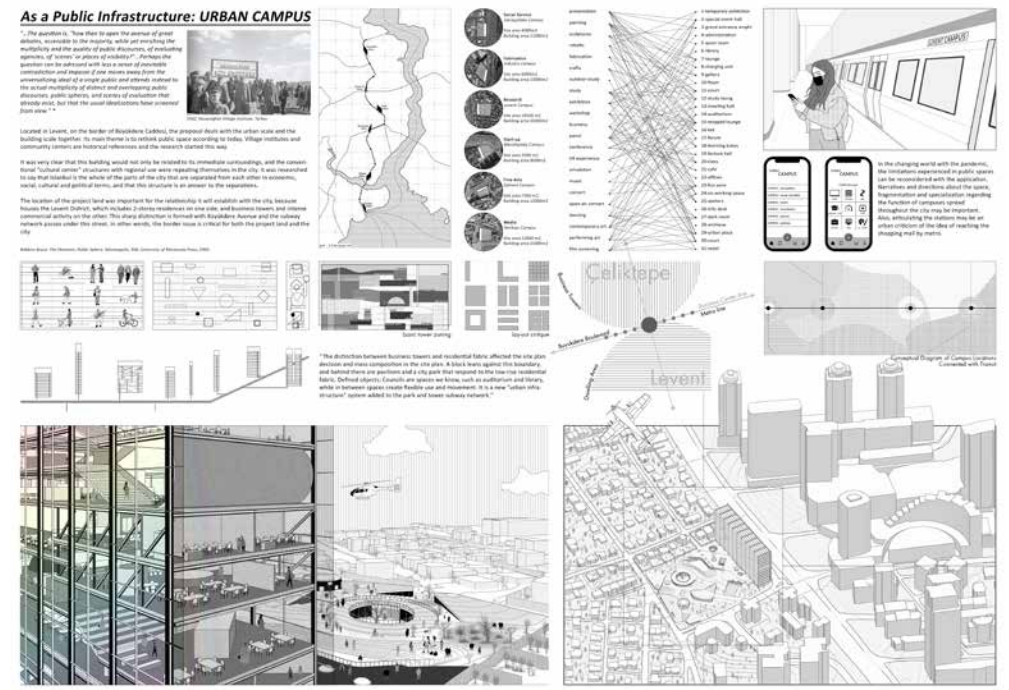

2.ÖDÜL

ALEYNA ÇİFTÇİ & CAN ÇOBANOĞLU
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
As a Public Infrastructure : Urban Campus

Soru, "çoğunluğun erişebildiği, ancak yine de kamusal söylemlerin, değerlendirme ajanslarının, 'görünürlük sahnelerinin veya yerlerinin' çeşitliliğini ve kalitesini zenginleştirirken büyük tartışmalar yolunun nasıl açılacağı"dır.

Tek bir kamunun evrenselleştirici idealinden uzaklaşırsa ve bunun yerine hali hazırda var olan farklı ve örtüşen kamusal söylemlerin, kamusal alanların ve değerlendirme sahnelerinin fiili çokluğuna dikkat edilirse, belki de soru kaçınılmaz çelişki ve dayatma duygusundan daha az ele alınabilir. ama olağan idealleştirmeler gözden kaçmış durumda.

3.ÖDÜL

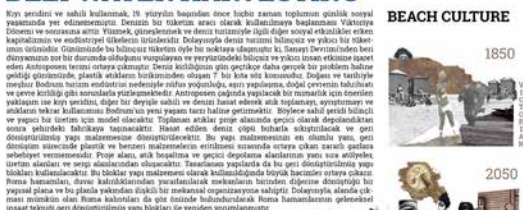
HAYRİYE HİLAL POLAT ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Deepwater Harvesting

Günümüzde bu bilinçsiz tüketim öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, Sanayi Devrimi'nden beri dünyamızın zor bir durumda olduğunu vurgulayan ve yeryüzündeki bilinçsiz ve yıkıcı insan etkisine işaret eden Antroposen terimi ortaya çıkmıştır.

Doğası ve tarihiyle meşhur Bodrum, turizm endüstrisi nedeniyle nüfus yoğunluğu, aşırı yapılaşma, doğal çevrenin tahribatı ve çevre kirliliği gibi sorunlarla yüzleşmektedir.

Antroposen çağında yapılacak bir mimarlık için önerilen yaklaşım ise kıyı şeridini, yani sahili ve denizi hasat ederek atık toplamayı, ayrıştırmayı ve atıkların tekrar kullanımını Bodrum'un yeni yaşam tarzı haline getirmektir. Böylece sahil şeridi bilinçli ve yapıcı bir üretim için model olacaktır.

DEEPWATER HARVESTING

MODERNISM & CAPITALISM

MEGASTRUCTURE, 1950s

D.Y.S.T.O.P.I.A.: ANTHROPOCENE

MANMADE GARBAGE COASTLINE

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

BEACH CULTURE

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

1850

2050

2100

MANMADE GARBAGE COASTLINE: BODRUM

HARVESTING THE MARINE LITTER

A PROTOTYPE FOR WASTE HARVESTING: BODRUM

Bodrum'da kalıntıları bulunan amfiteyatro, moze ve stadyum gibi Roma yapıları kent ölçeğinde yerleştirilmiş ve alanda çıkması muhtemel olan Roma hamamı ile ölçek açısından karşılaştırılmıştır. Devamında geleneksel Bodrum evleri ve Roma hamamı karşılaştırılarak farklı ölçekler üzerinde çalışılmıştır.

site plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

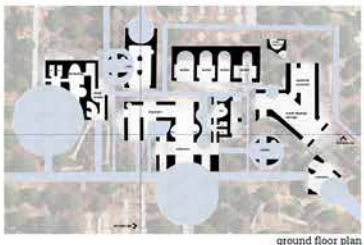
ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

ground floor plan

EŞDEĞER MANSİYON

HASAN GÜLER İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ Free The Rivers

EŞDEĞER MANSİYON

YASEMİN DEMİRKOL
İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ
Living Island

Nüfusun kaçınılmaz artışı ile birlikte küresel ısınmanın etkileri, toprağı ve yeşil alanı kalmayan şehirlerde daha ciddi bir şekilde hissedilmeye başladı.

Bu yaşam stili, doğaya zarar vermeyen tamamen özerk bir sistem olarak çalışmaktadır, doğa ile karşılaştırmalı ilişki kurarak doğayı temizlemeyi hedeflemektedir. Bu önerilen yaşam modülleri bugünün şehirlerindeki mahalleler gibi görünebilir. Bu önerilen yaşam modüllerinde çok katlı bina yapılımasına izin verilmez. Böylece insanların suya yakın olma deneyimi ve hissesi güçlenir. Önerilen sirkülasyon ile şehrin içine su sızdırılması amaçlanmıştır.

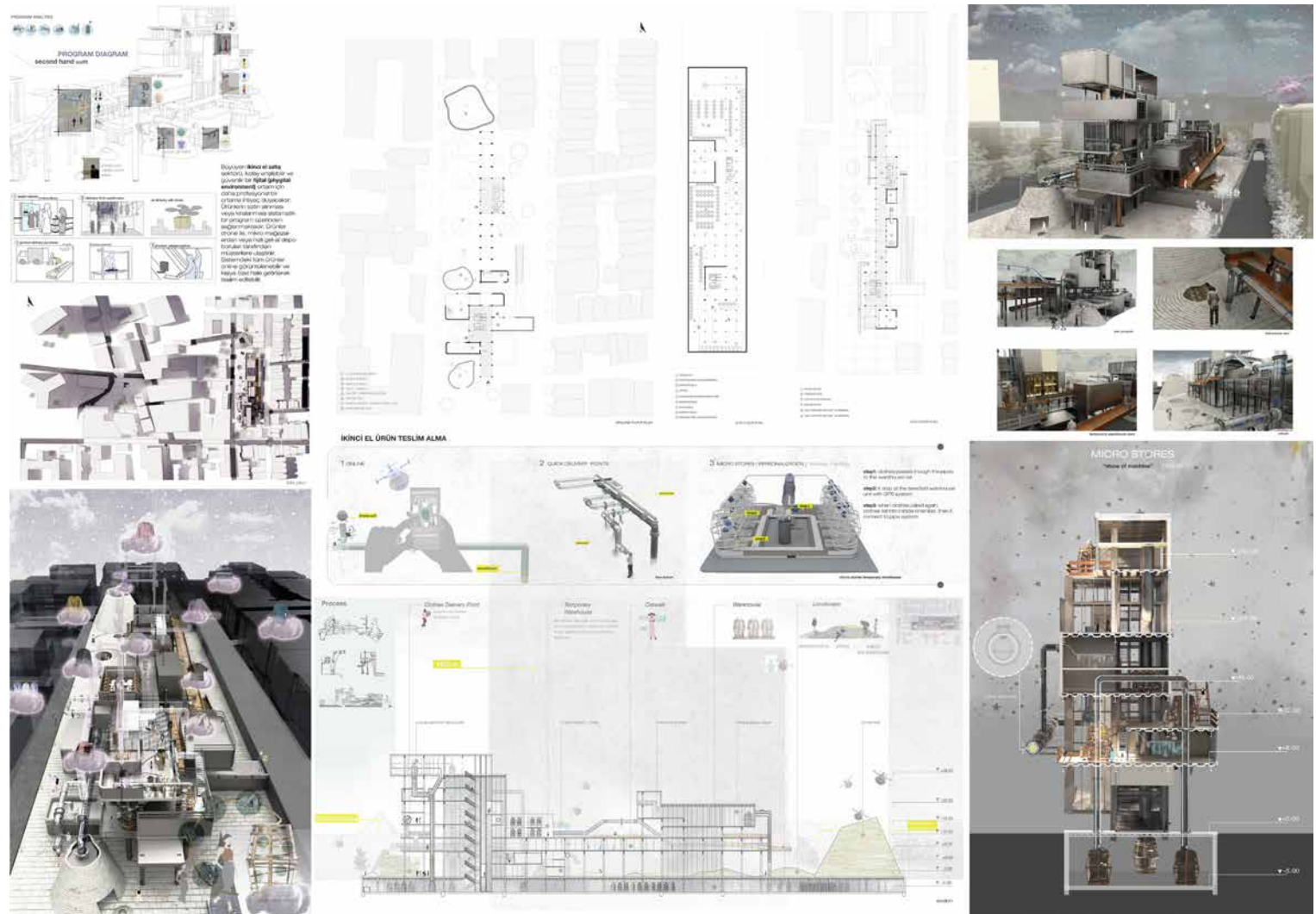
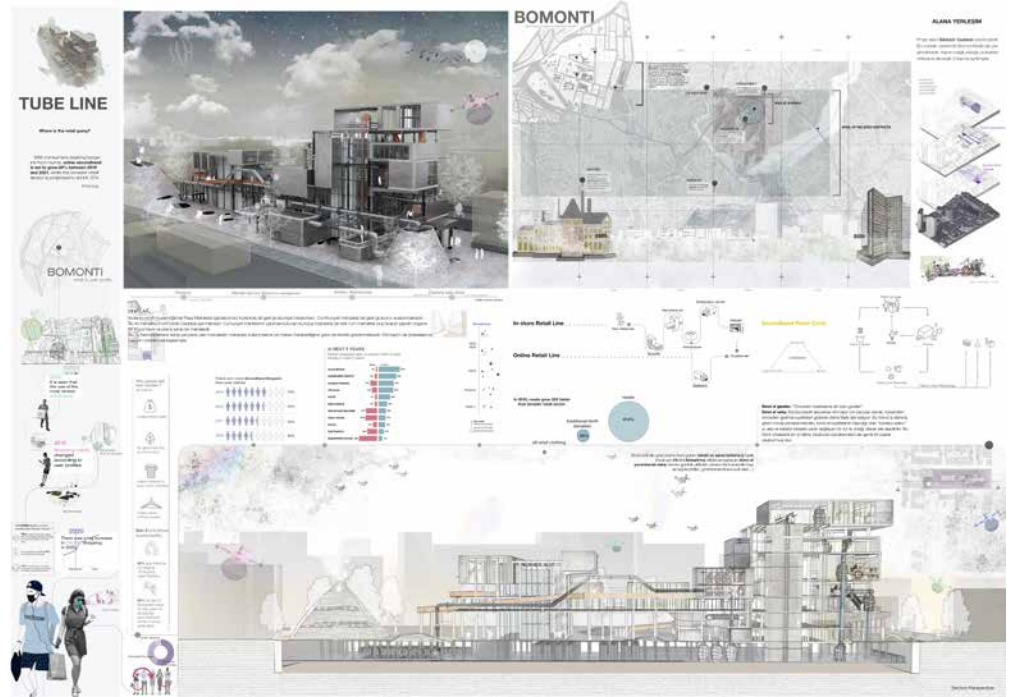

EŞDEĞER MANSİYON

GİZEM ÇONGAR
MEF ÜNİVERSİTESİ
Tube Line

Bomonti'nin geçmişten beri gelen tekstil ve sanat kültürünü farklı insan profillerini birleştirme etkisi amaçlayan 2. el perakende satış, kente günlük aktivite ortamı da kazandırmayı amaçlar. (defile, gösterimler, kamusal alan...)

Sürdürülebilir alışverişe dönüşün bir parçası olarak, tüketiciler önceden giyilmiş kıyafetleri daha fazla alıp satıyor. Bu trend iş alanına giren moda perakendecileri, ikinci el kıyafetlerin kaynağı olan "tüketicisi-satıcı"yı, alış ve satışa karşılıklı yarar sağlayan bir tür iş ortağı olarak ele alabilirler. Bu hibrit ortaklarla en iyi ilişkiyi oluşturan perakendeci de geniş bir pazar oluşturmuş olur.

JÜRİ TEŞVİK ÖDÜLÜ

BARKIN KARABAŞ ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

Siber Anastilosis : Halikarnas Kolektif Güvenliğinin Yeniden Yapılandırılması

Halikarnas, geçmiş ve bugününün bütünü olarak, başka hiçbir yere benzemeyen düzensiz bir yüzeyssel birikim ile kültürel zenginliğini gizlemektedir. Proje, sıradan oluşumların birikiminin yarattığı bu kalın yüzeyi, hem kelimenin tam anlamıyla hem de mecazi olarak kazımayı ve derin kültürel dolguyla çağdaş Bodrum arasında canlı bir bağlantı oluşturmayı hedefliyor.

Var olanın potansiyel türevleri, sahada uygun bir arkeolojik çalışma yürütüldüğünde keşfedilmesi muhtemel olan Roma hamamı mimarisine dayanarak, figüratif bir eylem olarak (ancak bir materyalizasyon gerektiğinde gerçek bir yapı olarak) keşfedilmektedir.

Bütün bu bolluk, Halikarnas'ın coğrafi olarak önemli bir bölgede konumlanmasından kaynaklanıyor. İki denizin köşesinde yer alan ve Oniki adalardan anarakaya erişim sağlayan kent, tarih boyunca tüccarların odak noktası haline gelmiş ve bu, yerel halkın korsan saldırılarına karşı bir güvenlik sistemi icat etmesine neden olmuş. Kule evler ağından oluşan bu sistem, bu proje yoluyla çağdaş tehditlere karşı bir siber güvenlik merkezi olarak yeniden yorumlanıyor ve şehir ölçeğinde kolektif bir iletişim sistemi öneriliyor.

Şehir, parçaların artık daha fazla dizginlenmediği bir program sunan yeni bedenini bularak tekrar yorumlanmış bir savunma sistemi için alanlar sunan karmaşık ilişkiler yaratıyor. Projenin amacı programı şehrin boş alanlarına dağıtmak değil, tasarlanmış bazı figürlerle bir örnek yöntem oluşturmaktır.

Figürler, ne yaratılacağını yanı sıra nasıl yaratılacağına dair örnekler sunuyor. Bu yolla, ana plan artık bir çizim olmaktan çıkıp talimatlar dizisine dönüştürülüyor ve birbirinin kopyası değil habercisi olan yeni bir mimarlığın öncüsü olması amaçlanıyor.

Zemin, bu uygulamalar için bir diğer önemli özellik. Yüzeysel kazıma kelimenin gerçek anlamıyla bu noktada anlam kazanıyor. Kültürel açıdan bahsedilen zenginlikleri ve ilişkileri barındıran bir alanda, program bu merkez için özünü buluyor. Bezemelardan ve eklemli kütlelerden türetilen sistem artık toprak temelli. Genel yapı ve detaylar topografik oluşumlarından türetiliyor.

Gelişmeye uygun olarak ucu açık bırakılan bu yapılar belirlenen ölçekte durgun bir figür oluşturmuyor. Karakteriz yüzey tam anlamıyla kazınmış ve kültürel doluğu tam anlamıyla açığa çıkmış. Belli müdahalelerle dirençli hale getirilmesi amaçlanan bu müdahaleler asıl görevi olan erişilebilirliği ise tam da bu şekilde yerine getiriyor.

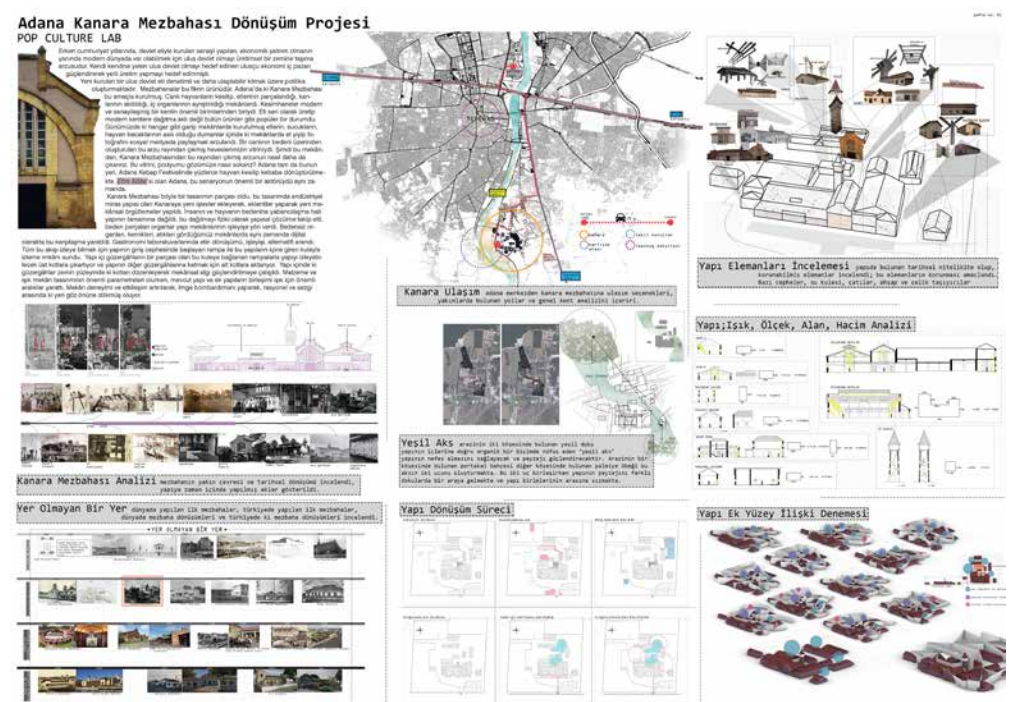
JÜRİ TEŞVİK ÖDÜLÜ

DOĞAN KALAK MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ

Adana Kanara Mezbanası Dönüşüm Projesi /Pop Culture Lab

Tasarımda endüstriyel miras yapısı olan Kanara'ya yeni işlevler ekleyerek, eklentiler yaparak yeni mekânsal örgütlemeler yapıldı. İnsanın ve hayvanın bedenine yabancılaşma hali yapının tamamına dağıldı, bu dağılmayı fiziki olarak yapısal çözülme takip etti, beden parçaları organlar yapı mekânlarının işleyişe yön verdi.

Bedensiz organları, kemikleri, atıkları gördüğümüz mekânlarda aynı zamanda dijital olarak da bu karşılaşma yaratıldı. Gastronomi laboratuvarlarında etin dönüşümü, işleyişi, alternatifleri arandı. Tüm bu akışı izleyebilmek için yapının giriş cephesinde başlayan rampa ile bu yapıların içine giren kuleyle izleme imkanı sunuldu.

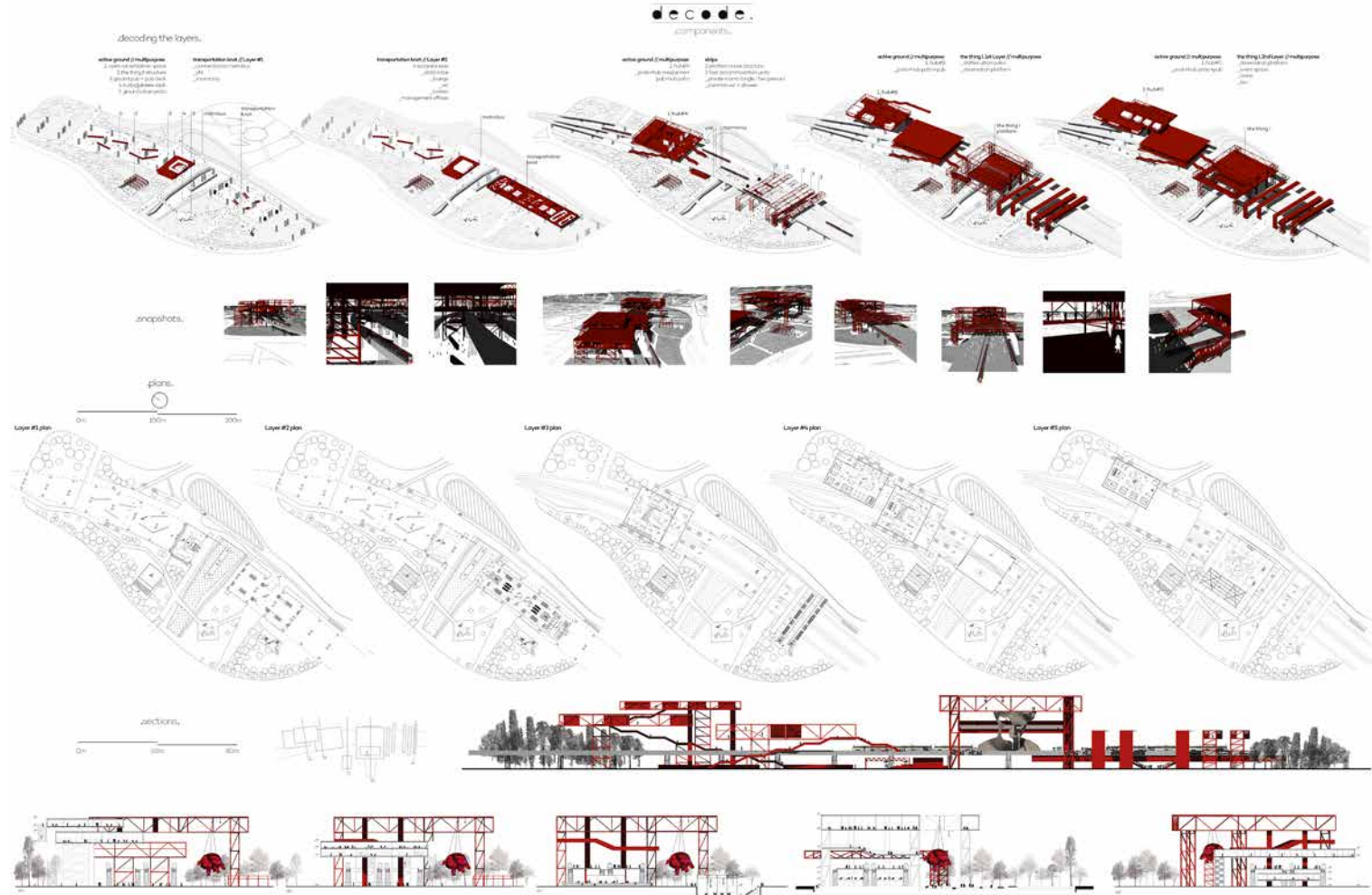
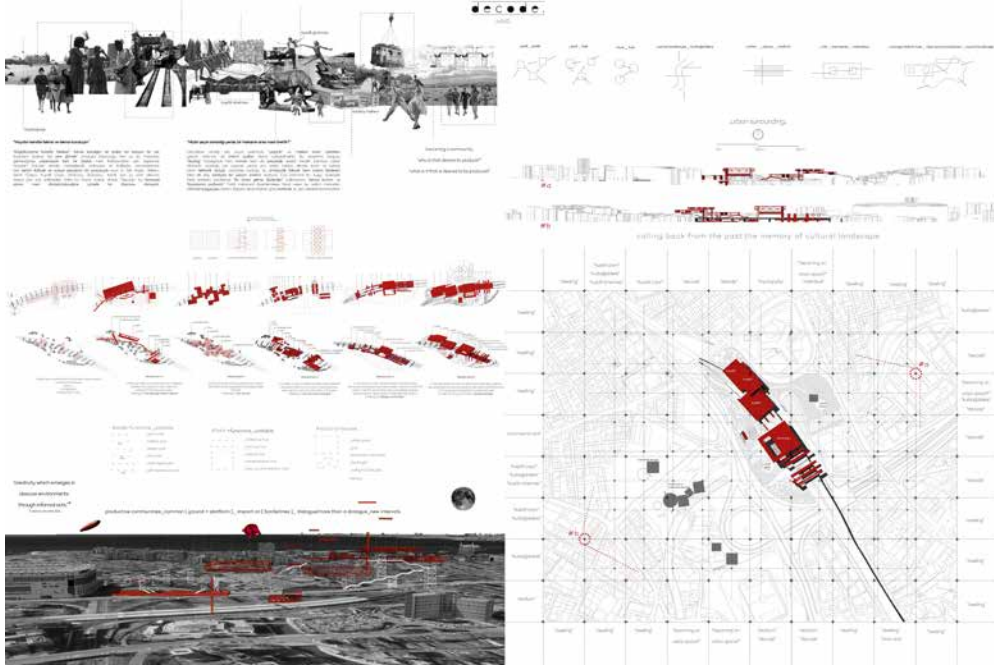

JÜRİ TEŞVİK ÖDÜLÜ

İREM SEZER
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
Decode

Decode'un aradığı şey soyut anlamıyla "yaşantı" ve "mekan anısı" üretirken gerçek anlamda da üretim podları olarak çalışabilmektir. Bu araştırma kurgusu "diyalog" konseptiyle hem mimari hem de sosyolojik açıdan karşılık bulmaya çalışır. Alandaki viyadükü yok saymak yerine, ona asılan, takılan, altında duran ve üstüne akan tektonik ara yüz, viyadükle kurduğu bu simbiyotik ilişkiyle hem ondan beslenen hem de onu besleyen bir yaşam sistemi oluşturur.

Çok katmanlı bu kurgu önerisiyle farklı kotlarda tasarlanan "bir araya gelme düzlemleri" kullanıcıların "temas kurma" ve "karşılaşma podlarıdır". Farklı mekânsal düzenlemelere fırsat veren bu üretim mekânları, informal kurgusuyla, kentin değişen dinamiklerine göre evrilecek ve yeni işlevlere bürünecektir.

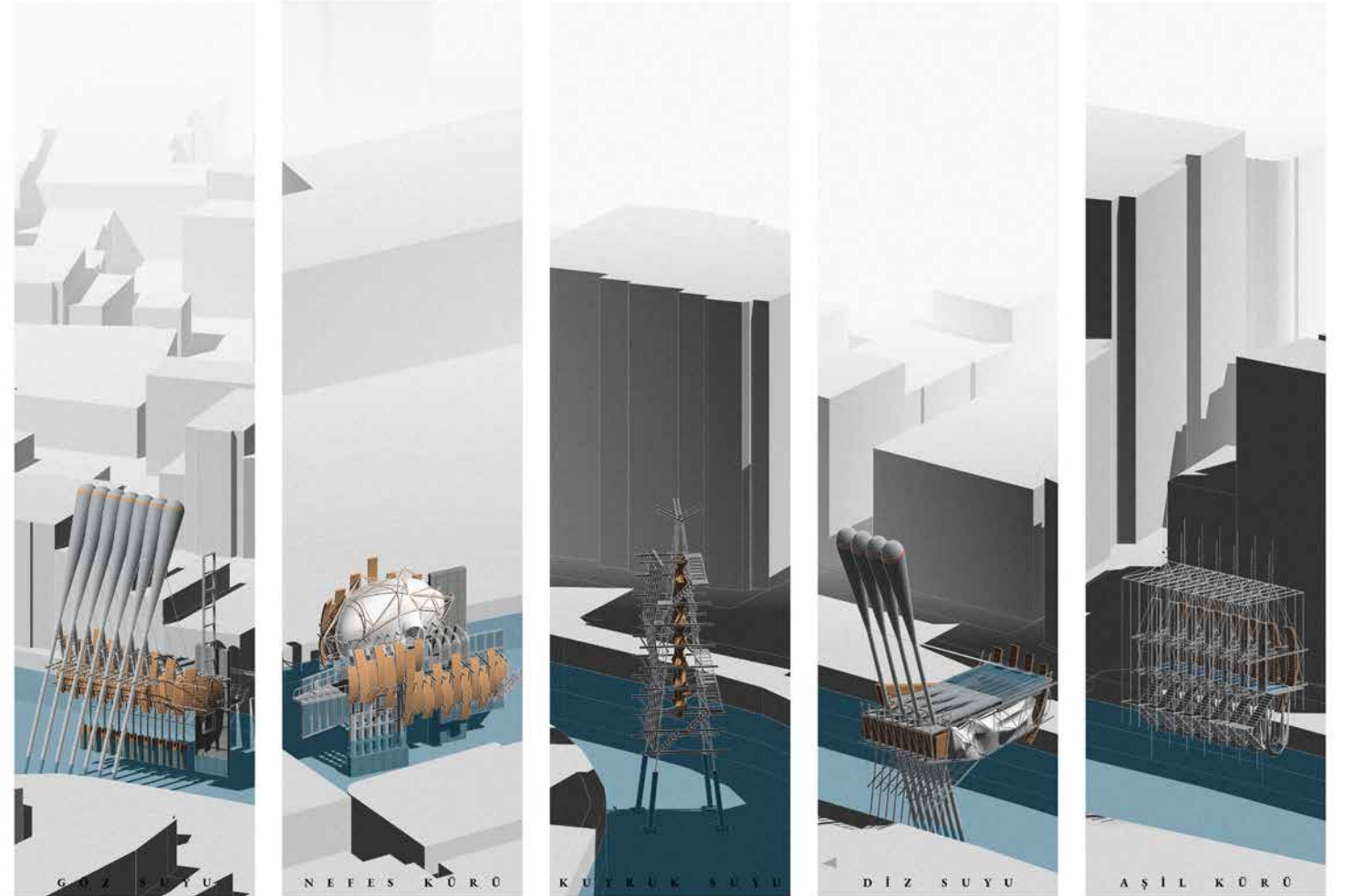
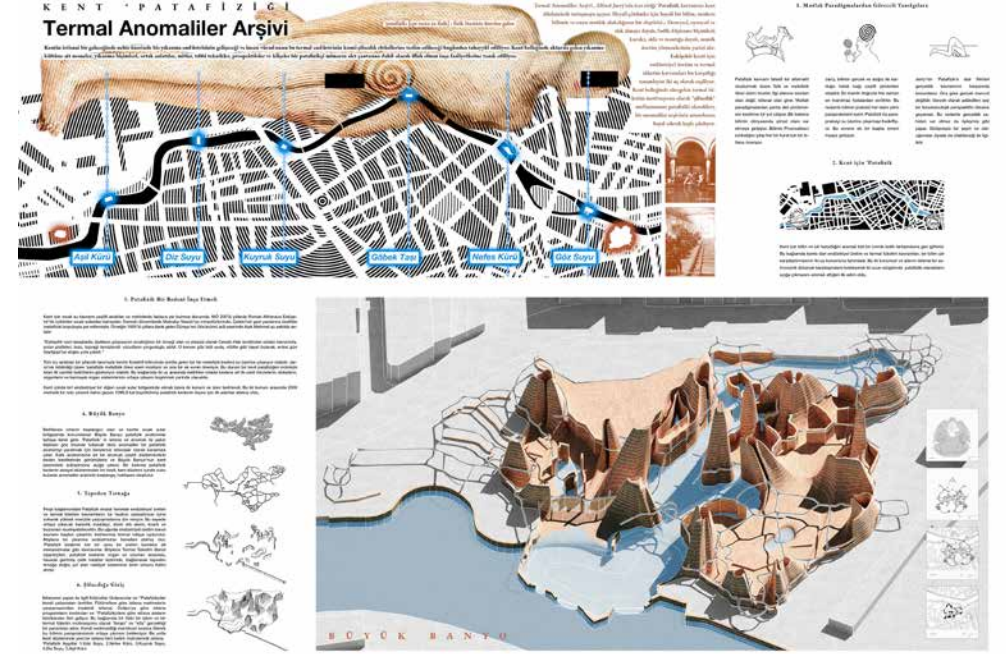

JÜRİ TEŞVİK ÖDÜLÜ

EMRE TAŞ
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
Termal Anomaliler Arşivi

Proje bağlamındaki Patafizik imalat temelinde endüstriyel üretim ve termal tüketim kavramlarını bir hadron çarpıştırıcısı içine sokarak yüksek enerjide çarpışmalarına izin veriyor. Bu sayede ortaya çıkacak kararlılık maddeyi, atom altı alemi, kuark ve bozonları inceleyebilecektir.

Bu uğurda endüstriyel üretim bandı kavramı baştan çıkartılır, belirlenmiş termal rotaya uydurulur. Böylece bir yıkanma endüstrisinin temelleri atılmış olur. Patafizik beden her bir uzvu bir üretim bandına ait mekanizmalar gibi davranırlar. Böylece Termal Tüketim Bandı ziyaretçileri, patafizik beden organ ve uzuvları arasında, havada gerilmiş çelik halatlar üzerinde, bağlanarak tepeden tırnağa doğru yol alan nakliyat sisteminin birer unsuru halini alırlar.

MODERN GEZİLER: KENDİNİ ARAYAN BİR YAZI DİZİSİ

BÜYÜKADA'NIN YAŞLANMAYAN MODERNLERİ

HASAN ÇALIŞLAR İLE GEZİ/SÖYLEŞİ

ZAFER AKAY

23.02.2021

İstanbul'un göz bebeği Prens Adaları'nda özellikle savaş sonrasında, plaj kullanımının yaygınlaşmasıyla yoğunlaşan yapı faaliyeti, kimi zaman pastoral, kimi zaman geleneksel mimarlığa referanslı, ama çoğunluğunu işlevselci modernizmin öne çıktığı yenilikçi yaklaşımların oluşturduğu çeşitliliğe sahip bir modern mimarlık mirasını barındırıyor. Adalar'ın yeni gelişme alanlarının kimliğini oluşturan bu sıra dışı örnekleri yeterince tanıyamadığımız çok açık. Yapı koşullarının da biraz daha karmaşık hale geldiği bu süreçte çoğu zaman giderek müstakil villadan üç katlı apartmanlara evrilen düzenlemelerin, ayrık düzende uygun açık alan ve peyzaj düzenlemeleriyle daha sürdürülebilir olduğu gözlemlenebilir. Farklı kotlarda açık oturma alanları ve açık merdiven düzenlemeleri birçok yazlık konut bölgesi gibi Adalar'da da yapı düzeninin kendine özgü özelliklerini tanımlıyorlar. Büyükada kuşkusuz neyse ki yeşilin hala varolduğu bu oldukça kendine özgü yapı çevrelerin en rafine örneğini oluşturuyor.

Kendisi de bir Büyükada'lı olan Hasan Çalışlar Büyükada'nın çok değerli modern mimarlık mirasını bir süredir internet kaynakları ve sosyal medya hesaplarından tanıtmakta. Özellikle çoğu zaman ulaşması oldukça zor olan iç mekanları tanıtması çok ilgi çekti. Günümüzde değerinin ne kadar bilindiği giderek daha kuşkulu hale gelen bu çok özel konut dokusunu Hasan Çalışlar ile yaptığımız bir gezi/söyleşi ile tanımaya çalışıyoruz.

Modern Geziler yazı dizimiz ilerledikçe değerli yazarlarımızın özgün katkılarıyla çeşitleniyor. İlk dört yazı yurtdışındaki modern yapı ve çevreleri aktarıyordu; bu sefer ise Türkiye'nin önemli modern konut laboratuvarlarından biri olduğunu anladığımız Büyüada'yı ziyaret ediyoruz. Dizinin beşinci yazısını Zafer Akay tasarladı: Hasan Çalışlar ile Büyükada'nın modern konutlarını sanal bir Zoom gezisi kapsamında konuştular, aktardılar. Adalı iki mimarın deneyimlerini ve gözlemlerini okurken, Büyükada'nın modern konutlarının, korunabilmelerinin veya korunamamalarının farklı boyutlarına tanıklık ediyoruz. Bu yazıda sadece Büyükada'nın değil, Türkiye'nin 1940'lı, 50'li, 60'lı yıllarının önemli mimari figürlerinin ve ürünlerinin sergilendiği bir açık müzeyi geziyor ve bu nitelikli mimari ürünlerin ortaya çıkışının ve bugüne ulaşmasının sosyal koşullarını kavırıyoruz Zafer Akay ve Hasan Çalışlar sayesinde. Kendilerine bu önemli katkıları için çok teşekkür ediyorum. İyi okumalar.

BÖLÜM EDITÖRÜ
FİGEN KIVILCIM ÇORAKBAŞ

Resim 1.1: Baruh Evi, Edmond Sarfati - parapetler

Resim 1.2: Baruh Evi, Edmond Sarfati

Resim 1.3: Baruh Evi, Edmond Sarfati

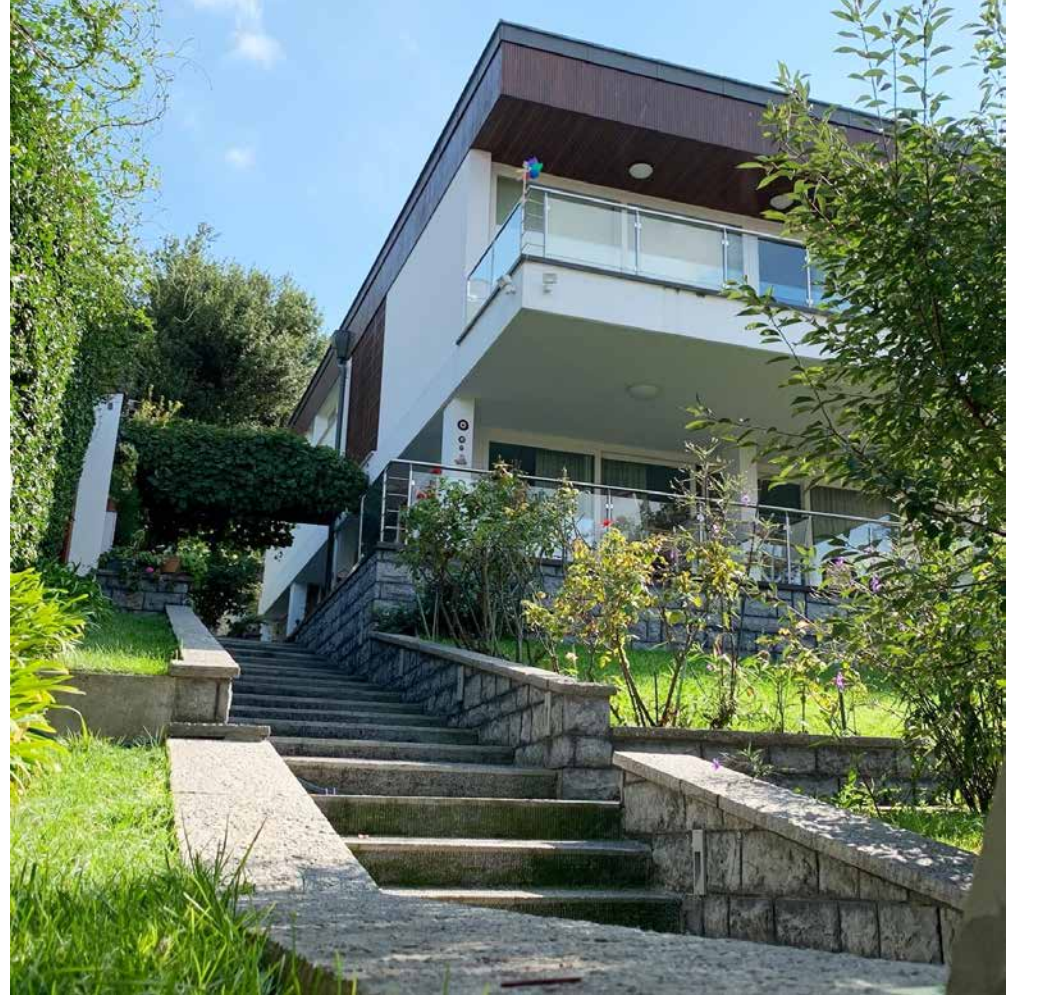
ZA: Gezimize İskele'ye en yakın örnekten başlayabiliriz. İlk durağımız Anadolu Klübü'nün biraz ilerisindeki Baruh Evi, Albayrak sokağın başında. Bu bina Edmond Sarfati'nin en ilginç yapılarından biri. Çok hoş, özgün detaylar var.

HÇ: Bu bina aslında bir apartman yapısı. Adadaki 1976-78 yıllarında başlayan müstakil evden biraz daha sıkışık düzen, daha yoğun yerleşme düzenine geçme aşamasında, Klüp'e de yakınlığı sebebiyle kıymetlice bir bölgede yapılmış. Aşağı yukarı 6 apartman dairesi var bu binada. Son derece ilginç detaylar var. Binanın bütün parapetleri ondüle bir kalıpla brüt beton olarak dökülmüş. Ancak bu ondülasyon, hazır bir ondüle levhayı alıp içine beton dökmüşüz, kalıp gibi kullanmışız gibi değil, düzensiz bir sinuzoidal yapısı var. Yani kalıbın da özel olarak yapılmış olduğu belli oluyor. Blok olarak bütün parapetler brüt beton olarak dökülmüş.

Buna mukabil, balkon raylarındaki masif ahşap balüstradların hepsi 7 metre boyunca tek parça gidiyor. Bunlar Afrika'dan özel olarak getirilmiş. Galiba Baruh bey de kereste ticareti ile uğraşıyor. Damadı Niso Esinli beyle görüştüm. Birbirine geçme yapmış ve tek parça olarak kullanmış ahşap masifleri. İçindeki bütün terazzo yer döşemeleri, sıfır detay biten köşe doğramaları harikulade detaylar. Maalesef çok iyi bir durumda değil bugün. Sonradan panjurlar eklenmiş, bir takım pencereler değiştirilmiş. Özgünlüğünden oldukça çıkmış durumda. Çatı katında bir takım muhdesler yapılmış. Ama özellikle iç merdiven detayları, korkulukları harikulade durumda. Bazı mobilyalar orijinal. Sarfati'nin yaptırmış olduğu bir takım masaları, mobilyaları görebiliyorsunuz. Geç dönem bir Sarfati yapısı olarak oldukça enteresan bir yapı. (Resim 1.1, 1.2, 1.3)

ZA: Sarfati Büyükada'da çok yapı yapmış mimarlardan biri. Yaptığı birçok binayı biliyoruz ama bilmediklerimiz de var sanırım. Yasemin Sokak köşesindeki metal yatay güneş kırıcıları olan bu binanın da Sarfati tasarımı olduğu söyleniyor. Sen sanırım aile ile de iletişim kurmuşsun. Birlikte çalıştığı bazı mimarlardan da bilgiler alabilmekteyiz. HÇ: Doğru. Sarfati'nin iki kızıyla iletişim kurdum zamanında. Biri Milano'da, biri Paris'te oturuyor. Onların ellerinde pek bir arşiv kalmamış. Ada'da da yapıları olan Eli Aji ile irtibat kurdum. Eli bey söyledi o metal güneş kırıcılı binanın Sarfati binası olduğunu. O çok fotoğrafı çekilecek durumda değil maalesef. İyice harab olmuş. Bakılmıyor. İyi durumda değil.

ZA: Çankaya Caddesi adı verilen eski Giacommo caddesindeki Orhan Şahinler'in ilk tasarımlarından olan konut yapısı da ola-

Resim 2.1: Çankaya Caddesi'nde Ev, Orhan Şahinler

bildiğince iyi korunmuş modern yapılardan. Az ilerisindeki İlya Ventura'nın Hamamoğlu Evi çok değişmiş.

HÇ: Orhan beyin binası çok çok iyi durumda bence. 50'li yılların başında yapılmış bir bina için çok özgün ve çok ilerici bir yapı olduğunu düşünüyorum. Zamanı için progressif bir bina. Özellikle iki kenar tarafından üçgen olarak çıkıp manzaraya doğru perspektif gören, ahşap kafes kaplı minik çıkmaları aynı dönemdeki Melih Bırsel ve Haluk Baysal'ın Rumelihisarındaki Kamhi Apartmanı'ndaki detaylarını da bana hatırlatıyor. Ki ondan önce yapılmış bir bina Orhan Şahinler'ininki. Bu binanın da tek deformasyonu benim gözüme çarpan güzel balkon korkulukları, şimdi çok moda olan alüminyum ve cam klişe detayla değiştirilmiş. Ama bu büyük bir tahribat sayılmaz. Meraklı biri onu hemen eski haline getirebilir. Avukat Doğan bey oturuyor. Bahçesi de bakımlı. Eve de iyi bakılıyor. Yeri de çok iyi. Çok hoş bir bina. Bahçesi çok fişkırmış olduğu için bina çok göze çarpıyor. Ağaçların arasında saklı kalmış durumda. İyice çaba sarfetmek lazım binanın detaylarını görebilmek için. (Resim 2.1, 2.2)

Resim 2.2: Çankaya Caddesi'nde Ev, Orhan Şahinler (Orhan Şahinler, Mimarlıkta 60 Yıl)

ZA: Çok iyi korunmuş bir yapı da Edoardo De Nari'nin Kazım Şinası Dersan Evi. Sanırım iç mekanda herşey özgün halinde.

HÇ: Orası harikulade bir bina. O binanın şöyle bir şansı var. Kazım Bey'in torunu Gülçin Hanım'ın eşi mimar, meşhur Aykut Mutlu. Mesa'nın kurucusu. Dolayısıyla evde bir mimar damadın olması, kıymetini bilen biri yaşadığı için son derece iyi durumda. Aykut bey aynı parselde deniz kenarında küçük bir ev daha yapmış, ki sırf bu ev olduğu gibi korumak için. Gülçin hanım da çok titiz. Evin içinde anneannesinden kalma, balayında Paris'te Kazım beyle beraber aldıkları lambadan, o zaman getirttikleri kumaşla döşettikleri koltuklara kadar herşey, döşemeleri bile 1937-38'lerden kalma mobilyalar hala yerinde, hiç oynanmış şekilde duruyor. İnanılmaz iyi bakılıyor. Binanın döneminde son derece kaliteli yapıldığını görüyoruz. Çünkü Cumhuriyet'in o devrindeki yapı detaylarının, heralde Rum ustaların da etkisiyle yapı kültürünün, geleneğinin devam-

Resim 3.1: Kazım Şinası Dersan Evi, Edoardo De Nari - aydınlatma

Resim 3.2: Kazım Şinası Dersan Evi, Edoardo De Nari - merdiven

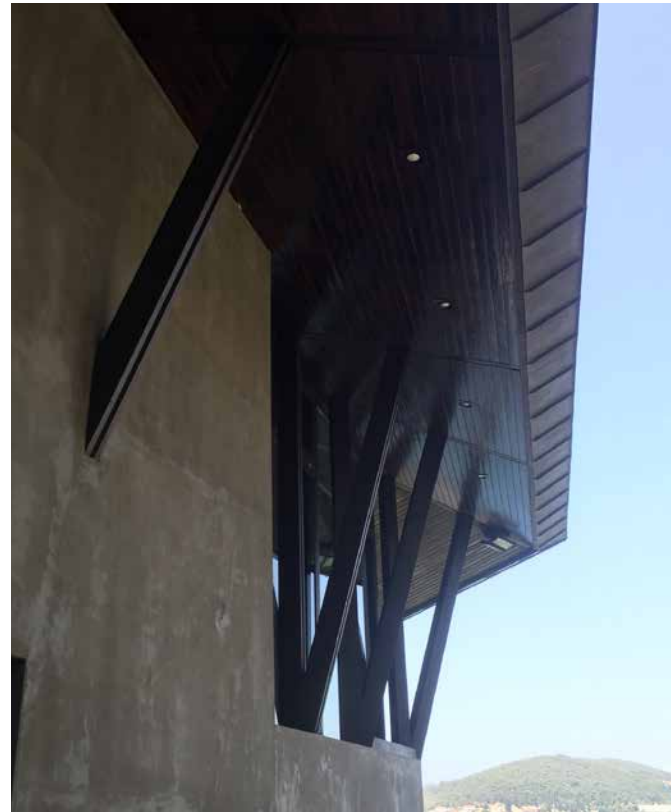

Resim 4.1: Alber Kamhi Evi, Edmond Sarfati - restorasyon öncesi

lılığıyla oluşmuş olabileceğini görüyoruz. Bodrum katındaki söve detayından eşliğine kadar herşey bir yapı ders kitabı kadar iyi tanımlanmış şekilde uygulanmış bir bina. (Resim 3.1, 3.2)

ZA: Süreklilik çok önemli sanırım. Yanındaki Bernard Motola'nın Mordo Dana Evi satılma şanssızlığına uğradı. Akıbeti çok kötü oldu. HÇ: Satılma şanssızlığı değil, kimin aldığı ve ne aldığıнын farkında olmaması sorunu. Hiçbir matematiği olmayan saçma sapan bir iş yapıldı orada. O güzelim binayı yıktılar. Ada'da da geçici yapılaşma koşulları var biliyorsun. Hala Koruma İmar Planı yürürlükte değil. Onun geçiş döneminin muğlaklıklarından faydalanarak binaya uyduruk bir güçsüzlük raporu aldılar. Hiç güçsüz filan bir bina değildi o. Yığma taş bir temel üstüne oturmuş tek katlı, fevkalade zarif bir bina idi. Üzerine üç tane daire koydular. Harcadıkları parayı hesap edin, şu anki dairelerin fiyatını hesap edin, aldıkları parayı üstüne koyun. Rant açısından hiçbir ekonomisi de yok işin. Harikulade bir eseri kaybettik. Yerine alelade bir binamız oldu Ada'da.

ZA: Nizam Caddesinin başındayız. Sarfati'nin çok ilginç bir denemesi Alber Kamhi

Resim 4.2: Alber Kamhi Evi, Edmond Sarfati
Nevzat Sayın restorasyonu sonrası

Evi de şanslı yapılardan. Yakında Nevzat Sayın tarafından güncelendi. Sarfati hep deneyci bir mimar olmuş.

HÇ: Bu da en deneysel örneklerinden biri. Bu da 1977 yapımı yanlış bilmiyorsam. Tamamen batıya bakan cephesinden dolayı geniş saçaklı. Üsküdar'da Mihrimah Sultan'ın revakları gibi binanın farklı köşelerinden çıkan düz eli böğründeler taşıyor saçığı. Bu da bütün üst katı gölgede bırakıyor. Çok şık bir yapı.

Buna benzer bir yapısı Burgaz'da da var. Bu benim en beğendiğim Sarfati binalarından biri. Bulunduğu topografya çok zor bir topografya. Falezle kurduğu ilişki, sahile inen merdivenlerin kayaların içinden oyularak yapılmış olması, orayı hiçbir şekilde bozmuyor olması son derece zarif bir topografya merdiven ilişkisi kurması, binanın alt katlarının yine üst katların konsollarının arkasında kalarak çok katlılığını saklıyor olması... Denizden baktığın zaman harikulade bir örnek. Nevzat Sayın da, eksik olmasın son derece güzel bir şekilde yeni sahiplerine kazandırdı. Binanın mekan ve detaylarına son derece saygılı davranarak, ondan beklendiği şekilde iyi bir güncelleme yaptı. Harikulade bir ev oldu. (Resim 4.1, 4.2)

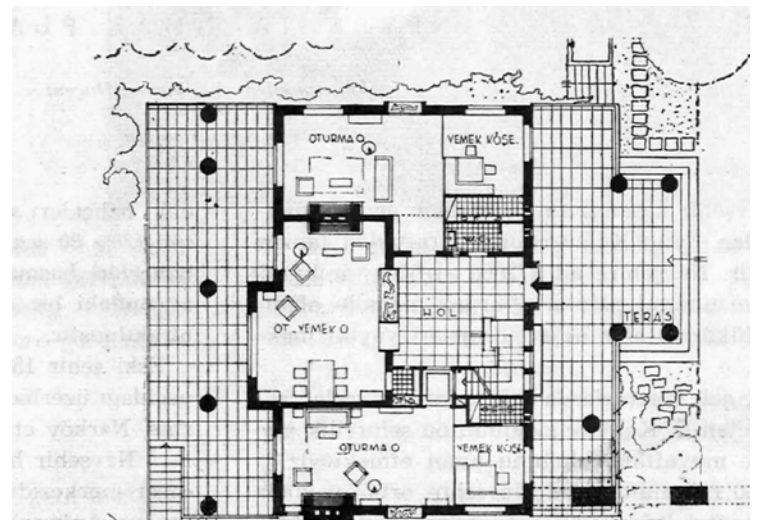
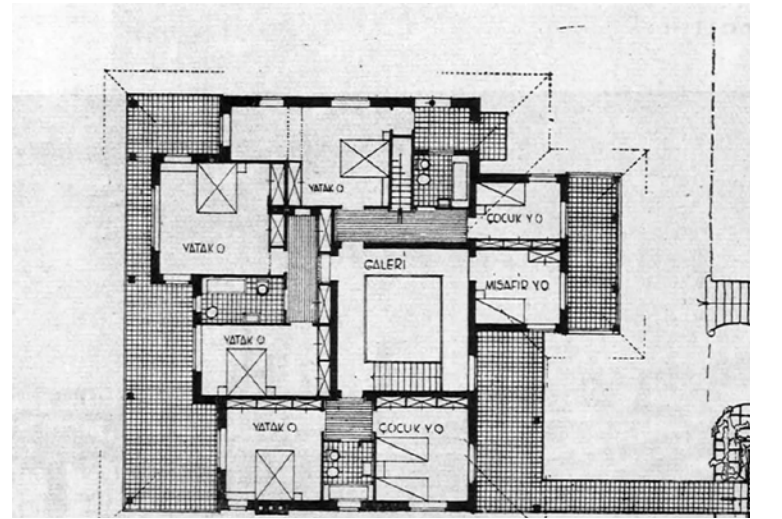
Resim 5.1: Hamaratlar Evi, Emin Necip Uzman - iç mekan

Resim 5.2: Hamaratlar Evi, Emin Necip Uzman

Resim 5.3: Hamaratlar Evi, Emin Necip Uzman - balkon

Resim 5.4: Hamaratlar Evi, Emin Necip Uzman - planlar (Arkitekt 46/9-10)

ZA: Ada'da çok yapısı olan bir başka mimar da Emin Necip Uzman. Değirmen plajına yakın Hamaratlar Evi onun klasiklerinden biri. İkizi olduğunu söylemiştim. Bu yapının Arkitekt'te yayınlanan planı çok ilginç. Aynı merdiven holünü kullanan, iç içe yaşayan bağımsız 3 ev gibi tasarlanmış. Belki iç mekan daha sonra biraz değişmiş.

HÇ: Hamaratlar'ın binasında, iç mekanda çok büyük bir mekansal değişiklik yok. Ama malzemeler değişmiş. Ufak tefek eklemeler gelmiş. Emin Necip Uzman'ın orada zaten yan yana 3-4 yapısı var. Sarfati'den sonra bir bina var. Hemen arkasından Hamaratlar geliyor. 1960'ta el değiştiriyor ev. Şimdiki sahipleri olan Elvaşvili ailesine geçiyor. O zaman da evin içerisine Wallenberg adlı bir iç mimar giriyor. Bir takım detaylar ekliyor.

Evin mekansal organizasyonuyla pek oynamıyor. Ama içine bir tane küçük Amerikan bar ekliyor. Mobilyalar yapıyor. Bu evin en hoşuma giden tarafı, sokak kotundan doğrudan yatak odalarına bağlanan bir ekstra köprü var. Yani eğer doğrudan odanıza gidiyorsanız akşam, 50'li, 60'lı yılların hayatını düşünün, klüpten dönüyorsunuz gece, faytondan indiniz eve inmek için... Nizam Caddesi'nde biliyorsunuz, deniz tarafındaki binaların hep girişleri bir alt kotta olur genellikle. Burada doğrudan düz ayak olarak evin üst katına bir köprüyle giriyorsunuz. Yatak odanızın verandasına doğrudan bir bağlantı var. Evin içinden dolaşmadan ulaşabiliyorsunuz, salon alt katta.

Bu evin de çok güzel bir asansörle falezine inilir. Falezde çok güzel plajı vardır. Bu evde bir de çatıya asılmış balkonları vardır. Demir ferforjeler çatının saçağından asılıdır. Bir taraftan da balkon döşemesini taşırlar. Çok sempatik detayları vardır. (Resim 5.1, 5.2, 5.3, 5.4)

ZA: Hemen yanlarındaki Kolay Evi de yine Emin Necip Uzman'ın daha gelenekselci bir denemesi. Yan cephedeki çıkma çok tipik.

Resim 6.1: Kolay Evi, Emin Necip Uzman - çıkma detayı

HÇ: Kolay evi daha erken. Ev Muhterem Kolay tarafından yaptırılmış. Hem Alber Kamhi hem Muhterem Kolay hep Koç grubunun büyük hissedarları. Biri Arçelik'in biri Ford'un kurucusu yanılmıyorsam. Koç grubunun üst düzey yöneticileri. Muhterem Bey'in de evi çok rustik. Ama belki işveren-den böyle bir talep gelmiştir. Emin Necip Bey de hakikaten İstanbullu olan, iyi okumuş, Avrupa görmüş, o tarlanın çiçeği bir insan. Özellikle Büyüka'da ev yaptıran o insanlarla ahablığının, sosyal ilişkilerinin kuvvetli olduğunu görüyoruz. Zaten daha sonra Emin Necip Bey'in kızıyla Muhterem Bey'in oğlu evleniyor diye biliyorum.

Yani işin böyle bir ailese, duygusal tarafı da var. Sonradan alta bir takım ufak eklemeler.

Resim 7.2: Rıza Derviş Evi, Sedat Eldem

Resim 7.1: Rıza Derviş Evi, Sedat Eldem - merdiven

Resim 7.3: Rıza Derviş Evi, Sedat Eldem - şömine

Resim 7.4: Rıza Derviş Evi, Sedat Eldem - iç mekan

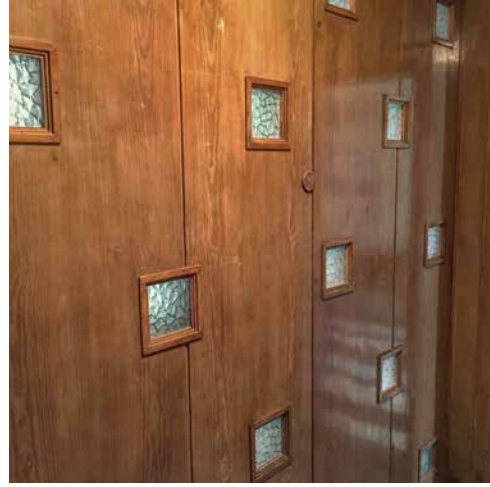
ler yapılmış ama ev özgünlüğünü koruyor. Özellikle Özden Hanım'ın oturduğu üst taraf tamamen orijinal. (Resim 6.1)

ZA: Bilmiyorum Büyüka'danın en güzel villası diyebilir miyiz? Konum da çok özel. Sedat Eldem'in Rıza Derviş Evi bence kesinlikle 1950'ler modernizminin başyapıtlarından biri. Bazı değişimler var belki ama iç mekan da olağanüstü güzellikte sanırım.

HÇ: Bence Türkiye Cumhuriyeti'ndeki en güzel villa. Hem konum olarak, hem mimarisi, hem iç mekanları, hem dış mekanları... İç mekanlarında çok fazla bir değişiklik yok bu arada. Şömine olduğu gibi duruyor. Bütün o tavan kaplamasının içine gömülmüş ahşap sürme doğramalar aynı zerafetinde ilk günkü gibi duruyor. İçerideki minik kütüphaneye çıkan merdiven, odalar, kapılar hepsi orijinal. İç mekanda mobilyalar değişmiştir ki yapıldığı zamana göre çok normal. Bu evin de uygulama mimarlığını, şantiye denetimini Sedat Bey adına yine Emin Necip Uzman yapmış. Rıza Derviş'in taze gelini Neslihan Hanım'dan dinlemiştim. Bu evin bahçesi, havuzu, havuza inen merdivenlerin taş duvardan konsol çıkan basamakları, havuzun Nizam koyuna doğru bakışı... Evin konumu da o kadar güzel ki Portofino'da mısınız, Ada'da mısınız, Capri'de misiniz anlamınıza imkan yok. Baktığı perspektifte de Heybeliada'nın arkasıyla Nizam Koyu ve Dil Burnu'nu görüyor. İstanbul, şehir, çirkin hiç birşey görmüyor. O açıdan da bence eşsiz bir bina. Adalıların bir kısmı, modernite düşmanları, bu evin cadde tarafından görüntüsündeki modernist bant pencere tipolojisinden dolayı biraz Vagon-Lit'e benziyor, odalar yan yana dizilmiş gibi eleştiriler yapı-

Resim 8.1: Sadıkoğlu Evi, Emin Necip Uzman

Resim 8.2: Sadıkoğlu Evi, Emin Necip Uzman

Resim 8.3: Sadıkoğlu Evi, Emin Necip Uzman - merdiven

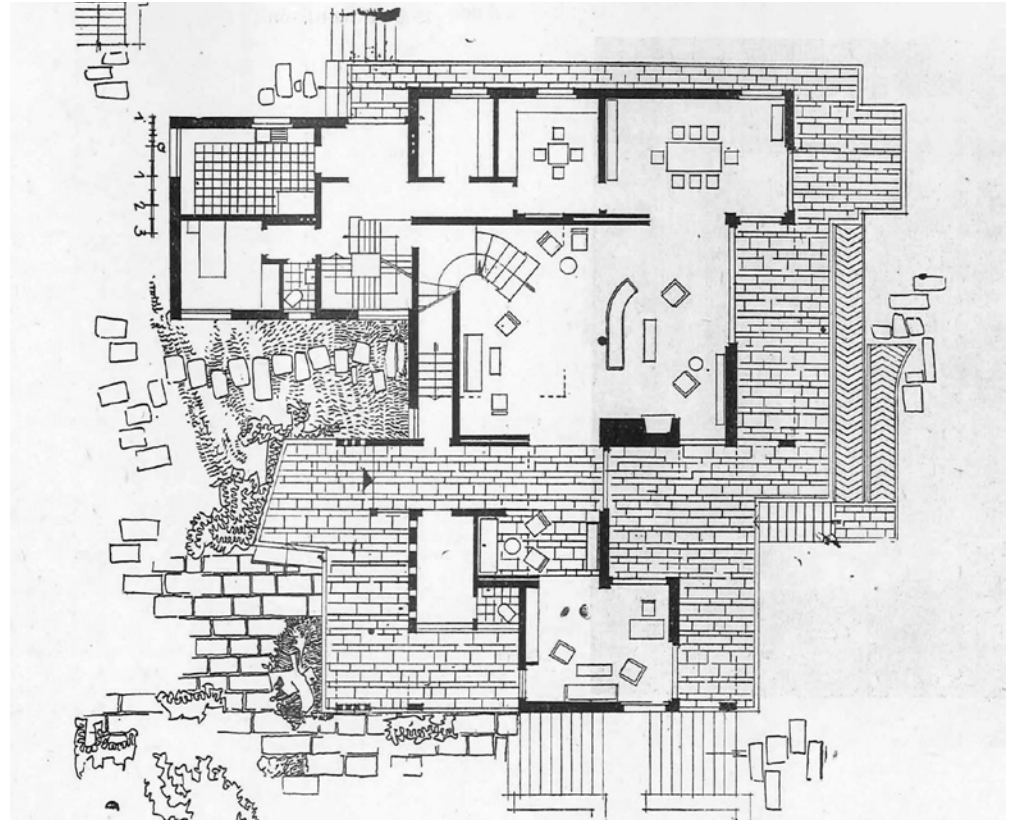
sa da, özellikle bacaları, yağmur çörtenleri, bütün detayların zerafetiyle eşsiz bir yapı. (Resim 7.1, 7.2, 7.3, 7.4)

ZA: Nizam plajının muhteşem yapısı Sadıkoğlu Evi de Emin Necip Uzman'ın modernist denemesi. Öncekilerle belirli bir stil benzerliği var sanırım. Ilımlı bir içine hiç bulaşmadan istediği zaman girip çıkabilme-

HÇ: İç mekan, giriş ve merdiven Hamaratlar ile çok benziyor. Bu evin plan çözümlerine hayranım. Özellikle müstemilat bloğu ile ana evin hem birleşik hem ayrı olması, içten merdiven sahanlıklarından birbirine geçilerek servis grubunun evin içine hiç bulaşmadan istediği zaman girip çıkabilme-

Resim 8.4: Sadıkoğlu Evi, Emin Necip Uzman

Resim 8.5: Sadıkoğlu Evi, Emin Necip Uzman - planlar (Arkitekt 56/3-4)

Resim 9.1: Rifat Yalman Evi, A. Hancı ve T. Cansever - merdiven

Resim 9.3: Rifat Yalman Evi, A. Hancı ve T. Cansever - şömine

Resim 9.2: Rifat Yalman Evi, Abdurrahman Hancı ve Turgut Cansever, iç mekan

si, eski Hulusi Kentmen'li Türk filmlerinde gördüğümüz zengin fabrikatör hayatını çok güzel yaşıyor. Evin mobilyalarının çoğu hala orijinal. Çok bakımlı olmasa bile iyi durumda. Yaşatmak için çok çaba gösteriliyor sahipleri tarafından, sağ olsunlar. Çok çok çok güzel bir ev. Girişte cam tuğla detayları betonun içine gömülmüş. Ahşap lambrilerin içinde yine benzer detaylar var. Kapıdan girdiğiniz zaman büyük bir rampayla salon bahçeye bağlanıyor. Salon önündeki veranda bir kot üstte bahçeye göre Oradan ikinci bir merdivenle rıhtıma iniyorsunuz. Çok özel bir ev Sadıkoğlu villası. Bu ev de Tevfik bey tarafından eşi Necla hanıma sürpriz he-

diye olarak yapılmış. Aşka bakın... Necla hanımı yakın zamanda kaybettik, bu hikayeyi kendisinden dinlemiştim. (Resim 8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5)

ZA: Çok özgün yapılardan biri de kuşkusuz Abdurrahman Hancı ve Turgut Cansever'in ortak tasarımları olan Rifat Yalman Evi, Nizam'da biraz içerde. Dışarıdan fazla ipucu vermiyor ama bu evin iç mekanı, detayları gerçekten olağanüstü.

HÇ: Olağanüstü bence yetersiz bir ifade. Olağanüstünün ötesinde bir bina. Bina çok basit bir bina dışarıdan baktığınız zaman. Hele sokak tarafındaki görüntüsü fevkalade

mütevazı. Bir standart Ada evi gibi gözüktüyor. Zaten ev de o şekilde yapılmış. İlk önce burada mevcut eski bir taş temel varmış. Rifat Yalman Amerika'dan dönerken vapurda rastlaştığı iki genç mimarla ahbablık ederken bu evi sipariş ediyor. Bu ilk işleri zannedsem. Onlar da büyük bir hevesle bu işe giriyorlar.

Evin en hoş tarafı inanılmaz iyi korunuyor olması. Sahipleri bu konuda son derece bilinçli ve bilgililer. Evin perdeleri Bedri Rahmi Eyüboğlu desenli özel baskı. Mobilyaların çoğu Hancı, bir kısmı Sadi Öziş. Bahçe mobilyaları daha sonra Walter Knoll tarafından tekrar üretilen Sadi Öziş tasarımları. İçeride bakır ve seramik karışımı, soba şömine arası bir ısıtma elemanı var. Tasarımı hakikaten inanılmaz. Fakat en en güzeli bence yine bronz döküm bir basamak taşıma detayı olan ve ahşap limon kirişe oturan evin iç merdiveni. Yine yatak odalarındaki yivli ahşap lambriler.

Bugün yapsanız çağdaş olacak tasarımlar. Evin diğer bir mekansal özelliği ise bu taş duvarlar üzerine kocaman kirişlerle konsol yapan platform. İkinci katı bunun üzerine incecik bir metal kolonla taşıtmış mimarlar. Dolayısıyla salona girdiğiniz zaman bahçeden yüksekte olduğunuz için bütün bahçeyi ve önündeki küçük koruluğu koskocaman bir camla kesintisiz olarak içeride hissedebiliyorsunuz. Çok güzel bir mekan algısı yaratıyor. Bir Richard Neutra mekanına girmiş gibi oluyorsun. O netlik inanılmaz iyi. (Resim 9.1, 9.2, 9.3)

Resim 10.1: Şeyhun Evi, Maruf Önal

Resim 10.2: Şeyhun Evi, Maruf Önal

Resim 10.3: Şeyhun Evi, Maruf Önal

ZA: Bir başka efsanevi modernist deneme de Şeyhun Evi diyebiliriz. Oldukça yukarılarda olan bu binayı sokaktan algılamak pek mümkün değil. Maruf Önal'ın bu sıra dışı tasarımı ilginç tartışmalara konu olmuş. Türkiye mimarlığında çok nadir bulunan bir organik deneme.

HÇ: Aslında evi yaptıran Zübeyir bey Maruf Önal'a bütün odalar denizi görsün istiyordum demiş. Arazinin de eğimi denizin yönüne göre 90 derece dönük olduğu için, en üstteki platforma evi yapıp, bütün odaları bir şekilde üçgenimsi pencerelerle kaydıra kaydıra dizdiği için organik bir planimetri ortaya çıkmış kendiliğinden. Rasyonel elemanların irrasyonel birleştirilmesi diye bir şey vardı bizde, rahmetli Bülent Özer öğretirdi Temel Tasarım'da, onun gibi bir çalışma olmuş. Bunun dışında evi odaların arasındaki büyük taş beden duvarlarına oturup, üstüne kocaman bir tabliye atmış. Bu tabliye 3 met-

re filan konsol çıkıyor. Alt katı olduğu gibi gölgede bırakıyor. Üst katı ise trapezoidal formdaki katlanmış plak bir çatıyla yapmış. Böylece çok yüksek tavanlı bir salon ortaya çıkmış. Hem iç mekan olarak son derece şık duruyor, hem de binanın bütün cephesini yine hiç kolonsuz, tümüyle cam yapabilecek şekilde bir alan yaratmış kendine. Bu evin bence en hoş tarafı o. İki taş duvar arasında kemer gibi çalışan katlanmış plak ve hiç kolonsuz bir cephe.

Halbuki alt katta o plağı taşıyan bir kolon var. O yuvarlak kolon devam etmiyor yukarıya doğru. Alt kat ilk önce açık havada oturma, gölgelik alan olarak düşünülmüş. Yine Maruf Bey tarafından içeri dahil edilmiş belli bir süre sonra. Bu evin havuzu arka taraftadır. Havuzun formu da evin gölgesinin formu şeklindedir.

Bunu da Mimarlar Odası'nın sözlü tarih söyleşilerinden dinleyebilirsiniz.

Resim 11.1: Çolak Evi, İlyä Ventura

Resim 11.2: Çolak Evi, İlyä Ventura

Bu ev güney güneybatıya doğru bakıyor. Onun için çok güneş alan bir ev. Bu konsollar filan son derece anlaşılabilir tasarımlar. O dönem için devrimci bir şey evde toprak tenis kortu var. Dışarıdan kesinlikle gözükmez bu ev. (Resim 10.1, 10.2, 10.3)

ZA: Şimdi Nizam'dan merkeze dönüp Hristos Manastırı'na çıkan dik sokaklardaki ilginç modernist denemelere bakabiliriz biraz da. Eski Manastır Yokuşu yeni Kadiyoran Sokak'ta İlyä Ventura'nın Çolak Evi var. Yanındaki Yaver Bey Sokak'ta da Kandiyoti Evi yine Ventura'nın.

Resim 12.1: Kandiyoti Evi, İlyä Ventura

HÇ: Çolak Evi çok hoş bir ev. Biraz arkadadır. Dikkatli bakılırsa gözü-kür sokaktan. Ortada bir tane döner merdiven vardır, alta katla üst kat iki ayrı daire olarak çalışır. Ortadaki avlu ise ortaktır. Merdiven ikisini birbirine bağlar. Çok zarif bir binadır. Kandiyoti Evi'nin sempatikliği duvarlarına yapılmış yuvarlak delikler, biçimsel oynamalar. İlya Ventura Neve Şalom Sinagoğu'nun da mimarıdır. O dönem o da Ada'da epey iş yapmış mimarlardan, Sarfati gibi. (Resim 11.1, 11.2, 12.1)

ZA: Sarfati ile birlikte çalıştığını bildiğimiz Eli Aji de az bilinen mimarlardan biri olsa gerek. Lala Hatun Sokak'taki yapının saçak detayı çok tipik.

HÇ: Saçakları da çok güzel onun, korkulukları da ben çok beğeniyorum. Son derece standart gözüken 3 tane apartman dairesini son derece sık bir hale getirmiş zarif bir yapıdır. Eli Aji ile telefonda konuştum bir iki defa Sarfati ile ilgili. Ada'da bir tane daha yapısı var galiba. (Resim 13.1)

ZA: Şimdi de biraz Maden tarafına bakalım. Eski Aya Nikola yeni Yılmaz Türk Caddesi'nde Kaldam Evi Sarfati'nin özgün yapılarından biri. Açık mekanda çok hoş detaylar var.

HÇ: O bir numaralı evlerden, çünkü ters kırma bir çatısı vardır. Ona konsol çıkan bir bacası vardır. Ev tamamen kolonlar üzerine oturur. Bir kısmı yuvarlak kolonlar... Yılmaz Türk Caddesi ile düz ilişki kurar, hemen arkası kolonlarla havaya kalkar binanın. Binanın girişi yandandır. Kolonların altından girersiniz evin içine doğru ulaşırsınız. Orada da yine üst kata ulaşan, açıktan giden bir döner merdiven vardır. O merdiven de konsol çalışır tek gövde üzerinde. Kaldam Kızkardeşler Evi olarak bilinir. Sahipleri İtalya'da oturuyor. (Resim 14.1, 14.2, 14.4)

ZA: Burada da De Nari'nin bir yapısı olduğunu düşünüyorsun sanırım.

Resim 13.1: Lala Hatun Sokak'ta Ev, Eli Aji

Resim 14.1: Kaldam Evi, Edmond Sarfati

Resim 14.2: Kaldam Evi, Edmond Sarfati

Resim 14.3: Kaldam Evi, Edmond Sarfati

Resim 15.1: Esat Muhlis Sırmalı Evi, Şevki Balmumcu

Resim 15.2: Esat Muhlis Sırmalı Evi, Şevki Balmumcu

HÇ: Düşünmüyorum, eminim. Kaldam Evi'nden Madene doğru 50 metre sonra, solda aşağıda. Kazım Şinasi Evi'nin çok benzeri olan bir yapı. İki ayrı daire olarak yapmış. Biri yandan girişli, biri üstten köprü ile giriyorsunuz. O ev de denize kadar uzanır. Çok güzel bir rıhtımı vardır. Ünlü yazarlarımızdan biri oturuyor dairelerden birinde şu anda.

ZA: Çok ilginç bir erken modern de Şevki Balmumcu'nun Esat Muhlis Sırmalı Evi. Bugüne de çok iyi ulaşmış ve oldukça saygılı bir biçimde güncellenmiş o da.

HÇ: O bina aslında tam Cumhuriyet sonrası yokluk döneminin basit bir yapısı. Çok bir özelliği yok. Ama hoş, zarif bir bina. Yeni sahibi çok meraklı bu işlere, doktor bir bey. Kendisinin aşağıda aynı arazide bir yeni binası var. Bu binayı da Şevki Balmumcu olduğu için özenle koruyor. Nasıl kullanacağına da tam karar vermemiş ama. Herşeyi orijinaline sadık kalmak kaydıyla korumaya gayret ediyor. Allah'tan böyle insanlar hala var. (Resim 15.1, 15.2)

ZA: Gezimizi burada tamamladık. Çok güzel bir gezi oldu. Ada'nın hemen hemen ana yollara yakın olan, mimarını bildiğimiz bütün modern yapılarını görmüş olduk.

HÇ: Ada'da pek çok modern villa var. İlginç küçük ekler de var. Asım Mutlu'nun yaptığı yukarıdaki 4 evler var Nizam tarafında. Sedat Hakkı beyin kızkardeşi Galibe hanıma yaptığı ev var, Fethi Okyar çiftliği. Konuşulacak çok şey var Ada'da. Bitmez Ada. Ada'nın mimarisi bitmez.

ZA: Çok teşekkür ederiz. Umarım yine yaparız seninle böyle bir gezi. Çok keyifliydi.

Bütün fotoğraflar: Hasan Çalışlar

KORAY ARSLAN EVİ

Konutun karakterini temel anlamda belirleyen şey; kirişsiz mantar döşemelerin içine çelik kirişlerle takviye yapılarak üretilen geniş konsollar. Yapı, hem plan hem de kesit düzlemindeki akıllıca çözümleri ve geçirgenliği sayesinde kullanıcıya aydınlık, ferah ve kullanışlı bir ev yaşantısı vadediyor.

Yelki'de (Güzelbahçe) 934 m² 'lik parsel içerisinde konumlandırılan yapı, çevresini saran kadim çam ve zeytin ormanları arasında lineer plan kurgusuyla kendini gösterir. Doğu-batı ekseninde 240 cm'lik kot farkı bulunan parselde uzanan yapı, iki ve üç katlı galeri boşlukları ile iç mekanda farklı mekansal algılar yaratarak konut içi gündelik akışın izlerine dair ipuçları verir. Bu noktada yapı, kullanıcısının gündelik hayatına eklenen doğayla bütünleşik bir sahneye dönüşür. Sahne, ortak alanlarda son derece geçirgen ve aydınlıktır.

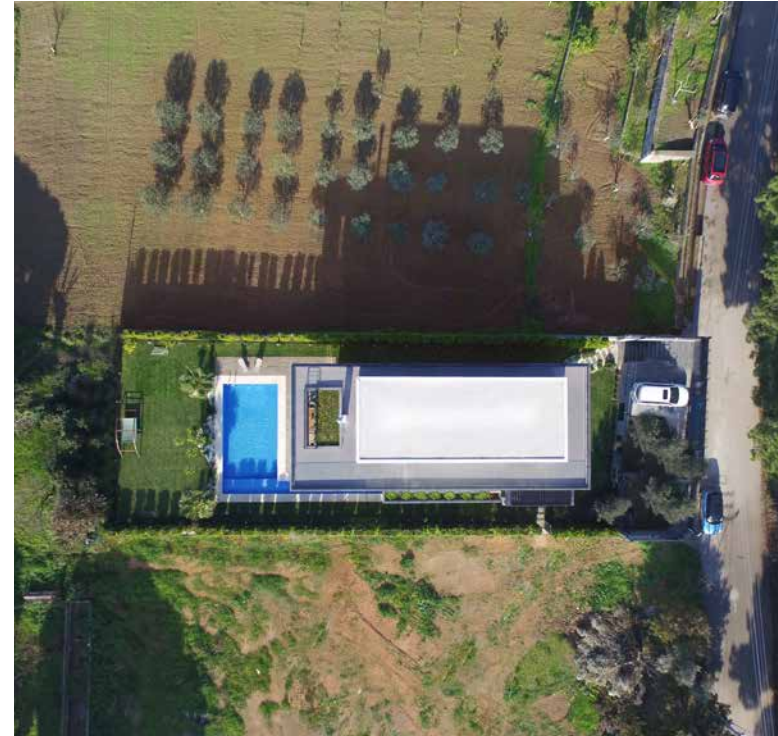
Büyük açıklıktaki şeffaf cam cepheler salondaki iki katlı galeri boyunca devam eder. Güney ve batı cephelerindeki 4,5 metrelik konsollar, dört mevsim boyunca gün ışığının iç mekandaki iz düşümünü farklı açılarda ve kotlarda okutur. Yapının her bir bileşeninde (zeminler, galeri boşlukları, düşey yüzeyler, merdiven vb.) ayrı bir görsel etkiye dönüşen yansımalar, iç mekana zengin perspektiflerle doğal çevreyi katar. Kirişsiz mantar döşemelerin içine çelik kirişlerle takviye yapılarak üretilen geniş konsollar güneşlenmeyi optimize eder ve yazın gölge sağlarken kı-

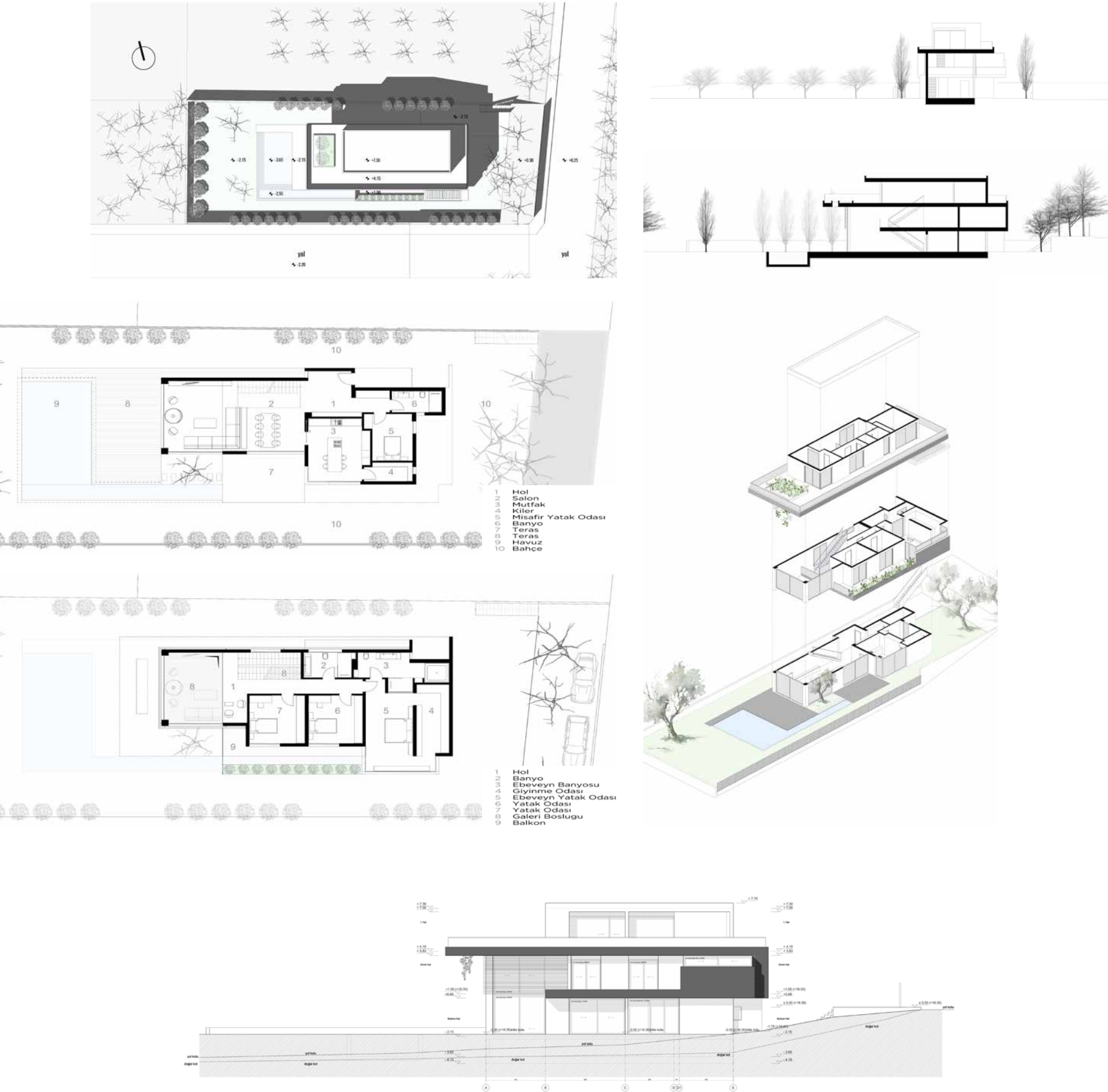
şın güneş ışınlarının iç mekana süzülmesine izin verir.

Yapı boyunca kendini okutan betonarme plak döşemenin altında beliren hacimler yer yer iç içe geçerek bütünleşen yapısıyla kendine özgü mekansal akışı oluştururken, ayrışıp kesinleşerek mekansal özelleşmeyi vurgular. İç mekandaki çıplak brüt beton düşey yüzeyler yapısal anatomiyi kullanıcıya aktarır. İnşanın doğal sürecinde malzemenin başlangıç halinin görsel ve dokunsal keşfi, mekan-birey arasında kurulacak bağda farklı algılara zemin hazırlar. Kullanıcı bağlamında konut içi yaşantı ve mekanla kurulan ilişki, alışılmışın dışında kat yükseklikleri, iç mekanda oluşan sayısız yansıma, malzemenin ya da strüktürün doğal haliyle okutulması, iç içe akan hacimlerin yarattığı devingenlik ile sıradanlıktan sıyrılır.

Doğu ve batı aksında lineer ilerleyen yapı, alt zemin, üst zemin ve birinci kat olmak üzere üç kattan oluşur. +0.25 m'lik yol kotundan aşağıya inen dış mekandaki merdiven yapı girişinin yer aldığı alt zemin kata erişimi sağlar. Geniş giriş holünü çıplak brüt betonda 3 kat boyunca uzanan ahşap merdiven karşılar. Merdivenin asılı olduğu üç katlı galeri boşluğu, katlar arası mekansal ve görsel bağlantıyı pekiştirir. Giriş holünün gerisinde misafir yatak odası ve banyo konumlanırken, solda mutfak ve yemek alanı yer alır. Yemek masası için ayrılan alandan iki kat yüksekliğindeki galeriyle zenginleşen oturma alanına geçilir.

Geniş açıklıklı cepheler ve brüt beton yüzeyler galeriyle bütünleşerek mekana özgü bir kimlik yaratır. Betonarme mantar döşemeden sarkan ve batı cephesine teğet geçen metal şömine, mekanı fiziksel olarak ısıtırken görsel bir obje olarak da mekan içi referans noktası haline gelmeyi başarır. Dış mekanda batı cephesine konumlanan havuz aynı zamanda oturma alanının yönlendiği manzaranın bir parçasıdır.

Havuz kenarında kullanılan ahşap tik döşeme, (Teras zemininde kullanılan tik döşemenin bir yansıması da üstündeki dış mekan konsolun tavanında kendini gösterir.) su ögesi ve yeşil peyzaj arası geçişe yumuşak bir zemin hazırlar. Parsel içerisinde mevcutta var olan zeytin ağaçlarının düzenleneni yeni peyzajda kullanımı sağlanırken limon, portakal gibi meyve veren ağaçlar ile çam ağaçları dikilerek yeşil doku kuvvetlendirilir.

Yapı etrafında tasarlanan peyzaj alanı, yoğunluklu bir yeşil alan ile çevrili olan parselde yapının söz konusu dokuya entegrasyonunu sağlar.

Giriş holünü karşılayan ve iç mekana görsel zenginlik katan bir obje olarak eklemelenen merdiven ile üst zemin kata erişilir. Bu katta ebeveyn yatak odası, ebeveyn banyosu, giyinme odası ile birlikte iki çocuk odası ve banyo yer alır. Merdivenin çıktığı ara mekan oturma mekanına saran galerî boşluğuna bakar. Yapının birinci katında ise; sauna, çalışma, hobi odaları ve teras mekanlarına ek olarak konut içi hizmet birimlerinin (ütü ve çamaşır odası gibi) yer aldığı mekanlar bulunur.

Gündelik hayatın tasvirinde ve şekillenmesinde kendine biçilen rolü temsil eden bir konut yapısı olarak Koray Arslan Evi, içerisinde yer aldığı doğal çevreye bütünüyle sergilenen bir obje olarak yerleşir. Böylece gündelik hayatın doğal akışının izlendiği bir sahne olmanın yanında kendisi de bu akışta sergilenen bir tasarım nesnesine dönüşür.

Proje Adı	: Koray Arslan Evi
Proje Müellifi	: Mert Uslu Mimarlık
Proje Yeri	: Yelki, Güzelbahçe – İzmir
Yapım Yılı	: 2019
İnşaat Alanı	: 410 m ²
Ekip Lideri	: Mert Uslu
Proje Ekibi	: Mert Uslu, Nilay Özcan Uslu, Melek Güneysu Öztürk, İmge Yurtseven Koç, Farida Rashidova
Statik	: Deniz Alkan
Mekanik	: Arel
Elektrik	: Bolelli
Yüklenici	: Koray Arslan
Fotoğraf	: Zm Yasa Architectural Photography

GIPTA MATBAASI

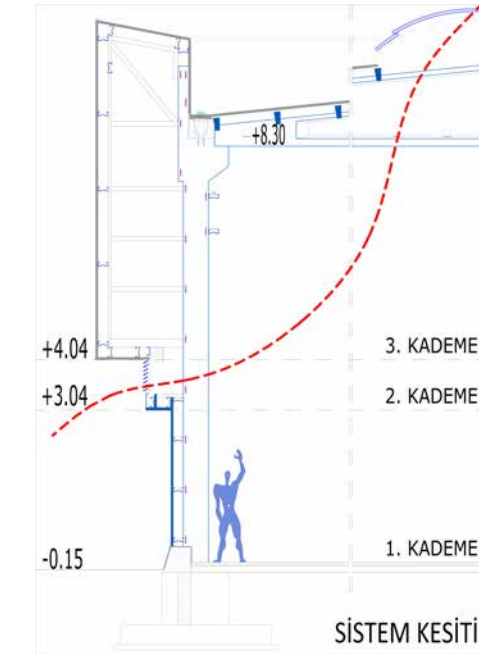
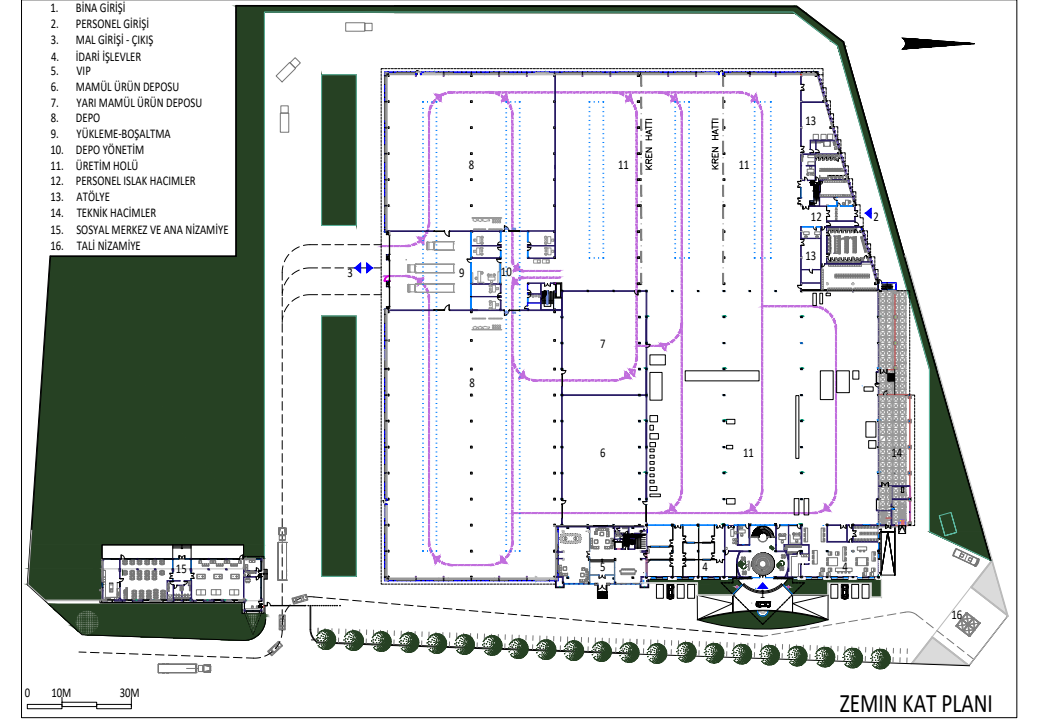
Gipta Matbaası, firmanın ham madde-si olan kağıdın doğasına uygun olması gözetilerek çalışılmış bir endüstriyel yapı projesi. Tasarımda, gün ışığından faydalanma yolları, ısıl uygunluk gibi fabrikanın sorunsuz işleyişi için önemli faktörler öncelikli olarak gözetilmiş.

GIPTA Matbaası, kırtasiye, promosyon ve ambalaj konularında üretim yapan firmaya 2003 ve 2006 yıllarında iki etapta tasarlanmış bir projedir. Projede üretim holünün planlanması ve proses girdileri tasarımı yönlendiren temel unsurlar olmuştur.

Rüzgar yükü, fizibilite analizleri ve üretim süresinin kısılgıı sonucunda strüktürel sistem prefabrik olarak belirlendi. Prefabrik sistem mimari müdahaleler olmadan sadece çatıyı taşıyan bir rol üstleniyor. Üretimi besleyen “damarlar”ı (busbar, söndürme kanalları, toz yutma boruları vb. tüm havai hatlar), cephe ve çatı malzemelerini prefabrik sisteme entegre etmek için kolon ve kirişlerde yer alacak tüm ankrajlar, guseler yer ve ebatları ile tasarlandı. Dış cidarda tek katman kompozit panel önerildi ve prefabrik sistemde tasarlanan ankrajlara monte edilen kabuk, dışarıda binaya mimari kimlik kazandıran, içeride tesisat boşlukları yaratan fonksiyonel bir yapı elemanına dönüştürüldü.

Bu yapı elemanı kesitte 3m yüksekliğe kadar bina içi/dışı insan ve araç dolaşım alanını ve binanın yere basma biçimini tariflerken, 3m ile 4m arasında alüminyum menfezler ile ham madde ısıl değerini düzenleme, 4m ile mahya arasında da üretim mekanının teknik taleplerini (enerji hatları, aydınlatma, iklimlendirme vb.) karşılama işlevlerini üstlendi. Gün ışığının çatıdan alınması ile mimari kabukta yükleme/yangın kapıları ve menfezler haricinde herhangi bir açıklık yapılmaması bina kimliğinde yaratılmak istenen masif etkiyi sağladı. Kabuktaki kesit hareketleri renklerle de vurgulanarak binanın yatay hatları ortaya çıkarıldı. Bina girişinde oluşturulan yatay vurgulu üçgen saçak ve heykelsi nizamiye kulesi ise yapı masifliğine tezat hafif ve uçucu bir tasarımla ele alındı.

Ham madde-mamul ürün arasındaki prosese mimari katkı koyabilmek için ham maddenin doğası derinlemesine çalışıldı. Kağıt narin ve kaprisli bir malzeme. Ham madde olarak fabrikaya girdiği an bir ısıya sahip ve belli bir ısıl değere ulaşınca kadar üretime geçemiyor. Üretim esnasındaki ortam sıcaklığının da olması gereken belli bir aralık var. Endüstriyel cidarın ve çatı pencerelerinin tüm kararları kağıdın bizden istedikleri üzerine tasarlandı. Dış ortam sıcaklığı ile üretim sıcaklığını mevsimlere göre dengelemek için de menfezler ve çatı pencereleri ayarlanabilir mekanizmalarla donatıldı. Teknolojik üstünlüğünün yanı sıra GIPTA'yı sektöründeki diğer firmalardan ayıran özelliği, firmanın yaratıcı beyni olarak da nitelendirilebilecek bir Grafik Tasarım birimi barındırması .

Tasarım birimi gerektiğinde üretim holünün hareketinden koparak sakince çalışmayı, üretim aşamalarında ise makineler ve iş gücüyle görsel olarak ilişkide olmayı istiyordu. Mekansal organizasyonda bu bölüm idari bloğun üretim holüne bakan çeperine konumlandırılarak ham madde ile üretimin arasındaki ara yüzü tanımladı. Arsanın açılı çeperi ile bina geometrisinin birleşiminden oluşturulan üçgen konsollar iç mekanda yemekhane, çay odası vb. personel sosyal hacimlerine ait özelleşmiş nişlere dönüştü. Nişler, makinelerin hükmettiği üretim holünde çalışan personelin kendilerine ait zamanları insan ölçeğindeki mekanlarda geçirmelerine olanak tanıyor. 2007 yılında tamamlanan GIPTA Matbaası günümüze kadar kağıdı üzmeden üretimine devam ediyor.

Proje Adı
Projenin Yeri
Proje Müellifi
Tasarım Ekibi

Yapımcı
Statik
Elektrik
Proje Yılı
İnşaat Bitiş Yılı
İnşaat Alanı
Proje Alınış Yöntemi

: Gipta Matbaası
: Temelli / Ankara
: TÇMT
: Tülin Çetin
: Özgül Bilge Üreyen
: Serkan Durul
: Selin Gürkan
: Özcan Dışlı
: Niğbaş
: MH Mühendislik
: 2003 – 2006
: 2004 – 2007
: 24.200 m²
: Teklif

BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ KANÇILARYA YERLEŞKESİ

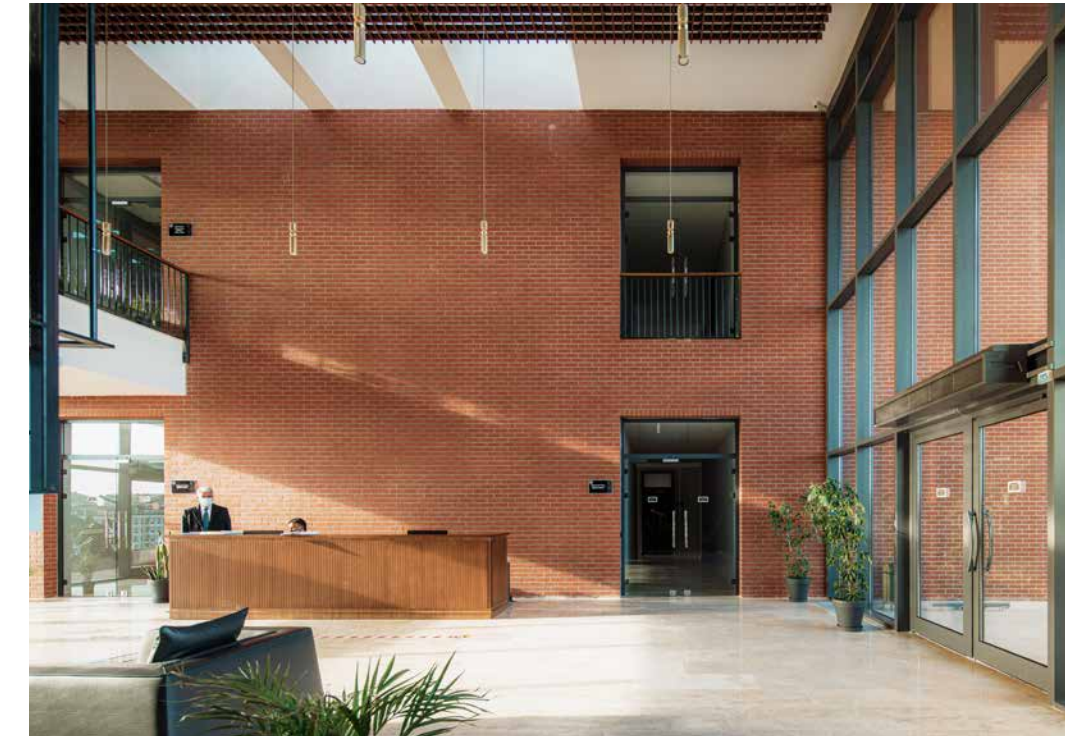
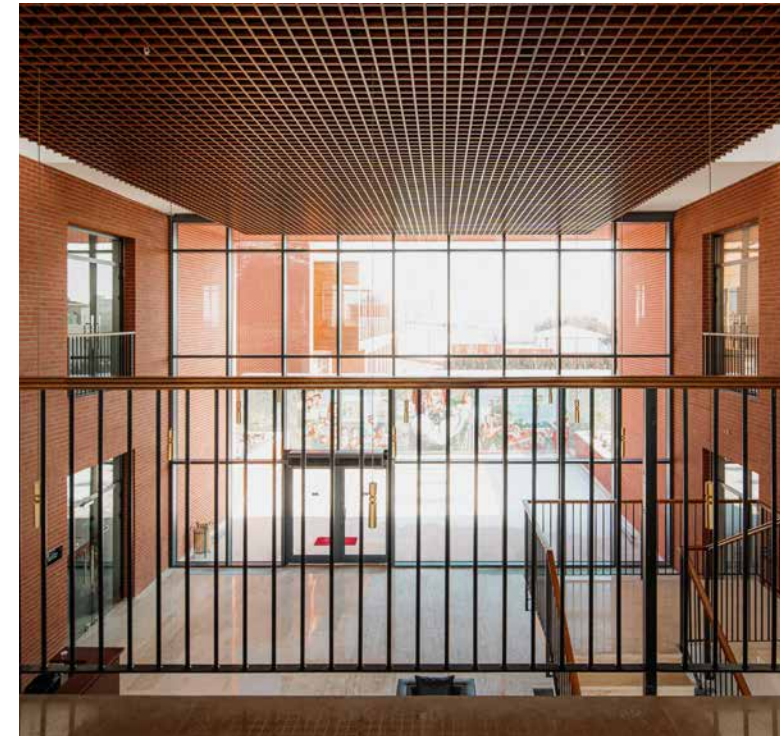
Bangladeş mimarlığının toprak ile kurduğu yakın ilişkiyi, cephede ve setlerde kullanılan pres tuğla ile vurgulayan proje Bangladeşli mimarlar Bashirul Haq ve Muzharul İslam'ın üsluplarından esintiler taşıyor.

Geliştirilen öneri, Bangladeş'in özgün ve yerel modern mimari kimliğine açık bir atıftır. Kançilarya yapıları, mimari ifadesini Bengal topraklarının ve halklarının karakterini uluslararası ölçekte aleniyet kazandıran benzer yapılardan alır. Bangladeşli ustalar Muzharul İslam ve Bashirul Haq'ın üslubuna yakın tasarlanmış olan elçilik ve konut yapıları, sert ve vurgulu ifadelerini insan ölçeğine saygılı kitle ve boşluk örüntüleriyle zenginleştirir. Himalayaların ufalanarak Ganj Delta-sında kil olarak birikmesi ile şekillenen Bangladeş mimarlığı, toprağa gönülden bağlıdır. Bu toprağın ülke-mizdeki temsilinde de aynı vurgu tercih edilmiş, pres tuğla cepheli yapılar ve setler ile topoğrafyaya ölçek ve işlev verilmiştir.

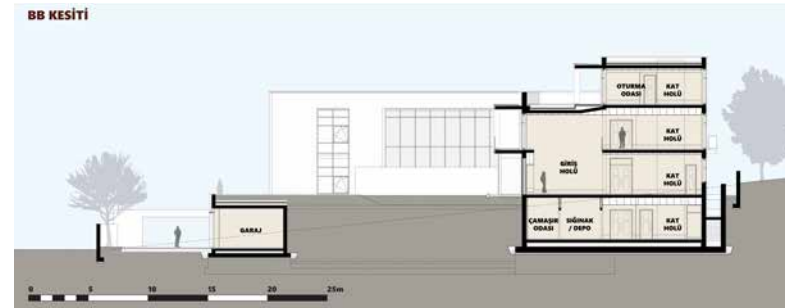
Elçilik yapısının iki ayrı kottan üç adet girişi bulunur. Çok amaçlı salon ve gelecekte yerleşecek olan vize bölümünü barındıran alt zemin kata, Bangabandhu Şeyh Mucibur Rahman'ın büstünün arkasındaki üçgen platformdan ulaşılır. Üst zemin kata ulaştırılan ana giriş ise, arazinin eğimine uygun açılarak şekil kazanır. Bu açıklığın içerisindeki yamuk plan izine sahip setlerden oluşan sert peyzaj tasarımı, üst kat hizasındaki geçişten gölgelik yüzeyi ile dengelenir. Ana nizamıye yapısından tırmanan yaya yoluna paralel olarak hem sol hem de sağ yönlü trafiğe uygun tasarlanmış olan bir araç yaklaşım rampası, ziyaretçileri giriş boşluğunun içerisine kadar ulaştırır.

Giriş hacmi, binayı geniş ekseninde asimetrik iki yapıya ayıran, doğal ışık yönünden zengin ve arka avlu ile doğrudan ilişki içerisinde bir hole açılır. Holün yapının tamamına hâkim konumu ve ölçeği içerisinde, bir ta-

rafta karşılama bankosu, diğer tarafta ise üst kattaki köprüye bağlayan merdiven bulunur. Zemin kattaki ince kanatta sergi ve iletişim birimi bulunurken, geniş birimde mali işler ve konsolosluk ofisleri yer alır. Üst kattaki köprü ise dar kanattaki büyükelçi makam ve toplantı ofislerini geniş kanattaki diplomatik ve savunma birimlerinin ofislerine bağlar. Hol ile devamlı görsel ve fiziksel ilişki içerisindeki ofis mekânları, onun varlığı sayesinde de ihtiyaç duydukları mahremiyete kavuşurlar.

Hem elçilik hem de konut birimleri, cam yüzeylerinin geri çekilmeleri ve açılanmaları ile güneş ışınlarının doğrudan iç mekânlara derinlemesine ulaşmadığı yapılarıdır. Bu yapıların kompakt ve sert kitleleri, kış aylarında ısı kaybını azaltır. Elçilik yapısındaki gömük bahçe ve konut yapısının üst katındaki yeşil iç avlu, yapıların en derin noktalarında bile etkin bir şekilde doğal aydınlatma ve havalandırma olanaklarından faydalanmalarını sağlar.

Proje Adı : Bangladeş Halk Cumhuriyeti Kançılarya Yerleşkesi
 Proje Yeri : Ankara
 Proje Ofisi : Bütüner Mimarlık Mühendislik Ltd.
 Tasarım Ekibi : Hüseyin Bütüner, Cem Korkmaz
 Mimari Proje Ekibi : Cem Korkmaz, Şevki Kepenek, Burcu Bilgenoğlu Umur, Işıl Sencar Ertoşun, Büşra Ateş Kaya
 Yardımcı : Elif Karaelmas Binay
 Proje Yöneticisi : Cem Korkmaz
 İşveren : Bangladeş Ankara Büyükelçiliği
 Ana Yüklenici : ŞAM Yapı
 Müşavirlik : Bütüner Mimarlık & MEG Technical Consultants
 Peyzaj Projesi : Bütüner Mimarlık / Tülin Göçer Munzur
 Uygulama Projesi : Bütüner Mimarlık
 Statik Projesi : AYFA Mühendislik / Ayhan Fazlıoğlu
 Mekanik Projesi : MKB Mühendislik / Mehmet Yılmaz
 Elektrik Projesi : ÖZAY Mühendislik / Kemal Aykaç
 Tesisat Projesi : MKB Mühendislik / Mehmet Yılmaz
 Altyapı Projesi : Bütüner Mimarlık
 Yangın Tahliye Projesi : Bütüner Mimarlık
 Maket : Atölye 96 / Melih Apak
 Fotoğraf : KoKa Photography / Koray Kalay
 Mesleki Kontrollük : Bütüner Mimarlık
 Şantiye Yöneticisi : Esra Aysin Bayrak Güngör
 Proje Yılı : 2016 Kasım-2018 Ocak
 İnşaat Yılı : 2018 Eylül-2020 Eylül
 İnşaat Alanı : 4,076 m²

COVID-19 Deneyimi ile “Mimari Tasarım Eğitimi ve Pratiği” Arasındaki Bağ: Mimari Tasarım Pratisyenlerinin Deneyim ve Önerileri

“Ortak Akıl Üretecek Bir Masaya Eksiksiz Olarak Oturmadıkça Bu İş Kotarılamaz.”

Nevzat Sayın, Serbest Mimari

BÖLÜM EDITÖRÜ
MERAL EKİNCİOĞLU

Alışkın olduğumuz “normal” koşullara, “tam” bir dönüşün mümkün olmama olasılığına dair ifadeler(1), içinden geçmekte olduğumuz COVID-19 sürecinin mimarlığın farklı bağlamlarına olan etkileri üzerine, temel ve güncel problemlere odaklanarak, yapıcı, ortak ve uzun soluklu diyaloglarla düşünmemizi kaçınılmaz kılıyor.

Mimarlıkta (ve yaşamımızda), daha önce deneyimlemediğimiz bu koşullar karşısında, (tasarım) pratisyenlerinin, pratiğin süreci ve sonucuna dair deneyimleri, bu deneyimleriyle aktaracakları öneri ve yorumlarıysa, belki de her zamankinden daha hayati: Deneyimleri işiğindeki paylaşımları, şu an, gerek eğitim, gerekse yakın gelecekteki mimari kariyerleri ile ilgili zihinlerinde pek çok soru taşıyan, ve yarınların sağlıklı, yaşanabilir mimarlığını uygulama sorumluluğunu üstlenecek genç mimarlık öğrencileri için önemli veriler sağlayacak.

Bununla birlikte, pratisyenlerden gelen deneyime dayalı bu bilgiler, dönüşmekte olan yaşam ve mimarlığın ihtiyaçları ile, mimari tasarım eğitiminin bugünü ve geleceğinde de yeni açılımlar sağlama potansiyeline sahip. Elbette “mimari tasarım pratiği ve eğitimi arasındaki bağ”, oldukça kapsamlı bir konu. Aşağıda okuyacağınız yayınsa, bu konuyu, “serbest mimar”ı hem içerik, hem de ağırlıklı okur kitlesi olarak hedefleyen bir mimarlık dergisinin merceğinden, COVID-19 deneyimini, mimari tasarım pratiği ve eğitimi bağlamında deneyimleyen “pratisyenlerin” görüşleriyle aktarmakta(2).

Ülkenin farklı coğrafyalarında, farklı ölçek ve içerikte pratik yürüten, farklı jenerasyonları temsil eden pratisyenlerden perspektifler sunabilmek amacıyla başladığımız konu, COVID-19 koşulları nedeniyle, bu geniş bağlama pek uzanamadıysa da, katılımcıların değerli görüşlerini paylaşmayı geciktirmek istemedik.

Bu yayının, mimarlık mesleği, mimari tasarım pratiği ve eğitimi bağlamındaki kurum, program, akademik lider, pratisyen, öğrenci ve eğitimciler arasında ortak ve faydalı diyaloglar geliştirebilmek için, olumlu bir mesaj olarak algılanması ve adımlar atılabilmesi dileğiyle.

Katkıda bulunan mimarların yanıtları, isimlerinin alfabetik sıralamasına göre yayınlanmıştır.

Bu bölümün hazırlanmasında editoryal desteği ve Gökhan Aksoy, Heves Beşeli ve Onur Özkoç ile olan iletişimleri sağladığı için Gamze Köküme teşekkür ederim.

Referans ve Notlar:

(1)MIT Task Force 2021 and Beyond, Charge to the task force, <https://tf2021.mit.edu>, son erişim tarihi 24 Mart 2021.

(2)Katılımcılardan, Nevzat Sayın, bir suredir mimari tasarım stüdyosuna girmediyi ifade etmekle birlikte, bu yöndeki geçmiş deneyimleri, katkıları ve mimari tasarım pratiği alanındaki birikimleriyle, konu hakkındaki görüşlerini paylaşmıştır.

1. COVID-19 sürecinde, uzaktan mimari (tasarım) pratiğinizde, karşılaştığınız en kritik 3-4 konu ne oldu? (a. Mimari ofisinizi oluşturan ekibin çalışmasındaki süreklilik, b. mimari ofisinizin dışında diğer disiplin/mesleklerle olan koordinasyon, c. işveren ile iletişim, d. şantiye ekibi ile koordinasyon, e. tüm bunlar bağlamında teknoloji vb. açısından) Mimari pratiğinizde karşılaştığınız bu en kritik konuları nasıl çözümlemeye çalıştınız?

Burak Asiliskender

Uluslararası bağlantılarımızdan dolayı, pandemi tabanlı sorunları bir miktar önceden yaşamaya başlamıştık. Ortak çalışmalarımızdan dolayı, Avrupa merkezli yakın temas içinde olduğumuz meslektaşlarımızın yaşadıkları sıkıntılar, tedbirlerimizi önceden planlamamıza imkân sağladı. Ofiste ve bölümde, bir süredir kullanmakta olduğumuz uzaktan toplantı ara yüzleri, BIM tabanlı ortak çalışma platformları, izolasyon dönemine yumuşak bir geçiş yapmamızı sağladı. Kısa bir süre içinde bir normalleşme beklentisine girmeden, tüm iş akış süreçlerimizi dijitalleştirdik ve çalışmalarımıza ara vermeden devam ettik. Bir süre sonra, normalimiz hep böyleydi gibi gelmeye başladı demek çok da yanlış olmaz.

Çalışma ortamı ve iş akışlarıyla çok ciddi bir sorun yaşamamakla birlikte, yerel ve ulus-salda hizmet ürettiğimiz ya da yakın temas içinde olduğumuz birçok kişi ile durumun ciddiyeti konusunda aynı fikirde olamadık. Anlam veremediğimiz biçimde, ulusal tedbirlerin devreye alındığı Mart 2020’den bugüne, COVID-19 Pandemi’si kaynaklı sağlık sorunu olasılıklarından çok, bu Pandeminin gerçekliği üzerine bir grubu ikna etmeye çalışıyoruz. Hizmet sunduğumuz birçok kişiden, aşırı tedbirli davrandığımız eleştirisini alıyoruz. Görünmeyen tehdide karşı önlem almanın gerekliliğini anlatmaktan çok yorul-sak, yüz yüze görüşmeden iş yapılamayacağına inanan bir grup bizleri zorlasa da kendi kurallarımızla çalışmalarımızı ilerletiyoruz. Diğer taraftan, sahada çok daha dikkatli ve tedbirleri elden bırakmayan, işin ciddiyetinin farkında insanlarla çalışıyoruz. Her tür hizmet, çalışma dikkatli ve tedbir alınarak yürütülüyor. Teknolojik olanaklar süreçleri sadece kolaylaştırmadı, aynı zamanda da hizmet kalitesini artırdı.

Önceden eve iş getirmekle sınırlı sıkıntılar, işi eve getirdiğinizde katlanarak artıyor ve kendinize, ailenize ayırdığınız zamanı neredeyse yok saymaya başlıyor. Açıkçası, her ne kadar evinizin konforunda çalışıyor olsanız da bu ortam çok daha yorucu ve yıpratıcı oluyor. Arada boşluk kalmadan şehirler, ülkeler arası planlanan toplantılar, uzayan görüşme süreleri, özel hayatınıza ait ortamların kameralarla kamusallaşması gibi sorunlar, sıkıntılar ortaya çıksa da iş veriminin arttığını söylemek çok yanlış olmaz. Bu süreç içerisinde, yorularak öğrendiğimiz en önemli kazanımın ise, az ya da çok kendimize ayırdığımız zamanın ne kadar önemli ve değerli olduğunun farkına varmak oldu-

ğunu söyleyebilirim. Daha planlı ve zamanı doğru yönetince, işler aksamıyor, size de zaman kalıyor.

Büşra Al

2020 Mart ayının başında Covid-19 salgının ilk ortaya çıktığı andan itibaren bir hafta içerisinde ofisi evlere taşдық. Ofis, üretim biçimi gereği hemen her projede farklı kişilerle işbirliği yapmak üzerine bir sistem inşa ettiği için, hem geçiş döneminde hem de sonrasında herhangi bir kırılma ya da zorluk yaşamadık. Kurulduğu andan itibaren şehir dışı ve yurtdışından ortaklar ile projeler geliştirmek ve yürütmek, ofisin bu sürece oldukça kolay angaje olmasını sağladı. Üretime katkı sağlayan farklı birçok disiplinden paydaşlarımızla da aynı çalışma biçimiyle bir araya gelmemiz, Covid sürecinde neredeyse olağan akışın devam etmesine neden oldu. Halihazırda kullandığımız bulut, ofis sunucusuna uzaktan erişim ve dijital yedekleme sistemlerinde ufak düzenlemeler ile herkesin bulunduğu yerden erişebildiği bir dijital ofis sistemi kurabildik. İşverenler ile de hibrit bir çözüme yöneldik. Çoğunlukla dijital olmakla birlikte zaman zaman bir araya gelerek ilişkilerimizi devam ettirdik. İlk kırılmayı, var olan esnek çalışma sistematığımızla ve mimarlık disiplininin tasarım ve proje aşamalarının böyle bir dönüşüme açık olması potansiyeliyle büyük bir değişim geçirirmeden atlatmış olduk. Zaman geçtikçe ofisin ana işleyişine doğrudan zarar vermeyen fakat giderek hissedilir hale gelen birtakım sorunlarla karşılaşmaya başladık. Kurulmuş olan sistem, daha önce bir arada çalışmış kişilerin kolektif hafızasına dayalı bir esnekliği tanımlıyordu. Bir yılı aşkın bir süre, geçmiş bağlardan beslenen bu sistem varlığını sürdürebilmiş olsa da zamanla ekibe yeni katılımların olamaması, tanımadığımız kişiler ile yeni ortaklıkların gelişmemesi, ofisin kendini yenileme hızında önemli bir düşüşe yol açtı. Her uğraştığımız işte bir öncekinden farklı bir bilginin üretilmesini neredeyse amaç edinmiş bu yapılanmanın Covid sürecinin birinci yılında yenilenme bağlamında duraklama yaşaması, tüm bu süreçte ofisin varoluşuna etki eden en önemli noktalardan biriydi. Bununla ilgili uzun zamandır fikirsel bir çalışma yürütüyoruz, birtakım hibrit süreçler ile ilgili girişimlerimiz bulunuyor. “Yüz yüze bir arada olma”nın kuvvetini, içinden geçtiğimiz zorlu sürecin zorunluluklarıyla birlikte düşünüp yeni çözüm arayışları içerisindeyiz. Haziran ayından itibaren belirli günlerde yeni ekip arkadaşlarıyla bir araya geldiğimiz ara süreçler yaratmayı planlıyo-

ruz. Herkesin farklı zamanlarda ofiste olacağı, fakat bütünsel bir üretimin parçaları olarak çalışacakları bir sistemi denemeyi öngörüyoruz. Hep beraber olmayı doğrudan karşılamasa da “aynı şeyin parçası” olmayı denemeye çalışacağız.

Deren Uysal

Mimarlık hayatımızı akademik ve pratik karnallarda eş zamanlı yürüttüğümüz ve çok sık şehirler arası hareket halinde olduğumuz için aslında uzaktan koordine olmak ve iş yürütmeyi sıklıkla deneyimlemiştik. Pandemi süreci bunu zorunlu kıldığında zaman zaman avantajlarını da dezavantajlarını da yaşadık. En önemli avantaj olarak, yer değiştirmek için zaman harcamak zorunda olmadan, zamanı daha verimli kullanarak birçok görüşmeyi ve toplantıyı gerçekleştirebilmeyi söyleyebilirim. En büyük dezavantaj ise, yan yanayken kolaylıkla anlaşılabilir bir konunun, uzaktayken anlaşılması güç, iletişimi zor bir konuya dönüşebilmesiydi.

Pandemi sürecinde, ekip üyelerimizin ve danışmanlarımızın Marmaris, İzmir ve İstanbul ve Ankaradan katıldığı hayli yoğun birkaç yarışma projesi yürüttük. Bazı işlerde ofis ekibi içindeki koordinasyonumuz da uzaktan gerçekleşti. Çevrimiçi staj yapan öğrenci arkadaşlarımız da oldu. Fakat günlerde gerekli önlemleri gözeterek işlerimizi ofisimizde yürütüyoruz.

Bazı projelerde süreci, işverenlerimizin bir kısmı ile en başından şu ana periyodik çevrimiçi toplantılar yaparak yürüttük. Fakat Marmaris’te bulunmanın avantajını kullanarak, buradaki işverenlerimiz ve diğer disiplinlerdeki arkadaşlarımızla sık sık açık alanlarda buluştuk. Şantiyelerimizin de çoğu deniz kenarında, kırsal alanda ya da ferah kentsel alanlarda olduğundan koordinasyonlarımızı büyükşehirlere nazaran daha rahat gerçekleştirme şansı bulduk. Tabii yasakların ve önlemlerin en yoğun olduğu ilk dönemlerde tamamen ev düzenindeydik ve hatta şantiyedeki ustalarımızla sık sık görüntülü görüşmeler gerçekleştireyorduk.

Özetle, elimizin altında bulunan birçok teknolojik imkânın pandemiden önce pek tercih edilmemesine ve uzaktan çözülebilecek birçok görüşmenin yüz yüze tercih edilmesine karşın; pandemi süreciyle beraber aslında birçok meselenin teknoloji yardımıyla çok daha hızlı ve verimli şekilde çözülebileceğini sanıyorum herkes deneyimlemiş oldu.

Fotoğraf 1 : Deren Uysal - Pandemi döneminde mimari ofis çalışmasından

Ferhat Hacıalibeyoğlu

Mimari tasarım süreçlerini bir ekip ortamında ve ağırlıklı olarak da yarışmalar pratiği üzerinden çeşitli düzey ve aşamalarda deneyimlemekteyim. Tartışma ve fikir oluşturma-olgunlaştırma düzeyindeki doğal ve alışık olunan fiziksel mekândaki yüz yüze iletişim ortamına dayalı tasarım pratiğinin yitirildiği, alternatif mecralarda bu etkinliğin sürdürülmeye başlandığı nokta temelde işleyiş ve üretmeye yönelik kritik bir eşik oldu. Doğallık, anlık tepkiler, doğrudan müdahale olasılıkları, bir arada olmanın sağladığı enerji gibi süregelen düşünme ve üretme pratiğinin güçlü yönlerinin aksamasının yanı sıra içinde bulunulan ortamların koşullarına bağlı odaklanma ve yoğunlaşma sorunlarının varlık göstermesi, çalışmalarda süreklilik ve verimlilik unsurlarını olumsuz etkiledi. Gerek ofis içi iletişim gerekse ofis dışı ilişki ve koordinasyon gerektiren durumlar yeni mecralarda yeni iletişim araçları kullanımları ile çözülmeye çalışıldı, ancak özellikle ofis içi işleyişe yönelik çözüm, sürecin başından itibaren ofis ortamında kontrollü ve aralıklı bir araya gelme yönteminde arandı. Bu durum düşünmeye ve üretmeye yönelik alışık olduğumuz tabii zemini ve onun doğasındaki avantajları kaybetmeme niyeti olarak da açıklanabilir. Diğer taraftan acele etmeden, ağırdan alarak ölçülü hareket etme yaklaşımıyla içinde bulunduğumuz yeni koşullarla yüzleşme süresini uzatmak kendiliğinden gelişen bir refleks olarak ortaya çıktı. Bu süreçte uzaktan tasarım kararlarına yönelik deneyimlediğimiz tartışmaların temel

yüze iletişim kurulabileceği kanaatinde. Bu da tabii bu süreçte bizi en çok zorlayan unsurlardan biri oldu.

Heves Beşeli

Ekip çalışması mimari tasarım süreçlerinin doğasında var. Her mimar beraber üretme alışkanlığını ilk olarak öğrenciliği döneminde tasarım stüdyolarında kazanır, mezun olduktan sonra da pratikte bu alışkanlığı sürdürür ki sürdürmek de zorundadır. Ofis olarak hem kendi içimizdeki iletişimi hem de proje ortaklarımız ve işverenlerimizle iletişimimizi çok önemsiyoruz. COVID-19 döneminde bu iletişimi kaybetmemek için hem ekip içi toplantıların hem de proje koordinasyon toplantılarının sayısını artırarak iletişimimizi taze tutmaya çalıştık. Mimarlar olarak en büyük avantajımız meslek eğitimimizin bize görsel bir dil üzerinden iletişim kurma becerisini kazandırması. COVID-19 döneminde bunun üzerine giderek görsel ifade biçimlerimizi daha da geliştirecek teknolojik ve entelektüel yatırımlar yaptık. Fiziksel olarak bulunamadığımız ortamlarda kendisini ifade edebilen çizim ve görseller oluşturmak için standartlar belirledik, alternatif gerçeklik türbeleri ürettik. Geldiğimiz nokta itibarıyla COVID-19'a bağlı bir kayıp yaşamadığımızı düşünüyoruz. Hatta bu dönemdeki kazanımlarımızın faydasını COVID-19'suz bir gelecekte de göreceğimize inanıyoruz.

Lale Özgenel

Pandemi koşulları nedeniyle uzaktan çalışma sistemine geçilmesi her şeyden önce iş ve üretim verimliliğini azalttı. Hem ekip arkadaşlarımızın kendi aralarındaki proje takip süreçlerinin hem de projeler çerçevesinde kurulan mesleki paydaş iş birliklerinin gerektirdiği sürekli iletişimin zaman etkin ve sonuç odaklı yürütülmesi oldukça zorlaştı. Her projenin farklı "ev"lerde çalışıldığı bu yeni dönemde, tüm projelerin koordinasyonu için tüketilen zaman ve emek, diğer işlerin yerine getirilmesini öteler oldu. Proje süreçlerinin yönetimi, bilgisayar üzerinden yapılan çevrim-içi toplantılar, görüntülü telefon konuşmaları, mesaj ve e-posta yazışmaları ile neredeyse bürokratik bir yapı kazandı. Fiziki iletişimin ortaya çıkardığı tür bir sinerjiden yoksun yöntemler olan bu mekânik iletişimlerin, işlerin yürütülmesi için gerekli teknik altyapıyı sunuyor olsa da, tasarım tartışmalarının kolektif bir heyecan içinde ele alınabilmesi olanağı ve keyfini sağladığı söylenemez. Ofis mekânı içinde birlikte çalışmak, her bir ekip üyesinin sadece kendi yürüttüğü proje hakkında değil, aynı anda yürütülen diğer projelerden de haberdar olmasını, yeri geldiğinde destek verebilecek arka plan bilgisine sahip olmasını sağladığı için de değerli bir durumdu. Uzaktan çalışmanın imkân vermediği ama

ofis ortamının sağladığı bir başka avantaj da malzemeler, detay çözümleri, sunum teknikleri, gibi araştırma konularının da bir kolektif öğrenme ve tartışma zemini yaratmasıydı.

Pandemi sürecinin etkili olmaya başladığı mart ayındaki ilk birkaç hafta dışında işveren ve şantiye beklentilerinin sürekliliği, yoğunluğu ve kapsamında önceki dönemlere kıyasla bir farklılık olduğu söylenemez. Koordinasyon ve proje yönetiminde yaşanan zorluklar, ofis teknik altyapısının ev-ofislere taşınması süreci ve sisteme uzaktan erişim sağlanabilmesi, mühendislik proje ekiplerinin kendi çalışma programları ve dinamiklerine uyum sağlama, resmi kurumlardaki kontrol ve onay mercilerinin değişen çalışma düzeni ve kontrol dışı yaşanan, beklenmedik çeşitli gelişmeler, kimi zaman işveren/şantiye tarafından beklenen işlerin gece veya hafta sonu mesaieleri ile yerine getirilmesine ve yıpratıcı süreçlerin yaşanmasına yol açtı.

Nevzat Sayın

Mart ortalarında verdiğimiz bir kararla ofisi kapatıp, kendimizi yalıtarak evlerimizden çalışmaya başlamıştık. Bu çalışma biçimini temmuz ortalarına kadar sürdürdük. Doğrusu hep kalabalık yaşamaya alışkın biri olarak bu yalıtılmışlığa memnundum. Uzun süredir aklımda olan bir kitabı yazmayı becerebildiğim için de verimli bir süreç olduğunu söyleyebilirim. Buna rağmen ortak bir kararla temmuz ortalarında bir halk sağlığı uzmanının denetimi ve tavsiyeleriyle ofise döndük. Bu tavsiyelere uyarak

2. COVID-19 sürecinde karşılaşılan ve en önde geldiğini düşündüğünüz problemler dikkate alınarak, bu süreç sonrasında, ülkemizdeki mimari tasarım pratiğinde, en dikkat edilmesi gereken konu başlıkları sizce neler olabilir?

Burak Asiliskender

Mimarlık ortamı, inşaat sektörü odaklı bir ekonomik krizi tam atlatamadan, COVID-19 durgunluğu ile karşı karşıya kalmıştı. Ancak, kapanmanın başındaki öngörülerimiz, bir süre sonra ilginç biçimde tersine dönmeye başladı. 2020 yazından bugüne, beklenmedik biçimde, ulusal ve uluslararası mimarlık ortamının zenginleştiğine, talebin arttığına hep birlikte şahitlik ediyoruz. Dünya genelinde ekonomik sorunlardan bahsederken, mimari tasarım ve uygulamaya talebin arttığını izliyoruz. Ancak bu talep artışının, küçük bir grupla sınırlı kalmasının oldukça kaygı verici olduğunu bilmemiz gerekiyor!

Diğer taraftan, dijitalleşmenin getirdiği hız ve erişilebilirlik, ofis ortamların iş planlama ve akış süreçlerini çok ciddi biçimde etkiledi. Ne müşterilerin ne de ofis yöneticilerinin beklemeye tahammülü kalmadı. Her tür

şu sıralarda kişi kapasitemizin yarısı kadarıyla çalışabiliyoruz. Salgından hemen önce farklı kişisel nedenlerle ayrılan arkadaşlarımız olduğu için salgın nedeniyle kimseyi işten çıkarmak durumunda kalmadık. (a) Birbirine alışkın çalışma arkadaşları olarak uzaktan çalışma sırasında jest ve mimiklerle kolaylıkla anlatabileceğimiz şeyler için uzun uzun yazışmak zorundaydık. Bence bu yorucu bir denemeydi. Trafik nedeniyle sıkıcı yolculuklardan kurtulduğumuz için bu çalışmanın verimli görüldüğü zamanlar da vardı ama bence bir arada olmanın enerjisinden yoksundu. Tekrar bir arada çalışmaya başladığımızda bu yoksunluğu daha iyi fark ettik. Öyle ya da böyle, ekip çalışmamızın sürekliliği açısından bir sorun olmadı. (b) Diğer disiplinlerle olan ilişkimiz başlangıçtaki toplantılardan sonra, genellikle uzaktan kumandayla gerçekleştiği için çok önemli bir farklılık olmadı ve koordinasyon aksamadı. (c) İşverenlerimizle başlangıçta çok uzun toplantılar yapar, devamında daha az görüşürüz ama bu görüşmelerde işverenlerimizin tercihi her zaman yüz yüze görüşmektir. Bu benim tercih ettiğim bir görüşme biçimi değildir çünkü bitmek bilmeyen uzunlukta toplantılara dönüşür ve yıpratıcıdır. Dolayısıyla uzaktan katılımlı toplantıları işveren görüşmeleri bağlamında daha verimli bulduğumu söyleyebilirim.

(d) Şantiye bu konuda en çok zorlanan katman.Türkiye'de şantiye ekipleri genellikle mimar ve mühendis gibi teknik adamlarla donatılmadığı için mesleki kontrollük aşamasında proje müellifi şantiyede "dizüstü çizimler"le açığı kapamaya çalışır ve bu iş

uzaktan kumanda yapılacak bir iş değildir. Birçok yerde en çok aksayan iş bu olmuştur. (e) Bütün bunlarla baş edebilmek için gerekli altyapıları uzunca bir süredir kullandığımız için yeni duruma uyum sağlamak teknoloji bağlamında kolay oldu.

Pınar Gökbayrak

Pandeminin ilk haftalarında yaşanan belirsizlik ister istemez ofis düzenini bir süreliğine askıya aldı. Gündemde olan uygulamaya dönük işlerimiz bir anda durdu tahmin edileceği üzere. Biz de ilk haftalarda tüm bu zihinsel ve duygusal belirsizlik içinde düzenli bir ofis çalışması yürütmeme kararı aldık. Ekibin önceliğini kendisinin ve ailesinin sağlığına vermesinin önemli olduğu, soru işaretleriyle dolu bir dönemdi. Bu sürecin uzun süreceği ve yeni koşullara adapte olma ihtiyacı doğduğunda, uzaktan çalışma düzenimizi kurduk. Hatta doğrudan o dönemde yeni proje çalışmaları da gündeme geldi. Ofisteki ekibin evden çalışması ile çalışma saatlerini esnettik, ev düzeni ve çalışma temposunu bir arada yürütecek şekilde daha esnek zaman ve ekip planlamasına gidildi. Dolayısıyla çalışma temposu ve düzenini esneterek kendi iş düzenimizi kolaylıkla yeni sürece adapte ettik. Kritik olan zaman planlamasını doğru yapmak ve tempoyu herkesin evden çalışma koşullarına uygun olacak şekilde esnetebilmektir. Yaz aylarına geldiğimizde ise artık yeni düzene ayak sağlamış ama tempomuzu bilinçli olarak yavaşlatma kararı almıştık. Bu dönem, kendi pratiğimiz adına, içinde bulunduğumuz sistemi düşünmek ve yavaşlamak için açıkçası bir fırsat da oldu.

ön plana çıkarıyor. Mimarın, tasarım süreci sonrası etkinliği ve liderlik eden bir ekip oyuncusu olarak mühendislik süreçlerinin içinde bizzat yer alması gereken projelerin sayısı hızla artacak gibi görünüyor. Bununla birlikte, kaynaklara erişim sorunları, maliyet ve üretim süreçlerini etkilediği için mimarlık mesleğinin ilgi alanını hızlı biçimde optimizasyona ve organizasyona çekecekmiş gibi duruyor. "Konsept tasarımcıdan" uygulayıcı rolün ağırlık kazandığı, teknik bilginin öne çıkacağı günlere doğru ilerliyoruz.

Bununla birlikte, artırılmış gerçeklik uygulamaları, "render mimarlığının" yerini çoktan almaya başladı. Sadece sonuç ürün ya da pazarlama taktiği olarak değil, tasarım sürecinin de etkin bir parçası haline geldi. Mimari proje üretiminde, mühendislik çözümleriyle harmanlanmış bütünsel tasarım ve uygulama süreçlerini hızlandırdı.

Mimari tasarım ve üretim süreçlerinde, teknik ve teknolojik bilginin ve ekip oyuncusu mimar rolünün daha ön planda olması, akademik olarak uygulama ve detay tasarımının öncelik kazanacağını göstermektedir. Bununla birlikte, göç ve toplumsal gruplaşmalar ve çatışma kültürü ile çevre ve kaynaklara erişim sorunları üzerinden, katılımcı süreçlerin öne çıkacağı sosyal içerikli bir alanı da işaret etmektedir.

Büşra Al

Covid sürecinin öğrettikleriyle birlikte, açık alan ve kapalı mekân dengesinin önem kazanması olasılığı oldukça yüksek. Parsel bazında mimarlık ve binanın yüceltildiği mevcut pratiğin, kent ile entegre olma, açık, yarı-açık, kapalı mekânların bir arada çalışması gibi daha geçirgen bir tasarlama biçimine evrileceğine dair öngörülerim bulunuyor. Yoğun kent dokusu içerisindeki "boşluk" talebi, mimari üretimde yerini bulmaya çalışacak. Konut, ofis gibi yapıların kapalı alan üzerinden betimlenen değerleri, ilişkide olduğu uzantı alanlar, balkonlar, teraslar ve açık alanlar ile bütünleşik bir düşünce sistematiğine evrilecek. Şu anda bile bu talebin mevcut yapıyı çevreyi dönüştürmeye başladığı örnekleri inceleyebiliyoruz. Bu durum yeninin üretilmesinde de bilindik kabullerden uzaklaşarak boşluk üzerine düşünmeyi zorunlu kılacak.

Deren Uysal

Mekânsal alışkanlıkların çok kolay ve hızlı bir şekilde değişebileceği kanısında değilim. Dolayısıyla kısa zamanda köklü değişiklikler olacağını pek sanmıyorum. Fakat köklü bir yeniden düşünmeye ihtiyaç duyulduğunu düşündüğüm iki konu var. İlki, her türlü yapı tipolojisindeki sirkülasyon konusu. Öyle ki, özellikle terminal yapılarında, kamusal yapılarda, kalabalıklarla yüzleşilen tüm mekânlarda, bu pandemi koşullarına rağmen nasıl bu kadar iç içe olunabildiğini sanıyorum hepimiz zihnimizden defalarca geçirdik. Havalimanlarındaki bekleme salonları buna en çarpıcı örnek olabilir. İkinci ve daha da önemlisi sağlık yapıları. Covid-19 dışındaki herhangi bir sağlık problemi olan insanlar dahi bu pandemi koşullarında hastaneye gitmeye çekindiler. Karantina ve izolasyon konusunun en hassas ve güvenli şekilde çözülmesi gerek yer şüphesiz ki sağlık yapıları. Bu da mimari tasarımı doğrudan ilgilendiren bir konu kanımca.

Ferhat Hacılibeyoğlu

Günümüzde artık mimarlık bireysel bir üretim alanı olmaktan çok, ekip ortamları ile varlık gösteren bir yapıya evrildi. Gerek tasarım aşamasında gerekse geliştirme ve sonuç ürün haline getirme süreçlerinde bu çoğulcu yapının varlığı ağırlıklı olarak

izlenmekte. Bu anlamda bir arada olma, etkileşim ve iletişim olanaklarına dair fiziksel mekânın avantajlarını kaybetmeden yeni iletişim ortamlarının avantajlarını dengeli ve ölçülü olarak kullanabilmek ileriye dönük tasarım pratiği için iyi bir model oluşturmaya olanak sağlayabilir. Her alanda olduğu gibi tasarım pratiğinde de kullanımı yaygınlaşan iletişim kanalları pratik olma, erişebilirlik olanaklarını çeşitlendirerek artırma, fiziksel mesafeleri ortadan kaldırma ve esnek çalışmaya olanak sağlama gibi özellikleri ile görünür ve etkin araçlar olarak yaşamımızda yer aldılar. Bu noktada dengeli ve ölçülü olabilmek verimlilik adına oldukça önemli. Bilgi enflasyonu, kontrolsüz ve yoğun veri trafiği, zamanlaması iyi seçilmemiş toplantılar ile verimliliğin düşeceği ve motivasyonun olumsuz etkileneceği gerçeği dikkat edilmesi gereken noktalar olarak göze çarpmaktadır. Diğer taraftan mekân üretme süreçlerinde tüketmeye dönük alışkanlıklarımızın ve tekrar eden kalıplaşmış birtakım ezberlerimizin durup yeniden düşünülmesi gerekiyor. Özellikle büyüklük ve hız gibi kavramlarının yeniden tartışılması, yanı sıra boşluğa yer açabilen yapılaşma düşüncenin yerleşmesi ve dahası malzeme seçiminde hassasiyetlerin artması önemli belirleyiciler olmaya aday.

Gökhan Aksoy

Mimari pratiğimde yıllardır işverenlerime anlatmaya ve onları ikna etmeye çalıştığım birçok konunun, şimdi kendiliğinden talep edilen konular haline gelmesi şaşırtıcı oldu. Kendi içine kapalı, yeşil alandan noksan konut siteleri, kapatılan balkonlar, bulunan her açıklığın kapatılmaya çalışılması, kapalı kutu şehirden kopuk alışveriş merkezleri, yarı açık, açık mekânların noksanlığı, bu konulardan bazıları. Mimari mekân kalitesi yerine her şeyin sadece büyüklük ile ölçülmesinin yanlış olduğunu bu süreç ile birlikte anlaşıldığını ve yeni değer yargılarının gündeme geldiğini umut ediyorum.

Lale Özgenel

Türkiyedeki mimari tasarım pratiği içinde nitelikleri ve çağdaş tasarımlarıyla öne çıkan uygulamaların pek çoğu farklı uzmanlık alanlarının katkısıyla, kalabalık bir proje ekibi tarafından hayata geçiriliyor. Bu anlamda tasarımın kendisi kadar nasıl bir süreç içinde projelendirilerek gerçekleştirilebileceği konusunda da sağlıklı ön görüşler ve uygun stratejiler geliştirmek önem kazanıyor. "Hız" hemen her sektörde olduğu gibi mimari tasarım pratiğini de şekillendiren önemli bir parametre ve işveren beklentisi olarak ortaya çıkıyor. Pandemi sürecinde, teknolojik olanaklarla anlık, hızlı ve uzaktan iletişim sağlanabiliyor olması bu döneme özgü bir durum olarak gelişmiş ve çok

kısa bir sürede de benimsenmiş durumda. Bilgisayar teknolojilerine çok hakim olmayan kişilerin dahi artık çeşitli çevrim-içi programları rahatlıkla kullanıyor olduğunu izliyoruz.

Böylesi bir teknoloji adaptasyonu, bağımlılığı ve sayısal veri ortamı çeşitli soruları akla getiriyor? Her tür bilginin hızlı bir şekilde dijital veri olarak elde edilebilir olması mimarlık pratiğini giderek sadece bilgisayar ortamıyla sınırlandırabilir mi? Hızlı veri akışı, tasarımın da en hızlı şekilde sonuçlandırılması beklentisini tetikliyor mu? Tasarım çalışmalarını başından sonuna dijital bir ortamda yapmak, bağlamı görerek yerin dinamiklerini kavramak ve program beklentilerini yere uyumlu geliştirmek, şantiye ziyaretleri yaparak uygulamaları, detay ve malzemeleri yerinde görmek gibi tasarım ve uygulama süreçlerine ait gelenekleri giderek ortadan kaldırmı?

Bir başka deyişle mimarlık pratiğinde 'bağlam', 'yer', 'işlev', 'form' ve 'malzeme' arasındaki interaktif düşünmeden ve kolektif çalışmadan beslenen tasarım geleneği yerini, bağlama ait görsel verilerden yola çıkan, her yıl yeni sürümleri ortaya çıkan çeşitli bilgisayar programları ile en kısa sürede, en teknik çözümler sunmaya dayalı bir pratiğe mi bırakacak?

Nevzat Sayın

Sadece tasarım pratiğinde çok farklı bir şey yapılması gerektiğini sanmıyorum. Mimar hâlâ kendisine verilen "brief"i didikleyp, yorumlayan ve yeniden anlamlandıran adam olmayı sürdürecektir gibi görünüyor. "Tasarım yönetimi" gibi bir konu hâlâ tasarımcının iş kapsamında bu ülkede. Asıl konu yapıma ilişkin. Bu yüzden de tasarım ve uygulama ekipleri arasındaki iş birliğini sağlayacak nitelikte bir teknik adam kapasitesine sahip olmak çok önemli bir mesele. "Proje yönetimi ve şantiye yönetimi" gibi ara yüzlerin farkında olmak ve inşaat başlamadan önce yeterince iyi örgütlenmiş olmak gerekiyor. Bunu becerebilirsek uzaktan kumanda ile de yapabiliriz. Farkında olmadığımız sürece yakından kumandayla da yapamadığımız ortada...

Onur Özkoç

Bu süreçle beraber mekânların birden fazla işlev üstlenmeye başladığını gözlemliyoruz. Ülkece ofis dışında çalışmaya ve dijital teknolojileri kullanmaya oldukça hızlı bir şekilde adapte olduk. Mekân, kendisine önceden tanımlanmış olan işlevlerden bağımsızlaştı, oturma odasının ofis, mutfağın toplantı odası olabileceğini anladık. Bu açıdan, mekânların dönüştürülebilirliğinin ve çok işlevli mekân tasarımlarının daha çok dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Pınar Gökbayrak

Pandeminin genel olarak insanlığın daha sakinleşip yavaşlamasına imkân tanıyacağını, bu anlamda bir farkındalık oluştura-bileceğini düşünürken, geldiğimiz noktada uzaktan çalışma olanaklarıyla iş ve özel ha-

3. COVID-19 sürecinde, kendi pratiğinizde ve meslektaşlarınızın pratiğinde gözlemediğiniz zorlukları dikkate alarak, (ve mimari eğitim ortamında eğitimci olarak deneyimleriniz ışığında) a. mimari tasarım stüdyo eğitimi b. verilmekte olan teorik derslerin içerikleri, birbirlerini destekleyebilmesi ve süreci hakkında önerileriniz neler olur?

Burak Asiliskender

Uzaktan eğitim süreci başladığından beri sosyal medya, mesleki yeterlilikleri sorgulayan birçok görsel ve hikayeye dolup taşıyor. Gülsek mi üzülssek mi bilemiyoruz. Bu satırları okuyanlarının birçoğunun, yüz yüze eğitim alıp mezun olmuş ve farklı ortamlarda karşılaştığımız birçok meslektaşımız için benzer kaygılar taşıdığını da söylemek pek de yanlış olmaz. Açıkçası, yüz yüze eğitimi pasif almakla, uzaktan dinleyici olarak mezun olmak arasında pek de bir fark yok! Asıl sorgulamamız gereken, öğrenmeyi öğrenmiş, hayal kurabilen ve onları gerçekleştirmek için temel becerileri olan, iletişim kurabilen, takım oyuncusu olabilmeyi bilen meslektaşlar yetiştirip yetiştirmedeğimiz!

Mart 2020 sonrası "zorunlu" olarak sürdürdüğümüz uzaktan eğitim ile, 2020 Güz ve 2021 Bahar dönemlerinin içerik ve uygulamalarını birbirinden ayırmamız çok önemli; İlki ne olacağını bilemediğimiz bir belirsizlikte, bir çeşit başladığımız işi bitirme süreciydi. Okullarda stüdyolar yüz yüze başlamıştı, birçok aşamada ilerlenmişti. Bir kısmımız hiç ara vermeden, bir kısmımız da artan vakalar sonrası ümidini kestikten sonra, başladığımız işi, bir şekilde "uzaktan" bitirdik, ve bir taraftan da öğrendik. Her alanda olduğu gibi sürece önderlik edenler ve takipçileri oldu. Önderlik ve takip süreçleri belki de bu sıkıntılı dönemin en önemli kazanımı oldu diyebiliriz. Ulusal ve uluslararası olarak akademisyenler arasındaki iletişim kopuklukları ortadan kalktı, iletişim ve deneyim paylaşımı arttı, birbirimizden çokça öğrendik. Mimarlık eğitimde "kesinlikle olmaz" denilen uzaktan eğitim, 2020 yazında öncül "olur, hem de çok güzel olur" sözleriyle tartışmaya açıldı. Bazılarımız için kriz, fırsatın kendisi oldu.

Konfor alanlarını terk eden idealist akademisyenler için 2020 yazı, stüdyo derslerinin nasıl yürütülmesi gerektiği, özellikle de birinci sınıf eğitimi üzerine tartışmalar, toplantılar ve hazırlıklarla geçti. Her şeyden önemlisi, içeriği değişmez gelen dersler, yenden ve kökten tanımlandı. Olmazsa olmaz sanılan birçok içeriğin gereklilikleri sorgulandı, yeni nesil bilgiler ve öğrenme teknikleriyle harmanlandı.

yatın birbirinin içine geçtiği, daha talepkar ve daha hızlı bir iş dünyası ile karşı karşıya kalma riskimiz olduğunu görüyorum. Mimari tasarım pratikleri de bu genel eğilimden etkileniyor kuşkusuz. Ancak burada meslek profesyonelleri olarak, tüketime dayalı bir dünya düzeninin içinde pandemi-

nin bir sonuç olduğunun farkına vararak, sürecin tüm paydaşlarında bu farkındalığı yaratmak üzere, doğal kaynakların tüketim esaslarını ve ekolojik dengeyi dikkate alan yenilikçi tasarım-üretim-kullanım stratejileri oluşturmada rol oynayamaz gerektiğini düşünüyorum.

Aradan geçen bir yıl gibi kısa sürenin, üç dönem arka arkaya ders anlatmanın sonunda, uzaktan eğitimin, aslında çok gecikmiş bir zorunluluk olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sınıfta, kalabalığın içinde gizlenen, çaktırmadan birbiri ile mesajlaşan, uyuyan, ilgisiz ve boş gözlerle, tahtada "nutuk atan hocayı" dinlememekle, evinde kamerası kapalı uzaktan "sadece derse girmek" arasında çok da bir fark olduğu söylenemez. Öğrenme, pasif olmaz! Bilgi dediğin, birbirinin gözünün içine bakmadan, karşılıklı iletişim kurmadan aktarılamaz. Bu süreç başladığından beri, "bilgisayar ekranına bakıp, kendi kendime konuşuyorum" diye söylenenler için ne yazık ki yapılacak bir şey yok! Ama "anlatmak" yerine aktif öğrenme ortamını kurma niyetinde olanlar için, uzaktan eğitim, sınırsız imkânlar barındırıyor demek hiç eksik olmaz. Tartışma odaları, beyin fırtınası ara yüzleri, aktif mesajlaşma, içerik paylaşımı gibi olasılıklar, öğrenmeyi sınıfın ve derse ayrılan zamanın ötesine taşıyabiliyor. Ders, sadece o an buluşulan, geçici ve her şeyi sınıfta kalan bir içerik aktarımının ötesine geçip, 7/24 üzerine konuşulabilen interaktif bir sorgulama ve öğrenme ortamına dönüşebiliyor. Teorik bilginin soğuk, sınıfta

asılı kalan anlatısı, "hocam, ders notlarınıza nasıl ulaşabilirim" kaygısı, öğrencinin de öğrenenin de aktif süreçlere dahil olduğu, öğrenme öncelikli bir deneyime dönüşebiliyor. Üstelik, iletişim çağı gençlerinin kendilerini çok daha rahat ifade ettikleri, sürece çekinmeden dahil oldukları ortamlar da yaratıyor. Bir Mimarlık Tarihi dersi düşünün; önceden sadece sınıfta ders hocasının yansıttığı görsellerle sınırlı anlatı yerine, ülkenin dört bir tarafına dağılmış öğrencilerin gözlerinden bulundukları şehirlerdeki yapıları birbirlerine anlattıkları, içeriğin sorgulandığı zenginliği ve tartışma ortamını yerleştiren. Her ne kadar içeriği kontrol etmek için ders sorumlusunun işi birkaç kat artsa da birlikte öğrenme ortamının yarattığı zenginlik paha biçilemez. Sakın bu sadece böyle teorik derslerde olur diye düşünüp, kendinizi sınırlamayın, stüdyolarda neler yapılabileceğini korkmadan hayal edin!

Büşra Al

Hem yan yana olmaktan hem de sadece öğretmenden değil stüdyo ortamında arkadaşlarından öğrenmekten beslenen mimari stüdyoların "ev"de ve "tek başına" olması zor bir koşul. Kendi sürecini yönetebilmeyi he-

Fotoğraf 2 : Deren Uysal - Pandemi döneminde mimari ofis ortamından

nüz edinmemiş öğrencilerin hiç bilmedikle-ri konular ve coğrafyalarda proje üretmesi ise neredeyse imkânsız. Bu noktada Covid süreci kendi bulundukları yeri daha iyi anlamak ile ilgili bir fırsata dönüştürülebilir. 2020 güz döneminde Aura stüdyosunda Sinan Logie ile deneyimlediğimiz "boşluk" üzerine düşünme pratiğinde denediğimiz, aynı kavramlarla herkesin kendi bulundu-ğu yeri ve çevresini irdelemesi iyi üretim-lerle sonuçlandı. Kavramsal ve teorik ola-rak aynı metinleri inceleyen katılımcıların bu kavramları kendi bulundukları yerleri irdelemek için kullanmaları, hem herkesin bir bütünün içerisinde düşünmesini hem de kendi biricik üretimlerini gerçekleştirmesine imkân verdi. Bu yöntem, kavramsal tartışmaların birleştirdiği bir öğrenci top-luluğunun üretim çeşitliliğiyle birbirlerine kendi hakim oldukları tekil tasarım prob-lemlerini aktarması açısından denenebilir görünüyor.

Deren Uysal

Mimarî tasarım stüdyolarında yürütücülük yapan birisi olarak en temel gözlemim şu ki, öğrenciler yüz yüze eğitime nazaran daha disiplinli ve programlı çalışıyorlar. Her stüdyo gününde teslim edilmek üzere hazırlanan dijital dosyalar, teslim formatları ve dijital sunum işleyişi buradaki önemli etkenler. Yüz yüze eğitimde masa kritiğinde daha az materyal ve fikir ile geçirilebilecek bir kritik süreci, dijital ortamda müm-kün olamıyor.

Fakat birinci soruda belirttiğim iletişim sınırlılıkları stüdyolarda da en büyük dezavantaj olarak sayılabilir. Buna bir de çevrimiçi ders ortamını bir kaçış aracı olarak gören öğrenciler eklenince stüdyo ortamı maalesef kayboluyor. Stüdyoların çok sesli bir tartışma ortamı olması beklenirken, listede adı görünen ama aktif katılım sağlama-yan öğrencilerle birlikte, stüdyolar randevu usulüyle çalışan tek yönlü bir kritik mesai-sine dönüşünce verimden bahsedemiyoruz. Ve elbette ki öğretim görevlisinin anlatısına dayanan bir teorik ders örneğinde bu durum daha da verimsiz bir sonuç doğurabilir.

Dolayısıyla, dijital ortamın sağlayabildiği disiplin, programlılık ve konsantrasyon gibi avantajlar ancak öğrencilerin etkin katılımı-nın var olduğu bir stüdyoda verimlilik sağ-layabilir. Yüz yüze ya da dijital ortamda, eği-timi verimli kullanmak için çaba harcayan her birey her iki ortamdan da maksimum faydayı sağlayabiliyor. Bu da aslında dijital ortamın ya da yüz yüze ortamın sadece bir-er araç olduğunu hatırlatıyor.

Ferhat Hacıalibeyoğlu

Eğitim ortamları hem içerik ve yöntem hem de mekânla kurdıkları bağlar üzerinden

bakıldığında, içinde bulunduğumuz süreçte çok yönlü etkiye maruz kalan ortamlar ola-rak dikkat çekmekte. Bu anlamda mimarlık eğitimi ve dolayısıyla onun en karakteris-tik ve özgün ortamı olan mimari tasarım stüdyoları da stüdyo mekânından bağımsız ancak yeni birçok farklı mekân üzerinden iletişim teknolojileri aracılığıyla gerçekleş-meye devam etmekte. Yeterince hazırlıklı olmadan kendimizi içinde bulduğumuz sa-nal ortam gerek stüdyo yürütücüsü gerekse öğrenci için hızlıca teknolojik gelişmelerin belirlediği çerçeveye adapte olmayı gerekli kıldı. Bugün geline nokta da süreçte kaza-nılan deneyim ve adaptasyon sürecinin at-latılması daha sağlıklı hareket etme olanağı sunarken, yeni oluşan bu ortamın avantaj-larının da görünür hale gelmesini sağlan-mıştır.

Bu algı ile stüdyolar sanal ortamda sınırları-nı genişleterek farklı ortamlardan beslene-bilme, zengin içerikler ile desteklenebilme, uzaklık-mesafe kavramlarından bağımsız hareket edebilme potansiyellerini kullan-maya başlamıştır.

Diğer taraftan stüdyoların işleyişinde tar-tışılan kavramlar, içinde bulunduğumuz süreç ile yeniden düşünmeyi gerektiren ko-nular üzerinde yoğunlaşırken, bu yaklaşım eğitimi destekleyen diğer teorik derslerin de belirli düzeylerde tartışma konusu haline gelebilmiştir. Mekân bilgisi, malzeme bilgisi, yapım sistemleri, koruma kültürü vb. gibi birçok alandan teorik ve uygulamalı olarak desteklenen mimari tasarım stüdyoları, bü-tüncül bir kavrama ile şekillenen bir bağ ile teorik içeriklerle ilişkilenebilmektedir. Bu nok-tada genel anlamda içeriğe yönelik ilk akla gelen öneriler; farkındalığı arttırmak, sor-gulamalar içeren yaklaşımları desteklemek, alternatif düşünme kanallarını tetiklemek vb. olarak sıralanabilir. Elbette ki bu ifade değinilen türden yaklaşımların olmadığı anlamına gelmez, var olanın bu yönde güçlen-dirilmesini önerir.

Gökhan Aksoy

Çeşitli üniversitelerin, stüdyo derslerine, dahil olduğum bu süreçte bu konuda gör-düğüm en büyük sorunlardan biri, teorik derslerde verilen bilgilerin maalesef sadece o dersin içeriğinde sınırlı kalması ve diğer derslerde özellikle de tasarım stüdyolarında hiç kullanılmaması olmaktadır. Çevrimiçi toplantı platformları sayesinde artık çok ko-lay olduğundan belki ortak dersler yapmak veya tasarım stüdyolarına teorik derslerin eğitmenlerini zaman zaman misafir etmek ve bu entegrasyonu sağlamak faydalı bir yöntem olacaktır.

Lale Özgenel

Tasarım stüdyosu eğitiminde 'kâğıt'ın ne-

redeyse hiç kullanılmadığı bir dönem ya-şıyoruz. Tasarımın ilk temsilini ifade eden 'eskiz', yerine PowerPoint ve PDF sunum-lara bıraktı. Bu anlamda, stüdyo çalışma-la-rında 'süreç' değil 'sonuç' odaklı bir tasarım yaklaşımı hakim olmaya başladı. Bir yanda mimari fikirlerin oldukça profesyonel ha-zırlanmış içeriklerle sunulduğu, diğer yanda tasarımın daha kavramsallaştırma aşama-sında neredeyse bitmiş bir mimari form ve dille temsil edildiği ya da sürecin ilerleyen aşamalarında dahi mimariye dönüşemeyecek kadar soyut kalmış ifadelerle karşılaş-ıyoruz. İmajlar, diyagramlar, tablolar, fotoğ-raflar, metinsel alıntılar, anahtar kelime/ler, kolajlar, şemalar vb. araçlarla sunulan, belki de geçmiş yıllara kıyasla çoğu çok iyi hazırlanmış, bazıları mükemmele yakın, bağlam ve işlev analizlerinin çarpıcılığı dikkat çekiyor. Öte yandan, stüdyo ortamının en özgün yanı olan proje kritikleri, eleştirel tartışma-lar, eskizler ve karşılıklı bilgi alışverişlerinin yaşanmadığı pandemi dönemi başka kap-samda verimli bir eğitim ortamına olanak sağlayabilir. Ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli seminerleri, dersleri ve eğitim modül-lerini, müzeleri, sergileri, müzik, film, tiyat-ro, edebiyat gibi kültürel üretimleri takip ederek bilgi ve entelektüel birikim edinmek, bilgilenmek, zenginleşmek için pek çok fır-satın bulunduğu bu dönem, bir kişisel geli-şim süreci olarak kalam kazanabilir.

Mimarlık eğitiminde yeni reform ihtiyacına ve müfredat değişikliğine artık kesinlikle ihtiyaç var. İnternet ortamının sonsuz bir bilgi, araştırma ve iletişim kaynağı haline geldiği, bugünün Pandemi odaklı dünyasın-da, mimarlık eğitimi ilgili kuramsal bir ders dinamik, interaktif ve güncel olmayan bir çerçevede verilmemeli. Uzaktan eğitim yön-teminde teorik derslerin, sınıf mekânında ve fiziki ortamda verildiğinden daha farklı bir yaklaşım içinde ele alınması gerektiği ve çevrim-içinin potansiyelinin kullanılması gerektiği aşikar. Her şeyden önce, ders içe-riklerinin, güncel konuları içeren tartışma-lara zemin hazırlayacak ve daha interaktif bir boyut içerecek şekilde hazırlanması beklenmeli. Öte yandan, deneyimlediğimiz çevrimiçi öğretim yöntemi, çeşitli pratik veya lojistik nedenlerle derslere fiziki olarak katılamayacak profesyonelleri ve uzmanları sanal olarak davet etmeyi mümkün kılıyor. Bu anlamda, küresel uzmanların sanal ola-rak katıldığı derslerin temel müfredat için-de bir eğitim modülü olarak kurgulanması düşünülebilir.

Nevzat Sayın

Bir süredir stüdyoya girmiyorum. Sayıla-rı giderek artan okullar ve öğrenciler ve sayıları artmayan iyi yetişmiş hocalarla mekânsal yetersizlikler beni stüdyodan

uzak tutuyor. Ama dijital stüdyoları izliyorum ve zaman zaman jürilerine katılıyorum. Za-ten ağır-aksak giden çalışmalar iyiden iyiye aksamış gibi görünüyor. Bu aşamada şöyle bir çalışma verimli olabilirdi; hazır herkes memleketindeyken, herkes için aynı yerde aynı konuyu vermek yerine, öğrencilerin bulundukları yerlerde olağan zamanlarda ıskalanan yapılara ve yerlere dikkatle bak-maları ve bu yapıların ve yerlerin iyi for-müle edilmiş yöntemlerle analizlerini yap-maları ve bu yapılar ve yerlerle ilişkili yeni öneriler üzerinde çalışmalarını sağlanabilirdi. Böylelikle geçmiş, şimdi ve gelecek ilişkil-e-ri üzerinden çok verimli bir stüdyo olabilir, teorik dersler de bu bağlamda ve stüdyoyu destekleyecek nitelikte ele alınabilirdi. Ama yapılmadı... Bu konuyu dönem başında bir-çok arkadaşına önerdiğim halde kimse ora-lı olmadı. Olağan koşullarda yapıla(maya)n şeyler bu koşullarda da yapıl(ama)dı...

Onur Özkoç

Bu dönem özellikle uzaktan eğitim hem öğ-renciler hem de öğretim üye ve görevlileri için yeni sorunlar ve çözümler getirdi. Bu anlamda en önemli konulardan birisi ke-sinlikle öğrenim çıktılarının değerlendirme biçimleri. Dijital ortamda aktarılan bilginin geleneksel sınav-ödevlerle değerlendiril-mesiyse çok mümkün değil. Bu anlamda, yaratıcı düşünce, bilgiye ulaşma ve yorum-

4. COVID-19 deneyimi ile artan şekilde gündeme gelen kritik konularda (iklim değişimi, kamu sağlığı, sosyal adalet, sürdürülebilir bir çevre ve yaşam, ekolojik denge vb. gibi), daha bilinçli ve donanımlı mimar yetiştirilebilmesi için sizce, mimarlık alanındaki pratisyenler, eğitimciler, bilimsel araştırmacılar ve sektör arasında ne gibi yeni adımlar atılmasında fayda olabilir?

Burak Asıliskender

İklim değişimi, sosyal adalet, sürdürülebilir çevre ve yaşam, toplum sağlığı, kaynaklara erişim gibi konular, pandemi öncesi, sınırlı bir grubun kendi içine sıkışmış tartışma-larından oluşmaktaydı. Bu sınırlılık, pan-deminin yarattığı bir miktar durgunluk ve çokça tedirginlikten kaynaklı, daha çok du-yulmaya başladı desek yanlış olmaz. Ulusal ve uluslararası olarak her fırsatta gündeme getirilen "yeni normal" arayışlarının hiçbi-ri ne sürdürülebilirlik ne toplumsal adalet veya eşitlik ne de kaynaklara erişim konula-rı odaklı olmadı. İsrarla aranan ve özlenen, mevcut ekonomik sistemin nasıl sürdürü-lebileceğinden öteye ne yazık ki geçemedi. Birleşmiş Milletler tarafından öncelenen Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, pande-mi öncesi veya sonrası, hâlâ sınırlı bir gru-bun akademik ilgisinin ötesine ne yazık ki geçemedi.

Pandeminin ilk günlerinde, tam kapanmaya bağlı duyar hale geldiğimiz "doğanın sesleri", ekonomik düzeni devam ettirmek için giri-şilen normalleşme çabalarıyla, eskisinden daha çok bastırıldı demek yanlış olmaz.

lama becerilerinin üzerine eğilen yeni bir değerlendirme anlayışının çok daha verimli olacağını gördük. Öğrencilerin veriye ulaş-bilme, veriyi yorumlayıp bilgiye dönüştür-me ve bunu uygulama becerilerini sınanan, yaratıcı düşünce odaklı bir sistem, teorik derslerin de stüdyoya daha fazla katkı sağ-layabilmesine destek oluyor. Öte yandan, öğretim üye ve görevlilerinin arasındaki ile-tişimin sürekli ve güçlü olması bu dönemde her zamankinden daha büyük önem taşıyor.

Pınar Gökbayrak

Online tasarım stüdyosu eğitiminin, hem olumlu hem olumsuz yanları olduğunu hep birlikte deneyimliyoruz. Online program ve yazılımlar ile bir yandan çok daha farklı tar-tışma ve üretim ortamları kazandığımızı ve bu araçların iyi kullanıldığında, stüdyonun üretim ve tartışma dinamiklerini değiştirecek olumlu yanları olduğunu bizzat de-neyimledim. Ancak, öte yandan bu sürecin zorunluluklardan dolayı geçici bir "b planı" olduğunu da hatırla tutmakta fayda var. Mimarlık eğitiminin en büyük artısının, öğrencilerin aynı stüdyo ortamında "birbi-rinden öğrenebilmeleri" olduğunu düşünüy-orum. Mimarlık eğitiminin en büyüleyici kısmının birlikte yaparak, izleyerek, tartışa-rak geçen stüdyo saatleri olduğunu düşün-ecek olursak, bu stüdyoların ekran başında iki boyutlu bir diyaloga dönüşmesi uzun

4. COVID-19 deneyimi ile artan şekilde gündeme gelen kritik konularda (iklim değişimi, kamu sağlığı, sosyal adalet, sürdürülebilir bir çevre ve yaşam, ekolojik denge vb. gibi), daha bilinçli ve donanımlı mimar yetiştirilebilmesi için sizce, mimarlık alanındaki pratisyenler, eğitimciler, bilimsel araştırmacılar ve sektör arasında ne gibi yeni adımlar atılmasında fayda olabilir?

Tüketmenin gücü, bir kez daha galip geldi; üretenler tüketenlerin daha da kölesi oldu. Çevrenize baktığınızda, daha çok ve büyük inşa faaliyeti görmemiz, her şeyi sanal or-tamın imkânlarıyla daha çok ve kolay satın almamız, uzaktan ya da yüz yüze çalışma saatlerimizin katlanarak artması bu gerçeğin apaçık göstergeleri...

Pandemi süreci, toplumsal adalet ve eşitlik, kaynaklara erişim, toplum sağlığı gibi alanlar başta olmak üzere, toplumsal düze-ni bozguna uğratmakla kalmadı, her geçen gün geri dönüşü neredeyse imkânsızlaşan daha eşitliksiz bir ortam yarattı. Sadece, "imkânı olanlar için" kaynaklara erişim ko-laylaştı. Sağlık, eğitim ve güvenlik gibi temel ihtiyaçlarımız üzerinden düşündüğümüz-de, artık eskisinden daha özgür veya daha eşitlikçi bir ortamda yaşadığımızı söyleye-meyiz. Her alanda insani ihtiyaçlarımıza ve sorunlarımıza genele yaygın bir çözüm sunulamıyor, kısıtlı bir grubun refahı ne yazık ki daha da öncelik alıyor. Bu durum, her geçen gün daha fazla belirginleşen top-lumsal gruplaşmalar ve çatışma ortamları yaratıyor. Orta vadede, eşitsizlikler temelli

Fotoğraf 3 : Burak Asıliskender - Dizüstü bilgisayar görünümü sınıf ve ofis

vadede eğitimi oldukça kısırlaştıracaktır. Bu eksiği olabildiğince kapamaya yönelik stratejiler geliştirmekte fayda var. Örneğin dijital ortamda gerçek zamanlı olarak üze-rinde aynı anda çalışılabilen görsel çalışma platformlarıyla stüdyo veya ders ortamında öğrenciyi daha aktif konumlandırmanın süreci en azından daha verimli hale getire-bileceğini düşünüyorum. Yeni bir diyalog or-tamı kurmak için öğrencilerin de çaba sarf etmesi gerekiyor, örneğin öğrenci platform-larının dijital ortamları kullanarak daha aktif tartışma ve birlikte üretme zeminleri oluşturmaları, öğrenciler arası etkileşimi ar-tıracak ve faydalı olacaktır.

çatışmalar derinleşecek gibi görünüyor. Bu bağlamda, özellikle uluslararası fonların, 2020'nin ikinci yarısından başlayarak, ener-jî, ekoloji, sağlık gibi alanlar kadar toplum-sal çatışma, sosyal adalet, eşitlik gibi sosyal içerikli araştırmalar için çağrılar yayınladık-larını izleyebiliyoruz. Mimarlık temel ala-nının, mekân tasarımı ve üretiminin yanı sıra disiplinler arası birçok araştırma için mekân ve insan/toplum üzerinden birleştiri-ci ve itici güç olma potansiyeli bulunuyor.

Mimarlık okullarının stüdyo gündemleri de yenilikçi teknolojiler ve malzemeler kadar sosyal içerikli tasarım konularına odaklana-rak, "konsept tasarım" çıkmazından kendini kurtarabilecek gibi görünüyor. Yeni nesil mimarlık mezunlarının, mimarlık disiplini-nin kendi içine sıkışmış, söylem mimarlığı yerine, girişimci ve disiplinler arası bir ekip oyuncusu kimliğiyle pratik ortamın başrol-lerinde olacağı günler yakın gibi görünüyor. Meslek ortamımız, bir taraftan sosyal içerik-li projeler üretirken, diğer taraftan "imkânı olanlar" için tasarımın ve teknolojinin sınırlarını zorlayacak inşa arayışlarında olacak gibi duruyor.

Büşra Al

Yeni adımdan öte bununla ilgili herhangi bir hafıza olmaması en önemli sorun. Bi-reysel girişim ve çabaların dışında bu ekip-leri bir araya getiren bir sistem kurulmamış bugüne kadar. Daha önce gerçekleşen ‘bir arada’lıkların sürekliliği ve bilgi aktarımı da maalesef bulunmuyor. Kişisel girişimle-rin ötesinde daha üst yönetsel kararlar ile kolektif üretim ve düşünme biçimleri geliştirilmeli. Bu tip oluşumlar yapıldıkça gelişen, kas gibi çalışan durumlar. Bulundu-ğumuz ortam içerisinde bu çoklu dönüşsel ortamın altyapısı bulunmuyor. Öncelikli olarak pratisyen, eğitimci, araştırmacı ve sektör arasında kişisel inisiyatifin ötesinde bağlar kurulmalı. Henüz pratisyen ile pra-tisyenin, eğitimci ile eğitimcinin bile bilgi akışı bir sistematiğe sahip değil. Ancak bir kişi konu ile ilgili kendince bir araya gelme-ye çalışırsa oluşabilen küçük buluşmalar olabiliyor. Bunların daha genele yayılan, alt-yapıları kişisel inisiyatiflere dayalı olmayan sistemlere evrilmesi gerekiyor.

Deren Uysal

Sosyal mesafe ve uzaktan eğitim meselesi, aslında içinde yaşadığımız toplumdan izole olmak gibi büyük bir handicap barındırıyor. Özellikle lise eğitiminden yeni gelmiş ve mesleki eğitimle henüz tanışmış bir öğrenci için bu çok büyük bir risk. Bu soyutlanma hali, sadece ödevlerini yapan ve kendi dün-yasındaki hayatına devam eden bir profile işaret edebiliyor. Sosyal meseleler bir ke-narda dursun, mesleki eğitimle bile limitli bir ilişki tanımlıyor bu durum. Bir bireyin, etrafında neler olup bittiğini, yaşadığı top-lumun dinamiklerini ve bu topluma dair sorumluluklarını ve potansiyellerini keşfet-mesi gerekiyor. Sanırım bunu, söz konusu bireyi aktive etmek olarak tanımlayabiliriz. Söz ettiğiniz kritik konulara dair tartışma-lara, karar verme süreçlerine, akademik ortamlara vs. söz söyleme hakkı ve sorum-luluğuna sahip olacak şekilde, mimar aday-larını ve dahi mimarları dahil ettiğimiz bir dünyada, sorunuzda altını çizdiğiniz bilinç ve donanımın ilk kıvılcımını sağlamış ola-cağımızı ve gerisinin kolaylıkla geleceğini düşünüyorum. Dolayısıyla, eğitimcilere, bi-limsel araştırmacılara, sektöre, genç mimar adaylarını daha bilinçli ve donanımlı yetiştirmek adına şu veya bu görevler düşmeli-dir, şu veya bu adımlar atılmalıdır demekten ziyade, genç mimar adaylarını bahsettiğiniz süreçlerde aktif rol oynayacak aktörler ola-rak görmek, herkese düşen en temel görev-dir diyebilirim.

Tabii bu Türkiye’de pandemiyle gündeme gelmiş bir handicap değil, maalesef pande-mi öncesinde de toplumdan izole, etrafında-ki konulara ilgisiz bireylerden bahsetmek ve

daha da önemlisi etrafına ilgisi olup da söz söylemek isteyenlerin çoğu zaman cesareti-ni ve isteğini kıran bir ortam olduğunu da söylemek yanlış olmaz.

Ferhat Hacialibeyoğlu

Zor bir soru. İçinde bulunduğumuz bu sü-reçte yaşadığımız ve deneyimlediğimiz bir-çok mekâna yeniden bakma fırsatı bulduk. Dilimize dolaşmış ancak tam da içini doldu-ramadığımız ya da çabuk tükettiğimiz bir-çok kavramı yeniden düşüncem ve yeniden sorgulama imkânımız oldu. Bu anlamda soru, her biri derinlikli içeriğe sahip ve sa-dece mimarın sorumluluğunda olamayacak kadar büyük ve de önemli tartışma alanla-rını tarif ediyor. Paydaşları ve sorumluluk alanları geniş olan bu kavram bulutuna bakarken nitelikli mekân sorgusu yapmak, nitelikli mekânın ne olduğu ve nasıl yay-gınlaşabileceği üzerine düşünmek, dahası mimarlık kültürünün toplumda yerleşebil-mesinin yollarını arayabilmek yukarıda be-lirtilen her bir aktör için yeterince önem ka-zandığında, daha bilinçli ve daha donanımlı meslek insanlarının yetişebilmesi mümkün olacaktır. Sonrasında iş birliği ortamları var edilerek tartışma ve geliştirme süreçlerini deneyimlemek ve bu anlamda sorgulama alanlarını derinleştirebilmek olasıdır.

Gökhan Aksoy

Bu konuda bence en çok, farklı disiplinler-den, pratisyenler ve eğitimcilerin katkısı sağlanmalı, zaten artık derslere iştirakleri-nin daha kolay olduğu aşıkâr. Ancak bun-dan da önemlisi öğrencilere farklı disip-linlerden edindikleri bu bilgilerin, bir ders konusu olmaktan ziyade tasarımlarının önemli bir girdisi olması gerektiğini aşıla-mak olmalıdır.

Heves Beşeli

İklim değişikliği, kamu sağlığı ve sosyal adalet gibi konular doğası gereği disiplinler ötesi bir nitelik taşıyor. Bu konuların tek bir disiplinin uygulayıcıları veya araştırmacı-ları tarafından tam olarak kavranabilmesi mümkün değil. Bu alanlarda farkındalık ya-ratabilmek ve uygulamaya geçebilmek için eğitimciler, araştırmacılar, pratik yapan mi-marlar ve sektör arasında sıkı bir iş birliği ve veri alışverişi olması şart. Bu farkındalığın yaratılabilmesi için ilk basamak şüphesiz bu konuların mimarlık okullarının müfredatla-rına entegre edilmesi olacaktır.

Kimi mimarlık okulları bir süredir müfre-datlarında bu konulara teorik derslerde veya tasarım stüdyolarında yer veriyorlar.

Örneğin biz son üç senedir dördüncü sınıf stüdyosunda iklim değişikliği konusunu ele alıyor, mimarlık ve ekoloji arasındaki etki-

leşimleri keşfetmeye çalışıyoruz. Ben aynı zamanda sürdürülebilirlik ve yapılı çevre üzerine bir seçmeli ders de veriyorum. Dün-yanın hem bugününü hem de geleceğini etkileyen bu gibi konulardaki temel farkın-dalıkların oturtulması için bu konulara hem teorik hem de uygulamalı derslerde yer ve-rilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Lale Özgenel

Kısa ve orta vadeli somut öneriler ve uy-gulamalar içeren, interdisipliner projeler, eylem planları ve stratejiler oluşturularak eğitimin konusu yapılabilir. Güncel prob-lemeleri odağına alan seçmeli dersler gelişt-i-rilebilir. Stüdyolar kapsamında, bu konula-rın kavranmasını ve tartışılmasını ön plana alan tasarım problemleri verilebilir.

Nevzat Sayın

En zor konu bu. Çünkü kimse bu konuların hayati önemi olduğuna inanmıyor. İklim değişimi, kamu sağlığı, sosyal adalet, sürdü-rülebilir bir çevre ve yaşam, ekolojik denge vb. konular olağan koşullarda da iyi mimar-lıkların temel meseleleriydi ama mimarlık okullarının meselesi olmayı beceremediler... Görünen o ki, korkarım ki bu olağanüstü şeylerin yaşanmasından sonra da bir şey de-ğişmeyecek. Oysa saydığınız taraflar arasın-da pekâlâ sıkı bir iş birliği bunu sağlayabi-lirdi ama mimarlık alanındaki pratisyenler, eğitimciler, bilimsel araştırmacılar ve sektör arasındaki ilişkiler bunu sağlamaya yetmez. Daha doğrusu bu ilişki kendiliğinden sağla-namaz. Ortak akıl üretecek bir masaya ek-siksiz olarak oturmadıkça bu iş kotarılamaz. Merkezi ve yerel otoritelerin bu konularda anlamlı bir katılımı olmadıkça ve kent top-raklarının spekülasyonundan başka bir dertleri de olmadıkça hiçbir şey yapılamaz. Kuşkusuz bir şeyler yapılabilir, bir avuç in-san ısrarla deniyor ve yapıyoruz ama kendi yalnızlığımız içinde...

Pınar Gökbayrak

Bu sürecin en büyük artılarının biri, mes-leki tartışma ortamlarının ve buluşmaların online’a kayması ile mekândan bağımsız olarak herkese eşit derecede ulaşılabilir ol-ması oldu diyebiliriz. Bu imkânı sektörün tüm paydaşları olarak doğru kullanmak için, bir araya gelip içerik üretmeyi ve hem profesyonellere hem öğrencilere erişerek önümüzde bizi bekleyen cevaplanmasız zor bu sorulara birlikte yanıt aramayı deneye-biliriz. Uzun vadede ise, bu tartışma zemini için üniversitelerin öncülük edeceği ama tartışma grupları içine pratisyenleri, bağım-sız araştırmacıları ve sektör temsilcilerini alacakları yeni bir düşünme pratiği inşâ et-mek gerektiği açık. Bugüne kadar yaptıkla-rımızı tekrar etmek yerine, yeni düşünce ve üretim pratiklerine alan açmak gerekiyor.

5. COVID-19 sürecini, hem pratisyen hem de eğitimci olarak deneyimlemiş biri olarak, yakın geleceğin mimarlarının eğitiminde “pedago-ji” konusunda önerileriniz neler olabilir?

Burak Asiliskender

COVID-19 pandemisinin, bir süredir ya-şadığımız ve “kuşaklar arası çatışma” diye adlandırdığımız süreci ciddi derinleştirdi-ğini düşünüyorum. Bugünlerde, önemli bir kırılmaya sadece şahitlik etmiyoruz, bizzat kırılmanın kendisini yaratıyoruz. Kuşak çatışması yaftasıysa bu kırılma sürecini ya-ratanların sığındıkları ama artık güvenli ol-mayan bir liman gibi duruyor... Açıkçası mi-marlık meslek alanının karşı karşıya kaldığı sorunun, özellikle temsil araçları üzerinden temellendirilmesi ve “böyle mimarlık mı olur!” söylemlerini biraz yersiz ve çokça da anlamsız buluyorum. Benzer bir tartışma-yı mimarlık eğitimine başladığım yıllardan anımsıyorum; Grafo ile Rapido arasındaki anlamsız ve uzun tartışmada kazananın CAD destekli çizim araçları olduğunu ha-tırlatmak isterim. Başından sonuna, elle çi-zerek eğitim almış ama CAD destekli araç-larını da -okulda ve ofiste- kullanabilmiş biri olarak, o dönemde de “kuşak çatışması” olarak nitelendirilen bu durumu çok yersiz bulmuştum. Her ne kadar birbiri ile ilişkisi olsa da, tasarım yapmanın sürecinin bizzat kendisi ile, tasarımı ifade etme yöntemleri birbirinden farklı ele alınması gereken ey-lemeler olarak görebilirse, kırsırdöngü içinde bir kaşık suda çıkarılan fırtınanın anlam-sızlığını daha kolay kavrayabilir ve mesle-ğimizin geleceği üzerine düşünebilir, plan yapabiliriz.

Bu satırları okuyan birçok kişinin “olur mu öyle şey; kâğıda kaleme dokunmadan...” ile başlayan cümleler kurduğundan eminim. Sorun, kâğıt ve/veya kalemde olsaydı, çok daha pratik çözümler geliştirmek de müm-kün olurdu. Oysa sorun, dün ve bugün olduğu ve hatta gelecekte de olacağı gibi değişimi yönetmek. Üzgünüm, öğrencilik yıllarımızda öğrendiklerimizin “çoğu” eski-de kaldı, artık geçerlilikleri yok. Elbette çok değerliler, o bilgiler üzerinden karşılaştı-ğımız yeni sorunlara çözüm üretmede temel oluşturuyorlar, ama o kadar. Beklentileri de koşulları da değiştiren bizzat bizlerken karşısına geçip “ama bizim zamanımızda...” ile başlayan cümleler kurmamız ve gelecekteki meslektaşlarımızı yargılamamız doğru olmaz. Söylenmek yerine, yolun başındaki meslektaşlarımıza ışık tutmak, “yaparak öğrenmenin” keyfini aşlamak gibi etik bir sorumluluğumuz var.

Yakın gelecekte, eline kâğıt almadan mezun olacak meslektaşlarımız olacak. Kâğıda do-kunmayacak ama belki de hepimizden çok “yapma deneyimiyle” mesleğe adım atabile-

cek. Bilgiye erişimin kolaylaşması başka tür öğrenme deneyimine imkân sağlıyor. Artık, bir şeyleri tekrarlayarak eğitmek yerine, sebep-sonuç ilişkilerini deneyimleyerek öğ-renme dönemindeyiz. Bir “tık” uzağınızdaki bilgiyi ezbere almamız değil, ona nasıl ulaşa-cağımızı ve nasıl kullanacağımızı öğrenmek daha önemli ve gerekli hale geldi.

Ne yazık ki okullarımız bu duruma direnen ve bunu yönetmeyi deneyenler olarak ikiye ayrılmış durumdalar; “Piyasa şartları” ve “kavramsal üretim” çatışması içinde arada sıkışarak bocalayan, karşı karşıya kaldı-ğımız ve kalacağımız sorunlardan uzaklaşmış meslektaşlar yetiştirmekteler.

COVID-19 pandemisinden kaynaklı gelişme-lerse bu sıkışıklığı daha da dramatikleştirdi. Öncesinde sorulamayan birçok soruyu, bi-rinci elden sorgulattı. Daha iyisi erişilebilir olunca, eldekine “mahkumiyet” azaldı, cazi-besi kalmadı. Bir taraftan da kaynaklara eri-şimi güçlendirerek daha demokratik bir or-tam da yarattı. Bugün, artık “talep eden” için bilgi ulaşılabilir durumda! Bir konuda “eği-tilmek” için A okulunda B hocasının zorun-lu kıldığı anlatıyı “bellemek” zorunda değil. Artık, “talep eden” farklı kaynaklara ulaş-a-bilir, karşılaştırabilir ve öğrenebilir. Kırılma kuşaklar arasında ya da kâğıt kalemde değil, bilgiye erişimde gerçekleşiyor. Birçoklarının eleştirdiği uzaktan eğitim, sınırları ortadan kaldırarak bilgiye erişimin, düşünmenin im-kânlarını artırıyor. Öğrenciyi değil, ders an-latanı mercek altına alıyor. Öğrenenin değil, öğretenin yetkinliğini sorguluyor. Seçenek-lerin artması, kalite beklentisini de artırıyor.

Bununla birlikte, yaşam kaynaklarımızı tehdit eden küresel ekonomik, iklimsel, top-lumsal tehditler ve krizler, yeni olasılıklar üzerinden dünyayı yeniden ve yeniden şe-killendiriyor. Üretim ve tüketim dengeleri, geri ve yeniden dönüşüm, enerji, göç ve kim-lik çatışmaları, entegrasyon gibi birçok teh-dit ve sorun, meslek hayatımızın geleceğini şekillendiriyor; “Kim için mimarlık?”

Küresel ve yerel güç çatışmaları, sadece bir meta olarak “paranın” el değiştirmesine değil, bugüne kadar olmadığı kadar aşırı-lıklar üzerinden yapısal üretimle mimarlık ortamını araç ediniyor. İnsana ve doğaya rağmen dünyamızın -hatta dünya ötesininin- çehresini hızla değiştiriyor.

Bugünün en önemli kazanımı, yakın gelecek meslektaşlarımızın daha düşünür ve öğren-meyi bilenler olmasına imkân sağlaması olsa gerek.

Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!

Büşra Al

Bu konuda kendimi cevap verebilecek yet-kinlikte göremiyorum aslında. Mimarlık pratiğinin uzantısı olarak mimari stüdyo derslerinde öğrencilerle bir araya gelmeye çalışan biri olarak son zamanlarda dikkati-mi çeken bir konuyla katkı sağlayabilirim belki. Köklü okulların çözünmesi ve parça-lanmasıyla beslenen fazla sayıda mimarlık okulunun çokluğundan ötürü eğitimin et-kinliğinin azaldığını görebiliyorum. Daha önceden aynı kurumda bulunan eğitimci-lerden ancak 1-2’şer tanesinin bulunduğu mimarlık okullarının sürekliliği ve etkinliği oldukça zayıf. Akademik kadrolardaki in-sanlarınsa sıkça üniversiteler arasında hare-ket ettiğini görebiliyoruz. Bu durum o kuru-mun kendi dilini ve fikrini oluşturtmasının önüne geçiyor. Bu da dönemsel olarak iyi bir eğitim gerçekleşecek olsa da bunun sürekli değil anlık ve o döneme ait bir koşul olarak kalmasını sağlıyor. Bu noktada o kurumdan eğitim alan öğrencilerin standart ya da or-talama iyi bir eğitimden geçmesi şansa kalı-yor. Tüm bunların sonucunda birçok öğren-ci kendi fikirlerini keşfedemeden ve kendi kuvvetlerini farkına varamadan meslek in-sanı oluyor. Bir önceki sorudaki gibi bu du-rum da sonuçları üzerinden tartışamayaca-ğımız kadar kapsamlı ve derin bir problem örüntüsünü içinde barındırıyor. Daha genel politik bir kırılmanın etkilerini tartışırken "pedagoji" sadece bunun alt katmanların-dan biri olabilir. Sanırım bu konuda daha bütünsel bir bakışa ve yine daha sistematik bir üst çözüme ihtiyacımız var.

Deren Uysal

Üçüncü ve dördüncü sorularda belirttiğim stüdyo dinamikleriyle ilgili sorunların çö-zümüne yönelik düşünülmesi gerekiyor elbette, fakat tabii ki bu konu pedagoji ko-nusundaki uzmanların daha iyi yorumlaya-cağı bir konu. Ancak kısaca şunu söylemek mümkün; günümüzün mimarlık öğrenci profilinde sıklıkla karşılaştığım bir durum: Öğrencilerin eğitimle çok limitli bir ilişki kurması. Eğitmenin anlattığı kadarını dinle-yen, sunumunda gösterdiği iş kadar kendini ifade eden, herhangi bir tartışmanın, akıl yürütmenin, yorumlamanın içinde bulun-mayan; yüzünü görmediğimiz, yaklaşımını kısıtlı bir ölçüde anladığımız bir öğrenci profili maalesef mevcut. Belki bu jeneras-yonun karakteristik özellikleriyle de ilgili olabilir bu durum, bilemiyorum. Fakat bu karakteristik ile dijital ortam bir araya gel-diğinde, eğitim ile mesafesi daha uzak ve limitli bir ilişkiden söz ediyoruz ve bu mi-marlık eğitimi için çok büyük bir noksanlık. Dolayısıyla, dijital ortamda ya da yüz yüze

ortamda, öğrencinin bir kursiyer olmadığı- nı, hatta salt bir öğrenci de olmadığını, bir meslek sürecinin içinde olduğunu bilmesi ve süreci içselleştirmesi için tam zamanlı ve tam eforlu katılımını sağlamak gerekiyor. Bunlar için, dijital ortamda da ders dışı mes- leki etkinliklerin, söyleşi, atölye, yarışma, buluşma gibi ortamların özellikle söze değil üretime yönelik etkinliklerin varlığının ve katılımının teşvik edilmesinin faydalı olaca- ğını düşünüyorum.

Ferhat Hacılibeyoğlu

Bu süreçte hemen her alan durup kendisine yeniden baktı. Gözlemledi ve yeni stratejiler geliştirdi. Olağan akışında fark edilmeyen birçok durum gözden geçirildi, önlemler alındı. Kısacası hız kesip yavaşlamak, ken- dine çekidüzen verme fırsatı yarattı. Bu anlamda mimarlık eğitiminde de benzer durumların keşfedilmiş olacağını söylemek yanlış olmaz. Özellikle sorgulama ve gözle- me dayalı yöntemlerin mimarlık eğitimin- deki yerinin güçlenmesi ile farkındalığın artırılması oldukça önemli.

Bu yaklaşım ezberlere dayalı kanıksanmış durumların sorgulanması ile alternatif dü- şünme ve üretme pratiklerinin ön plana çıkarılmasına sağlayarak, ifade ve tartışma ortamlarının çoğalarak zenginleşmesine olanak tanıyabilir. Akademi-pratik arasın- daki ilişkinin gözlem ve deneyimlere bağlı olarak güçlendirildiği geliştirilebilir yeni modellerin oluşturulması, doğru stratejiler ile modellerin sürekliliğinin sağlanması ve bu ortam çıktılarının karşılıklı olarak aka- demi ve pratik alanı besleyebilecek biçimde değerlendirilebilmesi ise son derece önemli- dir.

Heves Beşeli

Maalesef Türkiye’de mimarlık, hem meslek hem de eğitim pratikleri açısından büyük ölçüde çağın gerisinde kalmış durumda. Bu- nun gerekçeleri arasında, ekonomik ve tek- nolojik yetersizliklerin yanı sıra bu anlamda bir talebin olmaması geliyor. COVID-19’un bizi yapma biçimlerimiz ve iletişim yöntem- lerimizi değiştirmek zorunda bırakarak çağı yakalamamız için bir fırsat yarattığını dü- şünüyorum. Bu süreçteki mecburiyetlerden kaynaklı kazanımlarımızı mimarlık eğitimi- nin geleceğine aktarmak gerek. Mimarlığın geleneksel yapma biçimleri hâlâ çok değerli ama sayısal araçları etkili bir şekilde kulla- nabilmek de mesleğimiz için bir gereklilik haline geldi. COVID-19 sürecinde hayatımı- za giren yeni sayısal araçlar, sanal ortamlar ve alternatif yöntemler COVID-19 sonrasın- da geleneksel yöntemlerle hibritlenerek yen- nilikçi ve daha üretken eğitim ortamlarının oluşturulmasına katkı koyacaktır.

Lale Özgenel

Herhangi bir eğitimin temel görevi profes- yonel olmaktır, ki bu da toplumda ortaya çıkan önemli sorunlara tepki vermek, öneri getirmek, çözüm bulabilmek anlamına gelir. Tarih içinde çeşitli dönemlerde farklı neden- lerle ortaya çıkan toplumsal sorunlar karşı- sında mimarlar mevcut duruma ve/veya geleceğe yönelik tavırlar, öneriler, kuramlar, projeler geliştirmiştir. Gelecek, her yeni top- lumsal sorun kapsamında, mevcudun yanı sıra, bir düşünme ve eylem bağlamı olarak gündem oluşturur. 2020’li yılları etkisi altına alan toplumsal sorunlar arasında Pandemi, gündelik yaşamın her alanını etkileyen, tüm dünya halklarının hayatına çeşitli biçimler- de sirayet eden ve birebir deneyimlediğimiz bir küresel sağlık krizi olarak mimarlık eğiti- minin pedagojik formasyonunda radikal bir değişime yol açacak gözüküyor. Mimarlar, geçmişte olduğu gibi, bu sorun ve kriz karşı- sında da profesyonel tavırlarını, tepkilerini ve önerilerini hem bugün hem de gelecek adına geliştirecekler, ancak bu, geçmişe kı- yasla bir dijital dönüşüm üzerinden gerçek- leşecek.

Nevzat Sayın

Türkiye’de verili koşullar çok yıpratıcı. 130’a yakın ve hepsi aynı yetkilere sahip mimar yetiştiriyormuş gibi yapan okul var. Öğ- renciler liseden çok az şey öğrenmiş olarak geliyor. Akademik kadro bulundukları coğ- rafyada ne yapmaları gerektiği konusunda araştırmacı ve denemeye açık değil. Yeterin- ce mekân yok ve yeterince hoca yok. Bulun- dukları coğrafyaya yabancılık had safhada... Çok iyi öğrenciler var elbette ama onlar her

durumda iyi olacak olanlar. Oysa eğitimin temel meselesi ortalamayı yükseltmek ol- malı. Bütün bu koşullarla yapılacak bir şey var mı? Var; mimarlık okullarının birinci sınıfını bir hazırlık sınıfı gibi ele alarak, sı- nav kazanmak için çok çalışmaya alışkın olmalarından da yararlanarak yoğun bir bil- gi bombardımanıya ikinci sınıfı getirmek. Kimin ne olacağını izleyerek farklı stüdyo çalışmalarıyla onları yatkın oldukları yönde eğitmek için onlarla iş birliğine gitmek... İşte tam burada “pedagoji” her zaman olduğun- dan çok daha önemli ve bu donanım hoca tayfasının çok büyük bir bölümünde hiç yok. Bu yüzden hocaların da bu seminer- lerden geçmesi gerekiyor. İyi bir terapistin terapiden geçme zorunluluğu gibi...

Pınar Gökbayrak

Bir profesyonel olarak yarı-zamanlı proje stüdyosu yürüttüğüm için, öğrencilerin pe- dagojik eğitim ihtiyacını bu alanın uzman- ları akademisyenlerin yönlendirmesine bırakmayı doğru buluyorum. Ancak profes- yonel bir mimar gözüyle, geleceğin mimar- larının eğitiminde en önemli faktörün etik eğitimi olduğunu düşünüyorum. İçinde bu- lduğumuz dünyaya ve mesleğimize karşı sorumluluklarımızın farkına vararak ve bu sorumlulukları üstlenerek üretim yapma- mız gerektiğini, bunun bir mesleki bilinç olduğunu öğrencilere mutlaka aktarmak gerektiğini düşünüyorum. Yeni bir dünya düzenine ihtiyaç duyduğumuzu, bildiğimiz şekilde mimarlık yapmaya devam etmek ye- rine, yeni düşünme ve yapma biçimleri üze- rine kafa yormamız gerektiğini ve bunu da üniversitelerde stüdyolarda pratik etmeye başlayabileceğimize inanıyorum.

Mimari Tasarım Eğitimi ve Pratiği Arasındaki Diyalog İçin COVID-19’un Taşıdığı Potansiyel

MERAL EKİNCİOĞLU

Dana Cuff’un, tasarım pratiği yapan mima- rın, günlük çalışma ortamlarında işveren ve pratiğin diğer katılımcılarıyla ilişkileri- ni inceleyen “Pratiğin Hikayesi” çalışma- sının yayın tarihi oldukça geriye gitse de (1991) (1), “pratiğin ortamına girerek” elde ettiği bulgularla meslek odası ve mimarlık okullarının “mimar” tanımları ve “pratiğin içinde yer alan mimar” arasındaki farklı- lıkları sergilemesi açısından hala üzerinde düşünmeye değer. COVID-19 deneyimiyle birlikte bu bağlamda, genç mimar aday- larının çok özel bir yeri olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir: İçinden geçtikleri mimari tasarım eğitiminin COVID-19’a hazırlıksız yakalanmış olmasıyla birlikte bir süre sonra kendilerini “yeni” koşullara adapte etmeye çalışan pratik dünyası içinde bulacaklar. Bu perspektiften mimari tasarım pratiği ve eğitimi arasındaki diyaloga olan ihtiyaç ve bunun barındırdığı potansiyel, hep birlikte düşünmeyi ve diyalogu hayati kılıyor. Bu- nun ışığında, oldukça zorlayıcı bir COVID-19 deneyimi geçiren (mimarlık mesleği, pratiği ve eğitiminin örgütlenmesindeyse köklü bir tarihe sahip olan) ABD mimarlığından, karşılaşılın problemlere dair izlenen yakla- şım(lar) açısından bazı örnekleri paylaşmak istiyorum.

Bu süreçte, şu an iki yüzden fazla mimar- lık okulunun üyesi olduğu “Association of Collegiate Schools of Architecture” (ACSA), ülkedeki mimarlık eğitimi topluluğuna, online iletişim ve bilgi kaynakları sunarak bir tür liderlik etmekte denebilir. Mimarlık eğitimi ve pratiği arasındaki ilişki de mer- ceğine aldığı önemli konulardan. Bu bağ- lamda dikkat çeken etkinliklerden biri “the National Council of Architectural Registra- tion Boards (NCARB) Scholars in Profession- al Practice” başlıklı online sunumdu (2). Burada, “ACSA / NCARB Pro Practice Data Collection” başlığıyla yürütülmüş olan bir araştırmadan (3) bazı düşündürücü bilgi ve bulgular paylaşıldı: Profesyonel pratiğin kapsamını “profesyonel yönetim, yasal so- rumluluklar, paydaşların rolleri, proje yö- netimi, proje gelişimi ve dokümantasyonu, proje planlaması ve tasarım, inşa ve değer- lendirme, programlama ve analiz” olarak ifade eden bu araştırmada öne çıkan soru- lardan biri, “mimarlık eğitiminde profes- yonel pratiğe dair olan eğitimi kimlerin ver- diği”. Söz konusu araştırmanın bulgularına göre bu eğitimci profilinin ortalama dokuz yıl eğitim pratiği ve yirmi beş yıl profesyo- nel pratik deneyimi bulunuyor. Buna kar-

Fotoğraf 1 : Pandemi Öncesinde Pedagoji Üzerine Bir Mimarlık Paneli, Fotoğraf: Meral Ekinçioğlu

şılık, katılımcılara mimarlık eğitimindeki profesyonel pratiğe dair verilen derslerin, kendilerini mesleğe girişe hazırlayıp hazır- lamadığı sorulmuş: %32’si buna olumlu ya- nıt verirken, %23’ü olumsuz yanıt vermiş, %29’ü tarafsız kalmış, %9’uysa profesyonel pratik üzerine olan derslerin kendilerini mesleğe girişe hazırladığına kuvvetli şekilde katılmazken, %7’siye kuvvetli şekilde aksi- ni ifade etmiş. Araştırmada yer alan, hayati sorulardan bir diğeriysse “profesyonel pratik ve tasarım stüdyosu arasındaki bağlantı”- nın değerlendirilmesi: Katılımcıların %63’ü “bu bağlantının olmadığı” yönünde görüş belirtmiş ki bu, özellikle COVID-19 süreci ve sonrası için “çok kritik” bir duruma işaret etmekte. ACSA bu etkinliği ile mimarlık eği- timinde profesyonel pratiğin kritik yerine işaret ederek önemli bir mesaj iletmış oldu (4).

ACSAYa ek olarak Amerikan Mimarlar En- stitüsü’se bu süreçte, mesleki topluluğa “eğitim” yoluyla verdiği destekle “eğitim-pra- tik” arasındaki ilişkiye kendi perspektifin- den katkı sunmakta. Kurumun bu süreçte sunduğu online eğitim programları, kamu sağlığı ile birlikte mimar ve tasarım profes- yonellerinin rollerinin yeniden çerçevelen- dirilmesinden, dijital pratikte temel sözleş- me konularına, daha güvenli binalar için izlenebilecek stratejilerden, enerjinin etkin kullanımına dek güncel problemlere dair

mimarlara yol göstermeyi hedefliyor (5). Bu- nunla birlikte, mesleki ortamdaki pratisyen- lere destek olabilmek amacıyla, konularında uzman olan kişi ve kurumların destekleri ile hazırlanan rehber kaynaklar bulunmaktadır: Sanal pratik hakkında rehber (6); uzaktan pratiğe dair kaynaklar (7), COVID-19 karan- tina süreci sonrasında binaların “yeniden kullanımı” kamu sağlığı açısından dikkat edilmesi gereken stratejiler (8) gibi.

Kurumun, COVID-19 sürecinde uzmanla- rın desteğiyle hazırladığı bu kaynaklar ve sunduğu online eğitimlerin mimari tasarım eğitim sürecindeki öğrenciler için de yol gösterici olduğunu düşünmek mümkün. Bunlarla birlikte, kurum bünyesindeki “the American Institute of Architects Students”- ten, mimarlık öğrencilerinin konuşmacı ola- rak davet edildiği “ACSA” online etkinlikleri de meslek ve eğitimle ilgili kurumlar arasın- da bir tür köprü işlevi görmekte.

Kurumların bu süreçte destek olabilme ve yol göstermeye dair adımlarına karşılık eği- tim ve pratik ara kesitinde yer alan dene- yimli isimlerin bilgi ve görüşlerini duyabil- mek de önemli. Örneğin, henüz COVID-19 deneyimi yaşanmamışken Yale Üniversite- si - Mimarlık Okulu’nda mimarlık mesleği, tasarım pratiği ve yönetimi konularında dersler veren Phillip Bernstein (FAIA), 2018 tarihli “Architecture-Design-Data: Practice

Fotoğraf 4 : Burak Asiliskender - Kalemler, kalemlere karşı

Competency in the Era of Computation" başlıklı kitabında (9), mimari tasarım, mühendislik ve inşaat faaliyetlerinin teknoloji ile bağlantılı olarak "sistemsel bir dönüşüm" içinde olduğunu detaylı şekilde açıklamıştı. Bu deneyimli eğitimci ve pratisyen, COVID-19 deneyiminin erken evresindeyse 21 Nisan 2020 tarihli Architects Newspaper'daki yayınında, geleceğin pratiğine dair öngörülerini on maddede paylaştı. (10). Bernstein'ın bu yazısı Amerikan Mimarlar Enstitüsü (AIA) tarafından da gecikmeden yayınlandı. (11). İlgili isim, öngörülerini şu ana başlıklarda ifade etmekte: Ekonomi, demografi, iş/pozisyon, teknoloji, pratikteki metotlar, pratiğin strüktürü, inşa, yetenek, mekân (tasarımındaki öncelikler) ve kent (tasarım ve planlamasında, yaşamın temel ilkelerini yeniden gözden geçirme).

Mimari tasarım eğitimini de etkileme potansiyeli olan bu öngörüler, 1. ekonomide yaşayan durgunluk ile birlikte bazı bina tipolojilerine ihtiyacın azalacağı (örneğin alışveriş merkezi gibi) ve bunların bir süre sektörün radarında olmayacağı; 2. bu süreçte iş bulamayan genç jenerasyonun yetenek, enerji ve zamanını başka alanlara kaydıracağı ve belki de mimarlığa bir daha geri dönmeyeceği; 3. bir süre yeni iş pozisyonlarının açılmama olasılığını dikkate alarak mevcuttaki iş-ev yaşamı dengesini korumanın önemi; 4. teknolojik olarak hesaplamalı tasarım (Ing. computational design), makine öğrenimi (Ing. machine learning), yapay zeka gibi konuların mesleki pratiğe daha çok entegre olma olasılığı; 5. pratikle ilgili "metotlarda", dijital üretim, uzaktan çalışma ve yerel çalışmada ağırlarının da ötesinde verimli olabilmeyen öneminin artacağı; 6. pratiğin sürecindeyse küresel ve esnek çalışma modellerine daha açık ve uzaktan ça-

Fotoğraf 3 : Pandemi Öncesinde AIA-NY da Bir Workshop Çalışması, Fotoğraf : Meral Ekinioğlu

lışmaya geçişle birlikte birbiriyle fiziksel olarak geçmişe göre daha az temasta olabilen bir mimari ekip anlayışına eğilim; 7. mimari projenin inşa sürecindeyse, COVID-19'da deneyimlenen seyahat kısıtlamaları ve sağlık endişeleri dikkate alınarak yerel malzeme ve yerel teknik imkanlara daha ağırlık verilebileceği; 8. mimarlarda uzaktan çalışabilme, farklı çalışma modellerine uyum gösterebilecek esneklik, dijital üretim metotları ve teknikleri hakkında geçmişe göre daha fazla bilgi ve deneyim aranacağı; 9. mimari mekân ve 10. kentsel tasarımın "temel" ilkeleri arasında COVID-19 ile birlikte değişmekte olan yaşam alışkanlıklarının (ulaşım, iş-ev mekânı ilişkisi, fiziksel mesafe vb. gibi) yer alması olarak açıklanmış. Bunlarla bir-

likte kendisinin Yale Üniversitesi - Mimarlık Okulu'nda, bu güz akademik yarıyılında verdiği derslerde John Apicella ile birlikte "Mimari Pratik ve Yönetimi" ve Luis C. deBaca ile birlikte "Yapı Tedarik Zincirinde Kölelikle Mücadele" (Ing. Fighting Slavery in the Building Supply Chain). İlkinde mimari pratiğin "evriminde" mimarın rolü ve işlevi, ofis ve pratiğin işleyiş modelleri, pratiğin teknolojik ve yasal boyutları vb. konuları ele alınırken; ikincisindeyse dersin açıklamasında da ifade edildiği üzere "ilk defa" hukuk, ticaret ve sürdürülebilirlik konuları dikkate alınarak "mimari tasarım (pratiği) süreci içinde kölelik karşıtı" bir anlayış mimarlık eğitimine dahil edilmiş durumda. (12). Özellikle ikinci dersin, COVID-19 ile birlikte ülke mimarlığındaki en derin iki probleme parmak bastığı açık: a. Küresel ağlarla işleyen ABD mimarlığında COVID-19 ile birlikte geçmişe göre daha da önem kazanan yapı tedarik zincirleri b. ülkenin derin ve tarihsel bir problemi olan "ırkçılık ve ayrımcılık". Özellikle ikinci problem dikkate alındığında, Yale gibi önde gelen (elitist) bir ABD Üniversitesinin mimarlık eğitim ortamında bu dersin Batılı ve idari pozisyonundaki bir eğitimci tarafından (ve de "ilk defa") veriliyor olması dikkate değer. Başka bir ifadeyle ülkede pratik ve eğitim "ara kesitinde" bazı temel ve derin problemler, ilk kez masaya yatırılmaya başlandı. Bu ve bu gibi adımların yakın, orta ve uzun vadede mimarlık eğitimi ve genç mimarlar üzerindeki açılımlarıysa (kanımca) bir araştırma konusu olmaya aday.

Bu süreçte, mimari (tasarım) pratiğindeki gelişmelerin bazı öne çıkanlarıysa mimari tasarım eğitimi ortamlarında yerini almakta gecikmedi. Örneğin MIT'nin düzenlediği

"Teaching Tech" (13) başlıklı online sunum ve tartışma, bu bağlamda dikkat çekici etkinliklerden biriydi: Bu, güncel gelişmeler ışığında (mimarlık ve teknoloji arasında ivmesi artan etkileşim gibi) mimarlık ile ilgili diğer meslek, disiplin ve alanlar arasında, yeni ve zengin diyalogların nasıl geliştirilebileceği üzerineydi. Bu etkinlikte bir pratisyen (SOM bünyesinde, Burj Khalifa'nın strüktürel sisteminin geliştirilmesinde önemli rol üstlenmiş olan William Baker), ilgili konuda bir araştırma grubunun yürütücüsü (MIT-Mimarlık Bölümü "Dijital Strüktürler Araştırma Grubu" yöneticisi Caitlin Mueller), konuyla ilgili araştırma yürüten bir doktora adayı (Mohamed İsmail) ve bu bağlamda çok disiplinli perspektiften araştırmalarını yürüten akademisyen (John Ochsendor) yer alarak a. farklı stüdyo çalışmalarının arasında geliştirilecek iletişimler, b. mimarlığın kendi içinde çok disiplinli çalışma ve üretim yolları, c. aralarında ortak dil geliştirebilme vb. konuları, COVID-19 sürecinde güncel gelişmelerle birlikte ele aldılar.

Eğitimin, pratikte yaşanan gelişmelerle arasında "bağ" kurabilmesi için bir başka örnek içins Columbia Üniversitesi, GSAPP'ın, "katılımlı pratik" (Ing. engaged practice) olarak tanımlandığı, dünya ölçeğindeki mezunları ile oluşturduğu ağdan bahsedilebilir (14): Program bu yolla, mimari (tasarım) pratiği ve mesleğin diğer pratik alanlarında faaliyet gösteren mezunlarıyla geliştirmekte olan çevresel, teknolojik, entelektüel konuları da dikkate alarak a. pratiğin yeni modelleri ve içeriği kapsamında bilgi alışverişinde bulunmayı ve b. mimarlık eğitimi-pratiği arasındaki ilişkiyi kuvvetlendirmeyi amaçlamakta. Bu ve benzer yaklaşımlar dikkate alınarak "mimari tasarım eğitiminin" üniversite dışındaki dünya ile artan bir iletişimi olduğu gözlemlenmekte.

Son olarak bu süreçte dikkat çekici bir diğer gelişmeye, önde gelen bazı mimari tasarım ofis ve firmalarının "araştırma pratiği" ile olan bağı. Konuda deneyimli kişiler ve ilgili ofis-firmaların bilgisiyle hazırlanmış, pay-

laşımaya açık olan bu araştırma ve bilgi kaynaklarından öne çıkanların, sadece diğer mimari tasarım pratisyenleri için değil genç mimar adayları için de COVID-19 sonrası ortama dair bazı faydalı bilgiler içerdiği görülebilir. Örneğin Gensler'in hazırladığı COVID-19 sonrası için tasarım stratejileri üzerine olan çalışma (15) bazı içerdiği verilerle, bu deneyim sonrasında farklı işlevlerdeki bazı mimari mekânlara dair kullanıcı ihtiyaçlarını, beklentilerini ve bazı sektörlerde beklenen olası gelişmeleri ele almakta. Çalışmanın içinde ayrıca, COVID-19 ile önemli odak noktalarından biri haline gelen fiziksel mesafe konusu dikkate alınarak sosyal iletişimler için hangi mekânların tercih edildiğine dair bir araştırmaya yer verilmiş: İlgili araştırmannın katılımcılarının %85'inin aile ve arkadaşları ile sosyal zaman geçirmek için kamusal alanları, %65'ininse alışveriş mekânlarını tercih ettikleri ortaya çıkmış.

Önde gelen mimari tasarım ofislerinden "HOK" ise COVID-19 sonrası dünya için tasarımın hiç olmadığı kadar önemli olduğunun altını çizerek "COVID-19: Değişim İçin Tasarım" başlığıyla kapsamlı bilgiler sunmakta (16). Bunlar arasında, COVID-19 deneyimi ile birlikte mimari tasarım pratiği perspektifi, HVAC sistemlerinin çalışanların sağlığını nasıl destekleyebileceği (17), sosyal psikoloji dikkate alınarak öne çıkan bazı kullanıcı karakteristiklerine göre sağlıklı mekân tasarımı için altı mekân çözümü stratejisi(18) gibi birçok bilgi paylaşılmakta. SOM ise kendi ofise dönüş stratejisini kapsamlı şekilde ofis içi mekânların düzenlenmesi, herhangi bir çalışanı COVID-19 vb. bir bulaşıcı hastalığa yakalanması durumunda izlenecek süreç ve ofis-şantiye ilişkisinin sağlıklı şekilde yürütülmesine dair pek çok konuyu içerecek şekilde herkesin bilgisine sunmuş durumda. (19).

Özetle, tasarım pratiği yapan mimari ofisler de bu sürece dair araştırmaları ışığında öneri, deneyim ve bilgilerini aktarmaya başladı.

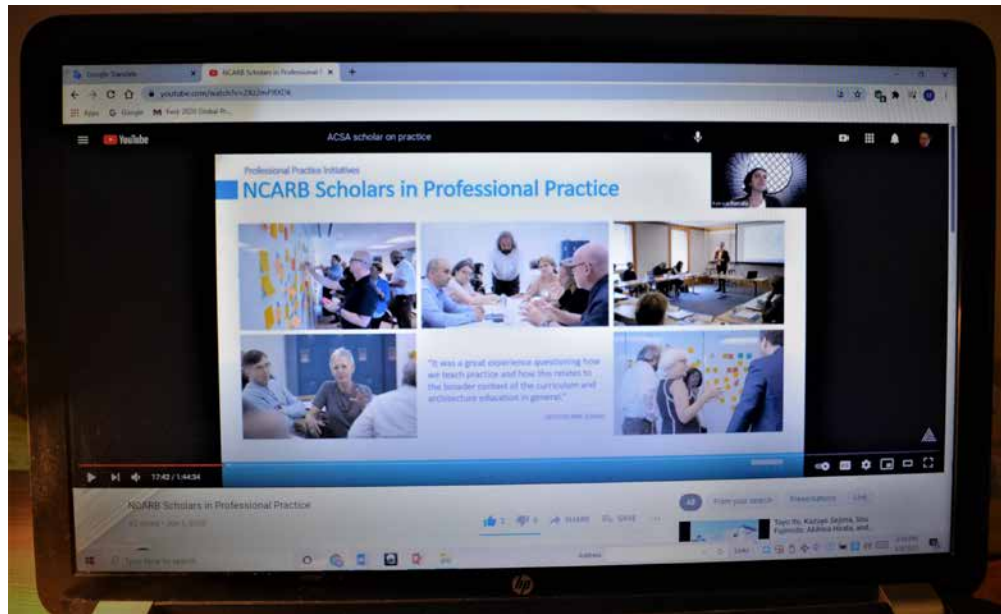
Sonuç olarak bu süreç, pratik ve eğitim arasında yeni bağlar geliştirmek için önemli bir potansiyel taşımakta. Bu potansiyeli açığa çıkarabilmek içins mimari tasarım pratiği üzerine teorik, tarihsel bağlamda çalışan bilim insanlarından, mimari tasarım stüdyo yürütücüleri ve mesleki pratiğe yönelik dersler veren eğitimcilere; mimarlık programlarının başındaki akademik liderlerden, mimarlık öğrencilerine; meslek odalarından, mimari yayın ortamlarına dek herkes, sağlıklı bir mimari gelecek konusunda önemli sorumluluklar düşüyor.

Fotoğraf 5 : Pandemi Döneminde Columbia Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğrencilerinin Online Proje Sunumlarından

Referans ve Notlar:

1. Cuff, D., 1991. Architecture, the Story of Practice, the MIT Press.
2. NCARB Scholars in Professional Practice, <https://www.youtube.com/watch?v=2XzmPJfXDK>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
3. Bu araştırmanın yıl bilgisi, ilgili sunumun kaydında ifade edilmemektedir. Bununla birlikte, söz konusu sunum ve araştırma bilgileri "ACSA National" tarafından 1 Haziran 2020 tarihinde herkese açık olarak paylaşılmıştır.
4. Ayrıca ACSA, güncel mimari problemleri dikkate alarak mimarlık öğrencilerini çok disiplinli bir anlayışla kariyerlerine hazırlayabilmek için mimarlık okulları ile iş birliği içinde, yeni ders ödülleri; ülkede tamamen online mimarlık eğitimi veren kurumlardan eğitimcilerin bir araya geldiği; online ortamda mimari tasarım eğitimi ve pedagoji konularının tartışıldığı etkinlikler de düzenlenmekte; Bkz, Ekinioğlu, M., 2021. COVID-19 Sürecinde Mimarlık Eğitimi Üzerine ABD'den Bir Perspektif, Mimarist, İstanbul, Kış Sayısı, 70, s. 68-74.
5. Örneğin "Sürekli Eğitim" kapsamında "Kamu Sağlığı, Güvenliği ve Refahı: Mimarların ve Tasarım Profesyonellerinin Rollerinin Yeniden Çerçeveselendirilmesi", "Gizli Kentler: Kamu Sağlığını Şekillendirmek", "Dijital Pratik, Tasarım ve Uygulamada Temel Sözleşme Konuları", "Daha Güvenli Binalar İçin Stratejiler: COVID 19 ile Yeniden Kullanım" başlıklı online eğitimler gibi; sırasıyla ilgili linkler için bkz; <https://aiauaia.org/courses/public-health-safety-and-welfare-reframing-role-architects-and-design-professionals>, son erişim tarihi 22 Mart 2021; <https://aiauaia.org/courses/hidden-cities-shaping-public-health>, son erişim tarihi 22 Mart 2021; <https://aiauaia.org/courses/key-contracting-issues-digital-practice-design-and-construction>, son erişim tarihi 22 Mart 2021; <https://aiauaia.org/courses/strategies-safer-buildings-re-occupancy-face-covid19>, son erişim tarihi 24 Mart 2021.
6. Bkz. "AIA Trust, Guide to Virtual Practice", AIA Trust, Guide to Virtual Practice; <https://www.theiaistrust.com/whitepapers/virtual-practice/Virtual-Practice.pdf>, son erişim tarihi 24 Mart 2021.
10. Bkz. Remote Work; <https://www.aiaa.org/resources/6279715-remote-work>, son erişim tarihi 24 Mart 2021.
8. Bkz., "Re-occupancy Assessment, Tool V3.0"; http://content.aiaa.org/sites/default/files/2020-08/ReOccupancy_Assessment_Tool_v3.pdf, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
9. Bernstein, P., 2018. Architecture-Design-Data: Practice Competency in the Era of Computation, Birkhauser Architecture.
10. Bernstein, Phil, 2020, Ten thoughts on the future of practice, Architect's Newspaper, Nisan 21, <https://www.archpaper.com/2020/04/ten-thoughts-on-the-future-of-practice/>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
11. AIA, COVID-19 resources for architects, <https://www.aiaa.org/pages/6280670-covid-19-resources-for-architects>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
12. Bkz., <https://www.architectureyale.edu/courses/20242-fighting-slavery-in-the-building-supply-chain>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
13. "Teaching Tech" The Edward and Mary Allen Lecture in Structural Design, <https://www.youtube.com/watch?v=X7KdIwjsmRI>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
14. Bkz. Columbia University, GSAPP, Engaged Practice için bkz, <https://www.arch.columbia.edu>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
15. Bkz. Design Forecast* 2021, Reconnect Design Strategies for a Post-Covid World, <https://www.gensler.com/uploads/document/7501/file/Gensler-Design-Forecast-2021.pdf>, son erişim tarihi 24 Mart 2021.
16. HOK, COVID-19: Design for Change, <https://www.hok.com/covid-19-design-for-change>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
17. How Can HVAC Systems Support Employee Health in Response to COVID-19?, https://www.hok.com/news/2020-05/how-can-hvac-systems-support-employee-health-in-offices-response-to-covid-19/?landing_page=33588, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
18. Bkz. A Closer Look at the Six Space Types, <https://www.hok.com/ideas/research/enabling-choices-in-a-more-inclusive-covid-19-era-workplace-ecosystem>, son erişim tarihi 22 Mart 2021.
19. Bkz. "Post-Pandemic: Preparing for Our Return to the Office"; https://www.som.com/ideas/research/post-pandemic_preparing_for_our_return_to_the_office, son erişim tarihi 22 Mart 2021.

Fotoğraf 2 : Pandemi Döneminde Profesyonel Pratik Üzerine Çalışan Araştırmacıların Online Sunumları

Fotoğraf 4 : AIA - 2030 Commitment - video sunumu

CLIFFTOPS

DÜZENLEME VE ÇEVİRİ
SELİN NEVRİM

Beş lüks tatil evinden oluşan projede, tasarımın gayesi yapıların, kayalıkların üzerine inşa edilmiş gibi durması yerine, kayalıkların içinden yontulmuşçasına çıkması. Bu amaçla evler, yerel Portland Albion taşından büyük bloklarla sarp uçurumun üzerine yerleştirilmiş. Bölgenin çok yakından çıkarılan Portland Albion taşı, hem mimariyi bağlamının parçası yapıyor, hem de doğal ve uzun ömürlü olması ile düşük karbon ayak izi sağlıyor.

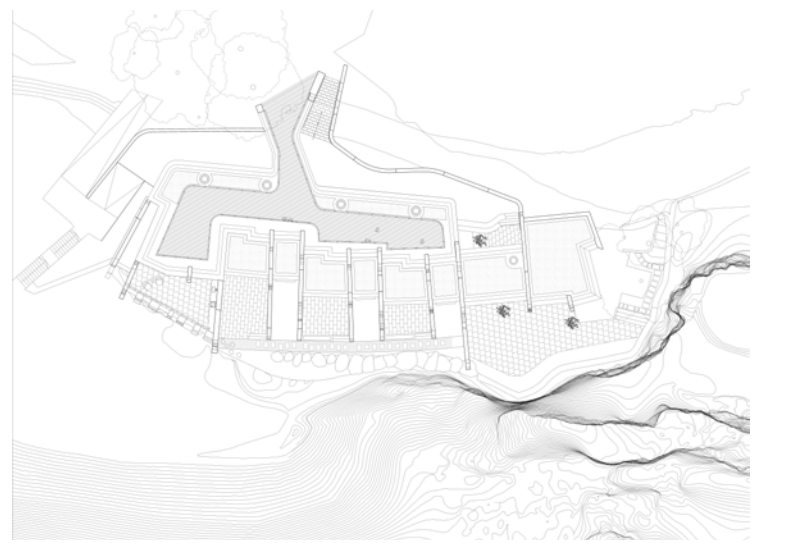
Clifftops, Dorset'in Portland Adası'ndaki muhteşem manzaralı Jurassic Sahili'nin sarp peyzajına yerleştirilmiş, Londra Mimarlık Stüdyosu Morrow + Lorraine tarafından yeni tamamlanmış beş lüks tatil evinden oluşuyor. Arazi, "UNESCO Dünya Mirası Kıyıları"nın bir bölümünde ve Eski Eser olarak tescil edilmiş olan Bow ve Arrow Kalesi ile II. Derece Eski Eser olarak tescil edilmiş Pennsylvania Kalesi arasındaki "Özel Bilimsel İlgi Alanı"nın hemen üzerinde yer alıyor.

Bağlamın bu özelliği nedeniyle, tasarımın ana fikri, yapıların kayalıkların üzerine inşa edilmiş gibi değil, kayalıkların içinden yontulmuşçasına çıkması üzerine kurgulanmış. Bu nedenle evler yerel Portland Albion taşından büyük bloklarla sarp uçurumun üzerine yerleştirilmiş. Portland'a özgü olan ve Pennsylvania Malikanesi'nden sadece birkaç dakika uzaklıkta bulunan ocaktan çıkan bu taş, hem mimariyi bağlamının parçası yapıyor, hem de doğal ve uzun ömürlü olması ile düşük karbon ayak izi sağlıyor.

Evleri, eğimli araziye kesip içine yerleştirme fikri, Pennsylvania Kalesi arazisinin bu yeni yapıların üzerinden görsel devamlılığını sağladığı gibi, Kale'den hissedilen görsel etkisini de azaltıyor. Evlere erişim, arazinin arkasından, araziye gömük bir yolla sağlanmakta. Burada mimari, masif ve kontrollü duruşu ile kale yapılarına uyum sağlıyor.

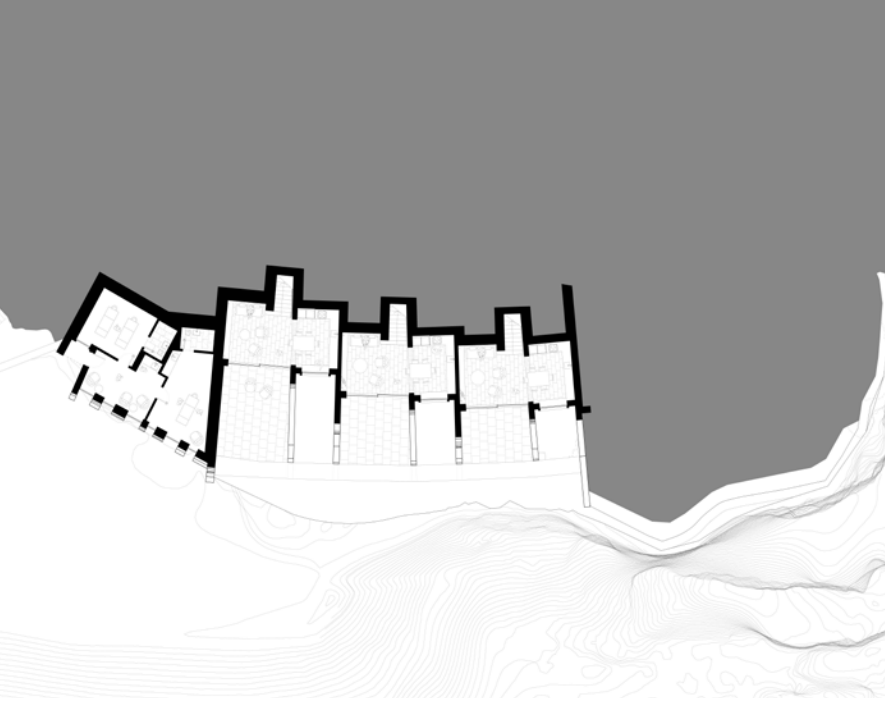
Uçurumun kenarını çevreleyen ve koruma altında bulunan ağaçların köklerinin sınırları, evlerin yerleşim alanına doğru uzanıyor. Bu durum -uçurumun kenarındaki evlerin yerleştirilmesi sırasında kısıtlamalar getirmesine karşın-, evler için de en uygun noktaları bulmaya yardımcı olmuş.

Mütevazi girişler, geniş deniz manzaralı aydınlık iç mekanlara açılıyor. Sitenin içinden geçen taş duvarların her biri, bir evi diğerinden -sahildeki bariyer duvarları gibi- 3 derece dönerek ayırıyor; böylelikle, her cam bölmenin diğer bölmelerden farklı bir açıda ayarlanması sonucunda, denizdeki tekneler için olası yansımaların ve dikkat dağıtıcı unsurların etkisi azaltılıyor; kullanıcılar için de manzarayı genişletiyor. Kayalık uçurumun kenarına doğru mimari ve çevre düzenlemesi, formal olmayan düzensiz bir hale geliyor; kıyıda yapılan kır çiçeği ekimleri, doğal kıyı florasıyla harmanlanıyor ve yerel faunayı cezbediyor.

Vaziyet Planı

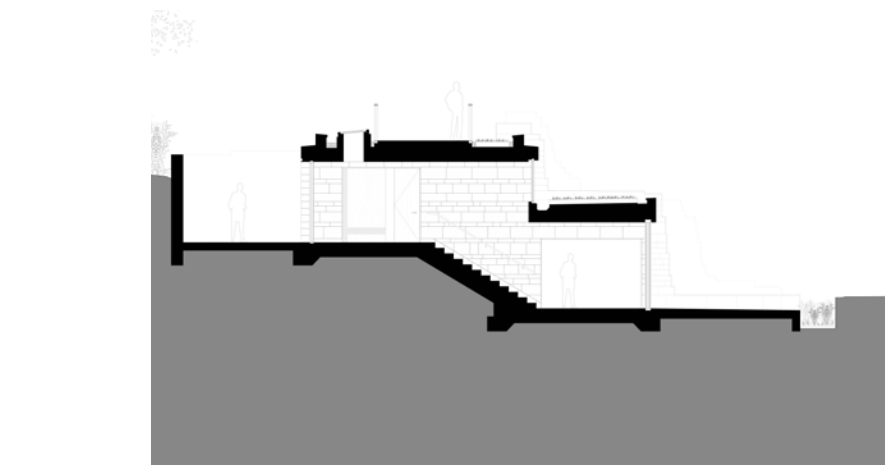

Alt Kot Planı

Üst Kot Planı

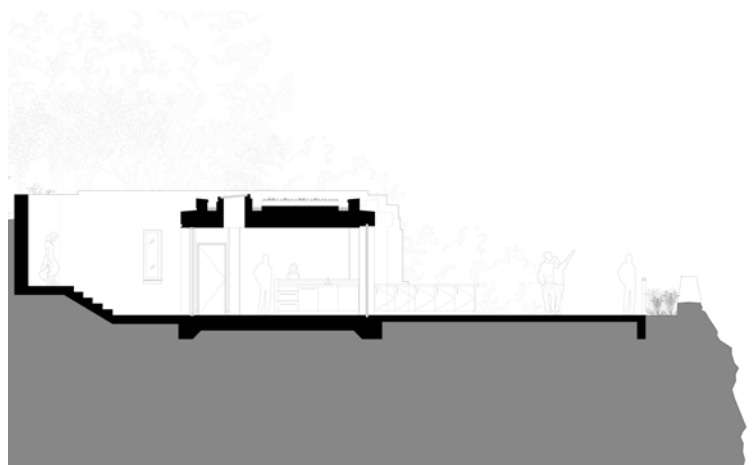
Kesit I

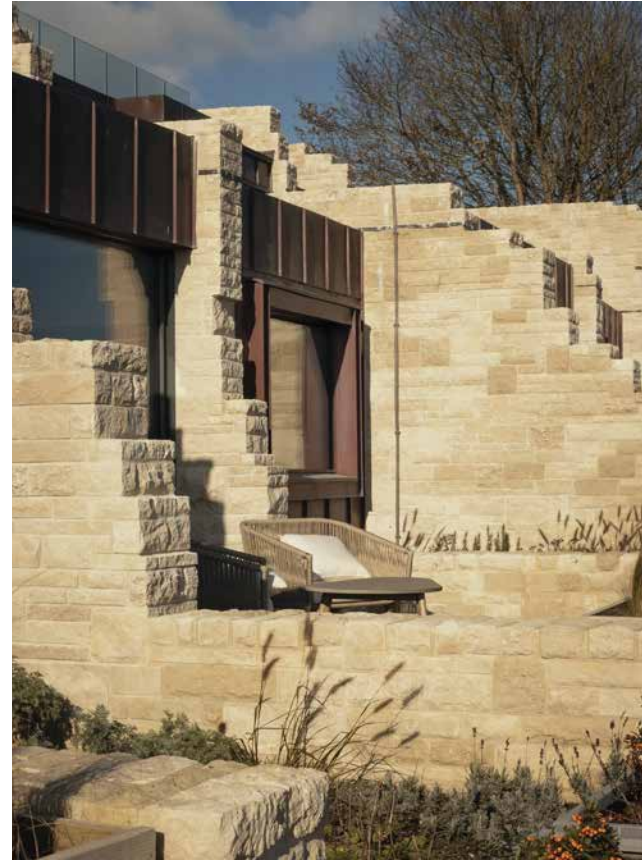
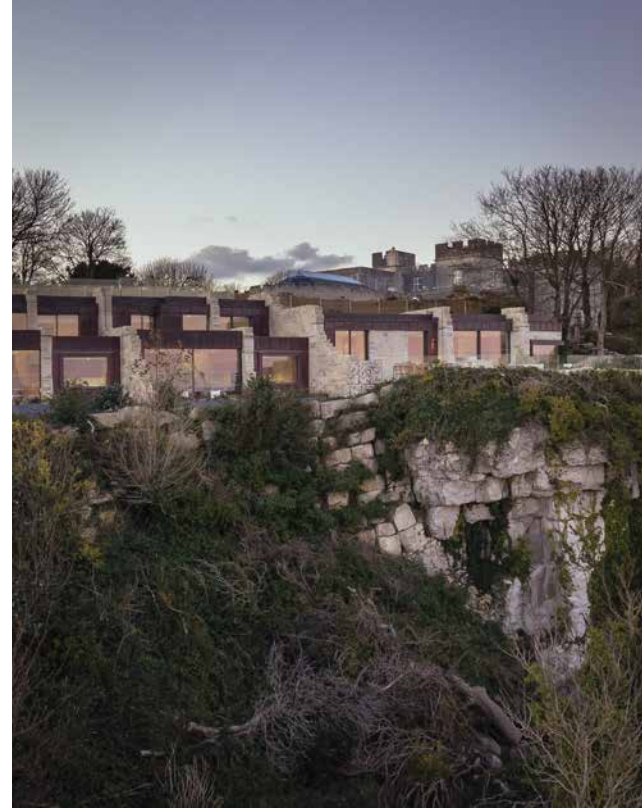
Zamanla patine olup yeşile dönecek olan doğal bakır, Portland taşından oluşan dış cephenin yanında kullanılarak binanın çevresiyle daha da uyum sağlamasına yardımcı oluyor. Dış cephedeki büyük taş bloklar, aynı düzlemde içeriye doğru devam ediyor; ancak içerideki yüzeyler daha rafine ve pürüzsüz inşa edilmiş. Taş duvarların içinde antik fosilleşmiş deniz canlıları görülebiliyor.

Doğrama ve duvarların meşe kaplamaları, taşın sertliğini tamamlayacak şekilde mekana sıcaklık katıyor. Doğrama çerçeveleri, içerisi ile dış avlu arasındaki mekansal akışın kesintisini en aza indirmek için dikkatlice detaylandırılmış. Tam donanımlı mutfaklar ve modern yaşam alanları, genel tasarım temasında çeşitlilik yaratmak için her bir ev için özel olarak seçilmiş yüksek kaliteli armatürler ve mobilyalar içeriyor.

Morrow + Lorraine'in yöneticisi J-J Lorraine Clifftops projesi ile ilgili şunları söylüyor: "Burası çalışmak için büyüleyici bir yerd. Tasarım, bu dramatik ve kadim alanın istikrarını ve güvenliğini sağlamak için oldukça teknik olan gereksinimlerin sorumluluğunu taşıyordu. Burada umduğumuz, mimarının sesiz ve yansıtıcı anlarının misafirlere neşe ve keyif getirmesi idi. Bu ender bir fırsat ve her ikisini de başardığımız için çok mutluyuz."

Kesit II

Proje Adı	: Clifftops
Proje Yeri	: Isle of Portland, Dorset
Proje Tipi	: Lüks Konut
Mimari	: Morrow + Lorraine
Statik	: Structurehaus
Mühendislik	: MLM Group
Proje Yöneticisi	: Richard Lloyd Associates
Yüklenici	: Acheson Construction Ltd
Denetim	: MLM Group
Müşteri	: Colonial Leisure Limited
Yapım Yılı	: 2020
Arsa Alanı	: 1,211m2
Toplam Net Alan	: 484.4 m2

GÖBEKLİTEPE ZİYARETÇİ MERKEZİ

Ana hedefi hemen yakınındaki insanlık tarihinin en eski yapılarının önüne geçmeyen ve sessiz durmaya özen gösteren bir yapı tasarlamak olan projede, dairesel tek katlı hacimler için sıkıştırılmış toprak duvar tekniği tercih edilerek malzeme bakımından yapıların, bulunduğu yerle ve yerel kerpiç yapı teknolojisi ile uyumlu olması sağlandı.

İnsanlığın en eski bilinen tapınağı olan Göbeklitepe'nin tarihi 11.600 yıl öncesine dayanmakta. Kısa bir süre önce keşfedilen bu yapı, insan topluluklarının oluşumu hakkındaki bildiklerimizi gözden geçirmemize neden oldu. Mezopotamya'daki ilk şehirlerden 4.600 yıl, İngiltere'deki ünlü Stonehenge'den 6.600 yıl, Mısır Piramitleri'nden 7.100 yıl, Malta Adası'nda bulunan tapınaklardan da 6.100 yıl daha eski olan bu yapı grubu şüphesiz ki tüm dünyadan çok sayıda ziyaretçiyi ağırlamaya başlayacak.

Sayıları git gide artan ziyaretçileri, arkeolojik çalışmaları engellemeden konforlu bir şekilde ağırlamak için Göbeklitepe'deki mevcut ziyaretçi merkezinin yenilenmesi geçtiğimiz yıllarda gündeme geldi. Dairesel planlı mevcut ziyaretçi merkezi yapısının araştırmacılar ve kazı ekibi için ofisleri içerecek şekilde dönüştürülmesi ve ziyaretçiler için yeni bir bina tasarımı gerekiyordu. Projenin sponsorluğunu üstlenen Doğu Grubu'nun Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yaptığı iş birliği ile günümüzün gereksinimlerine uygun yeni binanın tasarımını ve mevcut yapının dönüşüm projesini elde etmek için 2015 yılında ulusal davetli bir mimari tasarım yarışması açıldı ve Kreatif Mimarlık'ın önerisi uygulanmak üzere seçildi.

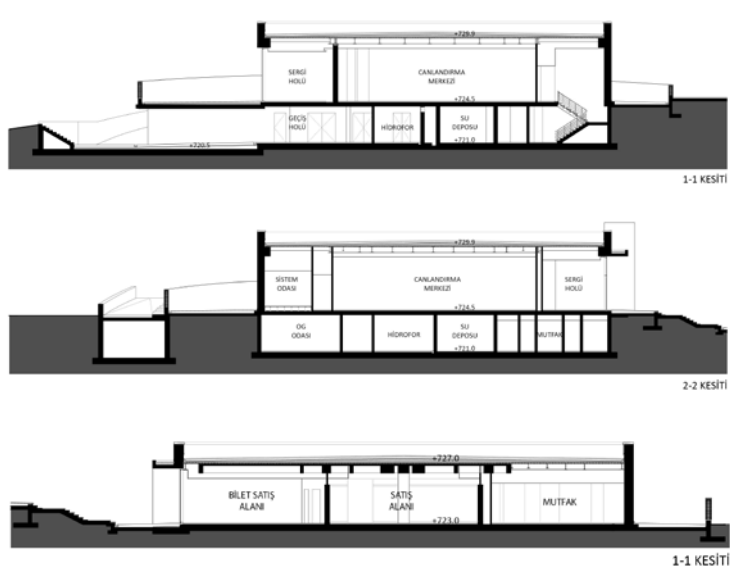
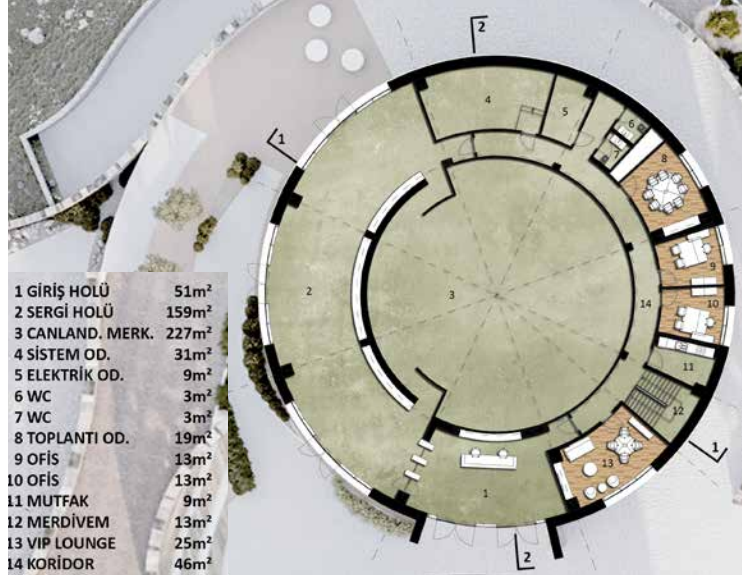
2018 yılının ortalarında kapılarını açan yeni ziyaretçi merkezinin mimari ve iç mimari projesini Kreatif Mimarlık üstlenirken sergi-

leme konsepti Tasarımhanne tarafından gerçekleştirildi. Hemen yakınındaki insanlık tarihinin en eski yapılarının önüne geçmeyen, sessiz durmaya özen gösteren bir yapı tasarlamak projenin ana hedefi idi. Biri ziyaretçilere açık iki ana hacimden ve peyzaj düzenlemesinden oluşan projenin plan şemasının ilham kaynağı Göbeklitepe yapılarının ortaya çıkartılan bölümlerindeki dairesel planlı tapınaklar oldu.

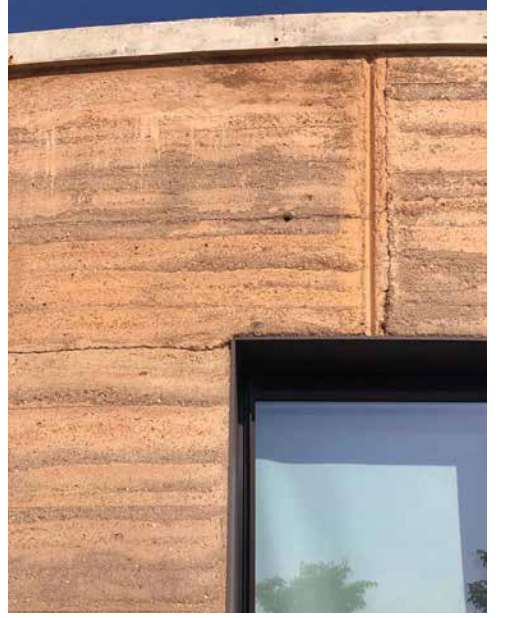
Bu dairesel tek katlı hacimler için sıkıştırılmış toprak duvar tekniği tercih edildi. Bu sayede malzeme bakımından yapıların bulunduğu yerle ve yerel kerpiç yapı teknolojisi ile uyumlu olması sağlandı. Ana ziyaretçi merkezinin ortasında yer alan dairesel canlandırma salonunun duvarları, kazı alanının görüntüleri yansıtılacak şekilde tasarlandı. Salondaki izgara düzenindeki oturma elemanlarının ortasında yer alan dört masada ise interaktif ekranlar bulunuyor. Ana salonun etrafını ise bilet gişesi, kafe, çocuk oyun alanı ve tuvaletler sarıyor. İkinci dairesel hacimli bina ise ortasında küçük bir konferans salonunu barındıran ve kazı alanında çalışan arkeolog ve bilim insanlarına ofisler, laboratuvar ve toplantı odasını içeriyor.

Otobüs ve araçlarla gelen ziyaretçilerin, otoparktan ziyaret merkezine, ardından da kazı alanına götürecek ring araçlarına yönlendirilmesi, dairesel planlı kütleleri çevreleyen sarmal alçak duvarlar ve peyzaj düzenlemesi ile sağlandı.

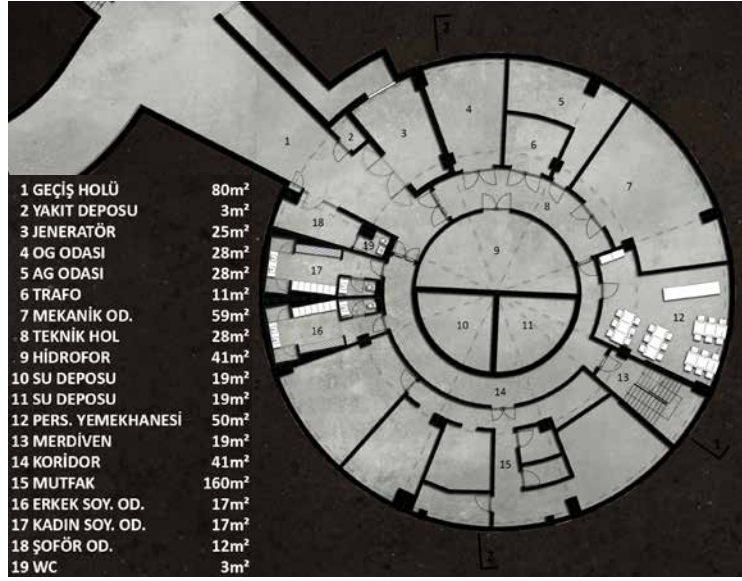

Fotoğraf: Deniz Güner

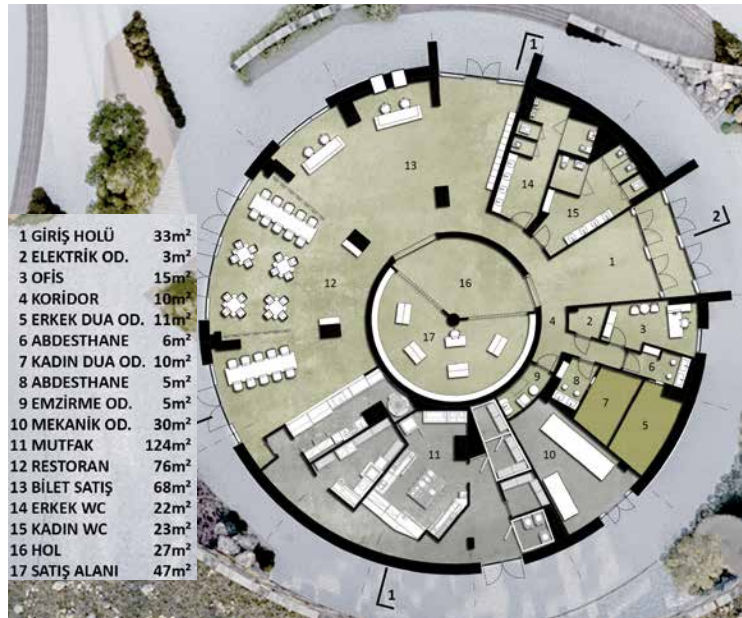
Fotoğraf: Deniz Güner

Fotoğraf: Deniz Güner

Fotoğraf: Deniz Güner

Proje Adı	: Göbeklitepe Ziyaretçi Merkezi
Yer	: Şanlıurfa
Proje Yılı	: 2015-2018
İnşaat Yılı	: 2018-2019
İşveren	: Doğu Holding
Yapı Tipi	: Kültür - Ziyaretçi Merkezi
Kapalı Alan	: 2.500m²
Tasarım Ekibi	: Aydan Volkan, Selim Cengiz, Onur Arat, Erhan Yıldız, Begüm Alyemiş, Dila Sel, Adnan Eser, Veli Fırır
Statik	: Bürostatik
Mekanik	: Betateknik
Elektrik	: Enkom
Peyzaj	: Arzu Nuhoğlu Peyzaj Tasarım

Serbest MİMAR Magazine - Issue 40-41

SUMMARY OF CONTENT

The 40th and 41st issues of our magazine that we are publishing as a double issue welcome you with exciting and rich content.

The desktop section, as always, offers a collection of recently completed or ongoing projects. In this issue, you will find the projects of Motto Architecture, RGGA Architecture, and PadaLabs Architecture offices.

From SMDs section welcomes you with the recent events organized by İstanbulSMD, İzmirSMD, and TürkSMD.

Collar Photo section includes commemorations penned by the late Bülent Altay, followed by Turhan Kayasü and İlhan Kural; Önder Şenyaplı followed by Gülay Hasdoğan; Doruk Pamir followed by Erkut Şahinbaş and Suha Özkan; Helmut Jahn and Paula Mendes Da Rocha followed by İlhan Kural; Gottfried Böhm followed by Gamze Köküm.

Good Things section addresses the Pritzker prized Lacaton & Vassal; Bayraklı Footbridge project; "Women Architects" exhibition organized by the Goethe Institute; Learning Sky project designed by Salon Architect awarded with an honorable mention in the International Songdo Library Design Competition; news about Three Museums from Turkey that was awarded in the European Museum of the Year Awards; contents about Doğan Kuban's Jean Tschumi Architectural Literature Award; the news about the books "Architect Nejat Ersin" and "Anıtkabir With Architectural Memoirs" published in 2021; and articles about Rafael Moneo and Lina Bo Bardi awarded in 2012 Venice Architecture Biennale.

The competition section lists the awarded projects in the 2021 Archiprix Turkey Competition.

From Competition to Practice section covers Merzifon Business and Life Center awarded with the first prize in the competition held in 2017 and implementation of which has recently been completed. In this section, you will also find an interview with Semra-Özcan Uygur about the CSO Concert Hall and Choir Practice Buildings project launched in 2021.

Critics section covers an article titled "Story of Two Structures" that describes how Atatürk Cultural Center and CSO Concert Hall and Choir Practice Buildings were realized, authored by M. Turhan Kayası.

Trips to Modern Architectural Works, the fifth article in this series is presented to you with "Ageless Moderns in Büyükkada-Trip/Interview with Hasan Çalışlar" prepared by Zafer Akay. The editor of this section, Figen Kivılcım Çorakbaş, is waiting for new articles that will put readers on a modern discovery in the upcoming parts of this series.

The new section covers Koray Arslan House designed by Mert Uslu Architecture and Gipta Printing House project of Tülin Çetin Architecture.

The opinion section includes contents that compile the answers of many architects to questions titled "Connection Between The COVID-19 Experience and 'Architectural Design Education and Practice': Architectural Design Practitioners' Experience and Recommendations" edited by Meral Ekincioğlu. At the end of the section, you will find a review titled "Potential of COVID-19 For A Dialogue Between Architectural Design Education and Practice" written by Ekincioğlu.

The All Over Again section addresses the usage of natural materials in contemporary structures and sometimes with different methods and covers Göbeklitepe Visitors' Center, located in Şanlıurfa, designed by Kreatif Architecture.

The From the World section presents you with the Clifftops project comprising five luxury vacation houses located on steep rocks on the Jurassic shores of Dorset, designed by Morrow + Lorraine.

Translation: Çağla Mayda

Журнал “Свободный Архитектор”, выпуск 40-41-й.

СОДЕРЖАНИЕ

Мы снова встречаемся с Вами в вдвоенном 40-41-ом выпуске нашего журнала. Мы постарались сделать его разноплановым и интересным.

В главе “На рабочем столе” мы по традиции рассказываем о проектах, работа над которыми только что завершена или еще находящихся в стадии работы.

В этом выпуске Вы познакомитесь с проектами таких архитектурных бюро как «Мотто Мимарлык», «RGGA Мимарлык» и Пада Лабс Мимарлык».

О событиях и мероприятиях , проведенных за последнее время отделениями "Объединения Свободных Архитекторов" в городах Измир и Стамбул мы расскажем в разделе "Новости"Объединения Свободных Архитекторов" ("SMD").

В главе «Портрет» мы вспоминаем наших коллег, недавно ушедших от нас. Здесь Вы прочтете памятные очерки Хасана Озбай, Ильхана Курал, Турхана Каясу и других авторов.

Глава «Хорошее» знакомит Вас с интересными проектами, получившими награды. Это такие как «Локэйшен& Вассал» получивий награду «Премия Прицкер", а также проект пешеходного моста «Байраклы», выставка «Женщины-Архитекторы», организованной Институтом Гете, проект «Лернинг Скай», разработанном фирмой «Салон Аркитекс», который был отмечен в международном конкурсе «Библиотека Сангдо». Также получили награду Премии «Музей Года Европы» музей из Турции «Уч Музе», и кроме этого Вы прочтете очерк Доана Кубан о Премии «Jean Tschumi MimarYazın Odullu», далее об изданных в 2021 году книгах «Архитектор Неджат Эрсин» и «Архитектурный памятник Аныткабир». И в заключении этой главы прочтете о Рафаэле Монео и Лине Бобарди, получивших награды на Архитектурном Биенале 2021 в Венеции.

Глава «Конкурс» знакомит Вас с проектами, получившими награды в конкурсе «Аркиприкс 2020» в Турции.

В глава «От конкурса к воплощению» речь пойдет о проекте « Мерзифон», который получил награду в 2017 году. Также найдет свое место репортаж Семиры-Озжан Уйгур об открытии в 2021 году Концертного Салона CSO и Зала для репетиций хора «Коро Чалышма Биналары».

В главе «Критика» Турхан Каясу рассказывает в своей статье «История двух зданий» о здании Культурного Центра Ататюрка, Концертном Салоне CSO и Зала для репетиций хора «Коро Чалышма Биналары».

В главе «Путешествие в современную архитектуру» продолжает знакомить читателей с современным прочтением архитектуры автора и куратора Фиген Чоракбаш. Здесь Вы найдете очерк Зафера Акай «Buuyukada'nin Yaslanmayan Modernleri – Hasan Çalışlar», посвященной архитектуре вне времени.

В разделе «Новое» рассказывается о здании Корай Арслан Эви, созданном фирмой Мерт Услу Мимарлык, и проекте издательства Гыпта Маатбасы от Тулн Четин Мимарлык.

В главе «Взгляд» Мераль Экинжиоглу рассказывает в своей статье «Опыт Ковид19 и образование в Архитектурном дизайне и практике, советы и опыт». Здесь есть ответы на многие вопросы, встречающиеся в современных условиях. В заключении главы Мераль Экинжиоглу в статье «Потенциал ситуации с Ковид19 и Диалог Архитектурного образования и практики» дает интересные выводы.

Тема природных материалов и их использование в современном строительстве освещается в главе «Новое и Заново», здесь рассказывается о проекте «Центр Гебекили Тепе».

В главе «В Мире» рассказывается проекте «Клиффтопс», который разработан фирмой «Морроу + Лорэйн» в Дорсете.

Переводы: Natalia Troshina Soyлу

الترجمة: Çağla Mayda

في العدد 40-41 من مجلتنا، والتي سننشرها كعدد مزدوج. سنلتقي بكم فيها بمحتوى غني ومثير للاهتمام .

قسم **سطح المكتب**، كما هو الحال دائمًا فهو يتضمن مجموعة مختارة من المشاريع التي اكتملت للتو أو لا تزال قيد التنفيذ. في هذا العدد ستجدوا مشاريع مكاتب Motto للعمارة و RGGA للعمارة و PadaLabs للعمارة.

في قسم **مصلحة الارصاد الجوية**، ستجدون فيها القسم بأنشطة واعمال الموسم الاخير لمصلحة الارصاد الجوية التركية، مصلحة الارصاد الجوية في اسطنبول وفي ازмир.

قسم **صورة اليافقه**، يحتوي على كتابات ذكرى عن الذين فقدناهم مؤخرًا تتاولها كل من تورهان كاياسو و الهان كورال عن بولنت الطاي، و غولاي خاصدوغان عن اوندار شاناييلي، و ارفوت شاهين باش و سهى اوزكان عن دوروك بامير، و الهان كورال عن هلموت جاهن و باولا مينديس دي روتشا، و حسن اوزباي عن غوتفرد بوهم.

في قسم **الاشياء الجميلة**، يحتوي على اخبار حول بريتزكر لاكلتون وقاسال الحائز على جائزة؛ مشروع جسر بيراكلي للمشاة؛ معرض "مهندسات معماريات" من تنظيم معهد جوته؛ مشروع Learning Skyمن قبل Salon للعمارة والذي نال تنويها مشرفا في مسابقة تصميم مكتبة Songdo الدولية؛ اخبار عن ثلاثة متاحف من تركيا، منحت في حفل جوائز المتحف الأوروبي للعلم ؛ محتوى جائزة جان تشومي للادب المعماري لنوغان كوبان؛ كتابا "المهندسة نجاة إرسين" و "أينتكابير بذكرياته المعمارية" والذي صدر عام 2021 .

في قسم **المسابقة**، ستجد المشاريع الحائزة على جوائز في مسابقة Archiprix 2000 في تركيا.

في قسم **من المسابقة الى التطبيق**، يحتوي على مركز مرفوز للعمل والمعيشة والذي حصل على الجائزة الأولى في المسابقة التي أجريت في عام 2017 والذي تم مؤخرًا الانتهاء من تنفيذه. أيضا ينتظركم في هذا القسم منظمات المجتمع المدني مشروع قاعة ودراسة جوقة المبانى، التي فازت بالجائزة الأولى في المسابقة في عام 1992 وافتتح في 2021، وحوارنا مع مصمميهِ سيمرا-أوزجان اويغور.

في قسم **النقد**، هناك مقال بعنوان "قصة اثنين من المباني"، الذي كتبه م. تورهان كاياسو واصفا عمليات تحقيق مركز أتاتورك الثقافي، ومنظمات المجتمع المدني قاعة حفلات والمباني جوقة دراسة.

قسم **السفر إلى المباني المعمارية الحديثة**، الكتابة الخامسة في السلسلة؛ إليكم كتاب ظافر آكاي بعنوان "الشباب العصريون في بويوكادا - السفر / مقابلة مع حسن تشاليشلار". في القسم بانتظاركم مقالات جديدة للمرر القسم فيغين كيغلتشم تشوراكباش ستجعل القراء يكتشفون الحديث في استمرار سلسلة المقالات.

في قسم **الجديد**، تجدوا مشروع بيت كوراي ارسلان والذي صممه المعماري ميرت اوصلو ومشروع مطبعة غيبطه من تصميم المعمارية تولين تشاتين.

في قسم **الرأي**، تجدوا المحتوى الذي حررته ميرال إكينجي أوغلو بعنوان "الرابط بين تجربة كوفيد-19 وتعليم وممارسة التصميم المعماري: تجربة واقتراحات ممارسي التصميم المعماري"، وهو عبارة عن تجميع للإجابات التي قدمها العديد من المهندسين المعماريين للأسئلة حول هذا الموضوع. في نهاية القسم، تنتظرلك مقالة مراجعة إكينجي أوغلو بعنوان "إمكانات كوفيد-19 للحوار بين تعليم وممارسة التصميم المعماري."

الجديد **مجددا**، في القسم الذي يركز على استخدام المواد الطبيعية في المباني المعاصرة وأحيانًا باستخدام تقنيات مختلفة، يوجد مشروع مركز زوار غوباكلي تبه في شانلي أورفا من تصميم المعماري كرياتف.

في قسم **من العالم**، سنجد مشروع Clifftops ، في دورست ومن تصميم Morrow + Lorraine والذي يتكون من خمسة بيوت عطلات فاخرة تقع على السفوح شديدة الانحدار على الساحل الجوراسي.